ARETAEI

MEDICINA

ARETAEI CAPPADOCIS

MEDICI INSIGNIS AC VETVSTISSIMI

LIBRI SEPTEM

Nunc primum e tenebris eruti

A IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO

accuratißime in latinum ſermonem uerſi.

RVFFI EPHESII

MEDICI CLARISSIMI,

De corporis humani partium appellationibus

LIBRI TRES.

AB EODEM IVNIO PAVLO CRASSO

latinitate Donati.

Quæ in omnibus his libris ſcitu ac memoria digna habentur,

INDEX LOCVPLETISS.

Operis calci appoſitus demonſtrabit.

VENETIIS APVD IVNTAS.

M D L I I

Cum ſummi Pontificis Senatusq; Veneti
Decretis ad Annos decem.

ILLVSTRISS. PRINCIPI

ALBERTO SENIORI,

Marchioni Brandemburgensi, Prusiæ, Stetini, Pomeraniæ, vandalorum, Cassubiorumque Duci, Burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

Vo longè omnium pulcherrima, diuinisque operibus consimilia nobis à dijs fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputans ALBERTE princeps Illustrisime verissimam tanti philosophi sententiam esse cognoui. Deus nanque cùm res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. idem cùm sit perquàm beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quantam eius natura capere potest, adipiscitur. quapropter ego Deum imitari, eiusque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est, vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima Hippocraticam medicinam publicè non infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm cùm ab eo docendi officio nimijs laboribus deterritus corpusculi' que nostri valetudini consulens destitissem, alia ratione veritatem patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta literarum monumentis commendare, aut veterum autorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Cùm in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam græcè manu scriptus, veterrimus, & cariosus in manus meas incidit: in fronte libri nomen autoris inscriptum erat Aretæi videlicet Cappadocis: de morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiunt: ipsum auidè,

vt mihi moris est, & ter & quater perlegi. perlectus liber cùm gaudio, tum mœrore animum perfudit meum. Quippe gauisus sum tam egregij autoris librum, qui vetustatis iniuria hominumque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum. Indolui verò non mediocriter ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnisque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse: Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, latina facere, ac publicare satius esse iudicaui, quàm ea in totum carie, tineis, situque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est: nam salutaria in primis documenta proponit: auxiliaque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. quid enim cætera vitæ bona affecto languentique corpore proficiunt? præterea summoperè lectorem detinet, atque delectat. nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum græcum latinum'ue scriptorem hactenus reperire, aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio. in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ Dorica, Ionica, & Aeolica floruere. Galenus cùm huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioquin veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiam habuisse videtur. Paulus Aegineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua ionica scribit: Hippocraticamque dicendi formam, idest breuitatem cum grauitate coniunctam æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit: eiusque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat: in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteleque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis alijs tradita, rationi tamen consentanea, scituque dignissima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim: quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, cùm plurimis vndique vulneribus confossus esset. ex tribus tamen collatis exemplaribus multa, quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi. per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ

peritia

peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque synceram veritatem eruere, mihique penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui: aliorumque iudicijs pensitandos castigandosque reliqui. Vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente, & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus prætere a quidam Ruffi Ephesij De medicinalibus appellationibus inscriptus Francisci Frigimelici medici nobilissimi, & omnibus reconditis disciplinis ornatissimi opera cùm ad me allatus esset, autoris præstantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de causa latinitate donandum, Aretæoque adiungendum esse iudicaui. Vterque enim vetus scriptor est: vterque græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit sanè Ruffus Traiani Adrianique Cæsarum temporibus medicus eximius Ephesi natus vrbe Ioniæ celeberrima, minorisque Asiæ Metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditissimè composuit, magnique Galeni testimonio laudari commeruit. nam de atra bile neminem exactius luculentiusque, quàm Ruffum, disseruisse commemorat. Verùm ex tot eius doctissimis libris hic vnus, quod ego sciam, vix reliquus est. in quo singularum corporis partium græca vocabula enumerat: nec non & earum positum, figuram, numerum, vsum, facultatesque declarat. Igitur hunc libellum perutilem, dignumque, qui ab eruditis perlegatur, latina lingua donare, & in manus studiosorum proferre haud alienum duximus. Neque hìc parum diligentiæ adhibendum fuit, cùm græcis vocibus latinas respondentes indagaremus: neque id in omnibus semper assequi possemus. Interdum enim linguam nostram vocabulorum inopem (nisi forsan hoc ignorantia nostra factum sit,) inueniebamus. At vbi nos latina deficerent, græcis, quemadmodum & in alijs doctrinis fieri solet, pro latinis vsi sumus. Porrò illud monitos lectores velim, huiusce libelli primam partem à Ruffo bis eisdem ferè verbis fuisse conscriptam, eademque fermè ad vnguem repetita. Quo id consilio fecerit, diuinare nequeo. Ego verò cùm ita manu scriptum librum offenderim, ita & transferre, & ædere libuit. neque enim ex toto partes hæ similes sunt: Sed nonnulla, quæ in altera desunt, in altera reperiuntur: nonnulla, quæ in altera obscurè ac breuibus perstricta sunt, in altera clarius ac fusius explicantur. Hos itaque perueteres ac præstantissimos artis medicæ scriptores, ne

eorum

eorum, qui de humano genere benè meriti ſunt, memoria prorſus euaneſceret, diuulgare cùm mihi in animo eſſet, meaque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri ſuſpicarer, ſub tuo nomine id facere optimum eſſe cenſui Illuſtriſſime ac Sapientiſſime Princeps. Te verò potiſſimùm inter Chriſtiani nominis principes delegi, cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te conſtans fama & ſanctiſſimis moribus, & vera religione inſignem, bonarumque diſciplinarum alumnum, & parentem celebrat. non potui igitur non te maxima veneratione atque amore proſequi: cùm nihil ſit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius: nihil, ſi modò humana diuinis conferre fas eſt, quod magis Deo ſimile dici queat. Verus enim princeps ille eſt, qui vt dignitatis faſtigio, perinde & virtute cæteris mortalibus præſtat. Qui talis autem agnoſcitur, is tanquam terreſtris Deus, aut ſaltem Dei vicem gerens inter homines, ſuſpiciendus, ac ſanctè pieque obſeruandus eſt. Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magiſtratus & ad imperia prouehebant: eoſque vel inuitos imperare cogebant. vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiuſmodi eſſe, hiſque de cauſis tanto imperio dignum iudicatum, Maxime atque Optime Princeps, nemo tam rerum imperitus eſt, qui neſciat. Ea enim in te omnia ſunt, quæ in ſummo rege ineſſe debere omnis teſtatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorumque tuorum ſplendorem, ac fortia facta conſultò prætereo, quando quidem Quæ nos, (vt poeta ille dicebat,) non fecimus ipſi, vix ea noſtra puto. At quæ tua propria ſunt, & verè regia ornamenta, ea planè digna ſunt, quæ ab omnibus in cœlum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum eſſe virtutem Ariſtoteles voluit, in primis apparet. per eam enim tantam molem tuæ latiſſimæ ditionis tam in bello, quàm in pace ſcientiſſimè gubernas ac moderaris: populiſque tuis ventura incommoda longè proſpiciens & cauens eos in ſumma tranquillitate conſeruas. Iuſtitia præterea, quæ cuiuſque regni firmiſſimum vallum ac munimentum eſt, nullo vnquam in principe, quàm in te clarius enituit. nam ſua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioreſque non deprimis: pauperes atque humiles ſuſtines, foues, à contumelijſque defendis. Liberalitatem autem tuam, & erga omnes, ſed præcipuè literarum cultores munificentiam quis vnquam ſatis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò verùm etiam Italiæ

gymnaſiis

gymnasiis vberrimè fouisti atque sustentasti: scholam Regiomontanam instituisti: doctissimisque viris, qui studiosam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornasti: bibliothecam quibuslibet veterum scriptorum libris refertissimam profusissimis impensis condidisti.quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi Aegyptij bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te sit, res in bello strenuè ac fortissimè per te gestæ omnibusque vel remotissimis gentibus manifestæ declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò subditi, sed & finitimæ & longinquæ nationes testantur: cùm nemini vnquam te adire volenti occludatur accessus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honesta petitio. Iure itaq; Homeri poetarum principis carmina illa de te cani possunt, quibus bonus princeps pastor populorum dicitur: Iuppiter deorum hominumque pater appellatur. Quid mirum ergo, si tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine positus, (quæ duo in eodem rara inuentu sunt,) me ad te amandum, & quoquo modo possem, colendum illexisti, vel potius attraxisti? Ac non vereor, ne flagitiosa quadam assentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim tu is es, qui sis nescius eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quàm eos, qui laudent, assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus attestor: sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur, ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate mansuetudineque fretus benignissime Princeps hos tibi dedicaui libellos, non me latet, quàm ignobile, quàm sordidum munusculum: At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum & phiala aurea, stola persica, multisque daricis donatum abijsse. Dices forte, quid principi cum medicorum libris? multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentij Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligenterque coluerunt: Quod nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, prncipi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negocijs occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si

hæc

hæc pauca ad iecero, me in his vertendis autoribus fidelem, quàm elegantem atque disertum esse maluisse. cùm in arte medica res spectentur, non verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ, (in alieno præsertim libro) facundiæ capax: quæ alioquin nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longeque vtilius amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententijs adstringemur, sed proprijs viribus nitentes spatiabimur. latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliaque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera, quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri erga te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum, & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI INSIGNIS

DE CAVSIS ET SIGNIS ACVTORVM MORBORVM

Liber Primus sine principio,

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Hæc sunt integri Libri Capita. Ex quibus prima quatuor perierunt.

De Phrenitide.	Cap.	I.
De Lethargo, seu Veterno.	Cap.	II.
De Tabe.	Cap.	III.
De Apoplexia.	Cap.	IIII.
De Accessione morbi comitialis.	Cap.	V.
De Tetano seu Rigore.	Cap.	VI.
De Angina.	Cap.	VII.
De Affectibus columellæ.	Cap.	VIII.
De Tonsillarum ulceribus.	Cap.	IX.
De Pleuritide.	Cap.	X.

C

De causis & signis accesśiōis morbi comitialis. Cap. V sine principio.

hebetudines, vertigines, tendonum grauitates, venarum colli repletiones & distentiones. nausea frequentiùs quidem à cibis; non minimè tamen & ab inedia pusilla quædā nausea sequitur: & vberior pituitæ fit vomitus. paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt. flatibus replentur: pręcordia elata habēt. Hęc sanè perpetuò comitantur. Cùm vero accesśio appropinquat, splēdores quidam purpurei, aut nigri, aut
D omnes vnà permixti ob oculos in orbem versantur, ac discurunt: vt in cœlo Iris prætenta esse videatur. fœdum odorem sentiunt: aures sonāt, iracundi fiunt: bilis præter rationem accēditur. Quidam igitur leui de causa, vtpotè ob animi angorem, ceciderūt: aliqui intentè fluminis decursum, aut rotā, quæ circūuoluitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conspicati: alios autem rerum graueolentiam, vt gagatis lapidis odoratus prostrauit. His vtique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite positis incipiens, quicūque principium in consensum affectus inducunt. Itaque magni manuum, aut pedum digiti conuellūtur: vn-

de & dolor, & stupor, & tremor sequũtur. atq; hæc in caput impetum E
faciunt, si & malum surrepens caput inuasit. His porrò fragor quidam
redditur perinde, ac si ab ligno, aut lapide verberentur. cumque ab humo
surrexerunt, quædam tanquam si ex insidijs vapulassent, commemorant.
hoc sanè pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur.
Quibus verò familiare & consuetum est, simul atq; morbus in digitum
impetum dedit, aut inde exortum est, vsitatos, qui adsunt, adiutores
inclamant, futuramq; ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant
quoq;, vt membra, vnde oritur, constringant, reflectant, dirigant.
quinetiam ipsimet sibijpsis affecta membra, tanquam inde morbum
eximentes trahunt, velluntq;: atque ita sibimet auxiliantes, non- F
nunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerũt. Nonnullos vtique
ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit,
atque ita procidêrunt. At in ipso morbi insultu sensibus captus
homo iacet: manus ipsi neruorum distertione conuelluntur. crura verò
non solùm distracta sunt, sed etiam huc atq; illuc à tendonibus proijciũtur.
Id genus calamitas iugulatis tauris haud absimilis est: ceruix incuruatur,
caput variè distorquetur. siquidem nonnunquam pronum, ceu arcus,
inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nõnunquam verò in
scapulas refringitur: veluti his, qui per vim crinibus trahuntur,
vsu venit. quando modò in hanc, modò in illã partem ad humeros ad- G
mouetur. Sic laborantes magno hiatu os aperiunt: id siccum habent,
linguam prælõgam: vt periculum sit, ne aut magno vulnere saucietur,
aut penitus abscindatur. Interdum cõuulsione dentes inter se collidun
tur: oculi inuersi sunt: palpebræ cum palpitatiõe frequenter dehiscunt.
quòd si quando conniuêre velint, palpebræ non committuntur, sed alba
oculorum cernuntur, ac subapparent. Supercilia nonnunquam, vt
his, qui ad iram concitantur, in glabellam attrahuntur: nonnunquam
ad tempora vehemẽter admodùm reuelluntur: vt cutis circa frontem
valde prætenta sit, atq; in superciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ
rubentes palpitant. Labia interdum quidem in acutum clauduntur: H
interdum verò ad obliqua dilatantur: quando in ridentis speciem dentibus
circuntenduntur. Malæ rubent quidem, sed cùm morbus increuit,
& faciei liuor accedit: ceruicis vasa distenduntur: vox, vt in strangulatu,
aufertur. etiam si vehementer inclames, non sentiunt. eorum vox
nihil nisi gemitus & suspirium est. respiratio verò suffocatio quædam
est, veluti in his, qui laqueo strangulantur. Inter initia arteriarum motus
vehemẽtes sunt, & celeres, & parui: in fine verò magni, tardi, & languentes:
in vniuersum autem ordine carentes. Penis quoq; arrectio sequitur.
Hæc vtique circa accessionis finẽ patiuntur. Vbi ad mali remis-

ſionem perueniunt, tunc ſponte vrinam reddunt, aluus fluit: nonnullis etiam adſtrictis compreſsiſq; vaſculis genitura excernitur. id vero & dolore irritante, & humiditate erumpente accidere poteſt. ſiquidem & iſtis neruorum dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent: pituitam multam, craſſam, & frigidam: eam ſi trahas, in longum, veluti filum, ipſius multitudinem deduces. Porrò temporis longitudine, et laboris vehementia, quæ intra pectus ſunt, feruent. ſpiritus vero intus coercitus omnia concutiet. eorundem quoq; et conuulſio & perturbatio ſequitur. inter reſpirandum præterea humores & os & nares inūdant. ſpiritus cum humore effertu. Cùm præcedens vero ſtrangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quinetiam, vt magnis procellis concitatum mare, ſpumam ore profundunt: quando & tanquam iamdudum expulſo morbo reſipiſcunt, & reſurgunt. Cæterum cùm à morbo quieſcunt, ab initio, membris ſegnes ſunt: capitis grauitate premuntur: diſſoluti ſunt, languidi, pallentes: conſternati animo ob laſsitudinem morbiq; verecundiam contriſtantur.

De Tetano, ſeu Rigore. Cap. VI.

TEtani muſculorum, qui in maxillis ſunt, & tendonum diſtentiones ſunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrime vero necantes, haud facile quoque ſanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur: omnia enim cum principiorum vitijs conſentiunt. Species verò conuulſionis tres ſunt, cùm rectum corpus riget, aut retrorſum flectitur, aut prorſus versùs incuruatur. Recto quidē corpore Tetanus dicitur, cùm neutram in partem detortus homo, atq; inflexilis contentus eſt. At conuulſiones, quæ retrorſum, aut in priorem partem fiunt, à tentione et loco nomenclaturam accipiūt. Nam in auerſam partem ægrotantis reclinationem Opiſthotonon vocamus, neruis, qui eo loci ſunt, male affectis: Emproſthotonon autem, ſi in priorem partem homo deflectitur, neruis anterius poſitis laborantibus. Tonus enim neruorum, tentioniſq; vocabulum eſt. Cauſæ autem iſtorum infinitę ſunt. nam ob vulnera fieri ſolēt, membrana, aut muſculis, aut neruis punctis, ex quo plerunque moriuntur. A' vulnere enim conuulſio letale eſt. Conuellitur autem & ex aborſu mulier: verum & hæc raro admodum euadit. & ab aliquo vehementi ceruicis ictu nonnulli conuelluntur: Et frigus longe excellens horum vitiorum cauſa eſſe poteſt. Quapropter hyems omnium maxime horum vitiorum ferax eſt, ſecundo loco, ver & autumnus, æſtas autem minime, niſi vulnus præceſſerit, aut peregrini morbi graſſentur in vulgus. Mulieres ſanè magis, quàm viri, neruorum diſtentione tentantur: frigidæ enim ſunt. verum ipſæ fre-

quentius liberantur, quoniam humidæ sunt. Quantum ad etatæs attinet, pueri asiduè hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt, quòd illis vsitatum & familiare id vitium sit. Iuuenes aũt rarius, quàm pueri, id patiuntur: sed crebrius intereunt. viri minimè. At senes inter omnes magis & eo vitio corripiuntur, & eo necantur. In causa est frigiditas & ariditas senectæ, & mortis natura. Cæterùm si frigiditas cum humido cõiungatur, minus noxiæ sunt conuulsiones, minusq; ab ipsis discrimen impendet. Affectum hunc ista comitantur, omnes subitò atque affatim corripit, labor & intentio tendonum adest, et dorsi, et musculorum, qui in maxillis & pectore sunt. Inferiorem enim maxillam superiori annectunt adeo, vt neq; vectibus, aut cuneis per Iouem facilè diduci posint. Quòd si qs vi dẽtes abducens humorem instillauerit, non demittũt, sed effundunt, aut ore continent, in naresúe retrudũt. Isthmus enim simul inhærescit; ac tonsillæ duræ atque intentæ eius, quod deuoratur, impressioni non cedunt. Facies est rubida, variegata, oculi fermè rigentes, qui vix circumuoluantur, strangulatio vehemens, spiratio vitiosa, manuum crurumq; distentio, musculi palpitantes, facies varijs modis distorta, buccæ & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes strident. In alio verò quodam & aures mouebantur. Ego sanè vidi, & miratus fui, lotium supprimi vsque ad insignem meiendi difficultatem, aut sponte effundi, cùm vesica premeretur. Hæc vtique omnibus conuulsionis generibus communia: propria verò cuiusque hæc sunt, Tetani quidem in rectum totius distentio, nullam prorsus in partem detorta, neque declinans. recta quoque sunt crura & manus. Opisthotonus verò retrorsum incuruat hominem, vt reflexum caput inter scapulas locetur. guttur extat: maxilla inferior plerunque dehiscit, & raro cum superiore committitur. in respirando stertunt, venter & pectus prominent, lotium his minus contineri potest. abdomen intentum est, & si percutias, resonans. manus retrorsum extentione detorquentur, crura inflectuntur. econtrario poplites vitiosè curuantur. At si in priorem partem contrahuntur, conuexa quidem his terga sunt æqualiter cum parte pectori opposita, quam Metaphrenon Græci appellant. coxendicibus extra pulsis, dorsum totum rectum est: vertex, caputque in pectus vergunt: mentum osibus pectoris affigitur: manus consertæ sunt, & cohærentes: crura extenta. Dolores omnium atroces, vox omnium flebilis. suspirant autem mussantes profundius. Si pectus & spiritũ morbus occupauerit, facilè migrant è vita. Bonum quidem ægrotanti, quòd laboribus, distortione, turpitudineq; liberatur. præsentibus quoque hominibus minus triste, seu filius, seu pater sit. Verùm si in vita adhuc perdurent, spiritu licèt vitiato, nihilominus permanente, prorsum versùs non arcus modo

inſtar, verùm et orbis incuruantur: vt caput genibus adnexum habeant, cruraq; ac terga in priorem partem refracta ſint adeo, vt genu articulus in poplitem depulſus eſſe videatur. Inhumana calamitas, iniucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, et malũ inſanabile. ob inuerſionem aũt vel ab amiciſsimis hoĩbus non agnoſcuntur. Votum quoq; illis, qui adſunt, prius impiũ, nunc honeſtũ efficitur, ægrũ vita defungi, quo vnà cũ vita doloribus et acerbis malis liberetur. Quinetiã neq; medicus præſens atq; aſpiciens, ad vitam, aut ad doloris leuamen, aut ad figuræ emẽdationem quicq̃ opis afferre põt. Nam ſi membra dirigere velit, viuentem ſanè hoĩem diſtraxerit diſcerpſeritq;. Igitur victis à morbo nihil vltra ſubueniẽs cõtriſtatur dũtaxat. Hæc verò eſt medici magna ĩfelicitas.

De Angina. Cap. VII.

Angina pacutus affectus eſt. ſpiritus enim compreſsio eſt. Duę vero eius ſpecies ſunt: aut enim inſtrumentorũ ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habẽtis affectus. Inſtrumentorum quidem, tonſillarũ, epiglottidis, faucium, columellæ, ſummæ arteriæ. Quòd ſi depaſcitur phlegmone, etiam linguæ & maxillarum interius: cùm ob phlegmones excellentem magnitudinem linguam extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet, & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur. Hoc malum Synanche gręce, Angina latine, & Cynanche, ideſt, Canina angina nominatur: aut q̃m huiuſmodi animalia aſsidue hoc malo vexantur, aut quòd etiam ſana linguam exerere conſueuerunt. Alteri autẽ generi contraria eueniunt, inſtrumentorum collapſio, & ſingulorum naturæ inſignis macies, et ſtrangulatio vehemens: vt ipſiſmet in pectore, latentioribusq; partibus circum cor atq; pulmones abdita eſſe inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus, quaſi interius vrgentem, atque angẽtem. Ego vero exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitium eſſe, praua conuerſione ad calidiſsimum ſicciſſimumq; conuerſi, nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum nõ eſt: nam in * Charonœis ſtrangulatus citra vllum corporis affectum acutiſsimi contingunt: immò vel vnica inſpiratione prius, quàm corpus aliquod maleficium contrahat, homines moriuntur. Quin etiam & à rabido cane, qui in faciem, dum ſpiritus adducitur, tantummodo inſpirauerit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. Talem igitur reſpirationis mutationẽ interius fieri haud eſt ex his, quæ fieri nequeant: quando quidem & alia infinita eorum, quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cum exterioribus cauſis obtinent. ſucci perdentes intra corpus ſunt, & exterius. morbi quoque medicamentis pernicioſis aſsimiles. & à medicamentis talia vomunt, qua-

* Aliter coronœis.

lia ob febres vomere ſolent. Quocircà neque à ratione alienum eſt in peſtilentia, quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Piræi à Peloponenſibus venena fuiſſe coniecta. homines enim peſtilentis morbi cũ letalibus medicamẽtis ſimilitudinem ignorabant. Adeſt ſanè Canis angina laborantibus tonſillarũ, faucium, totius oris inflãmatio: lingua extrà dentes & labia prominens: ſaliua effunditur: pituita craſsiſsima ac frigida defluit: facies rubicunda & inflata eſt: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrãgulatione vexati eos obſcurius ſentiũt: pectus & cor ardẽt: frigidi aeris deſiderium adeſt, & admodum exiguum inſpirant eouſq;, donec demum intercluſo ad pectus aeris tranſitu ſtrangulentur. Nempè quibuſdam cum pulmone vitium facile communicatur. hi vero per mutationẽ moriuntur. febres ignauæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At ſi alicui in bonum res vertitur, abſceſſus ſecundum aurem hinc atque inde exterius, aut interius in tonſillis fiunt. Quòd ſi cũ torpore non admodum tardè fiant, euadunt quidem, ſed cum dolore atque diſcrimine. Sin autem morbo in abſceſſum mutato tumor maior ſubeſt, in acutum abſceſſu inſurgente repente ſtrangulantur. Hæ ſunt planè caninæ anginæ ſpecies. Anginam aũt collapſio, gracilitas, pallor comitantur; oculi caui, interius demerſi; fauces & gurgulio retracti; tonſillæ multò magis ſubſidentes, vociſq; priuatio. Huiuſce ſpeciei ſtrangulatus longè, quàm prioris, violentior. quippe cùm in pectore malum ſit, vbi ſpirandi initium ponitur. eodem die moriuntur, qui celerrime. nonnunquam & ante, quàm medicum accerſiuerint. nonnulli & accerſito medico nihil profecerunt; mortuus eſt enim æger ante, quàm medicus arte vteretur. Quod autem in melius vertitur, inflammat omnia, quæcũque extrorſum phlegmone impulerit. quare ex ſynanche, ideſt, angina, fit cynanche, ideſt, canis angina. Bonum quoque eſt, ſi in pectore magnũ oedema oriatur, aut inſigne eryſipelas. Egregius vero medicus aut cucurbitula in pectus malũ detrahit, aut ſinapim oſſibus pectoris, aut partibus iuxtà maxillas imponens extrinſecus * vlcerat, difflationemque molitur. Quibuſdam ſanè breui tempore vitium his auxilijs exterius tractũ fuit, abſolutum vero ſubito recurrit, &* ad interiora reuerſum eſt. Cauſæ vtique infinitæ ſunt, refrigerationes magis, exuſtiones minus, plagæ, ab oſsibus piſciũ penetrationes in tonſillas, frigidę potus, ebrietates, ſaturitates, & mala à reſpiratione ꝓdeũtia.

*Alia lectio attrahit.

* Alia ſuffocauit.

De affectibus Columellæ. Cap. VIII.

COrpus ſolidum ex palato pendens, inter tonſillas poſitũ, Columna et Gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomẽ eſt. Colu

A mella natura neruus est, sed humidus.nam in humido loco situs est. Iste itaque Gurgulio pluribus incōmodis afficitur. Etenim phlegmone crassescit,ęqualisq; à basi vsque ad extremum terminum efficitur in lōgum protētus,ac rubore suffusus.Columna huiusce vitij appellatio est.Si in extrema tantùm parte rotundatur,& increscit,liuet,atq; subnigricat,Vua huiusmodi affectus cognominatur:omnia enī vuę similia sunt,& figura,& color,& magnitudo. Tertius affectus est mēbranarum ab vtraq; parte iacentium, quę veluti squāmæ latæ,aut vespertilionum alæ cōspiciuntur.id genus morbi Lorum vocatur:loris enim similes sunt membranarum in latum explicationes.At si in tenuem &
B oblongam membranam Columella desinat,veluti vrinaculum in extremis habens,Craspedon Græci hunc affectum nominant.quod mōtis radicem vel pedem significat.latino caremus vocabulo. Prouenit autem & id ex fluore,queādmodum & alia vitia.Fit verò & per abscissionem obliquè factam ab vno tantùm latere membranam relinquente medico. Sin autem bicornis Columella reddatur, geminis mēbranis hinc atq; inde pendentibus,nomen quidē nullum obtinuit,verùm affectus ipse perspicuus est.omnia verò hæc facilè fuerit introspicientē dignoscere.Omnibus ipsis strāgulatus accidit,& ęgrè cibum potumq; deuorant.tussis quoque omnibus adest, sed præcipuè Loro vexatis,&
C Craspedo.quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquā verò & aliquid humoris in arteriā clanculum instillatur,vnde ad tussim prouocantur. Vuam autē & Columnā maior spiritus difficultas sequitur,et magis impedita deuoratio.in his enim humor in nares repellitur, quoniā tonsillæ vnà malè habentur.Senibus Columna accidere consueuit:Iuuenibus autē ac viris Vua.siquidem hi sanguine referti sunt, & inflammationi magis obnoxij, Pubescentes & pueros membranarum vitia sæpius infestāt. Secari autem omnia citrà noxam queunt.sed in Vua adhuc rubentibus locis sanguinis effluuium,& dolores,& phlegmones incrementum superueniunt.

D

De Tonsillarum vlceribus. Cap. IX.

VLcera in Tonsillis fiunt aliqua mitia, familiaria,non lædentia: Aliqua aliena,pestifera,necantia.Mitia quidē sunt munda,exigua,non altè descendentia,non inflammata,dolorem non excitantia. Pestifera sunt lata,caua,pinguia,quodā concreto humore albo,aut liuido,aut nigro sordentia.Id genus vlcera Aphthæ nuncupātur.Quòd si concreta illa sordes altiùs descenderit,affectus ille Eschara est,atque ita gręcè vocatur,latinè Crusta.Crustam verò circūueniunt rubor excellens,& inflāmatio,& venarum dolor, quemadmodum in carbun-

cúlo;& exiguæ raræq; pustulæ,quas Græci Exanthemata vocant,orieñtes,hisq; aliæ superuenientes in vnum coalescunt:atque inde latum vlcus efficitur.Id si interius in os depascendo serpit,ad Columellam vsq; peruenit,ipsamq; exedit,& linguam etiã occupat,& gingiuas, & frena,ideſt,dentium alueolos,dentesque inde labefactantur,& denigrescunt. In collum etiam phlegmone erumpit.atque isti haud ita multis diebus post phlegmone,febribus,fœtore,inediaq; cõsumpti intereunt. At si in pectus per arteriam id malum inuadat,illo eodem die strangulat.pulmo enim & cor neque talem odoris fœditatem,neq; vlcera,neque saniosos humores sustinent:sed tussis spirandiq; difficultas enascitur.Causa maleficij tonsillarum est frigidorum, asperorum,calidorũ, acidorum,adstringentiumq; deuoratio.quandoquidem hæ partes pectori ad vocem spiritumq; ædendum inseruiunt:& ventri ad alimenti transmissionẽ,& gulæ ad eiusdẽ deuorationem obsequio sunt.Internis verò partibus si quod contingat incõmodum,ventri videlicet, gulæ,& pectori,ad isthmum,& tonsillas, & loca ibi posita mali cõsensus & eructationes perueniunt. Quapropter pueri vsque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur.præcipuè nanque pueri multum frigidumq; aerem inspirant.quoniam in his plurimũ caloris inest, & ad cibos intemperantes sunt,& varia concupiscunt, & frigidam potant,& excandescentes ac ludentes altiùs vociferantur.Puellis quoque vsq; ad menstruæ purgationis tempora hæc vitia vsitata sunt. Regio Aegypti horum affectuum planè fœcunda est.aer enim spirãdo siccus adducitur.varios præterea cibos suggerit.radices enim,herbæ,atque olera ibi largè proueniunt,& acria semina,& potio crassa,vtpotè Nili aqua.sibi verò Aegyptij ex ordeo,& ex flocibus seu vinaceis potiones acres cõficiunt.Syria quoque,maximè illa,quæ Cœle,ideſt,caua nominatur,huiusmodi morbos procreat.vnde ægyptia & syriaca vlcera id genus appellant.Modus verò mortis quàm miserrimus accidit. Dolor quidem acer,& calidus,qualis in carbũculo,spiritus vitiatus.exhalãt enim maximæ putredinis odorem, eũdemq; vehementer in pectus spirãdo adducunt. Immũdi adeo sunt,vt neq; suum ipsorum odorem ferre queant.Pallida his seu liuida facies,febres acutæ,sitis,vt igne accẽsi videãtur:Potum,veriti dolores,non admittunt.tristantur enim,cùm tonsillæ comprimuntur,aut potus in nares resilit.cùmque decumbunt,surgunt,vt sedeant,decubitum non ferentes.quòd si sedent,quiete carentes,iterum decumbere coguntur.plerũque autem recti stantes obambulant.nã quiescere nequeũt.solitudinẽ fugiunt dolorẽ tollere dolore tentãtes.Inspiratio magna est,frigidũ enim aerem ad refrigerationem desiderãt:expiratio verò parua.Nã veluti igne exusta vlcera cùm sint, à calido

* Aliter exterius.

E F G H

A à calido præterea spiritu incenduntur. raucitas adest: vox nihil significat. Atq; hæc in peius ruũt, cùm subitò in terrã collapsis anima deficit.

De Pleuritide, id est, morbo, lateris. Cap. X.

SVb costis, dorso, & internis pectoris ad iugula vsque tenuis membrana robustaq; ossibus inhærens substrata est, cui nomen succingens inditũ est. In hac cùm phlegmone suborta fuerit, ignis adest cum tussi & sputis varijs. Pleuritis morbus iste à Græcis appellatur. Opus est autem omnia hæc inter se cõsonare, atq; conspirare ab vna causa pendentia. Quotquot enim ex his sparsim alia ab alia causa proueniunt, & B si omnia simul ingruunt, Pleuritis non vocatur. Hunc affectum comitatur dolor acutus ad iugula ascendens, ignis acer. Decubitus in latus inflãmatum facilis est. in sua enim ipsius sede collocatur. in oppositam verò partem decubitus dolorem cõcitat. à pondere enim, & phlegmone, & suspensione in omnes membranæ continuas partes ad humeros vsque & iugula, quibusdam verò & in terga, & in dorsi scapulas dolor protenditur. Pleuritida veteres Græci appellarunt, Latini morbum lateris, vel costarũ. Eam verò sequitur difficilis spiritus, vigilia, ciborum fastidium, malarum rubor hylaris, tussis arida: sputa ęgrè exeuntia, pituitosa, aut biliosa, aut abũdè cruenta, aut subflaua: & hæc ordinem nõ C seruantia, sed aliâs alia aduenientia ac recedentia. Ex omnibus verò peius est, si cruentum sputũ desit. Delirant aũt: & nõnunquã comate occupantur: atq; in soporem grauem inclinantes mentis alienationẽ patiuntur. Itaq; si in malum vertatur morbus omnibus in peius vergẽtibus, intrà septimam isti in syncopam lapsi consumuntur. At si in secũda hebdomada educi sputa incipiant, & mala augescãt, decimoquarto die pereunt. Nonnunquã sanè intrà huius temporis spatium omnium in pulmonem transitus est. Trahit enim in seipsum pulmo rarus, & calidus, & ad ꝓxima trahenda sese cõmouens. Tuncq; morbi trãspositione repente homo strangulatur. Cæterũ si diem hũc ægrotus transierit, D atq; intrà vicesimum non moriatur, in empycum, hoc est, pectore suppuratũ euadit. Hæc ꝓfectò, si morbus ad perniciẽ tendat, eueniunt. At si in melius vergat, sanguinis è naribus larga ꝓfusio cũ impetu succedit: tũcq; repente morbus discutitur. q̃nquidem et somnus oritur, & pituitæ reiectio aduenit, postea bilosorũ tenuium, deinde multò tenuiorum, rursum verò cruentorũ, crassorũ, carnis formã referentiũ. Quòd si post cruenta iterũ exeat bilis, post ipsam pituita, secura est hæc in pristinum restitutio. Hæc si tertio die incipiunt, & facilè extussiunt, lęuia, æqualia, humida, rotunda, septimo die liberantur. q̃n & venter biliosa exturbat, spiratio cõquiescit, mẽs ad se redit, febres decrescũt, ciborum

appetētes sunt. Si secūda verò hebdomada hęc inchoātur, decimo quarto die sanātur: sin minus, in empyema, hoc est, pectoris suppurationem morbus vertitur. Id verò rigores indicát, doloresq; punctorij. sedere cupiunt, spiritus deteriùs ducitur. tunc metus maior est, ne pulmo pus multum subitò attrahens hominem suffocet: qui prima & maiora mala euaserat. Verū enim uerò si inter costas morbus irrepserit, easq; disiunxerit, & plegmones fastigium extrorsum deprompserit, aut versùs intestina eruperit, plerunque homo ad sanitatem redit. Inter anni tempora hyems maximè huius morbi ferax est: secundò autumnus: ver minùs, nisi interdum frigidum sit: æstas verò minimè. Quantum ad ætates attinet, in primis senes pleuritidi sunt obnoxij: qui etiam sæpius, quàm alij, liberantur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonem transitus facilis est. quippe qui est in senecta, quàm in alia ætate frigidior. quando & spiratio parua est, & omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verùm neque admodùm frequenter euadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exiguam phlegmonem ægrotant. In magnis autem maius inest periculum. & pueri minimè pleuritide corripiuntur, minusq; ab ea periclitantur. quando quidem puerilia corpora rara, humida, fluxaq; sunt, ac multa est in eis difflatio atque digestio. quocircà neq; magna contrahitur phlegmone. ea est huius ætatis in hoc morbo fœlicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS
DE CAVSIS ET SIGNIS ACVTORVM MORBORVM,
Liber Secundus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Hæc insunt in secundo Libro.

De Pulmonaria.	Cap.	I.
De Sanguinis reiectione.	Cap.	II.
De Syncopa.	Cap.	III.
De Ardoribus.	Cap.	IIII.
De Cholera.	Cap.	V.
De Voluulo.	Cap.	VI.
De Iecinoris acutis morbis.	Cap.	VII.
De Cauæ venæ acuto morbo.	Cap.	VIII.
De Renum acutis affectibus.	Cap.	IX.
De Vesicæ acutis affectibus.	Cap.	X.
De Vteri strangulatu.	Cap.	XI.
De Satyriasi.	Cap.	XII.

De Pulmonaria, Cap. I.

B DVO potissimum viuunt animalia, escam videlicet & spiritum. ex his multo magis vitæ conducit spiratio.hanc enim si quispiam supprimat, non diu feret incolumis :sed protinus interibit. Huius instrumenta multa parata sunt.Initium sunt Nares:via est Arteria:locus cōtinens Pulmo. Pectus autem pulmonis est vallum & conceptaculum. Verum cætera vt instrumenta solum animali subseruiunt, pulmo vero attrahendi causam in se continet. Nāque in ipso medio calidum viscus sedet cor vitæ spirandiq; principium. Id pulmoni quoq; attrahendi frigidi aeris cupiditatem inijcit. si quidem ipsum incendit; verum cor est, quod attrahit.In primis igitur si cor affectum est, nō diuturna est mortis dilatio. Si pulmo male habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, male vitā agit,mors tardissime aduenit, si qs medelam adhi

bet. Si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritusq; sublatio: subitanea pnicies imminet. Hæc est ægritudo ea, quam Græci Peripneumoniam Latini Pulmoniam dicũt. vomica scilicet pulmonis. Eam febris acuta comitatur, doloris carentia, si solus pulmo inflammatur. Quippe qui naturaliter dolore immunis sit, ob corporis raritatem lanis asimilis: Asperę arterię in ipso insertę sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. Musculorum pulmo expers est: neruos habet exiguos, graciles, ad motum ciendũ opportunos. his de causis pulmo dolorem non pcipit. At si quæpiam ex membranis eũ ambientibus & ad pectus deligantibus inflãmatur: adest tunc & dolor. spiritus est deprauatus, calidus: sedere volunt laborãtes. ad spiritum ducendum corpus rectum statuitur: ad id enim hic est situs aptissimus. rubescit facies, sed malæ præcipuæ. oculorum album nitidissimum ac pingue est. summæ nares simæ sunt. venæ tẽporum, vel etiam colli elatæ apparent. cibos auersantur. arteriarum pulsatus initio magnos habent, inanes, creberrimos perinde, ac si festinare coacti sint. calor in exterioribus membris modicus humectusq; est: in interioribus ingens aridus. Inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aeris auiditas. mentis ambiguitas supuenit. tussis adest plerunq; sicca. sin aliquod sputum mouet, id vel spumans pituita est, aut aliquid exquisite biliosum, aut cruentum, floreo colore valde perfusum. id vero cruentum alijs pniciosius est. Quòd si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori, qui à Græcis Coma nominatur. cogitationes vanæ insurgunt. mens alienatur. nõ admodũ ecstasi corripiũtur. præsentia mala ignorãt. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. eorum algẽt extrema: liuescunt vngues * curuanturq;. motus arteriarũ parui, frequẽtissimiq; sunt, et deficientes: quando ipsis proxima mors est. nam septimo die plerunque moriuntur. Porrò si nonnũquam morbus subsistit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur: aut per aluum cum pturbatione multorum biliosorum & spumãtium succorum deiectio. qui ex pulmone in sacrum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liqdiores & facile deijciũtur. Nõnũquã vero & per vrinarias semitas euocantur: Cæterum quibuscunq; hæc simul eueniunt, hi q̃primum ægritudine subleuantur. Quidam vtique sunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si maius bonũ suboritur. Quòd si ad intestina aut vesicam ex lateris morbo sanies deriuata sit: tunc quidem continue pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum vlcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. Quibus vero in pulmonem pus irrumpit: nõnulli ob

*Ailas vigilant.

ſubitaneam & copioſam effuſionem, & reijciendi infirmitatem ſuffocantur. At quicunq; ſuffocationis periculum ex tumoris eruptione ſub terfugiunt: hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur, & in phthiſim prolabuntur. Verum ex abſceſſu & phthiſi pauci admodum ſenes liberantur; ſicut neq; à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agẽtes.

De Sanguinis exitu ab ore. Cap. II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur. primo ex ipſo ore, capite & vaſculis, quæ ibi ſunt. via eſt palatum & fauces, vbi eſt gulę & arteriæ principium. ſcreantes vero & cum parua tuſsi, vel etiam citatiore in os ſanguinem eructant. nam cùm ab ore fertur, neq; ſcreatu opus eſt, tum expuere dicimur. cum vero paucisſimus & guttatim ſanguis exit, aut etiam ſi copioſus de capite, vel ab ore eruperit: nõdum reiectio eſt appellanda; ſed idem vel ſputum, vel ſanguinis eruptio, græce hæmorrhagia dicitur. ſin ab inferioribus aſcendat à pectore viſceribusq, ibi latentibus, pulmone, aſpera arteria, locisq; ſpinæ finitimis: huiuſmodi nõ ſputum, ſed reiectio latinè, græcè anagoge vocitatur, aſcẽſionis, ac viæ, per quam fertur, nomen habẽs. Signa vero vtriuſq; communia exigua & pauca ſunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & ſputum conueniunt. Singulorum autem propria, magna, & multa, & periculoſa ſunt. quibus vtranq; effuſionis ſanguinis ſpeciem internoſſe leue eſt. Igitur ſi a capite ſanguis decurrit, vbi multus eſt, plura maioraq; aderunt: pauca minoraq;, vbi raro paucusque expuitur. caput graue eſt, dolet. ſonant aures. facies rubet. venæ diſtentæ ſunt. vertigo infeſtat. Et ante hæc cauſa euidens fuit, ꝑcuſſus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. Quippe id ſubito ac valde caput implet, repenteq; multum ſanguinis effracta vena profundit. modica ebrietas rarefacta vena ſanguineum ſputum mouet. Interdum per nares ſanguinis conſuetum profluuium ſiſtitur: ad palatum vero conuerſum reiectionis imaginem præbet. Igitur ſi de capite profluit, titillatio in palato gignitur. creber ſcreatus fit. poſt quem ſputum erumpit. inde iraſcuntur, tuſsique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tuſsim ſanguinem extrudunt: idq; multos falſos habuit ex profundis viſceribus reiectionem fieri ſuſpicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, ſicq; cum nauſea euomitur. falſoq; multis ita perſuaſit, vt ex gula ferri ſanguinem crederẽt. Qui expuitur ſanguis, haud ita craſſus eſt, colore ater, leuis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus. ſcreantibus enim confeſtim in linguam cadit rotundus, auulſioniq; obediens. Tu vero ſi palatum etiam introſpicias, id ſordidum, vlceroſum, & ſæpius cruentum videbis. Huic ſimplex curatio breuisq; ſuffecerit, adſtringen

tia videlicet medicamenta palato adhibita,& ea frigida.ſiquidem cale facientia,& quæ rara faciũt corpora,& quæ dilatant,fluxum maiorem citant. Eaq́; ſit à capite cadẽtis ſanguinis coniectura. At caput quoque vel per venæ ſectionem, vel per nares, vel per aliam difflationem euacuandum eſt & hæc mature facienda ſunt. nam ſi diutius ſanguis feratur,quædam erit eius curſui exercitatio, eiusq́; loci membra ſuſcipiendo ſanguini aſſueſcent.vlceratur autem & arteria:vnde tuſsis, nõ ſcreatus exoritur:atq; inde fit corruptionis initium. Si vero à pectore inferioribusq́; viſceribus ſanguis effluxerit : reiectio latine, græce anagoge nũcupatur . Vtiq; valde mortifera eſt, ſi ab aliquo principe membro effracto ſanguis manauerit,aut à concaua cordis vena ſanguinem ab iecore illi ſuggerente,aut à magna arteria ſecundum dorſi ſpinam diſcurrente.nam erumpente ſanguine,perinde ac ſi iuguletur homo ac ſtranguletur,mors inſtat celerrima. Quibus autem ex pulmone,aut coſta, aut aſpera arteria profunditur,non æque cito intereunt;verũtamen in ſuppuratione pectoris, græce empyema dicitur , & in phthiſim incidunt. Minus periculi ab aſpera arteria portẽditur. Si gula aut ventriculus ſanguinem vomunt,non ita terribile eſt:et ſi valde copioſi ſanguinis vomitus eſt.neq; longa curatio eſt,neque varia.Si à iecore aut liene prodeat, non facile id fit,neq; continenter.nanq; in ventriculum & inteſtina expeditius hæc viſcera ſanguinem propellunt. haud ita tamen, quin credendum ſit,hæc eadem ad ſuperiora,videlicet,pulmonem & arteriam poſſe retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecinore per narem illam ſanguis erumpit,quæ è regione patienti viſceri opponitur. Locos, vnde fit exitus,iam recenſuimus:eorumq́; periculi vel mortis diſcrimina. Effuſionis autẽ ſanguinis tres ſunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exeſa,vel rarefacta. Rumpitur quidẽ repente vel ictu,vel ferendo onere,aut tollendo,vel ab edito loco deſiliẽdo,vel clamore, vel magna ex candeſcẽtia,aliaúe id genus cauſa·cùm ſubito in arteriam copioſus ſanguis effunditur. Si ab eroſa parte, hominem interrogare opus eſt, num prius tuſsierit,difficulter ſpirauerit, nauſea vomituſúe antea infeſtauerit? in his enim diuturnis affectibus copioſa & acri fluctione ꝑſeuerante vaſcula exeduntur.Vbi igitur detritę & attenuatæ, ad extremum cõſumptæ fuerint ambientes mẽbranulæ,hac atq; illac ſanguine perfluũt. At rarefactio citra rupturam eſt proinde non ſubitanea,neq; cum multi aut craſsi ſanguinis exitu.nam cùm rareſcunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd ſi multus in aliquo inani ſpatio ſanguis collectus rurſus emittitur,craſsior ſeipſo redditur : non tamen multo craſsior,neq; ater,quale concrementum,aut grummus eſt: ſed copioſior.vt potè qui vnum in locum prius confluxerit.Id genus autem repẽtini exi

A tus plerunq; fœminis,quibus menstrua nō respōdēt,euenire solet:idq; singulis mēsibus euenit.ijsdēq; mēstruę purgatiōis circuitibus apparet: necnō ijsdē statis cessatiōis diebus supprimitur.ac nisi mulieri laborāti succurratur,per multos circuitus sāguinis emisśio reuertetur.Nempe quibusdā vasa rupta sunt,sed multitudine reiectio euariat. Et ab arteria,an à vena feratur,interest.Q̄m ater est sāguis,crassus,& facilè spissescēs,qui à vena mittitur:pręterea minus discriminis affert,celeriusq; cōpescitur.Ab arteria flauus tenuisq; ꝓlabitur,haud ita cogitur, citiùs hominē perimit,& maiori negotio supprimitur.nam arteriæ agitatiō sanguinis fluorē mouet,vulnusq; frequenti concussione dehiscit.Erosionis autē curatio magnam diligentiam postulat,cùm sit longa,difficilis,& periculosa.Etenim parte mēbri deficiente,ad solidationem vl-

B cus non ducitur.vlcus enim,non vulnus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio,quia vulneris oræ se contingunt.& hæc secundo periculi ordine cōsistit.Minimus in rarefactione metus subest.spōte enim sanguis conquiescit,& adstrictio refrigeratioq; in medēdo satis est.Cæterùm & sedes,vnde sanguis ꝓficiscitur,obseruādæ sunt.Siquidem multa sunt communia indicia,& erroris occasio in promptu est,curatioq; diuersa.A` gula igitur haud ita sępe per rarefactionem solet sanguis effluere cùm ob cibos potionesq; refrigeratiō & adstrictio eius ꝑtes cō-

C densēt.Quinetiam rosiones haud frequenter fiunt,ac minùs,quàm rarefactio,gulam infestant.quippe fluctiones erodētes nō multum temporis in ea subsistūt:sed aut expuuntur,aut ad inferiora pelluntur.Frequentiùs gulæ incidit ruptio.itaque si interdum rupta est,nō tam magnæ, sicuti à pectore,sanguinis ꝓfusiones fiunt.in causa est venularū, quę ibi sunt,arteriarumq; tenuitas.sanguis verò exiens nō magnoperè nigricat,subflauus est,non exactè,læuorem habet,aut saliuæ ꝑmixtus est.cum nausea et vomitu reijcitur.leuis tusśicula citatur,modò humidum quippiam mouens,modò arida.id euenit,quoniā gulæ affectum arteria quoq; participat, secūdùm illam extenta & adhærescens.mor-

D sus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipitur:idq; præsertim, si benè frigida,aut calida,aut acerba sint,quę deglutias.nonnullos autem & gulæ ipsius dolor inuadit ad interscapulum vsq; interdū pertinens.vomunt pituitosa.nōnunquam,si morbus producitur & inualescit,cibum reijciunt,cibos summoperè fastidiunt.febres haud ita multùm continuæ,sed erraticæ sunt.E` vētriculo niger cōcretusq; sanguis euomitur,etiam si ab arteria fluxerit.Si à vena,multò nigrior,compactiorq; est.nausea multa adest: pituitosus, biliosusq; vomitus.si priùs homo comedit, cum cibis mixtus sanguis eijcitur.in eodē enim loco cibus sanguisq; colligitur.ructus crebri fiunt,& virus olentes.quòd si

multa materia collecta eſt,angor animi vertigoq; ſequitur.cùm mate- E
riam vomuerunt,ſubleuantur.reſoluuntur tamen,penitus exæſtuant,
aſsidueq; dolet ventriculus. Ab aſpera autem arteria paucus ſanguis,
vehemẽter flauus,per tuſsimq; expellitur qui niſi expellitur, cõtinens
tuſsis inhæret.ſenſus verò & dolor in gutture eſt,paulùm ſuprà aut in-
frà.vox rauca & obſcura fit.Si à pulmone,repente vberiorque ſanguis
emanat: idq; magis, ſi eroſio in cauſa ſit.tuſſis permoleſta eſt:ſanguis
verò exactè flauus,ſpumans,rotundus ſic, vt pars eiecta à parte diſtin-
cta ſit.Cæterũ & in communi vaſe corruptio eorum, quæ de pectore
exeunt,alia eſt.comparatione autem permixta diſcernas:alioqui pecto
ris partes ſpecie carnoſas pulmonis eſſe partes cenſueris.verùm pecto- F
ris grauitas,indolẽtia, ruborq; in facie multò magis in pulmonis vitio
reperitur.Si in pectore noxa ſit, in parte priori, ſecundùm os pecto-
rale,quod vocant, dolor laceratam partem oſtendit.ingens tuſsis ad-
eſt, vix aliquid extrudens. ſanguis non multùm flauus eſt, modicè
craſſus,ſpuma carens.Quòd ſi & pulmoni in trãſitu noxam impertiat,
aliquid etiam ſpumæ conſequitur.quandoquidem ex pectore in arte-
riam per pulmonem iter datur.Si à membrana coſtas veſtiẽte, per tuſ-
ſim quidem ſanguis funditur:ſed niger,lęuis,tetri odoris viroſiq;,qua-
lis ex putridis rebus exhalat.dolor ſuccingentis membranæ acutus ve-
xat.multi ex his cum febre,vt pleuritici ſolent,intereunt.Tempus an- G
ni humidum calidumq; ſanguinis emiſsionem maximè procreat.tale
eſt humidum & calidum.Ver ſecũdo loco Aeſtas,Autumnus minùs,
Hyems minimè.Aeſtate maximè moriuntur ob ſanguinis effluuium:
quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur. Vere ſecundo
phlegmonis & vrentibus febribus cõſumuntur. Autumno plurimùm
Tabes,quas Græci Phthoas dicunt,eueniunt.Vt ſemel autem dictum
ſit,omnem ſanguinis reiectionem quantumuis modicam,quãuis iam
rupta vaſa coiuerint,comitatur mœror, diffidentia, vitæ deſperatio.
Quis enim eſt adeo firmo & cõſtanti animo, qui ſe iugulationi ſimile
quoddam paſſum eſſe conſpiciens,non futuram mortem vereatur, & H
perhorreſcat? grandiora nanque animalia & robuſtiora, quales tauri
ſunt,ſanguinis profuſione celerrimè perduntur.Verùm hoc haud ma-
gnoperè mirandum eſt.Illud ſumma admiratiõe dignum,quòd in ſo-
la ex pulmone reiectione, quæ omnium ſæuiſsima eſt, homines ani-
mum non deſpondent, cùm tamen in extremo diſcrimine verſentur.
Pulmonis indolẽtiam huiuſce rei cauſam ego ſtatuo.quilibet enim do
lor,quamuis exiguus,interitus metũ inijcit, & plerũq; terribilior eſt,
quàm periculoſior.contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis à
morte ſecuritatem præſtat:damnoſiorque eſt,quàm terribilior.

De

A

De Syncopa. Cap. III.

REcte planè medicus & vulgus, recte, inquam, huic affectui nomen indiderũt. O Cyphon, cuius mali est nomen? Ecquid enim maius, ecquid celerius syncopæ facultate? ecquidnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid vero corde ad mortem vitamùe potentius? Neque syncopam cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, non credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. Quippe is affectus vinculorum potestatis vitam fouentis dissolutio est, hominis constitutioni aduersarius.
B hanc enim tenaciter corripiens non dimittit, sed dissoluit ac dissipat. Neque id magnum est miraculum. Nã & alij affectus quorundam mẽbrorum, quibus inhærescunt, indeq; accenduntur, proprij sunt & periculosi. Inguinum quidem tumores pestiferi & permaligni (Bubonas Græci nuncupant,) iecoris soboles sunt, nullaq; alia ex parte prodeũt. Tetanus autem neruorum labes est: Comitialis morbus caput obsidet. Pari igitur ratione & syncopa cordis & vitæ ægritudo est. Quicunque vero stomachi affectum syncopam esse opinantur; quoniam cibis vinoq;, in nonnullis & frigida vires refectę sunt, & ægritudo sublata: ijdem mihi videntur capillorum capitis, & cutis affectum esse phrenitin
C suspicari; quoniam capillorum detonsione, & cutis irrigatione phrenitici releuãtur. Verum cordi stomachus vicinus perniciosus est: vnde in cor tam noxia, quàm vtilia deriuantur. Etenim per pulmonem etiam, vt spiret, aerem cor accersit: verum tamen pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est. cum facultates non in instrumẽtis, sed vbi est vitæ fons atque roboris, statuãtur. At stomachus vitæ neq; principium, neq; sedes est: aliquis tamen ab eius imbecillitate lædi potest. Nam & cibi cordi nocentes non stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. Si quidem & ab illis moriẽtes cordis affecti notas repræsentant, arteriarum motus paruos debilesque, cordis concussionem cum vehe-
D menti palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionemq;, copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationem in toto corpore, sensus vocisq; priuationem. dicendum'ne est hęc stomachum perpeti? Sed quæ nam ei propria? Nausea, vomitus, cibi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. Illi prætereа, quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habent; vt videant, vt exaudiant plus, quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde non tantum præsentia declarant, verum etiam futura verissima diuinatione prædicunt. Num'ne igitur & hæ stomachi potestates sunt? hercule minime, sed cordis, vbi & anima & eius natura inhabi-

tat,ad quod & virtutũ ibi sitarum calamitas pertinet.Huius vero mor- E
bi est tenoris naturæ destructio autore frigido humidoq;. quippe hoc
oppresi intus & in cute refrigescunt;non sitiunt: frigidum spirant; quã
uis magnis ac perurentibus febribus,vnde ipsa syncopa dependet,affli-
gantur. Natura enim robusta & probe temperata omnia superat, om-
nibus dominatur,ac per humorem & spiritum & solida,horumq; om-
nium conuenientem ordinem & modum hominis vitam administrat.
Quòd si naturæ nexus, id est,Tenor dissolutus sit : tunc affectus oritur,
cuius prægrediens causa est comburens febris, quæ græce Causus dici-
tur.ea vero huiusmodi est.

De Causo,id est febre ustoria. Cap. IIII. F

Ignis passim & acer et tenuis est:sed intus maxime. Spiritus tãquam ab igne,calidus. Aeris vehemẽs attractio.Frigidi cupiditas.Lingua arida.In labijs & cute squallor.Algent extrema. Lotium quàmbiliosissimum. Insomnietas. Arteriarum motus crebri,parui,imbecilli. Oculi puri,* lucentes,subrubri. Facies bene colorata. Si morbus vlterius crescit,omnia maiora & sæuiora fiunt.Arteriæ minimis motibus et creberrimis agitantur. Ignis aridissimus & acerrimus. Mens delirat; omnia ignorat.Siticulosi fiũt. Omnia frigida attrectare cupiunt, parietem,vestem,pauimentum,humorem.Manus frigent,sed palmæ perquàm calidæ. G Vngues liuent.Spiratio crebra est.Roscidus humor circa frontem & iugula. Cùm ad summam ariditatem caloremq; corporis natura peruenerit;tum calidum in frigidum,squallor in imbrem conuertitur.Rerum nanque ad maximam molem incrementa in contrarium statum prolabũtur.Vbi ergo naturæ nexus soluti fuerint,ea syncopa est. Tunc sudor ingens toto corpore funditur,& nullo pacto compescitur. Spiratio frigida est.Vapor è naribus multus exhalat.Siti non vexantur.cætera enim exaruerunt.quinetiam alia instrumenta sitiunt os & gula. Vrina tenuis & aquea redditur. Aluus plurimum adstricta est : nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descẽdunt . Copiosa & aliena humiditas redũdat. H Ossa quoq; tabescentia diffluunt:& vndique,vt in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. Animus stabilis & constans est: sensus omnis purus & integer:subtile ingenium.Mens vaticinãdo idonea. Primum quidem seipsos de vita migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denunciant.Nonnulli vero interdum eorum dictis fidem non habendam putãt, sed dictorum euentus homines in eorum admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cum quibusdam vita defunctis sermonem habent : fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes : aut forte ipsorum animo viros,

* Alias mobiles

A cum quibus verſaturi ſunt, prænoſcente, atque enarrante. Quippe antea in lutulentis humoribus & caligine demerſus erat: quos vbi morbus exhauſit, & ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fiunt, prædicant, exutoque ſordibus animo veraciſsimi vates efficiuntur. Sed quorum ſucci & ingenium adeo extenuati ſunt, hi non diu admodum ſolent eſſe ſuperſtites; cùm eorum vitalis potentia iam in aerem ceſſerit, atque abierit.

De Cholera, Cap. V.

B CHolera eſt materiæ à toto corpore in gulam, ventriculum & inteſtina retro fluens motio, vitium acutiſsimum. Supra enim per vomitum erumpunt, quæ in ore ventriculi & gula congeſta fuerant. Infra deijciuntur humores in ventriculo inteſtinisque natantes. In primis quæ euomuntur, aquæ ſimilia ſunt: quæ anus effundit, ſtercorea, liquida, tetriq; odoris ſentiuntur. Siquidem longa cruditas id malum excitauit. quod ſi per clyſterem eluantur, primo pituitoſa, mox bilioſa feruntur. Initio quidem facilis morbus eſt, dolore vacans: poſtea vero tentiones in ore ventriculi & gula: tormina in ventre naſcuntur. Si magis ſæuiat morbus, & tormina augeſcunt, anima deficit, membra reſoluũtur, cibos exhorrent, animus conſternatur. Si quid acceperint, cum ma-
C gno tumultu nauſea & vomitus inuadit, tum ſyncere flaua bilis expellitur: deiectiones quoq; ſimiles ſunt; Nerui tenduntur, tibiarum brachiorumq; muſculi conuelluntur, digiti incuruantur. vertigo oboritur. ſingultiunt. vngues liuent. algent extrema. totum corpus rigore concutitur. Si malum ad vltimum venit, tùm vero ęgrotus ſudore perfunditur. bilis atra ſupra infraq; prorumpit. conuulſione impedita veſica lotium cohibetur; quod tamen, cùm in inteſtina humores deriuentur, abundare non poteſt. voce priuantur. arteriarum pulſatus minimi ſunt ac frequentiſsimi: cuiuſmodi in Syncopa propoſuimus. conatus ad vomendum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad deijciendum
D prompta, quam Tineſmon Græci vocant: ſicca tamen, nihilque ſucci egerens. mors demũ ſequitur doloribus plena & miſeranda, per conuulſionem, ſtrangulatum, & inanem vomitum. Id genus maxime ęſtate graſſari conſueuit, ſecundo per autumnum, minus vere, hyberno tempore minime. Inter ætates autẽ iuuenta, & ea, quę robuſtior eſt, hoc ferè corripiuntur: ſenecta rariſsime: pueri magis, quàm ſenes, ſed non mortifere.

De Ileo græce vocato, latine Voluulo. Cap. VI. E

PHlegmone in intestinis gignitur perniciosum dolorem mouens: quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. In hisce & frigidus flatus & lentus colligitur; nec infra, nec supra facile penetrans: Commoratur autem diu, perq; superiorum intestinorum angustos an fractus reuoluitur. vnde & affectus Ilei græce, latine Voluuli nomen accepit. Quòd si ad tormina compressio & remollitio intestinorum ac cesserit, id vero iam Chordapsus est. quod nomen vltima parte elixationem, remollitionem'ue significat. Chorde autem intestinorum vocabulum est: Lactes enim Epicordida Græci veteres nominarunt nervos scilicet interiacentes, & vascula, & membranas: quæ intestinorum stabilimenta & fulcimina sunt. Voluuli causa est perpetua ciborũ multorum, diuersorum, inusitatorumq; corruptio: & alia super aliam cruditas. præcipue ab esu ciborum, qui Voluulum excitare consueuerunt: quale est Sepiæ atramentum in ferculis sumptum. idem existimãdum de plaga est, de frigore, de frigidæ potione: si, dum quis sudat, eam large abundeq; ingurgitauerit. Ad hæc his Voluulus accidit, quibus intestinum cum stercore in scrotum procidit; neq; in ventrem repulsum, sed per vim retentum fuit, his inferiora intestina, phlegmone vexari solita sunt. Pueros hic affectus crebro male habet: vtpote quos sæpe cruditas infestat. hi tamen sæpius etiam sanescunt, cum ob consuetudinem, tum ob humiditatem intestinorum; lubrica enim sunt. Senes raro afficiuntur, sed multo perniciosius. Aestas magis, quàm Ver huius mali referta est: Autumnus, quàm Hyems: Aestas vtrunq; superat. Multi quidem vi torminum repente intereunt: alijs intestinum suppurat, deinde nigricans tunc, & putrefactum excidit; atq; ita deficiunt. Mediocrem Voluulum hęc symptomata comitantur, dolor oberrans in stomacho, humiditas superans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes. aluus flatibus perstrepens, qui ad podicem vsque properant, sed ibi esitus intercluditur. Sin autẽ ex toto Voluulus occupet: omnia sursum petunt flatus, pituita, bilis: hæcq; vomitu prodeunt. fiunt perpallidi: frigent toto corpore: acerbo dolore cruciantur: male spirant: sitiunt. Quibus vero iamiam mors instat, gelidus sudor emanat: vrina difficulter exit: anus tam arcte clausus est, vt neq; vel tenuem acum possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur. arteriæ raro inter initia & parum micant: instante morte minime, creberrimę; tandem micarę desinunt. Hæc sunt, quæ tenuibus intestinis affectis incidunt. Verum & in pleniore intestino, quod Græci Colon vocant, eidem affectus oriũtur, eademq; symptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli, qui- F G H

bus

A bus colon ſuppurat, huiuſce morbi diſcrimen effugiunt. cauſa eſt huiuſmodi affectus carnoſa inteſtini craſsitudo. Dolor autem in gracilibus quidem inteſtinis tenuis eſt et acutus:in pleniore vero inteſtino eſt redundans humiditas, & incumbens grauitas. dolorq; modo ad coſtas vſq; ſuperiores aſcendit,quando & ſpeciem lateralis morbi præ ſe fert; ſiquidem & iſti febricitant: modo ſub ſpurias coſtas in dextram aut in leuam partem deſcendit ſic, vt iecur aut lienis dolere videantur; item & ilia nonnunquam dolore torquentur. Colon nanq; prægrande eſt, & quoquo verſum ſe circũuoluens. Quidam ſunt etiam,quibus et in ſacro oſſe dolor inhæreſcit, & in femoribus, & illis in locis, quibus te-
B ſtes appenduntur, Græci Cremaſteras appellant. Qui hoc genere tentantur,vomitione plerunque inani laborant. quòd ſi quid reiecerint, id eſt ſubtile,bilioſum, olei ſimile. In hoc malo periculum tanto leuius eſt, quanto laxum inteſtinum tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius eſt.

De acutis Iecoris affectibus. Cap. VII.

QVibus iecur male habet,hi non celerius,quàm qui corde ęgrotaut, ſed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars ſanguinis concrementum eſt. Si in huius autem vi-
C ſceris portis aliqua incidat cauſa mortifera;æque, ac ſi ex corde laborarent, celeriter conſumuntur. Ratio in promptu eſt, quia videlicet hæ partes membranis,tonis gracilibus & magni ad vitam momenti, grandioribusq; venis contexuntur. præterea, vt ſapientum quidam prodiderũt,hoc loco appetitricis animæ domicilium eſt. Sanguinis vtique profluuia è iecore omnium maxima fiunt: neque ab re; venarum enim radicatio iecur eſt. Itaq; in ipſo magna vomica haud ita frequenter,neque in particulis magis præcipuis oritur.homo enim vita excedẽs præuenit. At exiguæ frequentius eueniũt.inde fit,vt mortem quidem euadant,ſed longinquo morbo impliciti crucientur. Ipſius enim functio-
D nis,qua ſanguinem condit,ceſſatio non conceditur,neq; dilatio: atque hinc ad cor & ad viſcera infra ſeptum ſanguis diffunditur. At ſiqua magna iniuria,vtputa verbere,longa ciborum multorum vitioſorumque corruptione,ebrietate,vehementi refrigeratione phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ęgrotus celerrime iugulatur.Ignis enim in profundo corpore depaſcitur,obſcurus,acer. Venarum motus torpẽt. Doloris ſpecies variæ & diuerſæ ſunt.Nonnunquam enim dextra in parte defigitur adeo,vt acutum telum adactum eſſe videatur. interdum torminibus ſimilis eſt. rurſum vero interdum dolor cum ſumma grauitate coniungitur:atq; inter dolendum virium debilitas vociſq; caſus

incidit: Transuersum septum, & interna costarum tunica inferius de- E
trahũtur. quoniã inde iecur suspensum onere suo degrauat. Proinde ad
iugulũ è regione oppositum vehemẽs dolor peruenit. Tussicula quædam imperfecta, seu potius tantum ad tussim inclinatio est. si quando
vero tussiunt, nihil reddunt. vitiose spirant: neq; enim pulmoni transuersum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aeris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridiq; permixto infecti sunt, plũbea scilicet specie. cibos oderũt. q si quid
sumpserint, eis inflantur præcordia. ructus biliosi, acidi, graue olentes
exeunt, nauseant, vomere frustra conãtur. venter solutus multa biliosa
excernit, viscida pauca: sed perpetuo augescũt mala. mens haud ita multum delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities. extrema frigent. tremor adest, horrores, singultus: inanis, conuulsioni similis, morbus regius: pura bilis. totumq; corpus bilioso colore suffunditur. Quin morbus regius ante septimũ diem si apparuerit, F
plurimos sustulit. Quibus autem vel sanguinis profusio, vel per aluum
multorum biliosorum exturbatio, vel vrina syncera plurima effluens
mortem depulit; post tres septimanas iecur his suppurat. Quòd si multum temporis cira abscessum prætereat, in hydropem, ineuitabilem
terminatur. hi siticulosi sunt, parum tamen bibũt. eorum corpus squallet, pinguedine carens. appetũt acida, sed gustatus sapores non percipit. G
Autumnus hoc malum fert, multorum variorumq; fructuum esum sequente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia est.

De Venæ Concauæ acuto morbo, Cap, VIII.

AB Iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues pluresq; dum scinditur, deniq; in tenuissimas visumq; latentes toto iecore dispergitur. Istarum summis osculis aliæ venarum extremitates committũtur: quę ex gracilibus & pluribus maiores amplitudine, sed numero pauciores constituũtur. Demum in medio iecore in venam vnicam grandem coalescunt. Inde hæc in duas par- H
titur, quæ Iecoris extrema petunt. Harum altera superius primam fibram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox transuersum septum perforans, in cor inseritur. Hæc vena Concaua nominatur. Altera vero quintam fibram, quæ inferius iacet, trajciẽs vsque in iecoris gibba * ad spinam peruenit: & eo loco ad coxendices vsq; porrigitur. Ea quoque eodem nomine Concaua nuncupatur: quoniam vna & eadem vena est ab initio de iecore exoriens. Si quis enim aliquid de superiore vena Caua cordi infixa in eam, quæ iuxta spinam protenditur, aut à spina per iecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensumq; inueniet.

* Alias cõcaua.

A Hæc igitur vena, (vt arbitror,) vniuersa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota vna est atque continua. a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat, quæ secundum dorsum discurrit, ęgrotare creditur. quoniam eius, quę cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhęrens, sed in pectore subleuata protenditur, donec transuersum septum egressa cordi inseritur. Igitur si quod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena Cedmata oriuntur, (Sunt autem Cedmata diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes,) quando sanguis copiosius erumpens citissime vitam delet: Per superiora quidem per pulmones & arteriam ef-
B fluens, si in pectore fiet effractio: Si iuxta principiũ, in imum ventrem descendens in intestinis continetur, atq; adeo intestina replentur. cum prius, quàm deiectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt; & ventriculus sanguine redundat. Nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordaxque in ambabus cauitatibus inclusus accenditur, paucusque duntaxat foris apparet, vt tangenti flamma tenuis esse videatur: æger vero sese comburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppresi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor rubet: omne corpus subrubidum
C est: præcordia dura sunt atque reuulsa. dolor in dextra parte maior, & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia vsque perueniens. quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur: quod pulsatio in alteris præcordijs mani festat. nam & ipsa venæ cauę morborum particeps efficitur iuxta illam in sinistro latere posita, vtpotè ea, quæ in omne corpus diducitur, nihil leuaminis afferente, neque cutim emolliente. cutis autem sic affectorum squallida, rugosa, atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, vt in cubitis, genubus, digitorumque articulis magis talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. al-
D uus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium * acre mordaxque est. mens vtique his constat, sed quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum Causi, idest, ardoris speciem appellarunt. quando quidem quę adsunt, sub ardoris genere collocantur. Per Autumnum hæc labes exoritur, cùm serum quiddam & immane sapit. Viros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio, laboresque tenuem corporis habitum compararunt. Decimoquarto die hi plerunque moriuntur. quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonem habent, aut magnam paulatim remittentem; mortem quidem euadunt, sed non-

* Alias flauum.

dum morbo liberantur. Hi longo ſanè tempore cauſo laborãt, verùm E
omnia periculoſa iam deſinunt, dolores, pręcordiorum diſtentiones, & pulſuum malitia, & mentis ignauia. adhuc tamen faſtidioſi ſunt, languentes, conſilij inopes; ſimulque & ardor, & ſitis, & linguæ oriſq; ſiccitas ęgrum diſcruciant. multum diuq; trahentes ſpirant. & ſubito totum aerem vna ſpiratione refrigerandi cauſa adducunt. Verum ſi frigidam quamplurimam affatim bibunt, breui interuallo moleſtia leuantur. poſtmodum ipſis ſitis accenditur: rurſumq; vberrime aquam ingurgitant. & hęc eſt mali ſucceſsio & reciprocatio. At egregius medicus, frigidam liberaliter citra noxam propinare poteſt: vt in alijs ardoribus aſſolet. ſed longe tutius ardore a vena caua oriente F
laborantibus eam conceſſerit. Quòd ſi ventriculus aut veſica potam aquam expellant, neque vomitione opus eſt: ſin id facere nequeant, à multa frigida epota multum vomendum eſt. homo enim diſrumperetur, ſi tanto bibito humore nihil aut per ſudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

De Renum acutis affectibus. Cap. IX.

RENES quantum ad corporis ſpeciem attinet, haud ita multum periculis patent; tametſi in aliquod acutum vitium incidant: glanduloſa enim ipſorum natura eſt. ad mortem vero inferendam be- G
ne habiles ſunt: ipſorum enim actio peropportuna eſt, vrinæ videlicet à ſanguine ſecretio, eiuſdemq; expulſio. ſed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut ſanguineum concrementum, aut id genus. quando quidem ex conſenſu affectionis ob formam corporis prouenientis nulla creatur offenſio. Vrinæ autem interclufio omnia ſæua & acerba facit, ignem acrem & faſtidium inferentem, dolorem grauem ſecundum lumbos in dorſo, partium diſtentionem, ſed magis circa præcordia. Suppreſsio autem lotij non ex toto fit, ſed ſtillatim quidem meiunt, multum vero effundere cupiunt. redundantiam enim ſentiunt. Quòd ſi & acre mordaxq; lotium ineſt, frigent, H
tremunt, conuelluntur, diſtenduntur præcordia & replentur. Hæc morbi forma perceptioq; doloris alui inflationi à ciborum multitudine corruptioneque prouenienti ſimilis eſt. Pulſus initio rari ſunt ac ſegnes: ſi malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. ſomni tenues dolore vexati, non continui: ſed repente à ſomno perinde ac ſi quis pupugerit, proſiliunt: poſtea in ſoporem tanquã laſsitudine oppreſsi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna eſt: nugantur, facies liuet. At ſi quando rurſum meiendi auiditas redeat, cum diſtentionibus magniſq; doloribus modicum quiddam, idq; ſtil-

latim

A latim eijciunt.tum paulum cruciatibus leuantur, postmodum in eadem relabuntur.Inter hos illi celerrime pereunt, qui nihil prorsus emittunt. Quicunque vero non moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per vrinæ semitas delapso, aut plegmone sup purante, paulatimúe per difflationem exhalāte discrimen euadūt. quā quam enim paulatim & auare effundatur vrina, mortem tamen facile effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit, atque iure ista ægrotantes patiuntur, in peiusque labentes ad colliquationem deuoluuntur. Anni vero tempora,loca,ætates hunc morbum ferunt,quæ & in vena caua laborante ferebant. Nonnunquam è reni-
B bus sanguis multus subitaneus erupit, multisque diebus continentur effluxit verum nemo ex huiusmodi profluuio moritur: sed phlegmones ratione,quæ simul cum profluuio nascitur, & sanguinem coercet. plerunque autē ex retentione, quā ingens phlegmone facit,moriūtur.

De Acutis in Vesica ægritudinibus. Cap. X.

Vesica difficiles in acutis morbis dolores patitur, & si ab alijs vitium participet: difficiliores, magisque mortiferos, si per se laborare inceperit. quandoquidem omni corpori & neruis & menti labem comunicare valentissime potest. Quippe vesica neruus frigidus
C albusque est,& ab innato calido quamlongissime,quamproxime vero externo frigori posita. Nam in imo sacro ventre ad aures thoracis sita est. nobili quoque munere fungitur,vrinæ videlicet emissione. Hæc porro si tantum calculis,aut sanguinis grummis,aut qua alia propria, peregrinaúe calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis & vteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prelongumque intestinum. In plerisque vero ob inuoluntariam præ verecundia retentionem in cœtibus hominum, aut in conuiuijs repleta distenditur, constringereque non valens nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina supprimitur,superiores quoque partes,
D renes videlicet,replentur:vrinæ ductus, (græci Vreteras appellant,) distenduntur: ilia dolor ponderosus infestat: nerui conuelluntur: tremunt: horrent:desipiunt. Verum si ad hæc & vlcus accedat, & inflam matio, multa sanè damna eueniunt: Sed mors vlceribus sanè quamce lerior inuadit. Cæterum de ulceribus, abscessu, suppuratione, & id genus alijs,quæcnnq; nō acutissima sunt, in libro de longinquis morbis tractabitur. Quæcunque vero peracuta sunt, & intra quatuordecim dies,aut paulo citius seriusve hominem perimūt, qualis phlegmone est, aut grummi sanguinei, aut calculus in ceruicem delapsus; de istis in præsentia sermonem faciam. Quapropter si quid horum inci-

derit, vrina retinetur: abdomen intumeſcit: dolor acutus totum ven- E
trem occupat. veſica turget: decimo die luteus ſudor exit: pituita vomitur primo, deinde bilis: vniuerſum corpus friget, ſed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum ſingultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus, ac puſillis motibus: rubida facies eſt: ſitiunt: animo ancipites ſunt: mens non conſtat: nerui contrahuntur. Medicamentis præterea venenoſis, & cantharidibus, aut bupreſte & pneumatibus veſica deuritur & tota aluus maiorem vim patitur: ac prorſus in peiorem ſtatum delabitur: neq; longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & ſanguinem veſica effundit. flauus autem ac tenuis veſicæ ſanguis eſt. Sed perraro hac F
de cauſa homines pereunt, quamuis haud facile ſanguis ſupprimitur. Grūmi vero & phlegmonę minantur interitum. refrigeratio enim et extinctio caloris ingeniti ſequitur, quæ Necroſis græce dicitur, & gāgræna, & quæ eam comitantur mala. Id genus facile hominem tollit. Hæc vitia hyeme & Autumno graſſantur. In ætate virili, magis etiā in ſenecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque aſsidue hos morbos ferunt, minimeque mortiferi ſunt. Pueri omnium maxime his calamitatibus vacant.

De Vuluæ ſtrangulatu. Cap. XI. G

IN medijs ilibus mulierum Vulua poſita eſt, muliebre viſcus, animalis fermè naturam adeptum. Siquidem per ſe huc atque illuc verſus ilia mouetur: quin etiam ad ſuperiora è regione pectoris cartilaginem ſubit: in latera quoque in dextram videlicet, aut leuam partem, aut ad iecur, aliavè inteſtina mouetur: & ad inferiora natura procliuior eſt. vtque paucis abſoluam, penitus errabunda eſt, & iucundis odoribus delectatur, ad ipſoſque ſe recipit: contra fœde olentibus contriſtatur, & ab ipſis longius ſe proripit. ac prorſus eſt in homine vulua perinde, atq; in animali quoddam animal. Hæc itaque ſi repente ſuperiora petierit, ac diutius ibi commoretur, viſceribusque violenter incum- H
bat; interdum homo veluti comitiali morbo correpta citra neruorum diſtentiones ſtrangulatur. anguſtijs nanque iecur, tranſuerſum ſeptū, pulmones, cor celeriter opprimuntur. Qua de cauſa ſpiritus priuatio, imbecilitaſque adeſſe videntur. Præterea & venæ ſomniferæ, (Carotidas græci vocant,) cordis vitium participantes, affliguntur. vnde capitis grauitates & ſenſuum abolitio cum nouo quodam ſopore adueniunt. Incidit etiam ipſis aliud vitium proxime dicto non abſimile: in quo ſpiritus & vox auferuntur: ſed à vulua non prouenit. quippe & viros infeſtat inſtar morbi, quem Catochon nominant. At mulieribus

A à vulua malè habentibus tetra odoramenta naribus subiecta, iucunda verò naturalibus apposita opitulantur. altero autẽ affectu laborãtibus hæc frustra adhibentur: nihilq; opis afferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quiescũt. Ampliùs tremores spõtini, & non spontini, sed ex ambrõthriæi subiectione excitantur. vuluę refrigerationes vehementes, copiosę sanguinis profusionis retentio, & id genus alia in causa sunt. Itaq; si in superiora subeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur: exoluitur: infirmatur: genua labant: vertigo infestat: extrema debilitantur: caput dolet, grauescitq;. in venis ab vtroq; nasi latere iacentibus dolorem mu-
B lier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. iuxta præcordia ilia, vbi vuluę domicilium est, inania sunt. motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt. spiritus magnoperè angitur. vox intercipitur. sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuraque est. celerrima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adest, quod mortem instare significet. color nanq; viuidus est, ac multo post mortem tempore magis rubent. oculi parùm admodũ extantes fulgent, haud ita multùm intenti, neq; tamen valde remissi & cõniuentes. Cęterùm si prius, quàm malum ad extremum venerit, aliquando vulua in sedem propriam migret; à strangulatione liberantur. quando aluus submurmu-
C rat: humiditas adest locorum muliebrium: spiritus asperior manifestiorque redditur. nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut subleuantur. imo quã celerrimè interitus aduenit. nam facilè superiora vulua petit: facilè quoque inde recedit. Quippe vulua suapte natura superfluitat. membranæ verò eam sustinentes humidæ sunt: humidus est & locus, vbi reconditur. Ampliùs fuga & apparentia tristium iucundorumque mouetur. quo circà labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc, susque deque impellitur. Propterea & iuuenes fœminæ id vitij patiuntur, seniores immunes sunt. Quibus enim ætas, & vita, & mens vaga magis & erratica est; his vulua quoque errabunda in-
D stabilisque sit necesse est: Quibus verò firma ac stabilis ætas, & vita, & mens fuerit; his & vulua similiter afficitur. Hæc vtique à vulua proueniens ægritudo (strangulatus videlicet) mulieribus duntaxat infesta esse potest. Verũtamen cõmunes quoq; viris ægritudines in vulua oriri cõsueuerũt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt, quæ comitantur, notæ. vtpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. In sanguinis autem profusione & maturiùs mors ingruit, quemadmodum cùm quis animal iugulat.

De Satyriasi. Cap. XII.

SAtyri Dionysio sacri, qui pictura, quiq; statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod diuinę rei signum est. Est verò & affectus species, qui laborantis penē excitat erigitq;: atq; ob Dei figurę simi litudinem Satyriasis nūcupatur. Est autem inexplebilis coeundi appetitus. Verū neq; si ad veneris opus accedant, quicquā iuuantur: neque multo assiduoq; cōcubitu sedatur arrectio. Conuulsiones autem omniū neruorū fiunt, & tendonū distētio, & inguinū, partisq; eius, q̄ inter inguina & femen est, Plechada gręci nominăt, genitaliū p̄terea inflāmatio & dolor. in facie rubor inest, & vapor quidā roscidę humiditati similis. porrò ipsi ęgri sese incuruăt & cōprimunt: quiescunt tristes, demissi, vtpotè calamitatē suā grauatim ferētes. Quòd si hoīs verecūdiā id malū superet, turpiter admodū lingua intēperantes efficiūtur: Intēperantes quoq; in aluo exonerāda, in venerē lasciuientes, mēteq; indecenter titubātes. nā se cōtinere nequeūt. siti laborăt. pituitā largiùs euomunt: qm̄ labris spuma, quēadmodū hircis in libidinē ruētibus, īsidet. q̄netiā haud absimilis odor est. lotiū post longā retentionē effunditur album, crassum, geniturę simile. aluus resoluitur, costę & axillę spōte pruriūt ac titillātur. cōuellūtur: à cibis abhorrēt: sed cū eos assumūt, rapaciter assumūt. cōturbātur. Sin ad interitū ægritudo spectat, inflātur, venterq; in tumorē effertur. tendones & lacerti oēs cōtenduntur. ægrè admodū corpus mouetur. membra cōtrahuntur. arteriæ paruo motu, debili, inordinatoq; agitātur. Hęc omnia quādoq; discutiūtur, si aluus perturbata multas pituitosas biliosasque humiditates eiecerit: easdem quoq; vomitus nō absq; discrimine effuderit. Nempe medela nō vacat discrimine, ea per somnū profundū longissimumq; præstatur. Si quidē refrigeratio & resolutio stuporq; neruorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasim medicatur. Id morbi genus vere potissimū atq; æstate sæuire cōsueuit. Inter ætates autē adulescentia iuuentusq; ei maximè patet: p̄cipueq; illi omnes, quorum natura in venerem propensior est. Acutissimū id malū, triste fœdumq; est. nam plerūq; in septima die hominē cōsumit. Memoriæ proditum est mulieres etiā in hanc labem incidere, & eundē in libidinē impetum, ac cætera oīa similia perpeti. Verū ego impudicū quendā libidinis ardorē mulieres inuadere mihi persuadeo, mulieres inquā humiditate affluētes, vt ipsius redundātia p̄fundatur: sed satyriasim id esse minimè cōcesserim. Neque enim ipsarū natura atq; tēperies, cū frigida sit, huic vitio habilis atq; exposita est. p̄terea neq; partes ad arrectionē idoneas, quēadmodū Satyrus, vnde affectui nomē est inditū, mulier obtinet. Quandoquidē neq; viri strangulatione ab vtero vexantur: qm̄ viro vterus datus non est.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAVSIS ET NOTIS DIVTVRNORVM AFFECTVVM

Liber Primus.

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

De Longis affectibus.	Cap.	I.
De Cephalæa.	Cap.	II.
De Vertiginosis.	Cap.	III.
De Morbo comitiali.	Cap.	IIII.
De Melancholia.	Cap.	V.
De Furore.	Cap.	VI.
De Resolutione neruorum.	Cap.	VII.
De Phthisi.	Cap.	VIII.
De Suppuratione in pectore.	Cap.	IX.
De Vomica pulmonis.	Cap.	X.
De Anhelitu.	Cap.	XI.
De Pulmonarijs.	Cap.	XII.
De Iecore.	Cap.	XIII.
De Liene.	Cap.	XIIII.
De Morbo Regio.	Cap.	XV.
De Cachexia, ideſt malo corporis habitu.	Cap.	XVI.

De Diuturnis affectibus, Prooemium. Cap. I.

A Iuturnarum ęgritudinũ dolor multus eſt, tempus colliquationis longum, & medicatio inſtabilis. vel enim haud ex toto deleti ſunt, vel ex qualibet leui offenſa morbi deleti reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vſq; in finem non audent. quin etiam ſi æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adeſt; laborioſa curatione per ſitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitãtia, aut per ſectionem, aut vſtionem, quibus in diuturnis morbis egemus, miſeri ægroti cruciantur: vt mortem, quã iam pridem appetebant, effugiant. vbi me hercule in magna animi conſtantia

diu præſtanda, auxilijs variandis, iucundis citrà noxam ægro conceden dis, ipſoq; decipiẽdo medici virtus atq; excellentia dignoſcitur. Cæterùm & ęger fortis ſit, & cum medico aduerſus morbum conſpiret, neceſſe eſt. qui nō ſolùm corpus tenaciter arripiens ipſum celeriter tabefacit & exedit: verùm etiam ſenſum magnoperè ſubuertit, animamq; inſanam reddit. Nanq; ab intemperie corporis id genus furorem, atq; inſaniam, quam græci Melancholiam vocant, proficiſci nouimus. de quibus in ſequentibus dicam. in præſentia de Cephalæa, ideſt, de vetere capitis dolore ſermonem inſtituam. E

De Cephalæa. Cap. II. F

SI caput repente obuia quaq; de cauſa, per plures etiam dies dolorẽ patitur; hic affectus Cephalalgia græcè nominatur: ſi multo tempore dolor infeſtare aſſueuit, & per longos, frequentesq; circuitus, ac in dies maior violentiorq; inſultat difficulter ſanationem admittens; id genus Cephalæam gręco vocabulo appellamus. Eius formę infinitę ſunt. quiquſdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, ſed non intermittens. nonnullis per circuitus reuertitur, vt his, qui quottidiana intermittente febricitant. nonnullis ab occaſu ſolis vſq; in meridiem: & tunc ex toto remittitur. vel à meridie in veſperam, aut etiam vlteriùs vſque in noctem permanet; ſed non multùm hæc durat circuitio. Præterea dolor modò eſt in toto capite, modò in dextra magis, modò in ſiniſtra, modò circa frontem, aut ſyncipur. hæcq; eodem die incertè & erraticè fieri ſolent. Quidam dextra tantùm parte dolent, quidam leua: qua tempus, vel auris, vel ſupercilium unum, uel oculus ad medium uſque terminatur, uel qua naſus in æquas partes diuidit. ultra quem terminum dolor non progreditur, dimidiū tantùm capitis occupans. Id uitium ſolum Eterocrania dicitur, haud leue malum: quãuis intermittit, quãuis exiguum eſſe prima ſpecie uidetur. nam ſi acutè interdum impetum faciat, fœda atq; atrocia detrimenta affert. nerui diſtenduntur, facies obtorquetur. oculi uel contenti inſtar cornu rigidi ſunt: uel huc, atque illuc interius conuellũtur, ac uertiginosè agitantur: in ipſiſq; dolor profundus uſque ad intimas tunicas deſcendit. ſudor ex tendonibus immodicus effluit repente: neque cohiberi poteſt: neque vlla cauſa præceſsit, perinde ac, ſi quis ligno plagam inflixerit. nauſea & vomitus biliosus comitantur: homo conſiſtere nequit, ſed in terram delabitur. Quòd ſi vitium quãdoq; increſcit, de hominis vita actum eſt. At ſi debilius eſt, & citrà vitæ periculum; diutiùs permanet: pigritia multa adeſt, & capitis grauitas: animi pendent: vitam ægrè ferunt. fugiunt enim quodam modo lucem, tenebræque his ægritudi- G H

A nem ſolantur;neq; quicquam iucundi,aut intueri, aut audire ſuſtinet. olfactorius in ijs ſenſus infectus eſt, neque quicquam eos bene olens oblectat; pariter quoq; graue olentia deteſtantur . vita ipſis inuiſa eſt, mortemq; diſcupiunt. Harum calamitatum fons & origo eſt cum ariditate frigiditas. Si diu teneat,magisq; inualeſcat ægritudo; poſt id genus dolores vertigo ſubſequitur.

De Vertigine. Cap. III.

SI tenebrę oculis prætenduntur, & caput in turbinis modum circumduci videtur,& auribus murmur veluti delabentis cum ſtre-
B pitu fluminis inſonat,aut tanquam ventus flatu vela percutiens,aut tibiarum fiſtularumq; cantus,aut veluti ſtridor plauſtri currentis obſtrepit; vertigo huic vitio vocabulum eſt.malum quidem , ſi capitis ſymptoma eſt;malum quoq;,ſi cephalęę ſucceſsit,aut ex ea vetuſta ęgritudine ortum eſt.Nam ſi priora vitia nõ receſſerunt, ſed remanet Scotodine,ideſt, tenebrę oculorum,& apparens motus in orbem , aut longiori tempore cum proprijs ſymptomatibus nulla adhibita curatione ad ſummum peruenit; vitium,quod à græcis Scotoma dicitur,à latinis Vertigo, procreatur.Cauſam habet frigidam & humidam:aliorumq; ſæpe morborum,cum inſanabilis euaſit,initium eſt,vt furoris, melan-
C cholicæ,morbi comitialis cuiq; ſuis ſymptomatibus accedentibus. Vertiginis autem forma ita ſe habet.grauitas adeſt capitis. ſplendida quędam oculis inter multas tenebras ſeſe offerũt.ſuimet æger propinquorumque ignarus eſt. Cumq; morbus augeſcit,tũc tibię ſoluuntur, atq; humi repunt.Nauſea fit,atq; vomitus pituitæ, biliſve tam atræ, quàm flauæ.quando flaua per vomitum reiecta furor enaſcitur: atra vero, melancholia:ac pituita exeunte,morbus comitialis efficitur. Omniũ quippe morborum talis conuerſio eſt.

De Morbo comitiali. Cap. IIII.

D VArium ac portentoſum morbi genus eſt Epilepſia, quæ dicitur à græcis,latine Comitialis morbus.terribilis vtiq; in acceſsionibus,& peracutus,& pernicioſus:quando quidem nonnunquam acceſſio vna hominem rapuit. At ſi diligenti cura vim morbi ſuſtinet laborans; ægre tamen vitam ducit inter fœditates,ignominias atq; dolores, Morbus autem non facile recedit,ſed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget.vexat etiam pueros & adoleſcentes. interdum ſecunda fortuna euenit,vt per ſuccedentem prouectiorem ætatem abigatur. quando ſimul cum ætatis flore euaneſcit:Sed & tum quoſdam abiens deformes efficit, pueros quoq; pulchritudinis inuidia perdit, aut ma-

num inutilem reddens,aut faciem torquens,aut ſenſum aliquem prorſus auferẽs.Quòd ſi malum hoc penitus inſederit, atque radices altius egerit; neque ipſum medicus,neque ætatis mutatio ſubmouent, ſed cũ ægrotante viuit atq; commoritur.Interdum morbus iſte membra oculosq; conuellens ac diſtorquens,dolores ciet:interdum & mentem in furorem adegit. Triſte medius fidius eſt ipſius inuaſionis ſpectaculum: turpis & eius deſinentia cum ſtercore,& lotio, & ſpontina ventris ſolutione. Ipſius quoq; morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem eſt: Quippe nonnulli flagitioſis hominibus à luna immitti exiſtimant:cuius rei cauſa & ſacrum morbum hunc nominant.Verum & alijs rationibus id nomen ei fuit impoſitum: aut ob magnitudinem,oẽ enim magnum,ſacrum dici conſueuit:aut quòd non humana ope tolli queat,ſed diuina: aut quoniam dęmone correptus eſſe homo videatur: aut ob hæc ſimul omnia ſacer morbus appellatus eſt. Quæcunq; ſane huic tanquam acuto morbo ſymptomata eueniunt, ſuperius memorauimus. At ſi diu permanet; neq; per intermisſiones citra noxam degunt torpentes,abiecti animo,mœſti, hominum aſpectum conſuetudinemq; vitantes; neq; ætate procedente mitiores fiunt. vigilant. per quietem multis formidoloſis imaginibus terrentur. cibum ſumere faſtidiunt, ſumptum male conficiunt. decolores,facieq; plũbea ſunt. ob ingenij ſenſusq; tarditatem ægre diſcunt. auditus hebet. aures tinniũt. capiti bombi veluti quidam inſonant. Lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat, aut ex vi morbi,aut ob vulnera, quæ tẽpore exacerbationis accepit. tunc enim ob conuulſionis neruorum motũ lingua in ore varijs modis torquetur. Rationem quoq; vſq; eo morbus conturbat ac deijcit, vt prorſus deniq; infatuentur. Atq; horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

De Melancholia. Cap. V.

ATra bilis in acutis ægritudinibus ſi in ſuperioribus apparet, oppido quàm mortifera eſt: ſi ad inferiora deſcendens exijt, non valde vacat diſcrimine. In tardis autem longisq; morbis,ſi ad aluũ bilis atra decurrit,in tormina iecorisq; dolorẽ finitur: Mulieribus vero purgatio vice menſium aduenit,ſi in cæteris abeſt mortis periculum. At ſi ſuperius,vt puta ſtomachum,ſeptum'ue tranſuerſum petit; inſaniã parit, quam græci Melancholiam nominant. flatum nanq; gignit, & ructus fœtidos piſcium odorem exhalantes. infra vero & flatus cum crepitu tranſmittit: nec non & mentem ſimul alienat.Proinde melãcholicos iuxta & flatuoſos medici veteres ſic affectos appellarũt. Porro quidam reperiuntur,in quibus neq; flatus,neq; bilis atra colligitur: ſed ira

immoderata,

A immoderata,& mœror, & ingens animi cõſternatio.hos quoq; nihilo minus Melãcholicos nuucupamus. Bilem quidem in iſtis redundare iracundia ſignificat;atram vero bilem, iracundiæ vehementia ac feritas.teſtis autem Homerus eſt, vbi inquit ,Inter hos autem ſurrexit heros atrides late imperans Agamemnon triſtis,furore autem valde pręcordia atra circum oppleta erant.eiusq; oculi igni fulgenti ſimiles erãt. Tales euadunt Melancholici, cùm ab hoc malo interimuntur.Eſt autem animi angor in vna cogitatione defixus atque inhærens abſque febre.Mihi profecto Melancholia Maniæ,(quę latine Furor dicitur),initium atq; pars eſſe videtur. Siquidem furentibus animus modo ad ex-
B cãdeſcentiam,modo ad voluptatem cõuertitur:At melancholici in triſtitia & animi angore duntaxat verſantur. Furentes etiam plurimum vitæ ſic tranſeunt deſipientes,& fœda atrociaque committentes. Melancholici vero non vna tantum inſaniæ ſpecie laborant: ſed aut venenum ne ſibi detur,ſuſpicantur:aut hominum cõſuetudinem peroſi, in ſolitudinem aufugiunt:aut ad ſuperſtitioſam religionem conuertuntur: aut lucem hanc vitamque odio proſequuntur. Verum ſi quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptasque plurimis aduenit.Hi vero in furorem præcipitant. Sed quomodo quibusque ſedibus affectis id vitium plerunque contrahitur,ſubijciã. Por-
C ro ſi in præcordijs reſidet,cauſa circa ſeptum tranſuerſum immoratur, bilisq; ſupra infrave melancholicis prorumpit. Si caput etiam per conſenſum afficitur: & excãdeſcentiæ* delirium in riſum hilaritatemq; per longum vitæ ſpatium commutatur:hi vero morbi potius magnitudine,quàm affectus dolore in furorem prolabuntur: In vtrisque nimirum ariditas accuſanda. Viri ſanè & furore & melancholia corripiuntur:rarius autem,quàm viri,ſed deterius mulieres furijs agitãtur. Aetas,quæ prope ſtatum eſt,& ipſe ſtatus huic malo ſubijciuntur. Aeſtatis tempus & autumni hunc morbum procreant, ver autem iudicat.Inter notas euidentiores hę ſunt,quòd videlicet, quieti aut triſtes,
D abiecti, torpentesq; ſunt abſq; ratione:nullaque de cauſa melancholia initium ſumit.præterea in iram facile incidunt,male ſunt animati, vigilant,ex ſomnis tumultuoſe excitantur.ingenti quoque pauore trepidant,cùm morbus cremẽtum ſuſcipit.quando & inſomnia vera ſunt, terribilia atque euidentia. quotquot enim à naturali ſtatu valde aliena ſunt,ea non protinus huic malo inſunt, ſed per quietem ſeſe offerunt: cùm in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facile eos pœnitet. mutabiles ſunt, turpes, de minimis quibusque ſolliciti, auari, ſed non ita multo poſt ſimplices,prodigi,multa largientes,non virtute animi,ſed morbi varietate.Quòd ſi malum exaſperatur,homines oderunt,ab eisque fu-

* alias triſtitię.

giunt. de inanibus conqueruntur. vitæ maledicentes, mortem expetũt. Atque istorum multis sensus ac mens vsque eo stupore fatuitateq; capiuntur, vt omnium ignari, suique met immemores in morem bestiarum vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur: colore fœdo, & ex atro viridiq; commixto tinguntur: nisi inferius bilis descendat atque exeat, sed quoquo versum per corpus cum sanguine diffundatur. multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati sunt. quoniam somnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, sed vigilia ad exterius mouet, ac dissipat. proinde & aluus arida est, nihil deijciens. nonnunquam vero deijcit sicca, rotunda, atro quodam biliosoq; circunfusa. vrina pauca redditur, acris, biliosa. multum flatuosi spiritus in præcordijs est. ructus putidi ferũtur, graue olentes perinde, ac si ex maris lacuna exhalarent. nonnunquam & humidum quoddam acre cum bile reijciunt. arteriarum motus ferè parui sunt, pigri, inualidi, crebri, frigori* similes. Fama est, ex his quempiam insanabiliter se habẽtem, cum puellã deperiret, medicis nihil proficientibus ab amore fuisse sanatum. Ego vero suspicor, eum ab initio in puellam exarsisse, inde tristem, & languenti animo, quòd ea non potiretur, euasisse, suisq; popularibus melancholicum visum esse. at iste vbi puellæ amatæ se cõiunxit, mœstitia recessit: ira, & animi langor discussus est: gaudium tristitiam deleuit: & mens amore medico prorsum sanata est.

* Aliter affectui.

De Furore. Cap. VI.

FVroris modi specie permulti sunt, genere tantum vnus. est enim ex toto mentis alienatio diuturna, vacans febri. Etenim si febris quandoque coniungitur, id non ratione furoris proprie, sed alio quouis casu incidit. Quippe & vinum mentem inflammat, & per ebrietatem delirare cogit. præterea quædam esculenta amentiam pariunt, vt mandragora & altercus. sed neutiquam hi inter furentes numerandi sunt. nam repente hæc adueniunt, & celeriter conquiescunt: furor autem stabilis ac permanens est. Furori autem nihil simile delirium habet, quod senectæ calamitas est. Est enim sensus, mentis, rationisque marcor & ignauia ex refrigeratione proueniens. At furor ex calida siccaque causa exoritur, functionesque tumultuosas præstat. Deliramẽtum autem à senectute incipiens, nunquam per interualla desinit, simulq; commoritur: Furor vero & intermittit, & diligenti curatione radicitus vellitur. Sed intermissio non syncera est, quando per se furor desinit: cùm non congruenter aut medela, aut temporis anni clementia curatur. Nonnullos nanque, qui penitus soluti morbo videbantur, aut veris tẽpus, aut error in victu, aut ira casu aliquo prorritata denuo

A ad furorem reuocauit. Porrò illi huic vitio facile patēt, qui natura sunt iracundi, acriter excandescentes, negotiosi, faciles, hilares: qui iocosis, puerilibusque delectantur. Illi etiam, qui contrario his sunt ingenio, quicunque videlicet stupidi sunt, tristes, tardi in discēdo, in laboribus perseuerantes, et qui cùm demum quid didicerunt, facile obliuioni tradunt; hi & melancholia promptius capiuntur, qui & antea in furorem procidunt. Verum & in ætatibus, quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitantur, vt puberes, iuuenes, & viri. In quibus autem calor ex atra bile accenditur, corporisq; habitus ad ariditatem vergit; his in melancholiam cadere facillimum est. Item victus ratio, multi cibi B assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia hanc ęgritudinem concitant. Nonnunquam & mulieres, nisi mundetur corpus, furor infestat: cum ipsarum vteri ad virilem congressum apti euaserunt. aliæ vero haud ita facile, sed admodum acerbe in furorem agūtur. Causę tales sunt, vir nimirum furiosus fit, si consuetus sanguinis exitus, aut bilis, aut sudoris, aliqua de causa repressus est. Et quibus furor voluptati est, rident, ludunt, saltant die noctuque: irascuntur palam: nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt, non sunt infesti. ita se habet huiusmodi furoris species. Alij vero ab ira furentes nonnunquam sibi vē- C stes prosciderunt, & seruos interfecerunt, & sibi ipsis manus intulerūt, & obuios quosq; male habuerūt. Species vtique infinitę sunt. Ingeniosi nanque ac dociles Astronomiam callent sine doctore: Philosophiāq; posśident à nemine traditam: Poeticam quoq; veluti à musis infusam norunt. Aliquid enim & in morbis emolumenti præbet docilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo circumuenti grauia pondera ferunt: figulinam exercent, aut fabrilem: aut lapides cęlant. Præterea & monstrosa quędam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: Alius non bibebat, se laterem esse existimans, ne humore dissolueretur, pertimescens. Id etiam fama diuulgat, carpenta- D rius quidā olim fuit, cùm domi esset, prudens operator: ligna bene metiebatur, scindebat, complanabat, clauis iungebat, aptabatq;. in domo extruenda sobrius cum exactoribus operum versabatur, paciscebatur, pro laboribus iustam mercedem poscebat. porro iste in loco, vbi arte sua fungebatur, mente constabat: at si in forum quandoq; discederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam necessarium; instrumenta deponens primo suspirabat, deinde egrediens humeros constringebat: postea cùm è seruorum, fabricę, locique illius conspectu abijsset, tum penitus insaniebat, & furore rapiebatur. quòd si ad eundem locum celeriter recurisset; iterum ad se redibat. Hæc erat inter locum illum & viri

mentem cognatio. Cauſa morbi huius in capite præcordijsque continetur: modo vtroque membro pariter laborare incipiente, modo alterum altero inuicem lædente. Verum præcipua furoris & melancholiæ ſedes viſcera ſunt. quemadmodum caput & ſenſus in phreniticis plerunq; laborant. in quibus vis ſenſoria obleſa eſt; & quæ non adſunt, tã quam iam præſentia conſpiciunt: & alijs nõ conſpicua, ipſorum ſeſe oculis repræſentant. At furentes tantũmodo vident, quæ videre oportet; ſed de illis non ſentiunt, vt ſentiendum eſt. Itaque ſi magnum eſt malum, promptiore ingenio ſunt, ſenſibus acutiores fiunt, ſuſpitioſi ſunt, iracundi nulla de cauſa, mœrentes præter rationem, cum in ſeuerum & tetricum furor vertitur. cum vero ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt. prius dicti ſine lædente cauſa vigilant. vtriſque viſio deprauata eſt. capitis dolor, aut ſaltem grauitas comitatur. auditu prompti ſunt, mente tardiſsimi. in quibuſdam ſanè peculiariter ſonant aures, & bombis adeo perſtrepunt; vt tubarum fiſtularumq; voces audire ſeſe exiſtiment. idq; fit, cùm morbus crementum accepit. multo vento inflantur, anxij ſunt, in ſumendo cibo voraces atque auidi. vigilant enim, & vigiliam famem ſuſcitat. verum neque, vt ægri ſolent, emaciantur: ſed magis peculiaris melancholicis corpulentia eſt: item pallore quodam ſuffunduntur. Si quod autem viſcerum phlegmone inuaſerit, tunc appetentia nutricatiove hebetatur. oculi caui fiunt, non cõniuentes: ob quos cœruleæ atræque imagines ſeſe obijciũt, ſi ad melancholiam affectus vergit: ſed rubicundiora & punicea viſa ſunt, ſi ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pauorq; eos veluti inſtantis fulminis occupat. nonnullis vero & rubent oculi, & ſanguine ſuffuſi ſunt. In ſummo ægritudinis impetu varijs ſecundum quietem viſis perturbantur, immoderateque venerem concupiſcunt. neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet. ad mutua & familiaria colloquia pigri ſunt. commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus inſaniunt. Exinde alius alio modo furit, quidam immenſum ſpatium decurrunt: & quo peruenturi ſint, neſcientes; eodem, vnde diſceſſerant, curſu feruntur: Alij per longum iter eos, quibus forte occurrerint, comitantur. Item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes. Alij ab hominum conſpectu in ſolitudines fugiunt: ſecumque tantummodo verſantur. Cum vero iam inclinatus eſt morbus; ſtupidi, quieti, mœſtique ſunt: in notitiam enim morbi venientes, ſua calamitate miſeriaque triſtantur. Alia reperitur furoris ſpecies, qua laborantes propria membra dilacerant, pia cogitatione Dijs ſuis tanquam id poſtulantibus gratificantes. Id furoris genus à perſuaſione quadã duntaxat proficiſcitur. in cæteris

A hi temperantes modestique sunt. excitantur autem tibię cantu,alio'ue animi oblectamento,aut temulentia, aut præsentium hortatu. Deorũ afflatu hic furor prouenit:qui cum remittitur,hilares sunt & curis vacui,tãquam dijs initiati.præterea decolores & macie affecti sunt, diuq; ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus est.

De Neruorum resolutione. Cap. VII.

APoplexia,Paraplegia,Paresis,Paralysis, oĩa genere eadem sunt. aut enim motionis,aut tactus,aut vtriusque defectus est: interdum & mentis,interdum & reliquorum sensuum. Sed Apoplexia to-
B tius quidẽ corporis & sensus,& mentis,& motionis resolutio est. proinde Apoplexiam fortem soluere nulla facultas potest: debilem vero tollere non facile est. Paraplegia est tactus motusque remissio, sed in membro vno, vt puta manu crureve. Paralysis autem motus tantum ferè est actionisque defectio. Quòd si nonnunquam solus tactus defficiat,(raro autem id euenit,)potius Anęsthesia, idest, sensus abolitio, quàm Paresis, idest defectio nominatur. At si Hippocrates apoplectõ, idest,attonitum crus secundum rectum dicat; illud tanquam mortuo simile,inutile,& insanabile vult significare.quod enim in toto corpore est vehemẽs Apoplexia, illud in crure Paraplegiam vocat. Vrinæ au-
C tem in vesica aut suppresio,aut retinendi impotentia,Paresis proprie est.Palpebrarum vero & malarum,musculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, si per conuulsionem torqueantur; Canina cõuulsio nominatur. Genuum resolutionem,sensusq; per aliquantum temporis stuporem,& exanimationem, & casum Lipothymiam,idest animæ deliquium vocitamus. Verum nonnunquam membra singulatim resoluuntur:supercilium,exempli gratia,solum,aut digitus, aut maiora etiam,vt manus crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantum,aliàs sinistra;aut vnum post aliud omnia resoluuntur exquisite, aut debiliter. neque tantum quæ distantia sunt, &
D quæ eodem censentur nomine,cõiugataque sunt; vt oculi,manus,crura:verum etiam coniuncta,cognataque; vt nares vsque ad medium, & lingua vsque ad fines,qui in ipsa media positi sunt.vna tonsilla,& isthmus,ipsaque gula dimidia resoluitur.Ego sanè stomachum etiam, & intestina,& vesicam,oblongumque intestinum vsque ad principium, idest,anum idem vitium pati existimo.Sed interiora membra resoluta latent,obscuraque sunt.imperfectæ vero sunt ac dimidiatæ eorum functiones.proinde mihi & membra dimidia pati videntur in duas partes à morbo diducta.Hæc res nimirum documento est, quo dextræ partis facultas & natura à sinistræ partis natura & facultate differat. Quippe

aſsidens cauſa æqualis eſt,& vtrique communes morbi occaſiones: ſiue frigiditas ſit,ſiue cruditas. Sed vtraque haud æque pati idonea eſt. Natura vero æque valens eſt,vbi ſubiecta ſunt æque valentia:idem autẽ inæqualibus ineſſe nullo modo poteſt. Igitur ſi infra caput aliquod principium affectum ſit,qualis medullæ dorſi membrana eſt, quæ nominis eiuſdem ſunt & contigua,dextra in dextris,& in ſiniſtris leua reſoluuntur. Verum ſi caput primo in dextra patiatur,ſiniſtra; ſi in leua, dextra neruorum reſolutione laborant. Hoc ideo euenit, quòd neruorum initia permutata ſunt. Neque enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum vſque ad extremum progrediuntur: ſed ab initio enati protinus ad oppoſitos tranſeunt,ſe in vicem in figuram huius literę,X quam græci Chiaſmon vocant,permutantes. Vtque ſemel dicam, ſiue omne ſimul corpus reſolutionem neruorum patiatur, ſiue aliqua membra,ſiue ab alterutra,ſiue ab vtraque parte; nerui de capite fluẽtes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidem,vt paucis dicam,hi priuantur,non admodum autem facile ex ſe motum amittunt. Quòd ſi per communionem cum his,qui mouentur, aliquid vitij contraxerint; paulum & ipſi motus perdiderint. Nam & per ſe ipſi motum tametſi minorem naturaliter poſsident. Nerui enim à muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatum obtinent;& his, qui à capite manant,impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus participant:tamen ex ſe quoque,licet minorem,vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem vſu venit,vt per ſe iacturam ſenſus faciant:neque tunc ex toto eam facere videtur. At ſi qua copula neruorũ ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium,ſoluta,aut rupta ſit;tum membra proprio ſitu non continentur,luxantur,locoque dimouentur: non tamen ſenſu priuantur. Hæ ſunt autem Paraplegiæ ſpecies. quandoque enim membra reſoluta in longum porriguntur:neque,quando extrema longiſsima apparent,iterum poſſunt recuruari. nonnunquam in orbem flectũtur,neq; in longum extenduntur:Siquis autem ea,ceu ligna adaptans & poliẽs, violenter protrahere nititur,breuiora ea ſeipſis inueniet. Vtrunq; id vitium & in oculis pupilla ſuſtinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur;idque Platycorien,ideſt,pupillę amplificationem appellamus:aut hæc eadem in anguſtum contrahitur; idque Phthiſis, aut etiã Mydriaſis à nobis dicitur. Veſica etiam in ſuis obeundis muneribus deprauatur,& Pareſim quam vocant, patitur. aut enim per extentionem reſoluitur, cùm retinendi impotens lotium effundit:aut in ſe ipſam cõuoluitur,cùm vrinę plena reddere nihil poteſt. Morbi huius, Pareſis videlicet,cauſæ prægredientes ſex numerantur;vulnus, percuſsio, refri-

A geratio, cruditas, venus, vinolentia. Cæterũ & animi immodicæ perturbationes, vt repente incuſsi pauores, timores, animi cõſternatio, & mœror: præterea & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium: item riſus vſque ad mortem implacabilis neruos reſoluere conſueuerunt. Hęc vtique morbi prima initia ſunt: Sed vltima atque potiſsima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio, quando ab humiditate aut ſiccitate iniuriam patitur. ab hac vero magis, quàm ab illa ſanatu difficilis læſio eſt: nec non & à vulnere, neruique interciſsione malum inſanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet, ſenes & ipſi curationem vix recipiunt: pueri facile ad ſanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipue, ſecundo ver, tertio autumnus, æſtas omnium minime. Habitus corporis pingues natura, humidi, deſides, belluini, hoc vitio facile corripiũtur. Affectus hi iam perfecti talibus ſignis deprehendũtur, immobilitate, ſenſu ſopito, qui neque calidum, neque frigidum, neque vellicantes aut ſcalpentes, aut aliter contingentes percipiat. Raro euenit, vt iſtis extremitates doleant: verum ſanitati recuperandæ indolentia non leuiter prodeſt. Porrò morbus hic repente inuadere ſolet. nonnunquam tamen etiam pręlonga habet initia, grauitatem, motum difficilem, torporem, frigoris ſenſum, aliàs caloris exceſſum, ſomnos breues, cogitationes, ſiue apparitiones vehementiores, atque tunc ſubitò reſoluti ſunt. Nempe in Canino vocato ſpaſmo, ideſt, neruorum cõuulſione, omnes faciei partes conuelli, non magnopere vſitatum eſt. Sed ad dextras partes leuæ, ad leuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquã ex ſede propria diſcedente maxilla longius detorquentur. Etenim quibuſdam nonnunquam articulus luxatus eſt, cùm valde hiantibus maxilla ad inferiora delapſa fuit. in lęſa mala oculi inuerſio & ſtraboſitas, (vt ita dicam) fit: in palpebra inferiore palpitatio. palpitat & ſuperior aliàs quidem cum oculo, aliàs vero ſola. Cõtenduntur & labia ſeorſum alterutrum: nonnunquam vero & ambo collapſa balbutiunt. quibuſdam & exacte occluduntur, poſtea repente ac late dehiſcunt, & ſolitũ ſputum cum ſtrepitu eijciunt. conuellitur & lingua: ſiquidem & ipſa muſculus eſt & nerui: quando ad palatum ſecundum latitudinem tota cohærens ſubitò ſeſe remouit, & concuſsionis ſonum reddidit. conuellitur & columella: acſi os, quæ interius ſunt, in vnum cogat, inopinatus ſonus redditur: ſi vero dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam palato ſecundum latitudinem adhærentem; nonnunquam violentia quadam in longum productam, ac deſcendentem; fiſtulæ perſimilem: quandoquidem & ipſa ſonum edit. Porrò caninæ conuulſiones decipiunt, quippe integræ ac ſanæ partes ægrotare ſpectantibus videntur.

Nam in omnem partem tentione,colore,oculi amplitudine,ſanæ partes læſionem pati exiſtimãtur.Deprehenduntur vero & ridendo, & loquendo , & conniuendo. Siquidem læſæ partes omnes cum violentia & ſtrepitu quodam trahuntur:labium riſu caret:inter loquendum nõ mouetur:palpebra non volubilis,oculus intentus ac rigens eſt: ſenſus tãgendi nihil percipit.At ſana mẽbra loquũtur,cõniuẽt, ſentiũt,ridẽt. E

De Phthiſi. Cap. VIII.

SI ab externa cauſa abſceſſu in pulmonibus facto, aut à longinqua tuſsi aut à ſanguinis reiectione & puris extuſsiant; Pye & Phthiſis nominatur.Si pectus autem, coſtave ſuppurauerit, materiaq; per pulmones traducatur,id genus homines Empyi græce vocantur,Purulenti à latinis dici poſſent.Quòd ſi et ab his pulmo exulceretur à præterlapſo pure corroſus; hoc vitium non vlterius empyma,ideſt,purulentiã, ſed Phthoem,ideſt corruptionem appellato.Simul autẽ adeſt & ignis aſsiduus, qui nunquam intermittere videatur interdiu latens ſudore atque corporis frigore.Hęc enim propria Phthoem ſequũtur,quòd videlicet caliditas excitatur,& in noctem emicat,interdiu rurſum in viſceribus delitеſcit.patet autem iſtorum angor,& imbecillitas, & colliquatio. Nam ſi per diem corpus ignem euaderet,cur non fieret tũc homo carnoſior,& robuſtior,& morbi tolerantior?vt enim receſsit,grauia magis intenduntur:arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiũt: vigilant,color languet; & alia omnia patiuntur, quotquot febricitantes comitari ſolent.At ſpecies humorum prope infinitę ſunt,liuidorũ, atrorum,purorum ac ſyncerorum,aut pallido alboque,aut albo & viridi mixtorum,latorum,rotundorum,durorum,glutinoſorum,aut rarorum diffluentium,aut odore carentium,aut fœde olentium.Omnes autem hæ puris formę ac ſpecies ſunt. Quicunque vero aut igne, aut aqua humiditates explorant ac notant; hi haud ita multum phthoem mihi dignoſcere videntur. Nanq; viſio quolibet alio ſenſu certior eſt, non modo his,quæ reijciuntur,intuendis,ſed etiam ægrotantis ſpecie conſideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentem, imbecillum,tuſsientem,macie confectum; hunc vera Pthoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuſcunque quidem vlceratus pulmo non fuerit,nihilominus tamen diuturnis febribus conſumpti ſunt,ſæpiusq; duriter, & abſque effectu vllo tuſsientes nihil reijciunt; hos quoque Phthiſicos haud ita multum improprie nominarunt.Simul vero & his adeſt pectoris grauitas:pulmo enim infirmus eſt: angor, intolerantia, cibi faſtidium,veſpertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas:ſudor vſque ad pectus caliditate moleſtior:per tuſsim varia, qua-

F G H

lia

A lia memorauimus,extruduntur:vox raucescit:ceruix nonnihil tortuosa est,gracilis,non versatilis,sed veluti rigens atque intenta : digiti tenues,sed articuli crassi sunt: ossium duntaxat species remansit. si quidem & carnes extabescunt.vngues adunci fiunt:digitorum ventres rugosi & lati.nam præ macie neque fasciam ambientem,neque rotunditatem obtinent.quam ob rem & vngues adunci sunt.ea est enim ipsorum requies & fulcimen,quę ipsorum extremitates replet: quoniã & ipsi laborem sustinent,vt pote qui solida membra sunt. Item nares ijsdem acuminatæ,graciles : malę extantes & rubidæ : oculi caui, lucidi, micantes : tumida,excarnis,pallida,seu liuida facies est. buccarum te-
B nuia dentibus inhærent:ridentibus assimulantur. in omnibus deniq; cadaueris speciem referunt.Hunc in modum & cætera sese habent: tenues enim & carnibus priuati sunt:brachiorum musculi non apparẽt: mammarum neque vestigia extant:solæ autem papillæ cernuntur.costas nõ solum dinumerare perspicuè licet, verum etiam vbi desinant, intueri facile est.neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur.patent etiam in os pectorale costarum insertiones:quarum interstitia inania & caua sunt, Rhombi figuram secundum ossium circunductum ostendentia. pręcordia vacua ad superiora conuulsa sunt. abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt.artus conspicui, prominen-
C tes,& macri sunt:perinde se habent & tibia, & coxendix, & brachiũ. at spina vertebris superextat, à priori parte caua,vtrisque musculis per tabem dissipatis.scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque auium alas imitãtur. Huiusmodi ægrotis si aluus perturbetur, actum est: sin ad sanitatem vergant, perniciosis contraria signis adueniunt. Porrò senes in hoc malum frequenter non incidunt,sed minime euadunt. Iuuenes autem vsque ad florentem consistentemque ætatẽ post sanguinis reiectionem in phthisim prolabuntnr: inde sanescunt quidem,sed non facile.Pueri assidue tussi vsque ad phthisim nonnunquã diuexati facile ad sanitatem redeunt.Habitus verò in id vitium
D proni sunt graciles delicatique, sectilibus tabulis similes,alarum instar habentes, prominenti gutture,albidi,rariori pectore. Regiones autẽ frigidę atq; humidæ huiusce affectus germanæ sunt.

F

De Purulentis. Cap. IX. E

QVibus hominibus in cauis locis è regione pectoris, aut inferius sub transuerso septo puris abscessus fiunt; si per os id eijciũt, Empyi, hoc est, Purulenti vocitantur. Si per aluum pus deijcitur, Apostematiç greco vocabulo dicuntur. Ac si in pectore quidẽ, cùm est vlceratum, in pulmone verò, cùm phthoe laborat, aut in subli nente costas mẽbrana circa latus, aut os pectoris, quod græci Sternon vocant, aut inferius, vbi pulmo cum spina dorsi committitur, cohærescitque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit; omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita est. Sub intersepto verò in visceri F
bus, iecore, liene, renibus per vesicam; in mulieribus etiam per vterum transitus datur. Nempe cuidam ego aliquando abscessum laxioris intestini dextra in parte propè iecur dissecui: multumque inde puris effusum est. multum quoque per renes & vesicam ad plures dies emanauit. vnde & sanitatem homo adeptus est. Causæ verò communes omnium hæ sunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. Porrò & quibusdam in pectore diuturna tussis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, & fluctio longinqua, necnon & acuti morbi in aliquod istorum decubitus; purulentiç originem præbent. At humor aliàs iners imbecillusque alij inhæret, aliàs acris & mordax, & ad mor- G
tem vsque putrefaciens. Nam & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. Sed magnum profectò miraculum est, quomodo id fiat, vt ab exili tenuique membrana nihil crassitudinis habente, mẽbrana inquam costas interius obtegente, tanta copia puris effundatur. multum enim colligi in multis deprehẽsum est. Huius rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit: verum ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriam sedem obtinent, sed phthisis altera species superius à nobis memorata secundum naturam eueniet: sin ad exteriora procurrat, ossa disiunguntur. in aliquod H
enim inter costas medium spatium ipsius abscessus acies exeritur: quãdo in hanc atque in illam partem costarum ossa pelluntur. Notarum autem quędam omnium communes, quædam singulorum affectuum propriç sunt: grauitas potius quàm dolor, commune signũ est. Pulmo enim dolorem non percipit. febres obscurę, horrores vespertini, sudores in remissiõe, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis subinde consistentes, atque insurgentes: inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. Quòd si & in longum mutatio producitur, habitus phthisicus redditur: neque enim vltra in officio natura perseue-

A rat:quoniam concoctio non fit,qualis antea.inde caro consumitur: color,qualis belluæ,efficitur.Spiratio cunctis quidem mala, sed illis peior,quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit. quin etiam tussis ab initio tãtisper vexat,donec inflammatio,quæ vrget,perseuerat. quãdo & dolores,& horrores augentur:& caliditas,& vigilia, & spiritus difficultas adhuc magis increscunt. Venarum motus parui, torpentes, imbecilli fiunt:mens delirat,pectus distẽditur. Verum enimuerò si ad suppurationem inflammatio veniat,omnia maxima fiunt: sed reiectio parua est cum maiore tussi,& † ex violento abscessu. in primis pituita fertur bile infecta,ad nigritiem vergens, tanquam admixta fuligine, * Aliter violenta extẽtiõe
B adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est. Quòd si proxime rumpenda inflammatio est,quæ reijciuntur speciem carnis habent, crassioraq; sunt. At si iam rupta sit,strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneumque pus emanauit:si pedetentim verò emittatur,exactè sanitas aduenit. Porrò si ad inferiora pus transire velit,partes quidem superiores, vbi erat abscessus, acutus dolor occupat alutis verò humida est,primum aquosa cum pituitosis deijciens,deinde cruenta quædam circumfluentia:rursumque carnosa, cùm iam effractus abscessus est. Hæc pus sequitur aut per aluum,aut per vrinæ vias elabens. Sed materiæ ad renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sunt. At si
C pus infra suprave feratur,eius color varius est,pallidus,aut albus,aut cinereus,aut liuidus,aut ater. pus item aut olidum est,aut odore vacans: crassissimũ,aut mediocris corpulentiæ: aut læue ęquale, aut asperum inæquale. Et frusta caruncularũ similia in eo fluitantia rotunda,aut lata sunt,quæ facile abluantur,aut tenacia. Vtque in summa de pure dictum sit,quæcunque alba feruntur,concocta,inodora,læuia,rotunda, & celerius extussiuntur,aut per aluum deturbantur,hæc tuta & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa,& inæqualia sunt, ea praua esse scito: Sed multo his peiora, liuida & atra.putredinẽ enim et exedentia vlcera significant. Ad hæc & habitum simul animaduertere
D re conuenit,& quæ morbum comitantur:nam si excretionem bene tolerat,febre vacat,recte concoquit,bene coloratus est, bene ad cibos se habet,si facile extussit,si arteriarum motus bonus est;si vires firmæ, ęgrotus perniciem euadit. At si febris superueniat, omniaq; in deterius conuertantur;de salute desperatum est. Præterea & loci abscessibus occupati simul noscendi sunt:quibuscunque enim in osse pectoris, quod Sternon vocant, empyema idest, purulentia fit; tarde abscedit. nudæ enim,& excarnes,& cartilagineæ partes illæ sunt: eiusmodi verò non facile phlegmones redundantiam suscipiunt, & absque suppuratione multum temporis permanent. Siquidem res frigida cartilagines sunt;

ſed earum phlegmonæ minime nocent. Ipſius verò habitus colliquationes prauæ ſunt, breui enim tempore ſuppurant. Lienis, iecur, & pulmo,& interſeptum celerius quidem pus ducunt, ſed periculoſa & mortifera ſunt. E

De Pulmonis abſceſsibus, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant, ſi pituita ſit, niſi diffundatur, ſuperſtites erunt.hi verò morbi primum impetum euadentes purulenti fiunt.Futuri quidem, aut iam perfecti abſceſſus indicia in capite de purulentis expoſuimus.Cùm perfectus iam abſceſſus eſt,non vi ac laboribus ad eum rumpendum reijciendumque, F quemadmodum in alijs corporibus vſu venit,opus eſt: ſed facile per ſuperiora excernitur: cùm magis in raritatibus,quàm in corporis habitu diſtentio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo eſt, ſpongiæ ſimilis, humorem haud moleſte ferens:qui aliam poſt aliam inanitatem eo vſque, donec ad aſperam arteriam deueniat, permutare ſolet. Circuitus autem humori faciles ſunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus eſt. Reſpiratio etiam ſurſum ſpiritum efflat. Sæpius autem mortem effugiunt, niſi aliquando quiſpiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtranguletur: quòd arteria puris multitudine obſtructa aerem non recipiat.Horum nonnulli progreſſu temporis moriuntur, G quemadmodum phthiſici aut purulenti extingui ſolent. Sputa verò cãdida ſunt, ſpumantia, cum ſaliua permixta, aliàs cineracea,aut ſubnigricantia. Et Bronchia,ideſt, aſperæ arteriæ circuli nonnunquam expuuntur ob vlceris varietatem, ſi altè abſceſſus penetrat: quando & fragmenta viſceris expelluntur.Raucescunt:breue ſpirant:grauem vocem edunt.ipſorum pectora lateſcunt,& latioribus humiditatis cauſa indigent.oculorum nigræ partes fulgent,albæ verò albiſsimæ fiunt,ac pingues: malæ rubent:venæ in facie elatæ ac tumidæ ſunt. Mirum eſt autem in his,quòd tenor,quàm pro corpulentia,maior eſt,animi verò alacritas & conſtantia tenore potentior. H

De Aſthmate,ſiue Anhelitu. Cap. XI.

SI à curſu,exercitationibus,& quolibet negocio ſpiritus ægre redditur; Aſthma græce,Anhelitus latine vocatur.Morbus quoq; ille,quem græci orthopnœam dicunt,& ipſe Aſthma nominatur.in acceſsionibus enim & ipſi anhelant. Orthopnœam verò appellant,quoniam erecto duntaxat corpore facile ſpiritum ducunt. decumbentes enim ſtrangulantur.propter extentionem igitur, quæ in ſpirando adhibetur,affectui nomen Orthopnœa,ideſt,Recta ſpiratio inditum eſt.

A Erectus enim homo ad respirãdum extenditur.at si supinus decubuerit,strangulationis instat periculum. Afficitur autem pulmo, simul etiam quæ spirationi conducunt,afficiũtur interseptum & pectus. At si cor vitiatum sit,nunquam diutius vita produci poterit:hoc enim loco spirandi viuendique initium situm est.Causa est frigiditas spiritus, atq; humiditas: materia verò,crasi interiusque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ sunt magis,quàm viri:quãdoquidem & humidæ & frigidæ sunt.Pueri facilius,quàm hę,liberantur:nam ipsorum natura in incremento est,quæ valentisime calefacere potest. Viri tametsi nõ facile hoc morbo capiuntur,citius tamen capti pereunt.Dif-
B fertur autẽ interitus quibuscunque opere conficiendo,aut lanis elaborandis pulmo incalescit, & accẽditur: quemadmodũ calcis opificibus, aut ærarijs,aut ferrarijs fabris,aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi verò incipientis notę huiusmodi sunt,grauitas pectoris: tarditas ad opus solitum,& ad aliud quodlibet gerendum:in cursu, aut in accliui itinere difficilis & ęgra spiratio: raucescunt,ac tusiunt: flatus in præcordijs,atque eructationes præter rationem excitãtur: vigilant: noctu parum,& obscure incalescunt:nares acutas, & ad spirationem paratas habent.Si malum in peius ruat,malę rubent:oculi prominent, veluti in his,qui strangulantur:stertũt,dum vigilant;multo magis,cùm dor-
C miunt:humida,obscura,sonoque carens vox est: multum & frigidum aerem cupiunt: sub diuo ambulant:quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parua & angusta est.Erecti spirant, tanquam omni aere attracto potiri cupientes.præ aeris autem cupiditate & os aperiũt, patefaciuntque,tanquam eo ampliore indigentes. Ipsorum facies præter malas,quæ rubent,pallida est:sudor circa frõtem & iugula emanat: asidua & aspera tusis infestat:reijciuntur pauca,tenuia,frigida,veluti quædam spumæ efflorescentia:inflante spiritu collum intumescit: præcordia reuulsa sunt:arteriarum pulsatus parui,crebri,atq; depresi:crura exilia:Quòd si hæc vlterius crementum acceperint,instar comitialis
D morbi nonnunquam hominem strangulant. At si vertãtur in melius, tusis lõngior,& rarior fiet:plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copiosa scaturiet,licet nondum quicquam in ea subsidat:vox sonantior, clariorque reddetur:somni longiores,quantum satis fuerit,efficientur:præcordia remittentur: dolor interdum ad scapulas in remisione transiuit:anhelitus rarus,lenis,sed cum vocis asperitate fit. Ita sanè mortem effugiunt: Sed in morbi cessationibus,licet ipsi non decumbentes obambulent, secum tamen morbi signa circunferunt.

* aliter minor

De Pulmonariјs. Cap. XII. E

ANhelitus ſpecies Pulmonarium eſt,quod græci Pneumodes vocant.Et à pulmone vitium,quemadmodum & anhelitus, oritur.Quæ inſunt enim, vtrique communia ſunt, & exigua differentia eſt.Nam ſpirandi anguſtia,& tuſsis,& vigilia, & caliditas vtrunque vitium comitantur. item in cibos odium,& totius corporis extenuatio. Id enim malum cùm fœdum ſit,producitur,neque tamen anni ſpatiũ excedit.Nam ſi autumni tẽpore ęgrotare quis inceperit,vere,aut ęſtate futura vitam finiet:ſin hyeme,ſequenti autumno moriturus eſt. Interdum & ſenes in hanc labem facile incidunt,& exterriti. Ea correptis leui momento ad perniciem opus eſt.omnes ſimillime ſpiratione priuantur. arteriarum motus parui,crebri,infirmi ſunt. Sed hęc & in anhelitu reperiuntur.Priuatim verò hi tuſsiunt, tanquam aliquid expulſuri,cùm tamen irritus eorum labor ſit,nihil enim reijciunt. verũ ſi quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinoſumque eſt.Pectus in his latius vtique eſt,non obtortum, nõ vlceratum. Tametſi autem pulmo non ſuppuret, humorum tamẽ veluti concretorum plenus eſt. Temporis intercapedines inter huiuſce morbi acceſsiones longiores ſunt. Nonnulli ex his celerius ſuffocati ſunt,quàm aliquid deterius omne corpus inuaſerit. nonnullis vero in Hydropem circa ilia,aut in eũ,qui Anaſarca dicitur, morbus iſte mutatur ac deſinit. F G

De Iecore. Cap. XIII.

IEcur lieni in generationem ęquilibre eſt. dextram enim leuamque partem hęc viſcera occupant, naturaliter paria numero, ſed facultate tam in ſanitate,quàm in morbis imparia. In ſanitate quidem,quoniam principatum alimenti iecur obtinet. ſi quidem venarum radicatio iecur eſt.Quinetiam in morbis ad ſanitatem conſequendam multo,quàm mors,valentiorem cauſam habet. Igitur quãto ad ſanitatem iecur melius eſt,tanto & deterius à morbis afficitur.Etenim celerius et violentius inflammatur:& frequentius pernicioſiusque abſceſſum patitur. At duro tumore,qui Scirrhus græce nuncupatur, affectum velocius,atque dolentius,quàm lienis,interficit. Quæ ad inflãmationem attinent,in libro de acutis morbis propoſui. Quòd ſi in pus conuertitur,dolor acutus ad iugulum vſque,aut & ad ſummum humerum pertinet.Nam prę onere interſeptum,vnde iecur ſuſpenſum eſt, detrahit: interſeptum verò membranam coſtis ſubſtratã degrauat: ipſum enim illa conſequitur:quæ planè ad iugulum vſque & ad ſummum hume- H

A rum extenta eſt,atque hęc omnia ſimul ad inferiora detrahuntur.Ignis acer cum horroribus in ſuppuratione exoritur:tuſsis arida non admodum crebra diuexat:colore herbaceo ægri tinguntur: ſi largius colorentur, in auriginem incidunt in albidum vergentes: ſomni haud ita viſis imaginibusque vacant.Prudentes verò cùm ſint in omnibus, in aliquo tamen ad tempus oblato repente delirant,ad ſeque protinus reuertuntur.Tumor ſub mammis,aut ſub coſtis oritur:multi autem mēbranæ Peritonęi tumorem eſſe falſo crediderunt. Verum ſi tumor ſub ſpurijs coſtis fiat,cùm premitur,dolor excitatur:iecur intumeſcit. humiditate nanque refertum eſt. At ſi non ſub oſſe remaneant, inflatur B membranæ ſignum Et ipſius quidem circumſcriptio & fines patent: poſt enim fibrarum circumductum in vacuum abdomen comprimēs manus deſcendit,ac ſubſidet. Peritonęi verò interminata duritia eſt: & extremitatis proceſſus nequaquam cernitur. Porrò ſi ad interiora ſubit abſceſſus,longè medico natura præſtat: aut enim ad inteſtina, aut ad veſicam pus conuertet. verum multo innocentior eſt in veſicā via. At ſi extra feratur abſceſſus,ipſum non ſecare vtique malum eſt: nam ſi prætermittatur inciſio,à pure iecur eroditur,nullaque mortis dilatio eſt.Si ſecare autem malis, profluuij ſanguinis periculum inſtat, ſtatimque hominem perdi contingit.nam ſanguinis è iecore profuſio co C erceri nullo modo poteſt.Igitur ſi aliquando neceſſario ad ſectionem venire cogeris, vſtorium ferramentum candens perſpicuumque ab igne accipito,& vſque ad puris locum intrudito.idem enim tibi & ſecat & comburit. Quòd ſi homo periculum euadit,tum pus album effluet,concoctum,læue,olidum,quoniā craſſum eſt.iſtis febres & acerba remittunt,omniaque facile mulcebuntur. Verum ſi in inteſtinum pus effunditur,ex aluo primum aquea ferūtur,poſtea humori, in quo ſint lotę carnes,ſimilia:item qualia in torminibus,vbi vlcerata inteſtina ſunt,exire ſolent. interdum cruentum virus, interdum concretus ſanguis effunditur.fertur & bilis flaua,ſyncera,aut porracea, & poſtre D ma interitum afferens nigra bilis.Si non ſuppurat vlcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit; crudum alimentū præterfluit ob ventriculi inteſtinorumque intemperiem: neque enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit.poſtea ignis acer ſuboritur, omniaque in malum prolabuntur.carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui ſunt,& ęgra ſpiratio.vbi haud ita multo poſt vitę finis imponitur. Cęterum quibuſdam difficultas quidem inteſtinorū vlcusque ſanata ſunt,morbus tamē in aquam intercutem deſijt.Quòd ſi omnia remittantur,pus album ſit,lęue,ęquale,inodorū:venter deijciat,& cibaria concoquat;homo in bona ſpe eſt. Optimum vero eſt

per lotium criſim fieri: hac enim ſecurior eſt,minusque maleficus puris tranſitus. Verum ſi à phlegmone iecur non ſuppurat, nemini dubium fuerit,tumorem durum ſubſidientem in ſcirrhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor non infeſtat:cumque adeſt,obtuſus intersque ſentitur:rara verò et caliditas:à cibis alienatio,ab amaris delectatio,à dulcibus contriſtatio:horrore afficiuntur:ſubalbicant,virēt:lumbi ac pedes tument:facies corrugatur:venter ſquallet: deiectiones crebrę fiunt.malorum autem colophon aqua intercus.Poſt aquam intercutem ſi multa vrina & craſſa feratur, multumque in ea limoſi ſubſideat,& cum impetu erumpat; humorem illum intercutaneum effluere poſſe ſperandum eſt:ſi tenuis autem,ſubſidentia carens,paucaq; vrina exeat;aquam intercutem auget fouetque.Quòd ſi priſtinas vires natura recipiat,& quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet; poſt multorũ, craſſorum, aquoſorumque depulſionem & ipſum hydropicum morbum tollere conſueuit. Verum id genus auxilij cum periculo eſt:poſt enim ſubitas & copioſas inanitiones, extremosque caſus proſtratis interdum viribus, quemadmodum in ſanguinis profluuio accidere ſolet,ęgri interierunt.cum minori autem noxa morbum ſudor,ſi liberalius effluat,diſſoluit. Hydropici nanque haud ita multũ in ſumma cute humectari ſolent.atque morborum iecoris hic finis eſt. Quando in iecore pus naſcitur. * Adoleſcentes,& qui vſque ad conſiſtentem ætatem peruenerunt,his vexātur morbis: mulieres minus his patiendis expoſitę ſunt.Huiuſmodi vitiorum cauſæ numerātur victus intemperantia,& longa valetudo.pręſertim poſt difficultatem inteſtinorum,& colliquationes.quandoquidem & eos Syntecticos,ideſt,colliquatos nominarunt,qui poſt vlcera iecoris tabefacti moriuntur.

De Liene. Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem Scirrhum nominant. Purulentia verò haud ita facile,quandoque tamen efficitur:cùm dolor non aſper,tumor autem ingens ſpirātione maior exoritur.Siquidem in dextram partem ad iecur vſque tota communione increſcere viſus eſt.vnde multi vt fallerentur in cauſa fuit: tanquam non lienis, ſed membrana affecta eſſet.nam peritonęon,quod græci vocant, inflammatione occupari iſti exiſtimant.contumax autem atque indomitus inſtar lapidis tumor eſt. talis plerunque à Scirrho lienis efficitur; quando & ambiguitas difficultasque maxima ſimul adeſt. Verũ ſi forte ſuppuret,tractabilis eſt vtique:& in parte ſumma, vbi puris quoque creatio eſt,tactui cedit.quando verò pus non ducit, tactui omnino reſiſtit. Porrò nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ventrem ſuſpenſus eſt,

* aliter dolore

in hanc,

A in hanc,atque in illam partem,prout impellitur, delabens:donec, pusillus cùm ſit,locum ad fluitãdum habet. Adeſt nauſea & anxietas:maxime cum inſtat eruptio. Incrementi autem notę ſunt febres, dolores, & horrores. multoties enim horrent :nonnunquam verò non horrent cum breui caliditate, & dolore vacãt.hac de cauſa interdum & in ſplene abſceſſus oriens latuit. rarum enim, & ſenſu carẽs in ſanitate quoq; viſcus eſt. Turgent iſti,atq; humoris,tanquam Hydropici, pleni ſunt, atro colore viridi admixto ſuffuſi,ęgre omnia patientes,pectore veluti pondere oppreſſo grauiter ſpirantes.euidens enim malum eſt. vſq; ad ſuperiora ſpiritu venter impletur craſſo, caliginoſo,humido quidem B ad ſpeciem,cùm tamen non ſit humidus.tuſsis adeſt, multumque irritantur,ſed pauca ſicca extruduntur. Venter ſi quę infra depellit aquoſa,primò paulum ſubleuat,deinde ſi largius deijcit, hominem quidem tabefacit, ſed nihilominus iuuat. At ſi & abſceſſus ruptus fuerit; pus vtique purum & concoctum nunquam excernitur,ſed ſubalbidum & cinereum,quandoque fęculentum,aut liuidum.quòd ſi & profundior abſceſſus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua ſucci lienis,qui ſimul tabeſcit, particula exprimitur. Quibuſdam præterea & integræ lienis partes exierunt: ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt. Cæterùm ſi morbus vlcere non ſubſtitit, ſed in longum tempus C extrahitur;cibos auerſantur,malo ſunt habitu, tumidi, aſpectu fœdi, multis vlceribus toto corpore,ſed maximè in cruribus ſcatent. rotunda,liuida,concaua,ſordida, ęgre ſanabilia vlcera ſunt. ſicque demum tabefacti interiere. At in exiguo tumore cum duritia et renixu indolentia eſt.vnde fit,vt iſti longiorem vitam ducant. Verùm ſi ab affectu ſuperentur,aqua intercus,aut phthiſis neceſſariò ſequitur:& corporis eliquatio ſuperuenit.atque iſte ſanè perniciei modus ipſos è vita migrare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hanc patiuntur, facileq; inde liberantur:ſenes verò non facilè vtique lęduntur, ſed affecti euadere interitum nequeunt. Quinetiam ſeniores quidam neſcientes ipſi D vitio lienis abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus ocium maximè nocet,quicunque à certaminibus exercitationibusque corpus quieti deſidięque tradunt:loca paluſtria,aquę exuberantes,ſalſę, viroſę:inter anni tempora ferinus autumnus.

De Morbo regio. Cap. XV.

SI bile flaua,vitellina,aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus à viſcere ſuffuſum ſit;affectus hic à græcis Icterus,à lati-

nis Regius morbus,siue Arquatus,siue Aurigo dicitur. Difficile vtiq; in acutis malum est: quia non solum ante septimum apparens, sed etiã post septimum infinitos necauit.raro autem ad extremum febrem bene iudicauit:ipse verò haud facilè discutitur.Neque vitio iecoris tantũmodo prouenit,vt nonnulli medicorum existimant: sed & ventriculus,& lienis,& renes,& laxum intestinum in causa sunt.& ab iecinore quidem nascitur,si phlegmone,aut scirrho viscus illud opprimitur, à solito tamen munere non impeditur. creatur enim in iecinore bilis, eamque in iecinore posita vesica secernit. Verùm si meatus ad intestinum bilem deferentes phlegmone,aut scirrho interclusi fuerint, vesica autem exundauerit; bilis retrò labitur. Cum sanguine igitur miscetur,qui per totum corpus discurrens, secumque bilem vehens in omnia membra diffundit:atque ita corporis species bile tingitur.Stercora verò albida sunt & argillam referentia. neque enim bile colorantur, quoniam humoris eius affluxu carent.iccirco & vẽter valde siccus est: siquidem bile nec madet,neque stimulatur.color autem ad *albedinem vergit. Si morbus regius ab liene ortum habeat, color est ater cum viridi mixtus.ipsius enim atra bilis alimentum est:cùm sanguinis atri effigies quædam ac simulacrum fit.cuius purgamenta non suscipit, neq; elaborat lienis ægrotans.inde fit vt per omne corpus cum sanguine dilabantur. Propterea lienis arquato laborantes cum viriditate quadam nigricant.ipsorum quoque consueta stercora nigriore colore imbuta sunt.nam quod alimenti in splene abundat,ad vias exitus tanquàm recrementum propellitur.A' laxo etiam intestino & ventriculo arquatus prouenit.vbi concoquendi facultas in ventriculo & laxo intestino, quod græci Colon nominant,lęsa fuerit. nam & in colo concoctio efficitur,& ab ipso alimentum in iecur digeritur. Igitur si aliud alimentum crudius iecur susceperit,proprium quidem elaborat, & conficit, alienum verò dimittit.sanguis enim,qui distribuitur,coli cessationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam disseminat. in colo autem cruditas ipsius bilis effectrix est. Hunc sanè in modum ab omnibus visceribus arquatus oriri poterit, non modo ab ijs, quæ iecori escam suggerunt,sed etiam ab ijs,quæ à iecore suscipiunt.Neq; enim per canales duntaxat sensiles,sed multo copiosius per halitus natura in omne corpus alimenta distribuit.qui à toto in totum natura ipsos per solidas ac densas partes dirigente discurrere facilè queunt. gignuntur itaque halitùs bile infecti; & corpus,vbi insederint, colorant. Nempè per aluum laborante colo non fit albida excretio: iecur enim creandis succis nullam noxam patitur,exitumque bilis ad intestina patẽtem ha-

* Aliter albũ cũ viridi mixtum.

A bet.Habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandũ summopere efficax eſt.habet enim & in toto cauſam, quæ huiuſmodi eſt. In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum inſitus eſt: in oĩbus item humorum eſt creatio ac ſeparatio.ſed aliorum alia, ſingulis autem propria.vt puta in carne ſudor,in oculis lachryma,in articulis & naribus mucus,in auribus Cypſelis græcè dicta,Latini auriũ Marmorata,ſeu Cerumina vocant.Itaq; ſi ad ſingula obeunda munera calidum fatigatum laſſatumque fuerit;ipſum quidem in acre atq; igneũ vertitur,humiditates autem omnes in bilem abeunt.ignis enim opera amara & bile infecta ſunt.quòd ſi & in ſanguine cruditas incidat; ſan-
B guis biliosus efficitur,& quoquo verſus nutriens diſpergitur. Propterea & vbique bilis conſpicitur.Planè acerbum id malum eſt, color verò ſpecie horribilis.etenim colore aurum repræſentant:ſed non hominem decet,quod in lapide pulchrum fuerit. At ſuperuacuum mihi videtur,vnde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare: præterquàm à terreſtribus feris quadrupedibus;quas græci Ictidas, latini Viuerras,ali qui Martes vocant.& Syluestris muſtellæ ſpecies eſt.his enim beſtijs oculi huiuſcemodi colore tincti ſunt.Duæ ſunt huiuſce labis ſpecies:aut enim in flauum croceumque vergit, ſimulq; albicat & vireſcit: aut in liuidum nigrumque declinat. atque adeo iſtorum cauſa & ipſius bilis
C cauſa eſt.Aliqua enim bilis flaua eſt ſubtilis,perſpicua,tenuioris generis:aliqua magis colore ſtaturata,vt crocum,aut vitellum eiuſdem ſpeciei quis affirmet.Secũda bilis ſpecies nigrioris coloris eſt,porri,aut iſſatidis herbæ colorem referens,atra.inter hæc extrema infinitæ ſunt colorum varietates.penes autem calorem atque humiditates iſtarum mutatio fit.Quin etiam viſcera huiuſce varietatis cauſę ſunt: vt puta ſi flauum viſcus ſit,quale iecur eſt:aut liuidũ, qualis lienis. Quo circa ſi ab aliquo viſcere arquatus oritur:à iecore quidem,iecoris notæ ſunt:a liene,lienis:ſingulorumque,vnde oritur,membrorum indicia apparent. Si nullius membri ſigna videantur, vniuerſi habitus ægritudo eſt.Per-
D ſpicua verò ſunt & ea,quę in albiſsimis oculis cernuntur. Frontis autem ſecundum tempora,in corporibus naturaliter albis pręcipuè, & in paruo arquato color exquiſitior effloreſcit. Porrò quicunque nigro arquato laborant,in his ater color viridi commixtus apparet.ijdem frigent:imbecilli,deſides,triſtes,atque demiſsi animo ſunt. tetrum odorem exhalant: guſtatum amarum habent:ſpiritus non facile ducunt:in ventriculo morſum percipiunt:alui excrementa porracia,ſubnigra,arida ſunt,ægreque deſcendunt. vrina bene colorata eſt,ad nigrius vergens.ad hęc cruditate laborant,cibum deteſtantur,vigilant, mœrent,

melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mente sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget; sed vbi cœperunt, nauiter comedunt: facilius, quàm priores, concoquunt: alui purgamenta alba sunt, arida, cretacea. lotium reddunt flauum, pallidum, crocinum. In vtrisque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidem, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniatque: Gustatus amarorum quidē non amarus, quod mirum est, non tamen dulcis: dulcium verò amarus. in ore nanque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hūc ludificatur, ac decipit. Lingua enim bile suffusa cibos non sentit. atque antea quidem ieiunij tempore bilis quiescit: neque iccirco lingua propter consuetudinem ęgre fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam mouet ac stimulat. Itaque siue amara sit esca, amari sensus est, siue dulcis, biliosi perceptio. bilis enim sensio præuertit. Falluntur autem, qui amara videri dulcia existimāt. res enim haud ita se habet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat propter morbi consuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repręsentat. verùm in dulcibus & amaris cibarijs idem status reperitur. fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Vtique si nullius visceris calefactio euidens fuerit, plerunque sine noxa arquatus est, sed diuturnior. si perseuerauerit, atque insuper viscus inflammatione vexatum fuerit; in aquam intercutem, & malum corporis habitum vt plurimum desinit. Plerique & sine aqua intercute colliquati interiere. Id malum adolescentulis iuuenibusque familiare est: quibus & minus officit. Pueris autem, non admodum insitatum, non omnino tamen innoxium est.

B F G

De Cachexia, siue malo corporis habitu. Cap. XVI.

OMnium simul vitiorum malus habitus conuersio est. Siquidem ab omnibus morbis propagatur & emanat. Verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multam lutulentam nactus, à principio noua ægritudo gignitur. Et habitus quidem malus simplex cōmunis est, & symptomata multa comitātur: nomenq; ipsum significanter inditū est. Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, et siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur: Malus autem habitus vnius ingentis affectus species est. eique nomen tale fuit impositum. Nam hominis ad omnia bonus habitus est: & ad concoctionem, aut ad distributionem sanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc consequitur facilis spiratio, validę vires, floridus color, sed pri- H

A ma omnium ſanitas. Quòd ſi ad imbecillitatem vitioſorum corporis humorum, quæ Cacochymia à græcis dicitur, natura conuerſa fuerit; id iam malus habitus eſt, quem gręci Cachexiam nominant. Valetudo hæc vix ſanabilis eſt, malumq; longiſsimum. longo enim tempore acquiritur, neque ab vno corporis vitio, neque ab vno viſcere prodiens. Sed omnium eſt in deterius conuerſio. Quocirca ab hac enaſcentes morbi ineuitabiles ſunt, vt puta aqua intercus, aut phthiſis, aut eliquatio. Siquidem & mali habitus cauſæ colliquationis germanæ ſunt. Morbus autem in multum tempus extrahitur: inteſtinorum difficultas adeſt continua: quibuſdam morborum reuerſiones eue-
B niunt. bene vtique cibos appetunt, tametſi multos ingerant, ac repleantur: crudi verò, & non confecti digeruntur. quoniam alimenti elaboratio ad coctionem pertinens, debilis admodum atque inualida eſt. Labis huius cauſæ ſunt & ab hęmorrhoidibus, quas vocant, venis effluuij ſuppreſsio, & vſitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & ſudorum exiccatio, & ab ingentibus laboribus ocium. quando enim horum ſingula, quæ aderant, non amplius reuertuntur; tunc ſequitur corporis grauitas, pallor ſubinde repetens, venter flatibus refertus, oculi concaui, ſomni graues torporem afferentes. Verũ enimuerò hæc ſi erraticè, & non ſtatis temporibus fiant;
C morbi inconſtantiam infirmitatemque ſignificant. ſin altius exactis radicibus maneant, neque deſiſtere velint; ingentis mali nuncia ſunt. Stantibus pedes tibięque intumeſcunt, decumbentibus autem partes decliues atque iacentes. Quòd ſi decubitum mutauerint, tumor in illas decumbentes partes deuoluitur: humidique aut frigidi in grauitatem fit circuitus. nam ſi calor humidum euaporet, id verò non effundatur, poſtea delabetur. Multos vtique cibos appetunt, edaces admodum ſunt: celerior concoctione diſtributio fit crudiorum magis, quàm inconcoctorum. nutricatio non perficitur. Sed hoc inde prouenit, quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur. in ventre
D enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem eſt. quapropter neque optimus, neque boni coloris ſanguis procreatur. cumque crudorum ſuccorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia euaneſcat; ſic malo habitu vſque ad ventriculum graſſante, & affectu iam ſummam potentiam obtinente, tunc ſanè tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abiecto proſtratoque animo. Aluus ſiccior eſt: plerunque recrementa bile priuata, alba, aſpera, crudaque deijciunt: corpore ſquallent, ſudore carentes & pruriginoſi. ſomnus nequaquam firmus eſt, ſed decumbentes conniuent: tarde ſpiritum du-

cunt: arteriarum motus languidi sunt, debiles, frequentes: post quālibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in temporibus elatæ apparent: partes enim, quæ circumiacent, emacruerunt: verùm & in brachialibus longe grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro colore viridi admixto infectus est. Ab his phthisis, aut colliquatio hydropem anasarca vocatam, aut ascitem adducit: istorumque procreatio ineuitabilis est. Aetates huius morbi feraces sunt in primis senectus, neque mortem euadunt. Pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius. Florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ęgritudinem, neq; vno tempore finitur: verùm autumnus concipit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS DE SIGNIS ET CAVSIS DIVTVRNORVM MORBORVM.

Liber Secundus.

Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

Hæc inſunt in hoc libro.

De Hydrope.	Cap.	I.
De Diabete.	Cap.	II.
De Affectibus renum.	Cap.	III.
De Vitijs veſicæ.	Cap.	IIII.
De Seminis effluuio.	Cap.	V.
De Stomachi vitijs.	Cap.	VI.
De Ventris affectu.	Cap.	VII.
De Dolore inteſtini coli.	Cap.	VIII.
De Difficultate inteſtinorum.	Cap.	IX.
De Lęuitate inteſtinorum.	Cap.	X.
De Affectibus vteri.	Cap.	XI.
De Articulorum et coxendicis modis.	Cap.	XII.
De Elephantiaſi.	Cap.	XIII.

De Hydrope, hoc eſt, Aqua inter cutem. Cap. I.

A Qua inter cutem, quam Græci Hydropa vocant, iniucundum aſpectu vitium eſt, & toleratu difficile. ab ipſo enim perpauci liberantur: idque fœlicitate quadam, ac Deorum potius, quàm artis auxilio. Maiora enim omnia vitia ſoli Dij medicãtur. Nam aut in viſcere primario morbus deliteſcens totum in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente peſtilentia in malum ſuccum viſcera permutauit. quando ſibi vtraque viciſsim ad perniciem ſuffragantur: nullaque eſt pars noxa carens, quę vel modicam naturę opem afferre poſsit. Eſt autem ad humectationem fluctio frigida, craſſa, qualis eſt nebula vniuerſo: aut conuerſio ab humida & frigida cauſa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuans humidũ Hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium eſt: ſed cùm

morbum consequitur tumor, inflatio, coloris fœditas; iste in aquã habitus colliquescens hydrops & est, & appellatur. Nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis pręcordia rescindẽs effundit; adhuc in sede sua permanent hydropici. Princeps itaque causa malus habitus est, species autẽ plures. verùm & eius nomen aliud, atq; aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, cùm verberantur, tympanum quodammodo referant; Tympanias nominatur: at si aqua cópiosa in peritonęo continetur, natantq; in humore intestina; Ascitem eam cognominarunt. sin autem ilia nihil istorum habeant, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa, & frigida; Phlegmatias ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, Hydrops anasarca generatur. praua quidem est harum singularum constitutio, peior autem multò ipsarum permixtio. Nam earum, quę in ilibus fiunt, vna vni earum, quę totum corpus inflant, sociari nõnunquam consueuit. Difficillimus est autem tympanias cum anasarca vocato copulatus. Ex occupantibus enim ilia tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus leucò phlegmatias, quàm anasarca benignior. Mitis quidem vt in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter coniungatur: peior verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admisceatur. Quòd si duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius inde malum exoritur. Notę autem maximę sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimę. In ascite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, pręputium, & totus colis ob inęqualitatẽ tumoris tortuosus ęst. tangito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderate pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus cõuersionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur. quinetiam sicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perseuerat. Hęc vtique ascitem signa declarant. Tympanias autem vltra tumoris spectaculum, etiam auditu sonorus est. nam ad palmę percussum abdomen sonum edit: neq; ad corporis conuersionem spiritus locum mutat. & si enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen ęqualis supra & infra vbique permanet. Cęterùm si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè mutatus aliquando fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterùm anasarca & leucò phlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddũt: & quæcunque in alijs vacua sunt, in huiusmodi ægrotis opplentur.

Quandoquidem

A Quandoquidem in leucophlegmatia alba pituita, frigida, & crassa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiaque tumescunt: abdomenq; ex inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitantur illis scilicet, qui iuuenes robusti in ętatis prospera fortuna consistunt. At in hydrope anasarca vocato carnis liquamentum fit in succum speciem carnis referentem: saniesque cruenta, qualis ab intestinorum vlceribus emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod superinciderit, contusis, si paulum superficiem secueris, humor effunditur. Ex duabus quidem speciebus permixtio ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas,
B tussis. diuersis temporibus segnes sunt: pigritia multa, à cibo alienatio. quòd si aliquid assumant quanuis modicum, & flatu carens; nihilominus valde inflantur: distentiones patiuntur, quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorum corpus est: iccirco neque in balneis sudore madescunt. præterea albidi sunt, & effœminati. Anasarca laborantes colore ex atro, viridique permixto infecti sunt: obscurasque & nigras venas habent: In ascite atque tympania conspicuæ, atque admodum euidenter sunt in brachialibus atque in abdomine. In anasarca verò atq; phlegmatia tumore omnia delitescunt: somni sunt graues, torpentes, breues: animæ deliquium, circa minima queq; sollicitudo, viuendi cu-
C piditas. tolerantia non ex animi alacritate, ac bona spe, vt in ijs est, qui prospera fortuna vtuntur: sed ex ipsa morbi natura. neq; causa dici potest, sed mirari tantùm id licet, quod me hercule magnum est. nanque in alijs haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abiecto sunt animo, tristes, mortis amatores; in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioso frigidæ potu continuò prouenit, cùm præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitauerit; postea humidum in peritonæum delatum sit, atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit. deinde in ilia guttæ effluũt, quę prius
D in aerem versæ per transpirationem digerebantur. Id igitur si incidit, facilior est huius morbi curatio, ante quàm viscus aliquod, aut totus homo affectus sit. Cæterùm & ventosus cibus, & cruditas, & buprestes aquam inter cutem pepererunt. Est hæc omnibus communis calamitas viris, mulieribus, cuicunque ætati; præterquam quòd alij in aliã speciem sunt propensiores. In vocatam anasarcam, & leucophlegmatiam pueri: Iuuenes autem ad consistentem vsq; ętatem inundationi ilium obnoxij sunt. At senes omnibus quidem generibus sunt expositi, cùm inopes sint caloris: frigida enim senectus est. verùm ad humoris multitudinem contrahendam apti non sunt, ipsis igitur tympanias accide-

re consueuit. Omnes quidem species praue: hydrops enim morborum omnium vitium est: Sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur: nam multę, & varię sunt eius tollendæ prosperæ occasiones, sudoris, aut lotij excretione, aut alui nõnunquam in huiusmodi ægrotantibus copioso effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autẽ tympanias est; adhuc tympania difficilior anasarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totũ hominem permutare. Quòd per Iouem neque Dijs ipsis facile fuerit. Nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: vt secũdùm caput in eo morbo, qui Hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero. & cęteris hæc species sanabilior. Nam si eius ostiolum à priori conclusione hiare cœperit; humorem quidem si habeat, effundit; si spiritum, efflat. quòd si vterus anasarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: in ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ in loco, vbi Ascites fieri solet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertę sint; illud indicio est, si abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem species haud leuis est: vnde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alij nanque affirmant huiusmodi ampullas per intestina transijsse. Ego verò id nunquã vidi: iccirco, neque non scribendo affirmo. nam siue ex intestino colo, siue ex ventre ferantur; qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionẽ per sedem lubricum, ac patens est. at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egresio credi non potest: neque enim innoxium, neq; citra perniciem intestini vulnus est. E F G

De Diabete, siue vrinæ profluuio. Cap. II.

DIabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus vsitatus, carnium, ac membrorum in vrinam colliquatio. Frigida atq; humida, vt in aqua inter cutem, causa est. Trãsitus autem consuetus renes & vesica. Neque enim cum intermisione lotium reddunt: sed perinde atq; canales laxati sint, indesinens est profusio. Diuturna est huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita, in quo affectus iste perfectus fuerit: velox enim est colliquatio, & festina interdum mors aduenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotij non respondens. copiosius enim lotium redditur: H

A neque eos quisquam neque à potu, neq; à mictu inhibere potest. Quòd si vel punctum temporis inhibeatur; si quidem à potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitant, haud multo post mortem obeunt, ardentissima sitis adest. Mictum verò quæ ratio suppresserit. aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: cumque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. Cùm morbus iste iam perfectus est, facilè omnes eum depræhendunt. Sed cùm futurus est, os humore priuatur: saliua est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt. B præcordia grauia sunt: calorem, aut frigus à ventre in vesicam tendere sentiunt, prout aduentantis morbi processus est. quinetiam paulò plus lotij, quàm moris erat, effunditur. sitis adest, sed nondum vehemens. Cumque amplius crementū accipit, calefactio parua quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium, & sitis iam auctę insigniter sunt. cumque ad extremum colem vitij consensus peruenerit, protinus vrinam reddunt: atque inde mihi huic morbo Diabetes appellatio indita fuisse videtur, perinde ac si pertranseuntem dixeris, quòd in corpore humor non remanet: Sed vbi- C cunque in homine collectus stagnauerit, ad exitum labitur. Durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniū magna copia in vrinam eliquatur. Huiusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignū virus latenter morbi reliquerūt. Haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenū ex his, quę vesicam & renes infestant, huic affectui causam prębuisse. Quinetiā siquis à Dipsade morsus sit, talis morsum affectus sequitur. D Dipsas autem reptilis fera si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiose bibit; neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. At siquis ob ventris distentionem doleat, graueturque humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abstineat; iterum sitiens largissime bibit. Atq; hæc est malorum vicissitudo: se nanque mutuò sitis & potus adiuuant. Alij præterea sunt, qui lotium non reddunt: neque vlla est alia eius, quod bibunt, transpiratio. itaq; potius insatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris distentione, repente ac penitus disrupti sunt.

De Renum affectibus. Cap. III. E

RENES substantia glandulas, quas græci Adenas vocant, referunt: colore autem rubidiores sunt, quale est iecur potius, quàm mã mę, aut testes. nam & hi adenes sunt, verùm albiores. Figura testibus similes, lati magis sunt, iuxta & retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus peruios. Ex vtroque neruosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicę terga vtrinq; sese inserunt. æqualis est autem lotij à renibus in vesicam via. Huiusce viæ multi atque varij affectus renes, prædictosque meatus male habẽt: aliqui acuti sanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes; hi verò sunt, quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni hominem colliquatione dissoluentes, haud lœtales quidem, sed insanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diuturni itaque sunt absceßus, vlcera, calculorũ exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex absceßu facta omnia planè diuturnißima sunt, atq; ægre sanationem recipientia. Calculorũ verò diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. ad hæc difficilis est & lotij suppreßio. At si multi sint, & exigui calculi, sese mutuò impediẽtes, remorantur: aut si vnus sit magnus, locorum angustijs intrusus inhærescit. Atque si vtroque in rene hæc fieri vsu veniat, interclusa vrina, distentisque locis, paucis diebus superstites ægri moriuntur. Rectè sanè natura renum ventrem oblongum, & vrinę canalibus magnitudine ęqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditißimum in vesicam iter inueniat. atq; ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim propè vrinæ fistulas id genus lapilli concrescunt: & quotquot eo loco fiunt, inæqualis craßitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, posteriori autem craßiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. in solis autem renibus oriuntur, hisque igneo calore feruentibus. neque enim sedem in fistulis vrinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiusce affectus sunt. Quòd si aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circà musculos, quos Psoas Græci appellant, excitantur, & ad medias vsque costas perueniunt. Multis sanè dolor iste, perinde ac si morbi lateralis esset, imposuit. præterea grauitas adest coxendicis: dorsum ægre incuruatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt grauia, perseuerantia: intestinum enim sinuosum est. cùmque exundat vrina, & distentiones increscunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, prorritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni ne-

A queũt.febres adſunt mordaces,præaridę.ſqualhda quidem lingua, ſicca verò eſt aluus.macreſcunt.à cibo abhorrent:quòd ſi quid aſſumant, neque concoquere,neque diſtribuere facilè poſſunt. Sin autem in lotij canaliculum lapis inciderit,concuſsio corporis fit, vt in rigore. calculi progreſſus ſentitur † cõmuni ſimul violento.} Quòd ſi in veſicam delapſus fuerit,lotium aquoſum vberius effunditur : aluus deijcit: flatus inde exhalant:extentus ſtomachus eſt : ructus eduntur:à prioribus malis quies datur.interdum quoque vlcerato canali præter lotium cruor emanat.Secunda porrò calamitas eſt,cùm per colem calculus tranſmittitur.Nam ſi amplior ſit,quàm vrinæ iter, (Græci Vrethram vocant,) † Hęc verba abundare videntur.

B capere poſsit,in eo multum temporis hęſitat, atque veſica multitudine vrinæ completur:tumque eius maiore cum dolore ſuppreſsio fit.nã cum veſica & canales vreteres vocati veluti incenduntur.Aegerrime autem tortuoſi calculi exeunt:quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quaſdam calloſas duritias.Plerunque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur.At colore nonnulli albicãt argillam referentes,talesque ſæpius in pueris generantur:alij flaui ſunt inſtar croci,hi verò in ſenibus reperiuntur, quibus & in renibus creari ſolent:crebrius enim pueris in veſica lapilli oboriuntur . Concretionis autem cauſæ geminæ ſunt:In ſenibus frigidum corpus, & craſſus ſan-

C guis.frigidum verò craſſas materias celerius cogit.indicio ſunt aquarũ natura calidarum fontes· hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidẽ condenſantur.At in pueris multum ſanguinis limum elixatum generandi calculi veluti ſedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis eſt affectio.Cæterùm nonnulli ſunt,qui per quoſdam circuitus ſanguinem meiunt,huiuſmodi affectus hęmorrhoidum profluuio ſimilis eſt; ſimilis eſt quoq; corporis conſtitutio.nam valde palleſcunt, torpent, ignaui ſunt,cibum faſtidiunt, cruditate laborant : & cùm excretus eſt ſanguis,languidi fiunt,membra reſoluuntur,caput verò leuius & agilius redditur.At ſi per circuitum nihil ſanguinis effluxerit, capitis do-

D lore vexantur,oculorum acies hebet,tenebræ eis obuerſantur,vertiginem patiuntur.Inde alij infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfuſi, aquam inter cutem patientibus ſimiles: alij morbo atræ bilis,aut neruorum reſolutione tentantur.Nam ex cõſueti profluuij ſanguinis retentione huiuſmodi mala proueniunt . Si quidem à renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus, plerunque tamen cum veſicæ vrina confuſus emanat. Nonnunquam & ex renum diſruptione ſanguis fertur multus collectim . verùm cogitur,& in grummos denſatur:vtque in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet, interdum vtique & in veſica congelatur : quando atrociter

vrina ſupprimitur.Ruptionem verò vlcera diuturna,atque vix ſanabilia ſequuntur.indicia ſunt ramentum,aut membranula araneæ inſtar rubida egrediens;aut pus album meiendo profuſum, modo purum & ſincerum,modo cum vrina permixtum.Ab ijſdem & abſceſſus dignoſcendi ſunt,ſi veſperi febres acceſſerint & rigores: dolores circà lumbos,& pruritus.At ſi ruptus fuerit, grummi purulenti carniſque formam repræſentantes eijciũtur:quin etiam & albida ſanies excernitur. Vlcera verò mordacia ſunt, modo repurgata, modo ſordentia:id pus manifeſtat:vrina quoque aut olida,aut nihil olens. Ver ſanguinis profluuia & abſceſſus parit: hyems autem,autumnuſque calculos. Quòd ſi à calculis vlcera facta ſint,inſanabiles inde morbi naſcuntur,cita colliquatio,morſque adueniunt. E F

De Veſicæ affectibus. Cap. IIII.

VEſicæ morborum nullus placidus eſt.quippe acuti inflammatione,vulneribus,conuulſione,febribuſque acutis interficiunt. Vlcus verò & abſceſſus,aut reſolutio,aut lapis magnus tolli nequit:neque enim potione,aut medicamento frangitur,aut circumteritur; neque præter noxam exciditur.opus eſt enim & tenues veſicæ partes ſimul cædere.id verò aut eodem die hominem perdit,aut paucis diebus conuulſionibus,febribuſque conſumit. Niſi excidatur autem præter G vrinæ concluſionem doloribus,febribuſque,aut liquationibus homo contabeſcit.ſin haud ita magnus ſit calculus,frequentius lotium cohibetur:nam facilè in ceruicem delapſus lotij tranſitum obſtruit.ſecurius autem quàm grandiores exciditur, ſed veſica quoque neceſſariò ſauciatur. cumq; mortis periculum euaſerint, in fiſtulam Græci Rhœada vocant,prolabuntur.quod licet periculo vacet,ingenuis tamen hominibus non eſt tolerandum,perpetuum ſcilicet vrinæ profluuium, ſiue quis ambulet,ſiue dormiat,ambulantibus verò maximè iniucundum. Valde parui autem plerunque citra noxam exciduntur.Quòd ſi veſicę inhęſerit calculus,ex colliquationibus patefiet:ſed neque dolorũ,neq; H grauitatis expertes ſunt,licet vrinam expeditè reddant; ſin minus, & vrinæ difficultas accedet.Omnes verò calculos ex ſabuloſis vrinæ ſubſidentijs depræhendes: & quòd iſtis virilia ſæpius arriguntur. quando enim meiunt,ſubeſtque calculus,dolent,tractant,attrahuntque pudenda,tanquam calculum cum veſica exempturi. Anus quoque vitij particeps redditur pruritu laborans.Prominet verò et rectum inteſtinum vi,contentionibus,imaginatione perinde, ac ſi iam lapis excernatur. Ambo enim inter ſe copulantur anus & veſica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur neceſſe eſt. propterea inflammato podice vrinæ

A exitus clauditur:& vesica exacerbata sedes non deijcit, licet aluus admodum sicca non sit. Tales vtique sunt ex calculis labores. At sanguinis effluuium tametsi non admodum cito enecet, tempore tamē procedente infinitos iugulauit. Ab eo verò grummi creantur, lotij suppresßio,& matura mors non secus,atq; à calculis fieri compertum est. quanuis enim sanguis tenuis flauusque est,neque valde crassus, neque concretus; vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissatq;,atque ita grummus efficitur, & vrinæ interclusio,quam græci Ischuriam vocant,inferendæ morti potentißima. His accedit dolor acutus,ignis acer,lingua arida & ab his deli-
B rantes moriuntur. Sin autem à vulnere dolor excitetur; vulnus vtique mortiferum est:vlcus verò & si nō protinus interficit,febribus tamen, aut inflammatione insanabile redditur. Tenuis quidem est crasßitudine vesica,neruus autem substantia. quocirca neque carnem contrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. Accedit & vrina biliosa,acris,mordax vlceris,communis victus. Vesica enim cùm repletur, distenditur: cùm inanis est,subsidit. in extensione igitur & contractione eundem, quem & articulus,affectum patitur. In articulo verò nullum vlcus benè sanescit:suppurationem autem ex abscessu contrahit. Vesicæ signa eadem sunt,quæ & in alijs membris inflammatis:Nam etsi febribus ri-
C goribusque succedat abscessus, eadem pericula impendent. Verùm si pus crassum,album,non tetri odoris eijciat; ab his orta vlcera benigna sunt. At si depascantur, fęculentam,mucidam, graueolentem vrinam reddunt. Huiusmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit. Mordax quidem vrina est,& cum dolore est eius emisßio: Ad summum vsque colem dolor peruenit. Ipsos vtique omnia etiam contraria lædunt, & saturitas,& inanitio,& otium,& exercitatio, & lauatio, & illuuies, & saturitas,& ieiunitas,& dulcia,& acida:cùm alia alios lædant, alios iuuent,in vnum autem conuenire non posßint.

D

De Seminis profluuio. Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat Genituræ profluuium, iniucundum tamen est,& vel auditu insuaue. Nam si intemperies & resolutio humida occupat,genitaliaque membra, (vt à frigidis contingere solet,)profluit semen:neque ipsum vel insomnis cohibere possumus. verùm seu quis dormiat,seu vigilet, continens profusio est. neque id,quod fit,sensu percipitur. Aegrotant quoque & tali morbo mulieres,sed partibus illis prurientibus,& cum voluptate nonnullis genitura profunditur:quinetiam virilem coitum impudenter appetunt. Viri autem nequaquam pruriunt:nam quod effluit,humidum,tenue,frigi-

dumque eſt,ſine colore,infœcundum. Quî enim genitale ſemen refrigerata natura emiſerit? Quòd ſi iuuenes hoc vitio laborent, omnes ſenilem corporis habitum induant neceſſe eſt: quippe qui ſegnes fiant, reſoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurui, ignaui, pallentes, albidi, effœminati, à cibis abhorrentes, frigidi, membris graues & ſtupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remiſsi & languidi. Multis ſanè id genus ægrotatio ad neruorum reſolutionem (Paralyſim græci vocant) viam ſtrauit. Quomodo enim neruorum facultas non afficiatur, cùm natura ad vitæ generationem faciens refrigerata ſit? Atqui & genitura vitalitatem impartiens nos viros efficit, calidos, articulatos, hirſutos, vocales, animoſos, ad intelligendum operandumque valentes: id viri teſtantur. Contrà verò quibus non ineſt vitalis genitura, rugoſi ſunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati: eunuchi id manifeſtant. Siquis autem vir & ſeminis profundendi abſtinens fuerit, robuſtus eſt, audax, neque vel feras expaueſcens: teſtimonio ſunt ex athletis temperantes. Nam & illi, qui natura quibuſdam præſtant, ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores ex temperantia præſtantioribus longè meliores euadunt. Neq; ſanè ab alio quopiam, quàm à genitura robuſtum animal generatur. Vitalis itaq; genitura ad ſanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirificè confert. A Satyriaſi in ſeminis profluuium corporis ſtatus deuoluitur.

E F G

De Stomachi affectibus. Cap. VI.

STomachus delectationis, triſtitiæque princeps eſt, cordi periculoſa vicinia, ad tenorem, animiq; alacritatem, ſiue abiectionem ob animæ conſenſum præcipue ſtomachi facultas confert. Hæc mihi alio loco dicta ſunt. Delectationis quidem hi fructus ſunt, bona concoctio, carnis conueniens incrementum, floridus corporis color. Triſtitiæ verò iſtorum cótraria. nonnunquam & animi abiectionem cum alimento caret inducit, atra bile vexatur, cibum refugit. Cùm itaque ſtomachus ægrotat; eſcas odit, & abominatur, non modo cùm offeruntur, verum etiam ſi non in conſpectum dentur, ſed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore ſtomachi, aut eius oſtioli dolore perciti. & ſaliuam effundunt quidam, & vomitibus lancinantur, corpusq; ſimul ab his vexatur. Quòd ſi ventriculus iſtorum vacuus eſt; doloré, quàm cibi ſumptionem, facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo peius eſt. Labor quidem famis eſt, ore cóterere, in deuorando dolor, & maior conflictatio. Cęterùm non erga vſitata quidem ita ſe habet, erga aliena verò optimè; ſed quę

H

naturaliter

A naturaliter habent, in contrarium mutata ſunt: & omnia grauatim ferè: fugaque adeſt, & odium alimentorum. In interſcapulis præterea dolor inhęret: ſed longè maior ſi edant, deuorentque. faſtidiunt: animi pendent: viſus hebetatur: aures ſonant: caput grauatur: membra torpent: crura, brachiaque reſoluuntur: palpitant præcordia: dorſum imaginantur verſus crura moueri: aliàs aliò, huc atque illuc ſeſe ferri exiſtimant, ſeu ſtent, ſeu iaceant: quēadmodū à ventorū flatu harūdines, aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam reijciunt. Quandò verò & in biliosis redundat bilis; iſtorum oculi tenebris caligant: ſiticuloſi non ſunt, etſi à cibis ſitire videntur: vigilant; tardi ſunt: dormitant non B vero tamen ſomno: ijs, qui ſopore graui (Coma græci appellant) occupantur, ſimilia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, reſoluti, animæ deliquium patientes, animo conſternati, meticuloſi, quieti, repente tamen iraſcentes, valde melancholici: nonnunquam enim in atram bilem, quam Melancholiam gręci nuncupant, id genus ægrotantes inciderunt. Talem vtique ſtomacho impartiente animæ affectū eſſe oportet. Verùm homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc grauiſsima vitia fiunt, ſtomachum eſſe cauſam opinantur. magnum autem ad ea, quæ dico, probanda teſtimonium cordis contiguitas eſt, vbi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmo- C ne cor ſedet: horum autem medium ſtomachum coniungit: ambo verò dorſo inſerta ſunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor ille excitatur, quem Cardialgiam græci nominant, & reſolutio, & morbi melancholici. Nempè morbi cauſæ & aliæ ſunt plurimę: præcipua verò pus multum à ventre per ſtomachum effuſum. Familiare eſt etiam id vitium illis, qui tenui victu, & duriore coacti ſunt vti: quinetiā illis, qui, vt erudiantur, laborant, & eius cauſa multa perferunt. quibus ineſt diuinæ ſcientiæ cupiditas: qui cibi parſimonia, & vigilijs macerantur: qui doctos ſermones, & res graues meditantur: qui victum pleniorem & varium contemnunt: ſed famem pro alimentis habent, pro potu a- D quam, & in ſomnis vigilant: quibus molle cubile eſt nuda humus, ſtragula veſtis ignobilis, tunica lacera: ipſorum verò tectum eſt communis aer: diuitiæ autem adeptio, atque vſus diuinæ ſapientiæ. Hæc vtiq; ipſis eruditionis amore bona comparantur. Cùmque cibum, & illum quidem ignobilem accipiunt; id vitæ tantum, non ſaturandæ famis, neque potū̃ vini cauſa aſſumunt. non eos abſtrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio, nō corporum exercitatio, nec carnium circumpoſitio. à quo enim diſciplinę amor non auocet? à patria, à parentibus, à fratribus, à ſe ipſis vſque ad mortem. His igitur corporis macies adeſt, decolor facies, & in iuuenta ſeneſcunt: & ob cōtemplationem ſtu-

pidi habentur . animo autem ſeueri,non ridẽtes, immites ſunt. Atqui E ob ſtomachum erga cibos male affectum citò ſatiantur cibo vſitato,vili & ad manum.varijs autem dapibus non ſunt aſſueti, & erga omnes cibos pigri ſunt.quòd ſi aliquem inuſitatum cibum acceperint,læduntur,omnes alios protinus auerſantes.Iſte eſt ſtomachi longus morbus. Inflammationes verò,deſtillationes,oris ventriculi morſus,(Cardiogmon græci vocant)aut dolor,ſtomachalis affectus non dicitur. Hunc morbum æſtas affert:quando & concoctionis, & appetitus,& omniũ eſt impotentia:Inter ætates verò ſenecta,quibus & abſq; morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum peruenit.

De Affectu ventriculi. Cap. VII. F

VEntriculus concoctioni deſtinatum viſcus in concoquendo laborat,cùm alui profluuium,quem græci Diarrhæã vocant, hominem premit.& eſt liquidi alimenti inconcocti profluuium: niſi à recenti & proxima cauſa vnum aut alterum tantùm diem permanente oriatur.præterea & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur,vnde lõgus morbus,Cœliacum quem vocant,efficitur,latinè ventricularis dici poteſt,ob concoquentis caloris.imbecillitatem, friguſq; ventriculi:cùm liqueſcit quidem à calore alimentum, ſed non concoquit calor,neque in ſuccum proprium vertit,ſemicoctum imperfectũque relinquens,cùm perfectionem aſſequi non poſſit. id verò concoctione deſtitutum ad prauum commutatur & colore & odore & cõſiſtentia.albus eſt enim bile priuatus color:olida excernuntur, & lutulenta;liquida & inconſiſtens ob profligatam actionem ſubſtantia eſt, virtutem modo atque principium coctionis præſeferens. Hac de cauſa venter flatuoſus eſt, ructus aſsidui,tetri odoris. Quòd ſi deorſum penetrent;ſtrident inteſtina; flatus erũpunt aſperi,humidi,argilloſi.videtur autem ipſis tanquam humidum quoddam effluere. Dolor ventriculi grauis eſt,aut ſubinde punctiones referens.gracilis verò, & emaciatus homo redditur,pallidus,iners,nihil ex negocijs vſitatis valenter H efficiens:ſed cùm ambulat,membra labaſcunt, temporũ venæ exertæ ſunt.ſiquidem ob alimenti penuriam tempora habent concaua: atque in omni corpore venę inſignes apparent.non modo enim morbus iſte non concoquit,verum ſtatim neque in molem corporis diſtribuit: Nã haud ſolum concoctionis,ſed etiam digeſtionis vitium mihi eſſe videtur.Porrò ſi in incremento morbus ſit, materias ab omni corpore in ventriculum rurſus adducit: tunc ea iam eſt corporis eliquatio, os eſt aridum,ſuperficies ſquallida,nihil ſudant: ventriculus nonnunquam vt ab ardenti carbone peruritur,aliàs tanquam à cryſtallo conglacia-

A tur. interdum verò ſanguis in extremo vitæ diſcrimine conſtitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non permixtus: vt venæ oſtiolum patefactum eſſe videatur. acredo nanque venas exedit. Longiſsimum & difficulter curabile vitium eſt. Etenim ſi abſque manifeſta cauſa deſijſſe videtur; iterum inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo ſuboritur. Per circuitum igitur morbus iſte reuertitur. Senibus hoc malum familiare eſt, & mulieribus magis quàm viris. Pueris autem ventris effluuium aſsiduum eſt ob quottidianam cibi intemperantiam, ſed non ventriculi debilitate morbus aduenit. Ex anni temporibus æſtas hoc malum ſæpius affert, ſecundo autumnus: deinde hyems frigidiſsima,
B ſi proximè ad extinctionem calor deueniat. Diuturnum quoque morbum & affectus iſte, & difficultas, & lęuitas inteſtinorum conſequuntur. Verùm & largiſsimus frigidæ potus interdũ hanc labẽ progenuit.

De Colicis ideſt inteſtini plenioris morbo laborantibus. Cap. VIII.

Colici ſanè voluulo & ſtropho, ideſt, torminibus celeriter necantur. longè plurimæ ſunt huiuſce morbi cauſæ. Signa verò hæc ſunt, grauitas in ieiuno, vbi affectus maximè vrget: pigritia multã adeſt, tardi ſunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. Quòd ſi
C propè ſplenem ægrotet colon, ideſt, laxius inteſtinum; colorem habẽt nigrum cum viridi mixtum: album verò cum viridi, ſi propè iecur. ab his enim proximis viſceribus malum communicatur. Sin autem cibũ acceperint quãtumuis paucum, & flatu vacantem; mirum in modum tum inflantur, & difflandi quidem cupiditas eos inceſsit, ſed inferius exitus intercluditur: ſuperius verò ructus violenter tentati neque ipſi finem aſſequuntur. Siqua verò parte flatus vi erumpunt, viroſi planè odoris ſunt ſurſum petentes, & acidos ructus excitantes. Renes & veſica in partem huius doloris adducuntur: & vrina cohibetur. iſtis alia pro alijs accedunt. Miraculum autem his maius eſt, quòd in teſtes &
D cremaſteras, ideſt, ſuſpẽſores inopinatus dolor inuadit. Nõ paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt: ſiquidem nonnunquam & ſuſpenſores execuerunt, propriam morbi cauſam eos continere opinati. quocirca & his pro alijs alia fiunt. Ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abſceſſus, & vlcera non mitia, aqua intercus, & phthiſis morbi inſanabiles. nam à frigore & craſsis humoribus, & longè glutinoſa pituita propoſiti inteſtini dolor exoritur. Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida, & aſpera hyeme prouenit.

De Dysenteria, ideſt, difficultate inteſtinorũ. Cap. IX.

SVperiora inteſtina ad cœcum vſq; tenuia & bilioſa ſunt· atq; inde græcè Cholades nominãtur. poſt hæc inferiora vſq; ad inteſtini recti initiũ craſſa & carnoſa ſunt. In oĩbus vlcera fiũt. dyſenteria verò eſt horum vlcerum ſpecies: iccirco & varij exiſtũt morbi. Aliqua etenim ſuperficietenus inteſtina radunt, excoriationem tantùm facientia, & innoxia ſunt: ſed longè innocentiora, ſi in inferioribus inteſtinis cõſiſtant: alia paulò etiam profundiora vlcera. verùm neque hæc immitia ſunt. Alia profunda non vno loco manentia, ſed exedentia, glanduloſa, ſerpentia, & ſphacelum inferentia, mortifera ſunt. Venulę quoq; in hiſce vlcerum paſtionibus circumroſę apparent: & in his vlceribus ſtillationes ſanguinis largiores cernuntur. Alia eſt ſpecies vlcerum, quæ oris tumentibus aſpera ſunt, inęqualia, calloſa, vt in ligno Gemmã dicimus. id genus vlcera vix medicabilia ſunt: neque enim cicatricem facilè contrahunt, & facilius aperiuntur. Dyſenteriæ cauſæ plurimæ ſunt: principes autem cruditates, refrigerationes aſsiduæ, acrium ciborum aſſumptio, obſonij, quod græci Myttoton vocant, latini Moretũ dicerent: cœpæ ipſius, allij, carnium vetuſtarum, acrium eſus: à quibus poſtea cruditas ſuperuenit. Super hæc humidum aliquod inuſitatum, vt mixtura illa, quę Cyceon græcè dicitur: aut potio Ryteon appellata: aut qualia in ſingulis regionibus loco vini fiunt contrà ſitim remedia. plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus inteſtina exulcerant. Excrementa verò, & quæ cum vlceribus ſunt, alia atque alia in alijs atque alijs reperiuntur. Nam ſi in ſuperficie ſint; ex ſuperioribus quidem tenuia, bilioſa, inodora, præter eum, qui ab inteſtinis fit, odorem: ieiuni autem inteſtini excrementa puriora, crocea, mali odoris: Aliqua verò & cum alimento liquato quidem, ſed aſpero exeunt. at modo grauis odor ab vlcerum putredine fit, modo vt à ſolo ſtercore prouenit. Ab inferiorum autem inteſtinorum vlceribus aquoſa, tenuia, ſine odore feruntur. Sin profundiora vlcera ſint, ſanioſa effluunt, ſubrubida, vinoſa, aut inſtar aquæ, in qua caro lota ſit: & hæc modo ſola, modo cum ſtercore. hocque liquidum eſt circunfuſo humore diſſolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, ſiccumque, ſed ob humorem circunfluentem, lubricum deijcitur. Cæterùm ſi maiora, leuioraque vlcera ſint, & in ſuperioribus inteſtinis; eorum ratione, à quibus, & per quæ tranſeunt, bilioſa effunduntur. ſedem enim vellicant: nam bilis acris eſt, eoque magis ſi ab vlceribus effluat. bilis verò & inſtar vnguinis pinguis eſt. Ex profundioribus autem vlceribus, ſed inferioribus cruenta manant, craſſa, pituitoſa, carnoſa, non valde pinguia, ramentoſa: vt

A potè quæ ab inteſtinis abſtrahantur. quinetiam & integræ inteſtinorū partes commixtę ſunt. Excernuntur quoque & albida, craſſa, mucoſa, adipis conciſæ ſimilia, humore circunfuſa. Hæc vtique à recto oblongo inteſtino feruntur. Nonnunquam ſanè mucoſa tantùm, vellicantia, parua, teretia, mordaciaque egeruntur; crebro ſurgere cogentia, & deijciendi cupiditatem cum voluptate afferentia; ſed quæ deijciuntur valde pauca ſunt. Teneſmus huic vitio nomen eſt. A' cæco autem carnes longè rubicundæ, & grandes excernuntur, circunſcriptionē multò maiorem habentes: in ipſo enim maiora fiunt vlcera, cruor etiā craſſus, fęculentusque emanat: & hæc omnia multò quàm antedicta fœ-
B dius olent. Cæterùm poſtquam ſerpunt, & exedunt vlcera, & nullo remedio vllo in loco coerceri poſſunt; à ſuperioribus quidem non ſolum exquiſite bilioſa, ſed & crocina, ſpumea fęcem vini referētia, & nigra, iſatidis, & porri ſuccum repræſentantia, antedictis craſsiora, atque inſtar putredinis graueolentia deijciuntur. Alimentum nunc minus con coctum eſt, ſolum vt à dentibus voracius contritum. At ſi inferiora inteſtina vlceribus erodentur; guttæ cruoris atræ, craſſa, carnoſa, rubida, grummoſa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida, non ferenda per ſedem expelluntur: humiditatumque exitus inuoluntarij fiunt. Nonnunquam oblongum quiddam in pluribus non diſcretum,
C inſtar ſani inteſtini deijcitur: & ignaris rei ſuſpicionem præbuit inteſtini. At negocium ita ſe habet, inteſtinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminę ſunt, & altera alteri obliquè ſuperiniecta eſt. Igitur cùm earum connexio diſſoluitur, interior tunica ſecundùm longitudinem abſiſtens foras egreditur: exterior ſola intus remanet, & carnoſa efficitur, & cicatrice ſolidatur: ſaneſcuntque homines, & viuunt. id verò inferius inteſtinum ſolum patitur. in cauſa eſt tunicarum carnoſa ſubſtātia. Quòd ſi ex quopiam vaſculo cruor emanet flauus, aut niger; purus, non cum cibo aut ſtercore mixtus effunditur: verùm concretum quiddam latis araneolis ſimile extenditur. in grummum enim, cùm re
D frixit, obduratur: neque ſanguinem excretum eſſe credideris. ob ſonū autem multum cum ſpiritu maior quàm pro effectu, excretionis eſt apparentia. Interdum & in pleniore inteſtino purulentus abſceſſus efficitur, nulla nouitate ab alijs internis vlceribus differēs: etenim ſigna, & pus, & vlcerum medicatio penitus eadem ſunt. Si res duræ, carnoſæ contritis aſperiſque corporibus ſimiles excernantur; abſceſſus non benigni moris ſignificatur. Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua multa dyſenteriæ modo profluit, idque plurimos ab hydropico morbo liberauit. Vlcera quidem inteſtinorū (vt paucis dixerim) huiuſmodi ſunt. Cæterùm & ipſorum formæ, & ab ipſis purgamenta tot ſunt, quot ſu-

pra comprehendimus. Quæ ſingulis quoque ægrotantibus accidunt, E
explicabimus;ſeu placida,ſeu noxia vlcera ſint.Itaque collectim dictũ
eſto. ſi exulceratio ſuperficietenus fuerit ſiue ſupra, ſiue infra;febrem
non habent,nec dolorem:ac ſine decubitu tenui victus ratione diuerſis modis ſaneſcunt. Sin vlcus altius deſcenderit, in ſuperioribus quidem mordacia tormina & acria ſunt tanquam à pauca calida bile.alijs, atque alijs temporibus ſuppurant inteſtina: plerunque verò ſuppurãt, aut coctiones dimidiatę ſunt,cibos tamen non horrent. Si inferiora vlcerata ſint,longe ſuperioribus ſunt ſalubriora. hæc enim humiliora inteſtina multò carnoſiora ſunt alijs.Sin caua & depaſcentia vlcera in ſuperioribus graſſentur;febres acutæ concitantur, non emicantes, in viſceribus demerſæ:extrema refrigerantur: cibus faſtiditur: vigilia adeſt: ructus male olent:nauſeabundi ſunt:bilis vomitus,vertigo.cumq́, multa expellantur,(ea verò bilioſiora ſunt;)tormina,atque alij dolores magis perſeuerant.His accedit virium conſumptio, genuumq́; reſolutio: ardore ęſtuant:ſitibundi ſunt & anxij: atra per nauſeam reijciunt: lingua eſt arida:pulſus puſilli,debiles. atque his germana ſunt, quotquot, de perniciosis vlceribus mortifera expoſui.oris etiam ventriculi dolore vſque ad animæ deliquium torquentur. Quidam verò neque ex eo deliquio in priſtinum reſtituti ſunt, ſed in tali affectu vitam finierunt. F
Huiuſmodi calamitates & inferiorum inteſtinorum corroſionibus cõmunes ſunt,ſi depaſcantur vlcera,neque eorum depaſtionem compeſcere valemus pręterquàm quòd tormina doloreſq́ue ſub vmbilico inferius,vbi vlcera ſunt,percipiuntur.Formę autem excrementorum tales ſunt,quales ſupra poſuimus.Verùm ſi inter initia parua vlcera ſint, in longumq́ue tempus depaſtio producatur; alia alijs vlcera ſuperueniunt,aliquibus miteſcentibus,aliquibus in ſummum excreſcentibus. quales enim ſunt in mari fluctus,talis eſt in vlceribus tempeſtas. Cæterùm ſi quando natura reſiſtere potens fuerit,ſimulq́ue & medicus ſubuenerit;depaſcentia compeſcitur,mortiſq́ue timor remouetur:inteſtina tamen dura,tumida,cicatricoſaq́ue remanent,& nõ niſi longo poſt tempore ſaneſcunt. G
Verùm enimuerò cùm ab inteſtinis cruor erũpit, ſi ex magna vena,aut arteria exeat,matura mors aduenit: neque enim aut manum intromittere,doloremq́ue attingere,aut medicamentum ipſi vlceri adhibere poſſumus. Quinetiam ſi medicamento ſanguinis profluuium coercetur, non propterea tuta eſt, ac vera mortis euaſio: quãdoquidem nonnullis magna cruſta, (Eſcharam græci vocant,)decidens,venæ oſtiolum patentius efficit.Vbi verò & grummi intus concreſcunt,intuſq́ue remanent,ineuitabilis morbus eſt.Incipientibus igitur ſanguinis eruptionibus ſuccurrere oportet. plerunque autem cùm H

A futuræ ſunt, licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant. anxietas enim adeſt, & animi ambiguitas: grauitas ea in parte eſt, quæ rũpitur: & facies rubet, ſi nondum ruptura facta eſt. Sin autem vena proximè reſciſſa eſt, plurimum venter mollitur omnino: ſi ſatis temporis prçterijt, difficilius, atque tardius ſoluitur. Huiuſce qualitatis ſunt inteſtinorum vlcera. Præcipuè naſcuntur æſtatis tempore, ſecundò autũni, minus vere, minimè hyeme Pueris quidem, & adoleſcentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem inteſtinorum viris & iuuenibus. Senecta verò ægrè medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia ſenibus inuſitata, ſangui B nis verò profuſio ſenectæ eſt conueniens.

De Læuitate inteſtinorum. Cap. X.

SI à torminibus, & ab latis, valdeque profundis ſuperiorum inteſtinorum vlceribus cicatrices crebræ, craſſæ, ſolidæque contrahantur; ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quam ſurſum verſus alimonia diſcurrit, à cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat: & pallor adeſt, & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, Lienterię cognomẽ accepit, ab inteſtinis ſcilicet, quæ Grȩci Entera vocant: & nunc C quidem à cicatricibus morbus exoritur. Aliàs verò inteſtina cicatricis expertia ſunt, ſed conſuetudo & exercitatio inteſtina profluuium pati edocent. In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: vt neque concoctionem, neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnemque elaborationem alimentum ſubterfugit. Quòd ſi ex tempore, & non ſtabilis, ſed leuis mouenti purgatio fiat; ſimplex à cibis vomitus morbum ſoluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, et in ſede firma iſtorum cauſa permaneat; nihil opis vomitus affert. Morbus quoque longus, & malus habitus, qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua intercus nonnunquam in hanc D ægritudinem fœliciter commutata eſt, in malum ſcilicet ex malo. ſed melior eſt ſucceſsio.

De Vteri morbis. Cap. XI.

MVlieribus vterus ad purgationem & partũ bonus eſt, ſed morborum infinitorum, malorumque aceruum congerit. neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt; verùm etiam ſi totus repẽte ſurſum verſus moueatur, celerem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt, qui nam ipſius morbi pernicioſi acuti ſint. Diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, vlcera aliqua innoxia, ali

qua maligna,exitus totius aut partis.Fluor ſanè ruber,aut albus eſt,for E
ma declarat.Ruber quidem,ſi ſanguis flauus emanet,& huius ſpecies:
vel liuidus,vel niger & tenuis,vel craſſus et concretus,vt grummi.Albus,vt aqua,aut flauus cum pallido mixtus vt bilis;craſſus verò aut ſub tenuis,aut tenuis liquor,quem græci Ichora vocant,& male olens. albus item,vt pus.ſed exquiſitè albus,vt album ſerum. quin etiam gutta cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecundùm rationem maioris & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus verò modo eſt menſtrua purgatio,ſed non ad priſtinum præſcriptum diem reuertitur.non multus quidem ſanguis,ſed per multos dies effluit. paucorum autem dierum fit interpoſitio,ſed omnino pura. Alter eſt cir- F
cuitus modus,ſed ad certum diem:neq; plurimi ſanguinis eſt plerunq; prima purgatio,bis autem ac ter purgantur per totum menſem.Tertia eſt quoque fluoris ſpecies,indeſinens quidem effluuium eſt,& ſingulis diebus modicum:ſed in totum menſem ſumma fit non admodum modica;neque enim vterus oſtium claudit,ſed hiat,ad effluxum humiditatis relaxationem patiens.Verum ſi neque intermittatur, neque parum effluat,ob ſanguinis effuſionem moriuntur.Signa vtiq; hęc ſunt, præter humiditatis effluẽtis colores,ipſius hominis color, peruigilant, cibos oderunt, anxietate vexantur, diſſoluuntur in rubro profluuio magis,& dolore torquentur,& in ambobus quod effluit, mali odoris G
eſt;ſed modo magis modo minus. Albũ enim profluuium peius olet, ſi quando maior adeſt putredo. Aliàs autem rubrum, cùm ſæuius debacchatur eroſio.Breuibus ſanè dictum eſto,ater fluor omnium peſsimus eſt,deinde liuidus.Pallidus,albus et purulentus,diuturniores quidem ſunt, ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem eſt,ſed longe melior eſt ille,qui cum vſitato colore mixtus eſt: vſitatus autem eſt ruber,eiusque ſpecies.Quin etiam & ipſis minus noxij ſunt vſitati:ſed re vera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus, minimè autem puellis,quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpecies,menſtrua purgatio,exalbida,acris,& pruriginem cum voluptate H
afferens.In iſtis verò humor albus, craſſus, genituræ ſimilis prouocatur;hãc ſpeciem Gonorrhœam,ideſt,fluxum ſeminarium muliebrem appellauimus.Eſt autẽ vuluę refrigeratio:quam ob rem humorum tenax eſſe non poteſt:quin etiam ſanguinem in albidum colorem tranſmutat:vim enim ignis rubrificam non habet.Id genus vitij & ſtomachus patitur,ideo & pituitam euomit.Simili affectu & inteſtina laborant,cùm profluuio græce Diarrhœa vocato,ægrotant. In vtero præterea vlcera ſuboriuntur,aliqua lata,pruriginoſa,tanquam ſale inſperſa: hęc ſunt quędam ſuperficiei excoriatio.pus habẽt craſſum,inodorum,

paucum.

A paucum. Vlcera huiuſmodi mitia ſunt. His cauiora ſunt vlcera & deteriora, quibus dolores parui accidunt, pus paulo plus, grauius olent: nihilominus tamen hæc quoq; placida ſunt. Quòd ſi altius penetrent, & labia dura aſperaque fuerint, & ſanies quædam olida exeat, & quàm in ſuperioribus, dolor ſit maior; exedit vuluam vlcus, & nonnunquam caruncula quædam ſeparata egreditur. neque ad cicatricem vlcus id ducitur, ſed longiſsimo tempore hominem tollit: nam maxime diuturnum eſt. huiuſmodi græco vocabulo Phagedæna nuncupatur. Nempè mortifera vlcera ſunt, ſi præter ipſa dolor exacerbat, & mulier valde contriſtatur: & res putrida ab vlcere neq; ipſis ægrotis tolerabilis emanat, efferaturque manuum attrectatione et medicamentis, & quolibet genere medelæ exaſperatur. venæ autem in vtero turgent, & proximę ſimul partes diſtenduntur. id verò perſpicacibus medicis tactu deprænhenditur: neque enim aliter liquet. cæterùm ignis & anxietas totius, & duritia ſimul, vt in feris vlceribus inſunt, quæ & ipſa mortifera ſunt, necnon & Cancri appellationem obtinent. At cãcer neutiquam vlcus eſt, ſed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum diſtendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in vlcere inſunt, cancrum comitantur. Hęc eadem vero canceroſa vtraque ſunt, et diuturna, & pernicioſa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè improbior eſt, & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulua de ſede ſua egreditur, & mulieris feminibus inſidet. incredibilis calamitas: Sed neque inaſpectabilis eſt vterus, neque ingenerabilis cauſa. relaxantur enim membranæ ilibus appenſæ: quæ vteri ſunt ligamenta neruoſa: quæ in fundo ſunt iuxta lumbos gracilia, quæ in ceruice hinc atq; inde iuxta ilia, maxime neruoſa, lataque ſunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, cùm vulua foras procidit. plerunque ſanè huius exitus mortem affert. Accidit enim ex abortu, & magnis concuſsionibus, & violento partu. At ſi non interficit, diu hæ vitam producunt, non viſibilia videntes, extra alentes vterum, atq; fouentes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius ſuccingens tunica, quando à contiguo diuellitur. Geminæ nanque membranæ tantum ſunt differentes à tunica. hæc verò abſcedit & fluctione, & abortu, & violento partu quando ipſa ſecundis inhæreſcit. Nam cùm ipſę vi extrahuntur, ſimul & vteri tunica extrahitur. verùm niſi pereat mulier, reuertens eadem tunica vtero adamuſſim connectitur, aut paulùm extra prominet: contigit autem feminibus mulier. Nonnunquam vteri oſculum ſolum ad ceruicem vſque procidit, ſed rurſum intrò ſe recipit, ſi vterus ſuffimenta mali odoris olfaciat. ipſum quoque mulier attrahit, ſi grata odoramenta naribus

ſubijciat. Quinetiam obſtetricis manibus paulatim intrò recurrit, ſi E
placidè & ſenſim prematur: & prius remedia mitigatoria, quæ græci Hyſterica vocant, id eſt Vterina ei adhibita fuerint.

De Arthritide & Iſchiade, id eſt, Articulorum & Coxendicis dolore. Cap. XII.

COmmunis omnium articulorũ dolor eſt Arthritis: ſed pedum dolorem Podagram vocamus, coxendicum Iſchiada, manuum verò Chiragram. Nempè aut ex tempore dolor eſt, ſi ex aliqua parum durante cauſa conſurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus eſt morbus, cùm ab exigua occaſione dolor & morbus ac- F
cenduntur. Eſt autem omnium ſimul neruorum affectus, ſi auctũ malum omnibus ingruat. Initio verò nerui articulorum vincula, & quæcunque ex oſsibus exorta ſunt, & in oſſa inſeruntur; dolere incipiunt. At iſtorum magnum eſt miraculum: non dolent quidem vel minimũ, etiam ſiquis ſecet, aut collidat: at ſi quis ab ipſis doleat, nihil aliud eſt eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adſtringentia, nõ vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis. nam & hæc aſſumuntur tanquam maiorum dolorum remedia. Quòd ſi quis ipſa dolẽtia oſſa præciderit; ſectionis dolor, vt exiguus à maiore obſcuratur. Sin autem iſte præualeat, eos voluptas capit priorum malorum obliuionẽ G
afferens. id ſanè p[...]iuntur dẽtes et oſſa. Cauſam quidem veram ſoli Dij nouerunt, probabilem verò & apparentem etiam homines. Eſt autem (vt ſimpliciter dicam) huiuſmodi. Quod prædenſum eſt, contactũ, vulnerationemque non ſentit: iccirco & ex tactu vulneratione que nõ dolet. Dolor enim eſt res aſpera ſenſui: denſum autem non exaſperabile, ideò quoque eſt indolens. At rarum bono ſenſu præditum eſt, & vulnere exaſperatur. Cæterùm quoniam & denſa ingenito calore viuunt, per hunc eundem calorem etiam ſentire poſſunt. Siquidẽ efficiens cauſa ſubſtantialis ſit, vt gladius, aut lapis, ſubſtantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim denſa eſt. Sed ſi caliditatis inſitæ intempe- H
ratura corripiatur, ſenſus fit permutatio. cumque ipſorum ex ſe ipſa dolet caliditas, ab interna ſenſus pulſione excitatur. natura autem in maius excedente, vel ex abundantia dolores proueniunt. At aliàs in alios articulos morbus articularis inuadit, quibuſdam in coxendices, (eaque parte plerunque claudus remanet:) & in alia quædam membra nonnũquàm exiguus. quandoque nec in paruas particulas tranſit pedes et manus. nam ſi maiora membra occupauerit morbum ipſum capere valentia, inſtrumenta illa non ſupergreditur. Sed ſi ab exiguo membro initiũ cœperit; mitis eſt, & inopinata inuaſio. Iſchiadis quidem à femore

A posterius,aut poplite,aut tibia initium est. Aliàs verò in coxæ cauo(Cotylam græci vocant latini Acetabulum)dolor apparet,rursus in clunẽ, aut lumbos impetum facit;& omnia potius esse videtur,quàm coxendicis morbus. Verùm etiã articuli ita ferè dolere incipiunt, magnum pedis digitum dolor occupat:rursum calcem in priori parte, qua nitimur;deinde in concauam subit:Malleolus autem postremus intumescit. Doloris causam non legitimam afferunt,aliqui nouæ crepidæ attritum,aliqui longam obambulationem,alius plagam,aut calcationẽ, nullus intestinã domesticamque causam explicabit. Quin etiam ęgrotis verum audientibus incredibile esse videtur. quam ob rem in insana

B bilem affectum inciderunt. quoniã principijs, cùm debilissimus morbus est,medicus non resistit. qui vt temporis spatio vires acquisiuit,nihil medici diligentia proficitur. Quibusdam in pedum articulis vsque ad mortem residet morbus,quibusdam in omnis corporis ambitũ vagatur,plerunque à pedibus in manus prosilit. neq; enim multum interest in pedibus ne,an fiat in manibus:cum vtriq; eiusdem naturę sint, graciles,excarnes,externo frigori proximi,à calore interno remotissimi. Item cubiti flexura,& genu conueniunt. post hæc coxarum cauitates,quas Cotylas gręci vocãt,et vocatus Peristrophus. Transitus quoq; in dorsi,thoracisque musculos fit:incredibileque est, quàm late malũ

C serpat. Vertebræ dorsi,ceruicisque dolent;& in summo sacri ossis dolor inhærescit. simulque omnium bos,asinus. & proprius cuiusque dolor. Verùm etiam tendones & musculi cum distentione dolorem patiuntur;necnon maxillarum,& temporum musculi. Item communicatur renibus & vesicę. O rẽ admirabilem. Post omnia nares,et aures, et labia afficiuntur. Nam quoquo versus nerui & musculi in capite feruntur. dolent capitis suturæ,& quid doleat ægrotus ignorans indicat suturarum species obliquam,rectam,transuersam,posterius, ac prius. Tenuem autem dolorem & in ossibus defixum conqueritur. Vniuersam enim ossium compagem morbus populatus haud secus, atque pedis,

D aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quędam coalescunt. ab initio quidem veluti abscessus occupant:postquàm verò magis spissantur,etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones:demum tofi solidi albi consistunt. in toto autem membro tubercula exigua, quales sunt Ionthi à græcis appellati, Vari à latinis,& maiora exurgunt. humiditas verò crassa,albicans,grandinosa est:nam & totius morbus frigidus instar grandinis est. Videtur autem caloris,aut frigoris differentiã præ se ferre. siquidem modo ex calore,modo ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet vnicam esse morbi causam insitam frigiditatẽ, vnicumque esse affectum,verùm si protinus increscat, & caliditas ap-

paruerit,refrigeratione opus eſt:ac talibus delectatur:& huiuſmodi affectum calidum vocant. Quòd ſi dolor in intimis neruis demoretur, & articulus non calens collapſus ſit,neque extumeat; frigidum hunc eſſe dixerim:in quo ad caloris reuocationem medicamenta calida requiruntur.multis autem valde acribus opus eſt.Caliditas enim collapſas partes in tumorem excitat,& internum calorem ad ſuperficiem euocat.quo tempore frigida medicamina proficient.Huic rei fidem id facit,quòd ijſdem eadem non conducunt.nam quod modo profuit,id aliàs noxium fuit.atque (vt compendio dicam,) calore in principio, frigiditate in fine opus eſt. Haud facile quidem continua podagra gignitur:ſed nonnunquam longo interuallo temporis intermittitur. tenuis enim eſt.Et in ludis olympicis podagricus morbo ſedato curſu victoriam adeptus eſt.Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores.Mulieres autem,licet rarius,quàm viri, difficilius tamen hoc vitio laborant.Quod enim neque vſitatum, neque familiare eſt,id ſi aliqua vrgente cauſa potentius euaſerit; violentum cùm ſit,maiorem calamitatem infert.Aetas autem huic morbo ſubiecta eſt à quinque annis,ſupra triginta.celerius quoque,aut tardius, pro vt cuiuſque natura,aut victus ratio poſtulat.Atroces ſanè dolores ſunt, ſed dolores comitantia atrociora:defectus animæ,ad manuum contactum immobilitas,ciborum auerſatio,ſitis,vigilia. Si diſcrimen euaſerint; tanquam ab inferis elapſi laxiorem vitam degunt, incontinentes, ſimplices,hilares,auari,& in victu molles,ac delicati. Iccirco verò tanquam mortem rurſus ſubituri licentioſè præſenti vita fruuntur.Multis in hydropicum morbum podagra conceſsit,quibuſdam in deprauatam ſpirationem,Aſthma grçci vocant,latini Anhelitum.Hæc verò ſucceſsio medicabilis,atque ineuitabilis eſt.

E F G

De Elephantiaſi. Cap. XIII.

ELephanti morbo & feræ elephanti communia multa ſunt & ſpecie, & colore,& magnitudine, & victu. Verum neque vlli alij ſimilia ſunt,neque affectus affectui,neque animal animali. Nã Elephas fera longè ab alijs differt. primum quidem ingentiſsima craſsiſsimaque eſt. Magnitudo enim tanta eſt,vt magnum animal ſuper aliud animal turris inſtar imponere queas.Craſsitudo quoque tanta quãtam plura craſsiſsima animalia inter ſe coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque ſpecie cuipiam admodum ſimilem inuenias:ſiquidem omnes exquiſite nigro colore toto corpore obſcurantur. Nam equorum alius cãdidiſsimus eſt,quales Rheſi equi thracij:alij albis pedibus,qualis Menelai Podargus:alij flaui,quales cẽtum & quinquaginta:alij cæ- H

A rulei,vt illud Homeri,factus equo similis concubuit Cœruleos habens crines.ita boues se habent,ita & canes,ita quælibet reptilia, & animalia,quæ super terram depascuntur.Elephantes autem soli nigri, tenebricoso colore,nocti & morti similes.Specie verò tali sunt.capita quidem & facies fœdas habent,figura non euidenti,super breui ceruice, vt caput in humeris considere videatur:atque ideo non euidens est.aures enim grandes sunt,latæ,alarum similes,ad iugula vsque & pectoris ossa.Hæ ceruicem armosque tegunt, sicut nauigia velis conteguntur. Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitētia possidet Elephas.alij hæc dentes appellant. Hęc sola autem candi-
B dissima sunt,quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur.& hęc ipsa non super frontem & tempora,qualis cornigeris natura est,sed in ore superiorique maxilla sita sunt,prorsum versus spectantia,recta non admodum,sed paulum in superiora retorta, quo à recto detorqueri liceret,& in simis dentibus pondus extollere.Grandia vtiq; cornua sunt, longitudinem extenti brachij,Orgyiam græci vocant, æquāt mediocria.alia his multo longiora duplo longiora sunt. prominentiam habet superior maxilla à labro enascentem,lōgam, exossem, tortuosam,serpentis similem.Duo verò in summa prominentia foramina sunt:& hęc in pulmones vsque pertinentia natura terebrauit du-
C plicis tibiæ imaginem referentia.Hac sanè fistula tanquam nare ad respirationem,necnon & vice manuum id animal vtitur. poculum etenim,cùm velit,hoc processu corripit,compelectiturque,& valide retinet:neque ab eo quispiam vi eripere posset,nisi alius sit potentior Elephas.herbam etiam ad pabulum hoc quærit:neque ore minoribusque dentibus carnes edendo vitam ducit.prælongi enim pedes longe à terra distans animal sustinent.quinetiam breue(vt diximus) collum est. ore igitur humi pabulari non potest.Nōnunquam & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit:deinde quotcunque venatur,hac complexus vē-
D tri futura alimentū in os detrudit. Ritè igitur primi illi Proboscida hanc vocauerūt,nam,pro,idest,ante se animal,hac boscetę,idest,pabulatur. Verùm enimuerò neq; ex palude aut flumine ore bibere ei licet. Eadem.n.causa est,ꝙ si sitiat,proboscidis extremā narē in aquā demergit:deinde tāquā respirās,vice aeris, multū aquę attrahit: vbi verò impleuit,narē ceu poculū in os fluminis instar effundit:deinde iterū attrahit,iterumq; effundit,quoad ventrē tanquam onerariam nauem compleuerit.Corium habet asperum,crassissimumque, tumoribus inęquale,fissuras habens,ceu semitas prælongas,aliàs diuisuras concauas transuersas,aliàs verò obliquas valde profundas. Totū Tripodonio persimi-

le eſt. Pili autẽ alijs quidem animalibus natura, aut ſetæ ſunt, Elephanti verò ſordida lanugo eſt. Infinitæ ſunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cętera animalia. Etenim retro verſus quandoq; ſecundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas propè axillas habet, vt mulieres. Cæterùm non in præſentia mihi opus eſt de animalis huius natura tractare, niſi quatenus ex eo & morbus Elephas vocatus pateſiat; quotque ægrotantis forma huius animalis naturę ſimilia obtineat, agnoſcatur. Morbum quoque hunc Leonem vocauerunt, ob extremarum frontis rugarum ſimilitudinem: quam partem gręci Epiſcenium nominant. De ea poſterius ſuo loco dicetur. Satyriaſis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coeundi libidinem. Necnon & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus maior eſt, neque valentior. Magnus eſt quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam eſt omnium longè efficaciſsimus. eſt etiam viſu fœdus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas belua. Ineuitabilem quoque affert interitum: quandoquidem à mortis cauſa ducit originem. Ea ingeniti caloris frigiditas eſt non exigua, vel potius congelatio, ceu quædam ſæua hyems: cùm aquam in niuem, aut etiam grandinem, aut cryſtallum, aut glaciem conuertit. Hæc eſt communis mortis ac morbi cauſa. Verumtamen neque vllam inſignem coniecturam morbi principium obtinet: neque vlla noua, atque inuſitata labes hominem inceſsit: neque in corporis ſummis partibus repræſentatur, vt protinus videre quis poſsit, & incipienti malo reſiſtere. ſed in viſceribus tanquam domo Plutonis deliteſcens ignis iam ſuccẽditur, internorumque victor rurſum in ſuperficie aliquando exardeſcit. Plerunq; ſanè à facie hæc peſtis incipiens tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget: Nonnullis verò ab extrema cubiti curuatura, à genu, à manuum, pedumque articulis. Iccirco autem huiuſmodi hominum ſalus deſperata eſt: quoniam medicus ad morbi debiliſsima initia artẽ non adhibet negligens, & ęgrotantiũ calamitatis ignarus. Tardi enim ſunt, vt ab aliquo leui & vulgari cauſa, ſomniculoſi, quieti, ſicca aluo. Hæc etiam ſanis haud valde inuſitata ſunt. In morbi autem crementis reſpiratio graue olet ob interni ſpiritus exhalationem. Huiuſce rei aer, aut quippiam aliud extrinſecũm* cauſam præbere videtur. Lotium craſſum eſt, album, turbidum, quale iumentum reddit. venerem appetunt, {crudorum & inconcoctorum diſtributio fit:}* neque iſtorum eſt ſenſus & meditatio. neque enim concoxerint necne, percipiunt: & cruditas hęc concoctioni ſimilis eſt. nam ipſis haud frequens eſt in optimum aut familiare concoctio. Digeſtio verò facilè fit, tanquam in ſuum ipſius alimentum raptim morbo attrahente: propterea valde ſiccitate in-

* Aliter itrinſecũ.

* Aliter feminis crudi & incocti emiſsio fit.

A ferioris ventris laborant. Tumores alij iuxta alios exurgunt, nondum quidem continui, sed crasi & asperi: & interstitium tumorum discissum est, vt elephantis corium. Venæ latę sunt, non sanguinis redundantia, sed cutis crasitudine. Non multo post autem & sedes declarat vniuerso corpore in æqualem tumorē distento. Pili in omni corpore præmoriuntur in manibus, femoribus, tibijs: Item in pube, in mento rari sunt: rara quoque in capite cæsaries. quod verò maius est, intempestiui cani, & caluitium affatim subitoque ingruunt. non multo post autem pubes & mentum glabrescūt. Quòd si qui pauci pili remaneant; hi magis dedecent, quàm qui defluxerūt. Capitis cutis altius rescissa est: rimę

B autem frequentes, profundæ, asperæ sunt. Tumores in facie duri, acuti: nonnunquam fastidio albido, basi viridiore. Pulsus pusilli, graues, tardi, tanquam per cœnum vix se mouentes. Venæ temporum distentæ sunt, & sub lingua ventres biliosi. Lingua grandinosis varis exasperatur. Neque inopinabile est & omne corpus talibus scatere tuberculis: quandoquidē & in victimis prauos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. Sin autem valde ab ītimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit; impetigines summos digitos infestabunt, genua prurient, pruritusque cum voluptate scalpetur. Ambit verò impetigo & mentum nonnunquam in orbem: rubent malę cum tu

C more haud ita magno: oculi caliginosi, ænei coloris sunt: supcilia prominentia, crassa, glabra, deorsum versus pondere vergentia: contractis glabellis eminēs tumor insurgit: color liuidus, aut ater est. Episcenium vehementer contrahitur, vt oculos contegat, quemadmodum irascentibus, aut leonibus accidit: vnde & Leonina hæc ęgritudo vocatur. Igitur neque leoni, neque elephanto solum, verum etiam nocti tenebrosę æquales sunt. Hypopia, id est, sub oculis insurgentia ossa, & nares cum atris tumoribus salebrosæ, extantesque sunt. labiorū prominentia crassa est, pars autem inferior liuescit, n*asus tumet} dentes nō albi sunt, sed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephan * Aliter atq; extat

D ticę, vt grandiores consueto esse videantur. Vlcera in basi aurium sunt: sanies defluit: pruriunt. Totum corpus rugis asperis exaratur: necnon & altè descendunt scissuræ veluti nigri in corio sulci. propterea & Elephas huic morbo nomen est. Plantarum et calcaneorum vsque ad medios digitos fissuræ sunt. Quòd si plus augescat malum; tumores malarum, menti, digitorum, genuumque vlcerosi fiunt. vlcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgunt, super alia alia nitescunt. siquidem membra hominem diu morte præueniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totę manus. Neq; enim hæc labes prius perimit, à turpi vita, sęuisque cruciatibus liberās, quàm

membratim dilaceratus homo ſit. At longæua eſt, quemadmodum & E
Elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor ſit, longè acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia eſt non obtuſa, ſed guſtatus qualitatis expers eſt: nullaque edendi ac potandi delectatio. omnia verò ob doloris cruciatum oderunt: alimento priuatur corpus: rabioſa ineſt cupiditas: ſpontinæ ſunt laſsitudines; ſingulorum membrorum ſpecies hominem grauitate inuſitata premit, quantumlibet exigua membra ſint. quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis delectatur, non illuuie, non cibo, non ieiunio, non motu, non quiete: ab omnibus enim morbus alienus eſt. ſomnus tenuis, vigilia peior mala ſua cogitans. ſpirandi vehemens difficultas: ſuffocatio- F
nes fiunt, ac ſi laqueo ſtrangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem ſomnum in mortem dormientes. Itaq; tales, cùm ſint, quis non aufugiat? aut quis non auerſetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater ſit? cùm metus eſt, ne morbus cõmunicetur. Propterea multi in ſolitudines & montes ſibi chariſsimos abduxerunt; aliqui eorum egeſtati, quoad viuerent, ſubuenientes, aliqui verò minime: cùm eos vita defungi mallent. Fama eſt eorum quendam, qui in ſolitudinem expoſiti erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, vt malo malum commutaret, viuentem viperam ediſſe, neq; G
prius è vita migraſſe, quàm omnia ipſius membra computruerint, atq; exciderint. Alterum præterea ferunt, viperam in muſti dolium irrepſiſſe cõſpicatum, cùm muſtum ad ſatietatem ingurgitaſſet vomuiſſe, multumque veneni ſimul cum muſto reieciſſe, quoniam in muſto fera extincta fuerat: iterumque hominem muſtum largiſsimè epotum, vitæ pariter ac morbi finem quærentem. vt verò ſatiatus, iuxta inebriatusque fuit, primum quidem humi proſtratus inſtar moriẽtis iacebat. poſteaquàm deinde graui ſopore experrectus eſt, ebrietatemque diſcuſsit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti & vngues; deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt. quoniam ve- H
ro adhuc in ſemine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues nouos, & nitidam carnem inſtaurauit, ac vetus corium ceu ſerpentis ſenectam exuit: & tanquam alter homo ad vitæ munia reuocatus eſt. Ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulſum eſſe probabile eſt: naturam verò ex reſidua vitæ ſcintilla hominem redintegraſſe, haud ita à ratione abhorret, vt monſtro ſimile eſſe uideatur.

Aretæi

ARETAEI CAPPADOCIS
DE MORBORVM ACVTORVM CVRATIONE,
Liber Primus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Procemium.

Curatio phreniticorum.	Cap.	I.
Curatio Lethargicorũ, ſeu Veternoſorum.	Cap.	II.
Curatio Tabis.	Cap.	III.
Curatio Apoplexiæ.	Cap.	IIII.
Curatio acceſsionis morbi Comitialis.	Cap.	V.
Curatio Tetani, ſeu Rigoris.	Cap.	VI.
Curatio Anginæ.	Cap.	VII.
Curatio vitiorum columellæ.	Cap.	VIII.
Curatio Peſtilentium in faucibus vitiorum.	Cap.	IX.
Curatio Pleuritidis, ideſt, morbi coſtalis, ſeu lateralis.	Cap.	X.

Procemium. Cap. I.

A ACutarum ægritudinum medicamina ſpeciebus ſignorum contigua ſunt, quę ſuperioribus libris à me cópreheñſa fuere. Quæcunque ſanè in febrium curatione fiunt ſecundum ipſorum differentiam, & ſecundum morborum ſpeciem, & in ipſis diuerſitatem; eorum plura in Tractatione de Febribus explicabuntur. Quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis Phrenitis eſt, aut ſine febribus, qualis Apoplexia; eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne aberrem, neque verboſior ſim, alia in alijs deſcribens locis. Idem verò principium, quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

B

Curatio Phreniticorum. Cap. II.

AEgrotum cubare conuenit in conclaui mediocris amplitudinis, aeris temperati, hyeme tepidi, æſtate frigidioris. vere autem & autumno ſecundum temporum naturas coniectura vti decet. Deinde quieſcere iubendum eſt & ægrotos ipſos & omnes domeſticos. Acutè nanque audiunt phrenitici, & ſtrepitibus irritantur, nec non & ab his

in furorem aguntur. Parietes læues sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas, aut aliquid exertum habentes, neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat: nam præ oculis falsa quædam simulacra obuersantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contractant, omnisque occasio citra causam manuum agitationem prouocat. Cubilis longitudo & latitudo moderata sit; quò neque in ampliori volutari, iactarique posit, neque à nimis angusto delabi. Stragulę vestes glabræ sint, vt ne floccos colligēdi in mentem veniat. In molli lecto decumbant; nam durum stratum neruis ingratum est: Nō minime autem inter cęteros ęgrotantes phrenitici neruis laborant: facile enim conuelluntur. Amicißimi eos inuisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent: cùm delectabilia omnia esse oporteat, illis præcipue, quorum iracunda insania est. Vtrum in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura conijcere debemus: nam si ad lumen efferantur, & quæ non sunt, cernunt, & quæ nō adsunt, cogitant, aut pro alijs alia cognoscunt, aut quasdam nouas & vanas imagines accipiunt, atque in summa lucem, aut quæ in luce sunt, extimescunt; obscuro loco eos continere præstat: Sin secus se habeant, lucido. bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam. Ne diu a cibis abstineant: cibi verò humidiores sunto, paucioresque, & continui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibendi cibi esto in vtriusq; remißionibus, febris videlicet, atque delirij. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris, cibos dare non valde febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriumque in accesionibus remißionibusque concordare, quò exhibendi cibi oportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis nec ne mittendus sit. Si mentis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit; vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potißimum secanda est. Quòd si non nisi tertio, aut quarto die delirium accedat; vsque ad primum decretoriorū dierum circuitum venę sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus, vt puta sexto aut septimo die superueniat; venæ sectio dimittēda est: multo enim ante iudicationes in acutis morbis euacuandum est, aut purgandum, aut alijs irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet à principio secet: phrenitis nanque malum est in syncopam facile mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit, & iuuenis, plurimo cibo, & largißimo vini potu saginatus; hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum, si ijdem phrenitici sint. Verùm tamen audacius vena soluenda est, si a præcordijs non à capite morbus oriatur: ibi enim vi

A tæ principium est: caput verò sensus, neruorùmque originis locus est, sanguinemq; potius à corde trahit, quàm alijs distribuat. Igitur si mem brum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non conuenit: quippe in illis vitijs inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est, euacuetur; semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuę febres sunt, neque remissiones longas habent, sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger; ad secundam remissionem differẽdum est, nisi longo tempore post ventura sit. Quòd
B si non sit; vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione protinus sanguis detrahendus est: quantum verò mittendum sit, facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maxime: aridiores enim sunt, quàm si sola adesset febris. neque mulsa danda, nisi biliosi sint: nam facile à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua, aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæ nanq; bonam spirationem conciliant, & vrinam cient: conducit autem phreniticis lotij excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potissimũ lentor bonus est & ad lin-
C guæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimum fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidem in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiorque fit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verum in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahendus est. Si morbus longiori tempore producatur; cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quãdo extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerunque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles alijs præstantiores sunt: atq; omnino regionis illius opti
D mos deligito. quippe aliam regionẽ alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito: quoniam caput & mentem percutiunt. Verùm si necessitas vrgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus; mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorum singula calida aqua dissoluito, si roborandi duntaxat oris ventriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsque adeo vinosa facultas dissoluenda est. Cibi quidem (vt semel dicam) huiusmodi sunto. Irrigandum verò caput est refrigerãdi causa oliuę acerbæ contritę vnguine: nam caput in phreniticis calefieri nõ amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent; rosacei parem modum in

principio miſceto:adhuc verò plus roſacei addendum, quò magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. At ſi mens labefactetur, et locutio euariet;ſerpylli comam oleis incoquito:aut hederæ ſuccum, aut ſanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet; peucedanum, & ſpondylium oleis inferuefacito, & aceti parum inſtillato:hæc enim halitus & caliditatem difflant,craſſasq; humiditates,quæ & ipſæ deliramenti cauſæ ſunt, diſcutiunt. Cauere autem conuenit, ne in ceruicem ac tendones madefactio deſcendat,Tendonibus enim atque neruis inimica eſt. Nempe irrigandi ſemper occaſio eſt, præterquàm exacerbationis initio:rarius quidem in incremento, omnium verò frequentiſsime vigente morbo, cùm maxime inſaniunt,tum maxime irrigandum eſt humore frigido:atque æſtiuo tempore multo magis refrigerato,hyeme verò tepido. Vt miteſcat autem delirium; poſca, aut conyzæ decocto cum ſpongia facies fouenda eſt. Deinde œnanthino,aut crocino vnguine linenda:quin etiam nares,& aures iiſdem imbuendæ: Hæc enim ſomnum alliciunt. Siquando iſti pernoctant, neque interdiu ſopiuntur, ſed penitus intenti ſunt oculi atque inſtar cornu rigentes,iactantur autem, & è lecto proſiliunt; his ſomnus & quies conciliandi ſunt:primum quidem caput roſaceo mero irrigando,aut amaracino cum ſucco hederæ,aut ſerpylli, aut etiam ſertulæ decocto. Magis autem ſoporiferum eſt papauer in oleo elixum capitis ſincipiti ſuper datum, aut in aqua faciei per ſpongiam impoſitum.ipſæ quoque integræ herbæ(ſi proximè lectæ fuerint,)virides ceruicalibus ſubiiciendæ ſunt.craſſant enim, madefaciuntq; ſpiritum aridum tenuemque:& caliginem quandam ſenſibus obducunt:graue autem & torpens eſt caligo:id verò eſt ſomni principium.At ſi valentioribus auxiliis egebunt; & ipſa papaueris lachryma ex aqua frons inungenda.quin etiã nares ea linendę,et in aures infundenda eſt.Contrectatio pedum ſuauis ex oleo:capitisq; attactus efficax eſt, ſed potiſsimum ſi tempora, aureſque ſcalpantur. nam & ferarum iram furoremq; aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vſitata ſomnum accerſunt:Nautis in cymba decubitus, & maritima nauigatio,& littorum ſonus, & vndarum murmur, ventorumque bombus, & maris nauiſque redolentia: Muſico tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus, aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium:Ludi autem magiſtro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia ſomnum inſinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplaſmata adhibeto, ſi phlegmone ſubſit,atque durities,flatusq;, diſtendat: oleũ quoq; ex oliua bene matura nequaquam acerba iniicito: id enim craſſum eſt, & viſcidum, &

A calefaciens. Hæc vtiq; in inflammatione facienda ſunt. Inijciatur verò in ipſa anethum, aut conyza: bonum quoque eſt ſi ſimul omnia. Quòd ſi adſit etiam inflatio, cumini & apij ſemina adijcito, & quæcunque lotium flatusque prolectant: nec non & nitrum cribratum inſpergito. Verum ſi in iecore vitium dolorque fuerit; lanas ab oue ſordidas accipito, oleum verò acerbum, aut roſaceum, & ſapam græcam, aut creticam admiſceto: ſertulamque incoquito, atque omnibus in vnum ſuccum permixtis iecur irrigato. Ad lienem verò oleum cum aceto bene facit: aut ſi magis, quàm prius turbet; poſca, & pro lanis ſpongia mollis adhibeatur. nam mirum in modum his gaudet miteſcitque lienis. Por B rò ſi præcordia interius ſint, ſurſumque trahantur, & circumtenta cutis ſit; optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipſo craſſo tantundem opportunum eſt. cunila verò & ros marinus incoquantur: anethum quoque non iniucundum erit. Quòd ſi cataplaſmatis tempus erit idoneum, oleis quidem ijſdem in ijſdem affectibus vtendum eſt. Materia ſit autem lini ſemen, fœnum græcum, ordei tenuis farina. Bonum eſt autem & faba, & eruum, ſi venter intumeſcat: pariter & millium torrefactum in ſacculo poſitum leue molleque fomentum eſt: pinſitum verò & aqua intercutem laborantibus cum melle & oleo & lini ſemine cataplaſma bonum eſt. Flores autem & herbę & ſemina C quęcunque à me in irrigationibus poſita ſunt; & in cataplaſmatibus eadem ſunto. Mel verò & cum ipſis bonum eſt, vt arida cogantur, miſceanturq; ſqualentia, atque vt calor diutius permaneat: ipſum quoq; ſolum bonum eſt pro cataplaſmate ſemicoctum, & ad irrigandum, ſi cum aliquo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque euocat, & ardores obtundit. Nam hæc quoque mulſa epota præſtat: hisque plura & meliora, ſi interius arteriam, pulmones, pectus, & ventrem ſubeat. Aſsidue verò aluus irritanda eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſicceſcit,) vt à capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus diffientur, & alui purgamenta excernantur. Quòd ſi multis die D bus venter ſuppreſſus fuit; ipſum mulſa, oleo, et nitro ſubluere opus eſt. Verùm ſi non ſatis phlegmones exhalationes deſierunt; cucurbitulam affigens incidito, qua parte phlegmone extumuit, & maior apparet: vnam autem, aut duas affigito, prout phlegmone ſignificauerit, & vires præceperint: & ſanguinis detrahendi copiam ab his cōiectare oportet. Exceſſus enim ſyncopæ autor eſt. Primo quidem, aut altero die ma defactio eadem eſto, Tertio verò ceratum cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epithemata in inflammatione ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœnogræco ex mulſa decocto, terebinthi arboris reſina, & cera: olea verò in ijſdem eadē. Quòd ſi nihil iſtis delirium

remittat; tondere caput necesse est: si longissimi crines sint, primum dimidij: si breuiores, ad cutim. Postea prius refectis viribus cucurbitula vertici capitis affigenda est, sanguisque hauriendus: verùm prius inanis cucurbitula interscapulo adhibeatur. Cæterùm quoniam thoracem in omnibus acutis morbis medicari oportet: nam prorsus ipse cum corde & pulmone laborat primum quidem ob spiritus modo calidi, modo frigidi necessitatem, præterea ab ardenti febre, & tussi, & humorum prauitate, & neruorum cõmunione, & oris ventriculi noxa, necnon succingentis membranæ, & septi transuersi vitio: (cor enim si maiori aliquo malo oppressum sit, nunquam sanescit:) in Phreniticis vtique & hæc in primis mitiganda sunt. siquidem nonnullis mentis alienatio ab aliquo eorum, quæ in pectore sunt, vitio exoritur. ea verò sunt, spiritus calidus & siccus, sitis acris, ignis intolerabilis qui vndique in thoracem confluit, & prauitas quidem à domestico calore cõmutato & maior & molestior prouenit. Ab alijs etiam membris in thoracem contributio fit: Extrema nanque frigida sunt, caput, pedes, ac manus: super hæc autẽ thorax est. igitur humectandi refrigerandique auxilio eget. Humectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmalum, aut nardus incocta sit. Aestate verò & sapa grçca benè faciet. At si epithematibus vti deceat; palmulæ vino austero maceratæ, deinde contusæ in placentam cum nardo, polenta, atque œnanthe suaue pectori cataplasma fuerint. Refrigerant quoque mala pinsita cum mastiche & sertula: quæ omnia cera & nardo excipiantur. Sin autem & os ventriculi torpeat, & à cibis abhorreat; succum absinthij, aut comam vnà cum his terito, ipso etiam in oleo incocto præcordia irrigato: & aquam, in qua maduit, aut ipsius succum ante cibum propinato duos scilicet aquç illius cyathos, aut succi ad amaræ fabæ magnitudinem ex aquæ cyathis duobus. At si os ventriculi ardor malè habet, non ratione morbi, sed ipsum duntaxat ab acribus salsisque humiditatibus, siue à bile mordetur, atque siti perarescit; lac aquæ admixtum in cibis exhibendum heminæ videlicet dimidium vno aquæ cyatho temperatum: atq; ita huiusce lactis plurimum sorbeat: non nihil etiam cum pane assumat. Verùm tamen si ardor hominem torqueat, & sitis, & anxietas, & furens insania, & frigidæ cupiditas; propinanda quidem frigida est, sed non tanta, quanta in ardore morbo absque phrenitide propinatur. In istis enim timendum neruis est: itaque danda est, vt ori ventriculi subueniatur. pauca verò satis est, parum enim potant phrenitici. Cçterùm si in Syncopam prolabantur, nam & hoc incidere solet, viribus euanescentibus, in sudorem liquescente homine, omnibus humoribus extrorsum impetum faciẽtibus, tenore ac spiritu fatiscentibus; tunc cura delirij post habetur. sed cùm

A metus ſit,ne in vaporem, humiditatemque homo diſſoluatur;vnicum ſubſidium vinum eſt. celeriter enim ſubſtantiam alendo inſtaurat: & quoquo verſus ad extremitates vſque permeat: tenori tenorem apponit:& ſpiritum torpentem expergefacit:frigiditatem calore temperat: laxantem madorem aſtringit: extrorſum erumpentia atque diffluentia coercet:olfactu ſuaue delectat:vires demum fulcire ad vitam prorogandam poteſt:atque in inſania ad animum demulcendum optimum eſt. Hæc omnia epotum vinum ſimul præſtat.iracundia nanque molleſcente animo conquieſcit:atque ipſimet ad recreandas vires cibos accipiunt quin etiam ſe ipſos ad voluptatem replent. Nempe ſi iam plus B temporis morbus extrahitur,& febris ignaua eſt, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vſque adeo læſa ſunt,aut tumore,aut inflatione,aut duritia, ſed in capite potiſsima morbi cauſa eſt;audacter lauare oportet,atque ſæpius caput perfundere, habitus nanque ſanabitur: & caput difflabitur: & omne corpus exhalabit. Atque ita ſiccitas obtunditur:& ſenſus caligo diſcutitur: & mens ſtabilis, atque inconcuſſa firmatur.Hæc vtique ſunt tollendi morbi præcepta.

Curatio Veternoſorum. Cap. II.

VEternoſi in luce & ad ſolis radios collocentur:morbus enim ni C hil aliud eſt, quã tenebræ. & magis in loco calido habeantur:ipſius enim cauſa eſt inſita frigiditas.cubile agitabile ſit.ſtragulæ veſtes, parietum picturæ,omnia ſint varia,quæcũq; viſum prorritare queunt. multus habeatur ſermo:pedes premẽdo tractentur:vellantur pili:membra ſcalpantur.Si altus ſopor obtineat, vociferandum eſt.iracundè increpandus eſt æger:his, quæ timere conſueuit, deterrendus:quæcunq; prius optabat expectabatque, annuncianda ſunt:omnia ad ſoporem diſcutiendum contrà, atque in phreniticis, molienda. Quòd ad Veternoſorum euacuationem attinet; hæc nouiſſe oportet, ſi alteri morbo, vt pote phrenitidi ſuccedat veternus, venam ne ſoluito:neque alicun- D de multum ſanguinem educito:ſed ventrem ſubluito non ſolum ſtercoris educendi cauſa, ſed etiam vt aliquid à ſuperioribus partibus reuellatur,& à capite deriuetur.igitur multum inſit ſalis, & nitri. Optimum verò ſit, ſi ſublutioni caſtorium inſpergas.imum enim inteſtinũ veternoſis frigidum eſt, & ad excretionem emortuum. Si non per ſucceſsionem,ſed ſuopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus eſſe videatur;ſi ſanguinis, vena in cubiti curuatura ſecãda eſt:ſi pituitę aquoſæ,aut aliorum ſuccorum,purgare opus eſt,nico ex ordei cremore,aut nigro veratro ex mulſa inter initia,ſi mediocriter purgare velis. Sin autem copioſius,medicamenti,quod Hieram id eſt Sacram vocans:pon-

do drachmas duas ieiuno dato cum mulsæ cyathis tribus:atque tantisper expectans,quoad purgatio confecta sit;tunc cibos, si opportunum sit,exhibeto:sin minus, in posterum diem alimentum differto. Nonnunquam sanè & vesperi hieræ drachma cum aquæ,aut mulsæ cyathis duobus dissoluta in tempore datur.Nempe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. Igitur exiguo cibo vti singulis diebus oportet: neque subito ac penitus ieiunandum est,os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. Quin etiam cibus esto attenuans, & aluum leniens in iusculis magis quàm leguminibus,gallina,cõchride.herba verò mercuriali asidue vtitor;acetumque affundito, & succis inijcito,si forte succo ptisanæ vtendum sit. Bonum autem spiritum reddit,vrinamque citat fœniculum, apium olera, aut horum semina. Item porrum acrimonia sua proficit,& brasica cum oleo & garo.optimè facit & cuminum dulce cum brasica ad flatus digerendos & lotium euocandum. Vesica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infestant.Irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis.Vtrisque enim sensus pleni halituum sunt:quos refrigerando, adstringendoque rosæ atque hederæ succo propulsare necesse est; aut digerere per transpirationem extenuantibus,exempli causa serpyllo,aut aceto cum rosaceo. Si nerui doleant, & totum corpus, sed multo magis extrema frigescant; caput ceruicemq; castorio cum anethino oleo inungito,atque irrigato.quin etiam spinam eodem,sicyonio,aut gleucino,aut veteri oleo admixto perfundito: necnon & manus ad humeros vsq;,& pedes vsque ad inguina perungendi sunt. Nonnullis quoq; vesica est humectanda:quæ tanquam neruus patitur, & tanquam vrinæ iter laborat:insuper humorum acredine vexatur:biliosum enim lotium est.Sin autem maior tremor adsit,& conuulsionem minetur;necessariò & sicyonium oleum capiti superfundendum : sed breuis eius vsus esto.Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida,inflata,distentaque,aut introrsum vergentibus præcordijs concaua efficiatur;madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint, cuiusmodi in capite de phreniticis comprehendimus.Cucurbitula minimè vtitor,si à phrenitide in hanc labem incidit: audacius verò cucurbitula vti poteris, si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordijs appareat;cucurbitulam affigere necesse est. postquam verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret;capitis vertici applicare. quãdoquidem ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus.Et flatus supra infraque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit & in ventriculis,& in toto corpore ignauia, marcor,animęque defectus conspicitur.Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem

tatem

A tatem habent. Rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito:sic enim magis flatus digerit:cum his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoq; flatus prouocat aut cum sordidis valentibusque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis:aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium aut rype incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur:quæ vtique pituitam bilemque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum creticum, origanum acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, gramenque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput cõtremiscant, castoreum B dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est:si bibi verò nõ posit, ad demoliendam calamitatem cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinũ infundatur:idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem, quæ ex hoc prouenit (nam supra infraque flatus expellit, & nonnullis vrinam, stercusque detrudit:) si forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiuntur, & habitus ad calidum siccumque permutat:morborumque constitutiones conuertit. Optime etiam proficit si in nares inspiretur; nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit. Et quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita C & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbium, Nam hęc ad primum atque vltimum attactum immitia sunt, & caput sensumque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, cùm & alioqui capiti conducat:quandoquidem nerui vndique ex capite oriantur: morbis autem neruorum castoreum medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex supra cõprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur. odora- D menta applicentur acria quidem ad sensum, sed facultate calida:quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia aut arida aceto perfusa. Acribus pharmacis pedes genuaq; illinantur. Materia esto calefaciens, et ex adiectione mordens:nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitandum atque vigiliam. Primum igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanq; vrticę partes adhęrentes non diu perseuerant: sed pruritum & dolorem non grauem inferunt; mediocriter verò stimulant, & tumefaciunt, & calorem excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris; lemnestidis, atque euphorbij pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ

crudæ laminis perfricare: sed à mẽbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtũ cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, quale est cyprinum, aut gleucinum, aut sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet; proderit syluaticum cucumerem ex aceto tritum, & ęquæ sinapis portioni admixtum imponere. acre verò est id cataplasma, celeriterque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere potest. verum ne pustulas vulneraque efficiendo periculum inferat, frequẽter detrahendum est cataplasma, atq; nunquid horum acciderit, inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem, ac veluti demortui languorẽ discutiendum quolibet morbi tempore præter exacerbationum inuasiones molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamen aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat; etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mandendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum vuam taminiam, granum gnidium: sed omnium maxime sinapi, et quoniam vsitatum est, & quoniã inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, disijcere potest: potest etiam aluum madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi euenerunt: cùm homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia, opus est verò & ipsum periculum facere: imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquàm ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere proficiat, vt transpiret, radendum est: quin etiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius, qui ex limnestide constat, aut hydãr, aut thapsia, aut sinapi, humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdandum est: cumque horę spatio ibi permissum fuerit, spongijs calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio omnibus iam, aut saltem plurimis, & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente, vbi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

De curatione Tabis. Cap. III.

ISTOS sanè si & tabes male habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est, & nutricatio, & ventris calefactio, & vesicæ lenitio. Quin etiam eadem huic vitio, quæ & catocho, expediunt: similis enim atq; eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autẽ qualia his similia ab vtero vitia oriantur, in libro De muliebribus morbis à nobis disputabitur.

A # De curatione Apoplexiæ. Cap. IIII.

APoplexia validus planè morbus eſt.nam in omnibus exanimes ſunt,quorum & corpus & mens ſtupet.Si ægrotus ſenex ſit(quibus familiare id vitium eſt)nō liberatur,& morbi magnitudine & ætatis miſeria oppreſſus.Quibus autem notis morbi magnitudo cōiectanda ſit, antea à nobis poſitum eſt. Si iuuenis æger ſit; debilis eſt apoplexia,non tamen facile remouetur.Tentanda igitur curatio eſt. Aequale ſanè adiutorium vt pote magno affectui magnum remedium miſſio ſanguinis eſt: niſi quis plusquàm conueniat, mittendo delinquat.
B modum autem coniectare difficile eſt:nam ſi paulò plus detraxeris,hominem planè ſtrangulaſti.ad vitam enim tuendam his vel paucus ſanguis efficaciſsimus eſt:cum ſit vitæ corporisque alimenti fomes.ſi minus detraxeris, quàm cauſa poſtulat; nihil magni per magnum auxilium contuleris:adhuc enim cauſa permanet.Sed præſtat minus detrahendo delinquere:nam ſi minus detractum eſſe viſum ſit, aliqui verò optimi ſucceſſus apparuerint;iterum venam reſcindere cōgruens fuerit: ſcindenda eſt autem vena in concauo cubiti. hæc enim in ſiniſtro fluidā* eſt. Simul quoque in puſilla apoplexia & reſolutæ partes conſiderandæ ſunt, in ſiniſtro ne, an in dextro latere reſolutio ſit:à ſalubri-
C bus enim partibus(vt dicere mos eſt)ſanguinem haurire oportet. hac enim ſanguis facilè delabitur:hac etiam à læſis partibus materia deriuatur.Igitur ſi abſq; euidenti cauſa attoniti reddantur; ſic de ſecanda vena ratiocinandum eſt.At ſi ab ictu, aut delapſu, aut compreſsione in hanc labem inciderint, in aliud tempus res differenda eſt:nonnullis verò ad medelam atque vitam id ſolum ſatis fuit. Cæterùm ſi frigiditate multa, & torpore, & ſenſuum abolitione hominem occupante vena minime ſcindenda videatur; ſubluenda aluus eſt:quò multitudo ab inteſtinis extrahatur(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur.)vtque humores caput occupantes reuellan-
D tur. Sublutio planè acris eſto,pituitam,bilemque ſubducens.Igitur nitrum ſolum ne habeto, ſed etiam euphorbium trium obolorum pondere,(qui eluēdæ aluo modus vſitatus eſt:)& cucurbitæ agreſtis interanea,aut centaurij comæ decoctum ex oleo, aut aqua.Optima quoque ſublutio fuerit,mellis conſuetæ portioni ruta adiuncta,& cum vnguine elixa, & terebinthi arboris reſina.& ſal pro nitro, & hyſſopi decoctum. Quòd ſi per hæc ſubſidia paulùm excitatus homo fuerit, aut febre correptus,aut ſenſum ab illo marcore ſuſcipiens, aut arteriæ bono pulſu reſtituto, aut facie vtcunque meliora ſignificante; ſpes ſalutis concipiēda eſt,audaciusque ſubueniendum. Interim igitur roboratis

viribus, purgatorij medicaminis, quod Sacrum vocãt, ieiunõ maxime E
quidem integra potio danda est: si vires prohibeant, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitandus est, sensim eum, qui ferunt, gestantibus; frequenter verò, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac si aluus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquę, aut mulsæ cyathos duos potui dato. Sin autem & dum purgatur, nauseabundus sit; id ne prohibeto. nam & illa distentio ad expergefaciendum vigorem quendam præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit: sensum verò, & caput, & neruos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administranda purgatione satis disseruimus. Totũ verò hominem lanis inuolutum oleo sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri, aut singulis seorsum, aut simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea cerę parum colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valentior reddenda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At miram habet vim ad resolutos castoreum, & illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longe potẽtius est, si cum mulsa potui detur, portio verò tanta sit, quantam in veternosis nouimus. Cõiectare autem oportet & ętatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Nempe inunctiones irrigationibus præstant, facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum & stragula inquinant; ægrotis verò id inutile est: illæ autem inhærentes corpori in colliquatas partes a calore sorbentur. quin etiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est; nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est, quæcunq; à me supra dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. Accipitur itaq; resina terebinthi arboris, euphorbium, limnestis (hoc est adarce) pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri ægyptij triplum, cerę quantum ad liquida cõspissanda satis sit. Cęterùm medicamina multo magis, quã hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdanda. Horum sylua est lini semen, fœnum græcum, farina ordei, mel: oleum, vbi ruta, aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò & tractabilia, & temperatura suauia. Siquidẽ adhuc febre vacant, aut leuiter febricitant, posthabita caloris cura hæc facienda sunt: At si febres acutæ sunt, & reliquus morbus his leuior esse videtur, febres verò in discrimen adducunt; ad has & victus rationem, & reliquam curationem conuertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus, & facilis coctionis vescendum est, atq; opportunitas nunc magis obseruanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atq; penitus in febres animum intendere oportet. Cùm morbus

(margin letters: F, G, H)

A autem diu trahitur, & caput in causa est;cucurbitula occipitio affigenda,& sanguis largiter hauriendus:plus enim, quàm venæ sectio,proficit,& vires nequaquam labefactat.Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoueas:vt in contrarium eius, quæ in occipitio est,succos reuellat.Nempe interdum & gula resoluta est;in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur,deuorandis scilicet alimentis,& medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famisque tantummodo periculum instat,verùm etiam tussis,difficilis spirationis, atque strangulatus.Nam siquis intra os liquidum cibum infundat; in arteriā subterlabitur,cùm neque tonsillæ ad impulsum ciborum concidant, neq;
B epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum à natura facta est. Quapropter opus est mulsam, aut succum longa mystilla infundentem, supraque arteriam attollentem in gulam demittere:id quoque enim ad deglutiendum inseruit. Verum enimuerò si ægrotus iam morti proximus sit, ipsius adeò ceruix spiritusque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefactorijs illinito & foueto.Frustra verò laborant,atq; imperiti illi sunt, quicunq; sub mento cucurbitulam, vt gula dilatetur,affigunt:quandoquidem non dilatatione ad impositionem ciborum,sed ad deglutiendum compressione opus est, dilatat autem cucurbitula:& cùm deuorare velis,prohibet reuellēs ac retrahens;
C cùm remittendum potius sit, quò in deuorando cōstrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri,vt strangulatio fiat periculum est, neq; etiam si hac, & illa in parte gutturis affixeris;quicquā prodest.musculi nanq; & nerui & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique, & laxum intestinum inter se proxima interdum ad excernendum debilitantur,resoluuntur,recrementorumque semper plena reperiuntur:vesica verò & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resoluuntur, vt purgamenta cōtinere nequeant:per ipsa enim tanquam inanima superuacua delabuntur.Tunc igitur instrumētum, quod Cathetera vocant, in vesicam demittere haud sanè tutum est.ne corrum-
D patur enim vesica, atque homo conuellatur, discrimen impendet;sed præstiterit cremore haud multo aluum subluere:cumque stercus ab intestino eiectum fuerit,iterum inijciendum est cum oleo castoreū.Spes autem vnica omnium pariter resolutorum,separatimque singularum partium eo vitio laborantium in oleum insessio fuerit.quomodo verò ipsa administretur,in sermone De diuturnis morbis exponetur.

De Comitialis accessionis curatione. Cap. V.

COmitialis morbi primus casus pernitiosus est, si acutè morbus inuadit; nonnunquam enim & vno die hominem perdit. Peri-

culosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes. vnde factum est, vt in E acutorum numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet; non solùm diuturnus, verùm etiam nõnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigoremque excedit, consenescit cum ægro, commoriturque. Quotquot igitur medicamina vt diuturno morbo conueniunt, in sermone De diuturnis compræhendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem euitandam faciẽda sunt; horum plura in sermone De attonitis tradidimus, venæ sectiones, alui sublutiones, inunctiones, cucurbitulas. hęc enim vt homo expergiscatur, valentissimè efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione, aut ex vehementi refrige- F ratione inusitata hæc labes incessit; vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorundam succorum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguento delibutæ nauseam excitant. veruntamen & irino non vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum conuertendo: hæc enim figura ad vomitum habilissima est. At si vellatur, aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura iactentur, aut vnà cum toto corpore oculi distendantur; manibus perunctis tractando demulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueàtur, sua- G uiter continendæ: frigida membra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fouenda; sedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoque leniter intra anum intrudito: flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela est. Porrò si deglutire valeant; pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti. ℈ hæc ex mulsa propinato, aut enim euomunt vnà cum humoribus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. Optimum quoque est huiusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitri duplo, piperis tertia pars: omnia cum H melle permisceto, & maxillam diducens in os infundito: interius etiam, quàm vbi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, inijcito. Hæc adeo pueris expediunt. Iuuenibus autem & hæc quidem prosunt, verùm etiam potentiora his medicamina ad vomitum deligenda sunt, vt narcissi bulbi, sinapis, & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minus, quàm priora, cum melle miscens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulsandum morbum facient, in sermone De diuturnis morbis persequemur.

A De curatione Rigoris, quem Tetanũ vocant. Cap. VI.

IN præsentia lectum mollem, tractabilẽ, læuem, suauem, calidumq; esse necesse est: neruos enim inflexiles, duros, rigentesque morbus efficit: quin etiam cutis tota squallens asperaque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi intenti sunt, in profundo conuoluti: necnon & artus sunt deligati, ob distentionem immobiles. Aegroti domicilium calidum esto, si æstas sit, citra sudorem, aut resolutionem: ad syncopam enim morbus inclinat. Neq; verò ad alia magna remedia cunctãter accedendum: haud enim
B differendi datur occasio. Quapropter siue ob refrigerationem absque manifesta causa rigor inuaserit, siue ex vulnere, siue ex abortu mulieri incesserit; venam in cubito rescindito: curans in deligando brachio laxiorem compreßionem fieri, sectionemque leniter & facilè expediri: siquidem ista neruorum cõuulsiones cient. Semel etiam cruor citra defectum animæ frigusq; extremorum mediocriter effundatur. Neq; inedia æger maceretur: res enim frigida siccaque fames est. Propinetur itaque mulsa spissa meracior, & ptisanæ cremor cum melle. Ista nanq; & tonsillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia sunt & facilia, & ad molliendam aluum mollißima,
C & ad vires instaurandas valentißima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino, aut crocino madentibus, in quibus aut rosmarinus, aut conyza, aut artemisia incocta sit: atq; omnia & facultate & ad tactum calida sunto. Oblinere autem corpus vnguine conuenit, quod ex limnestide, (quam adarcem esse putamus,) quod in stagnis nascitur, & euphorbio, & nitro, & pyrethro conflatum est: his verò & multum castorei adijciatur. Bene quoque fuerit tendones lanis contegere, & secundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac distenduntur. Preterea leuibus calefactorijs fouendi sunt tendones & vesica per sacculos millium torrefactum includentes, aut
D bubulas vesicas olei calidi semiplenas: quò locis, quæ fouentur, secundum latitudinem applicari valeant. Interdum coegit neceßitas, vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque sensibus vsq; adeo tutum est, neq; neruis salutare. sensibus enim quandam caliginem effundit multis halitibus ipsos petentibus: neruos autem replet. Quo circà modo fouendi quamtutißimo vtendus est, atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. vtique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem feruefactum: aut sales tenues in sacculo. millium enim ac lini semen tactu quidẽ lenia sunt, sed halituosa & graueolentia. Ratio verò fouendi huiusmodi esto. tendonibus resupinato ægro

fomenta vſque ad verticem ſubijcienda ſunt:vlterius verò ad ſynciput E
ne procedito.Iſte nanque locus omnibus ſenſibus communis eſt:ab ipſoque,tanquam ex fonte omnia adiumenta, omnes noxæ ſcaturiunt. Quòd ſi epiplaſmata tendonibus ſuperdanda ſunt; erectum occipicium eſto:nam ſi magis ſurſum verſus impoſueris, caput exhalationibus complebis. Materia ſit autem epiplaſmatum lini & fœnigræci ſemina. Poſt epiplaſmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque ſpinæ latere adhibita. Sed parce admodum flamma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpreſsio, doloris conuulſioniſque autor eſſe ſolet. Igitur diutius trahere præſtat, ac molliter magis,quàm plurimum breui tempore.ſic enim tibi in conuexum locus F
ſine dolore attolletur,qui cõcidendus eſt.Scopus autem modi ſanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus,qui ſine vlceribus fiunt,remedia conueniunt.At ſi ex vulnere cõuulſio facta ſit; pernicioſum profectò id eſt, ægreque de ſalute ſperari poteſt:nihilominus tamen opem ferre decet:quandoquidem nonnulli et adhibitis remedijs mortem euitarunt.Oportet ſanè vltra cęteram medelam & vlceribus conſulere cum calefacientibus, quæcunq; a me iam dicta ſunt, irrigando, & totibus & cataplaſmatis & medicamentis,quæcunque & facilè calorem excitent, & humectando pus abundè moueant.Vlcera enim in rigore ſicca & ſquallida ſunt. Accipito er G
go thuris mannam,polij comam, terebinthi piniq; arborum reſinam, althææ radicem,& rutam conyzamque herbam : hæc in cataplaſmatis commiſcere opus eſt,alia liquando,alia,quæ puluerea ſunt,inſpergendo, alia in oleo prius macerando. althæam verò in mulſa ante contuſam decoquito.Inſpergendum eſt etiam vlceri caſtoreum : neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici ſunt. Perungendæ quoque ſunt nares caſtoreo cum crocino vnguento permixto:quin etiam caſtoreũ trium obolorum pondere aſsiduè bibere expediet. verùm ſi ab hac potione gula laboret; interijcienda eſt laſerpitij radicis exhibitio ponderis tanti, H
quanti & caſtoreum dandum eſſe diximus : aut myrrhæ dimidio minus, quàm laſerpitium. ſed omnia cum mulſa potanda præbeantur. Quòd ſi cyrenaici laſerpitij lachrymę copia tibi fiat; hãc opus eſt melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorãdam dare. ita enim optimum factu eſt, quò palatum præteriens ægrotum lateat; acris eſt enim, ructumque inſuauis ac fœdè olens excitat. ſi neque hac ratione deuorari poſsit,in mulſa eliquata propinetur. Omnibus enim potionibus,quæcunque calefacere,humectare,diſtentionem laxare,& neruos remollire aptę ſunt;hęc haud dubiè valẽtior eſt. Cæterũ ſi nihil ęgroti

deglutiant,

A deglutiant,in anum castoreum cum oleo dandum est:hoc etiam anus cum vnguine aut melle illinendus : hoc item vesica irriganda, & cum cera,vt crassius reddatur,perungenda. Sin autem flatum stercusq; educendi tempus adsit;purgatorij, quod Hieram, id est, Sacram vocant, drachmas duas cum mulsa,& oleo in sedem inijcito. Nam præterquã quòd illa euocat; intestinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fouet.varium nanque & calidum medicamentum hiera est.

De curatione Anginæ. Cap. VII.

B DVæ anginæ species reperiuntur, Altera cum caliditate,& magna tonsillarum inflatione,& extrorsum versus tumefactione: quin etiam lingua,gurgulio, & omnes adiacentes particulæ in tumorem efferuntur:Altera istis locis collapsis, & submissis efficitur:sed interius compressio maiore strangulatu discruciat:vt interna inflammatio ad cor vsque pertinere videatur.Huic quàm celerrime occurrendum est, nam & hac celerrime ægroti rapiuntur. Igitur si crapula, & ebrietas in causa sunt;eodem die inferius humorem inijcito.isque duorum generum sit,alter vsitatus, quò stercora educantur: alter eiusmodi,vt aliquas à tonsillis pectoreque humiditates euellere posit. neque tamen in cæteris efficacior meraciorque esto: sed centaurij & hyssopi C decocta infundenda sunt. hæc enim & pituitam educere solent. Si tenuis autem victus præcesserit;scindere cubiti venam expediet:& latior sectio,quò maiore cum impetu,copiosiorque sanguis emanet, facienda est. Huiusmodi nanq; profusio minime quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum soluere, & reliqua omnia diminuere valet.Haud ignobile quoque adiumentum præstat, si ad animæ vsque defectum ægrum perduxeris vsq; eò tamen, dum ne anima deficiat.quandoquidem nonnulli secta vena ab animi deliquio vita excessere. Item vinculis supra talos & genua constringentes opitulabimur. Optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra D cubitos versus humeros. At si deglutiendi via expeditissima sit; elaterium & cum mulsa,& cum sero lactis, quantum ad purgandum hominem satis sit,præbeatur.alijs enim purgatorijs elaterium in his ægrotis præstantius est.Cõferunt etiam cneorum seu thymelęa, & sinapi:siquidem hæc ambo ventrem repurgant. In quibus verò inflationes deuorationem impediunt;linguam ad palatum reflectens,ipsius venas rescindito.quòd si promptè multusq; sanguis defluat; inter alia remedia hoc magis proderit. Irrigationes vtiq; locis inflammatis primum quidem adstringentes,quò retrorsum materiæ labantur,conueniunt.quam ob rem lanæ sordidæ cum œsypo vino madentes, aut oleo ex immaturis

oliuis expresso accipiantur. Quin etiam cataplasmata irrigationibus similia sunto, exempli causa palmulæ vino madefactæ tunsæque cum rosarum folijs. quò sit autem viscidum & molle cataplasma; etiam ordei farina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleum: vt omnium mixtura fiat. Quòd si ad suppurationem veniat; calida admouenda sunt: quibus & in altera anginæ specie vtendum est. adesto igitur fœnigræci farina, & manna, & resina, quæ liquari possunt: & polij coma inspergatur. necnon & fomentum calidum adhibeatur spongijs in decocto lauri baccarum hyssopique madentibus. Ad mouendum pus autem efficacissimum est columbinus fimus tenuiter per criseram, id est, lineum sacculum instar pulueris transmissus, ac super inspersus. idem & caninus eodē modo pręstat. Ex mulsa verò cum lentis, aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omnium decocto collutiones fiant. E F
Illinendum præterea totum os est vsque ad intimas fauces simplicibus quidem, vt mororum, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis verò medicamētis, vt Diamoro, quod vocant, aut eo, quod ex Besasa, id est, ruta syluestri, & succo rhoi componitur: aut Diachelidonio, id est, ex hirundinibus confecto medicamento. Sin vlcera crustosa sint; collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa, aut pinguium ficorum in aqua decocto: præter hæc amylum percolatū in mulsa, aut in ptisanæ tragiùe cremore. G
Si Angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet; ab interioribus extrorsum omnia euocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, vt totum foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta, & anetho, nitro insperso: Et cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior huiusmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foràs in sublime elatus à pulmonis inflammatione liberat, intus verò abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicunque strangulationem ab angina verentes, quò laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt; non sanè experimento rem comprobasse videntur. Quippe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commouet. Quin etiam, si alioqui periculum id euaserint; vulneris oræ in vnum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ, atque inter se inglutinabiles sunt. H

De Curatione columellæ. Cap. VIII.

VItiorum, quotquot columellam infestāt, Aliqua per succisionē curare necesse est: sed de eorum chirurgia disputare ad præsen-

A tem locum non attinet: Aliqua, vtpote acuta, medicamentis ſananda ſunt. nam facile ſtrangulant, & difficultate ſpiritus aliqua iſtorũm hominem perimunt. Talis eſt vtique, quã Vuam, & quam Columnam dicimus: vtraque enim cum inflammatione, craſsitie, longitudineque ſuboritur. ita, vt in arteriam pendulæ fiãt. Aequabili ſanè craſsitudine à baſi ad ſummum vſque palatum columna, inæquali verò vua conſtat. huius enim ad palatum baſis gracilis eſt, in extremo teres et craſſa, rubẽs aut liuida. iccirco & Vuæ appellationem id vitium ſortitum eſt. Quapropter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque à ſtrangulatu pernicies impendet. Proinde ſi ægroti iuuenes ſunt, à vena cubiti B ſanguis detrahendus eſt: vtque largius euacuetur, maiore plaga vena aperiatur. ſiquidem huiuſmodi ſanguinis detractio à ſtrangulatu, tanquam à laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoq; aluus eſt mitiori lotione primum: deinde aliàs, atque aliàs acriore, vſq; eò, dum aliquid à ſuperioribus partibus deriuetur. Circumdentur & vincula adſtringentia extremis cruribus ſupra malleolos & genua: necnon & humeris ſupra brachialia atq; cubitos. Quòd ſi ſtrangulatio inualeſcat; cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur. & iſtarum aliqua incidatur: omniaque adminiſtrentur, quæcunq; à me in capite De angina præcepta ſunt: cùm eadem in vtroque vitio ſit mortis ratio. Iiſdem præ C terea intra os medicamentis & adſtringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplaſmatis, & oris inunctionibus vtendum eſt. Circum columnam verò, aut circum vuam adſtrictoriũm rhoi ſuccum, acaciam melle aut aqua diſſolutam, hypocyſthida, terram ſamiã, lemniamue, aut ſinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si vlceroſa ſit vua; gummi & amylum roſarum aut palmularum decocto liquefacta: item ptiſanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adijcito; quæ ex myrrha, coſto, atq; cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verùm ſi nonnullis locus iſte purulẽtus effectus eſt, atq; pa-D lati oſſa computruerunt; hi longo temporis interuallo vitam finiunt. Sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

De Curatiõe peſtilẽtiũ in faucibus morborũ. Cap. IX.

HOrum vitiorum curatio cum alijs tonſillarũ affectibus qua cõmunis eſt, qua propria. In inflammatione & ſtrangulatu purgatio per clyſteres, venæ ſectio, irrigationes, cataplaſmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem, atq; in his, conueniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ ſunt: neque enim vlcera quieſcunt, neq; cruſtæ in ſuperficie fiunt. Verum ſi ab his ſanies

ad interiora destillet:celeriter partes, etiam si integræ erant, vlcerantur:celerrimeque vlcera interius depascendo serpunt,atque hominem perimunt. Porrò igne vitium adurere, cùm in superiori parte sit; imprudentis esse propter Isthmum iudico. Sed medicamentis igni simili bus,quò & depastio coerceatur,et crustę decidant;vtendum pręcipio, Ea verò sunt alumen cum melle, galla, balaustium arida cum mulsa. Hæc eadem calamo,aut penna,aut crasso & oblongo caule, quò medi camina ad vlcera perueniant;inspiranda sunt.Optima sanè est & chalcitis vsta cum trita cadmia ex aceto. esto autem cadmia portione dupla:& rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne vlcerum compressio fiat, cauendum est:ab ea nanque & humescunt, & magis exedunt. E

Hac de causa opus est pinna medicamenta arida inspergere: liquida verò liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ iam resoluuntur,& vlcera rubida fiunt; tunc conuulsionis maximè periculum subest.resiccantur enim plerunque vlcera,& cum his nerui distenduntur.Itaque lacte cum amylo,& succo ptisanæ, aut tragi,aut lini seminis,aut fœnigręci remollire madefacereque conuenit.Quibusdam & columella vsque ad palati os exesa est:quin etiam tonsillę ad basim vsque & epiglottida. ac propter cicatricem deuorare neque solidum quicquam,neque liquidum poterant. Sed & ipsum, quod bibebat,interdum repercussum hominem fame necauit. F

De curatione Pleuritidis,seu morbi lateralis. Cap. X. G

NVlla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoq; succingentis membranæ in peius vrget necnon & tussis pectus caputq; concutiens vires proterit. Quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. Sin autem ex ingurgitatione ciborum potusque ægritudo prouenerit; inedia diem vnum ægroto imperanda.post,sanguinem à vena mittito,quę in cauo cubiti est,non eius, qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur:præstat enim maximè procul abducere.Sanguinem verò ne vsq; H ad animæ deliquium fundito:nam si refrigeratum corpus animo destituitur;pulmoniam inuadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractioneque priuati, in penitiores partes relabuntur.Item pulmo rarus, calidus,ad trahendumque valentissimus est:costis etiam proximus,earumq; doloris est particeps. Verùm morbi pulmonis pleuritidi succedentes non vsque quaque salubres sunt:Pleuritis verò à pulmonis vomica exoriens benignior est. Quapropter cùm mediocriter sanguis effluxerit; interiecto ad recreandum hominem temporis spa-

A tio,iterum detrahere opus eſt:ſi bene quidem habeat, eodem die,cùm longa remiſsio fit:ſin minus,poſtridie. Quòd ſi neque febris remittat, (ſæpe enim diem vnum febris occupat, & augetur,)tertio die in ſecunda remiſsione,in qua & cibi dandi ſunt; ſangninem mitte: totum hominem vberius perungens,coſtisque oleum molle infundens cum calido vnguine ex rutæ anethiue decocto. Ipſum verò latus admodum leniter irrigandum eſt. ſed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus eſſe videretur:cùm tamen id interiorum vitiorum incrementum ſit. At in præſentia de alimonia, quemadmodũ & de vniuerſa curatione, quò nihil in ea delinquatur; ſermonem ha-
B beamus.in alimentis enim medicamenta ponentur:quin immo in alimentis medicamenta ſunt. Itaque genere calidus humidusque cibus eſto,lenis,æquabilis, migmatodes, id eſt, bene permixtus, diſſolutorius:pituitam ſoluendi, extenuandique poteſtatem habens. Proinde cibarijs omnibus ptiſana anteponatur; initio quidem, quò ipſius craſſamentum ſolidumque reijciatur, in cremorem percoletur, ſoloq; cum melle condiatur. ab ipſa verò vſitata ad voluptatem varietatemque parandam medicamina remoueantur: in hac enim ægritudine ſolus cremor ſatis eſt.Quippe humectare,calefacere, pituitam ſoluere & detergere,per ſuperiora ſine moleſtia,quæcunque euocanda ſunt, euoca-
C re, facile quoque ventrem ducere ſola ptiſana poteſt. Ipſius verò lenitas blanda eſt & ad deuorandum habilis.ipſius etiam lentor caliditates mitigat,membranas mundat,tuſſes concoquit,omnia emollit:tales ordei virtutes ſunt. Halica verò ſecundũ gradum occupat:quæ cùm pauca quædam cum ptiſana communia poſsideat: ob ea probatur, optimaque cenſetur. Lentor enim,lenitas, ſuauitasq; in deuorando vtriq; communia ſunt: in cæteris omnibus halicam ptiſana antecellit: ſed ea quoque ſimplex cum melle ſolo conficiatur. Tragi preterea boni ſunt. Deterior ipſis oryza eſt:quoniam ſiccat & exaſperat: potiusque coſtarum purgationem ſupprimit, quàm facilem reddit. Optimus quoque
D eſt panis aridus,contuſus,per ſubcerniculum tranſmiſſus, bene temperatus,concoctu facilis:cum mulſa, quantum ſatis eſt, alimenti præbet. Nempè ſi iamdiu morbus producitur, cum dictisque cibarijs homo labare cœpit:ptiſana ex ordeo præbeatur bene trita, bene cocta: condiatur verò anetho,ſale,& oleo tenui,puro, non viſcido, non exaſperante. At non multum olei cum ptiſana coquere præſtat.nam & ſorbitionem pinguem reddit, & prauitatem oleum deponit:longa enim decoctione in cremorem ordei abſorptum amplius non apparet. Item porrum cum ſua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad ſpirationem expediendam commodum me-

dicamentosumque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comesti E
vtilitatem iuxta delectationemq; summam afferunt. Iam verò et ouorum bonum succum creantium opportunitas adest. ac si humida copiosaque per os materia feratur; sulfur ignem non expertum nitrumq; in oua inspergito. Sed mirifice prosunt oua nup à gallina edita ex igne igne carentia: quippe à matre caliditas inest igne quidē humidior, sed ægrotanti familiarior, vtpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinosa ac tenax sit; in oua oleum infundito, ac resinam siccam pineam, quò sulfur melius reddatur, inspergito: necnon & terebinthi resinam eliquato. Piper præterea in ouis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, benè proficiunt. Inter carnes extremi F
pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ, porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò nidore vacantia. Si inter spirandum æger strepitum non reddit; dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verum vt neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat; ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulsa elixum, aut cum adipe assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abijciantur. Tempore quoque illo, quod Horam græci nominant; fici, & alij id genus fructus concedantur: quatenus, scilicet, innoxij sunt, quin potius adiumentum præstant. Hæc sanè de alimentis abundè sint. Lateri autem lanæ superden- G
tur sulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo anethum rutâue incocta sit. Iugiter his latus madefaciendum, cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est. præter vsitata cataplasmata sertulam in mulsa elixam accipito, cui papaueris carnem incoctam commisceto, mannę quoque puluisculum inspergito. At si humidius sputum copiosumque reijcitur; lolij farina, aut irionis commiscenda est, & nitrum inspergendum. Cæterùm si morbus productior fit, dolor est pertinax, & humida fit expurgatio; tunc purulentum hominem fore speratur. itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. Sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt; acetum affundito. illud au- H
tem efficere operæ precium est, vt cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas, quàm cataplasmatum innouatio. Proinde calefactiones in sacculis ex huiusmodi, vtpote ex millio fiant, aut ex calenti oleo in vesica incluso. Omnis verò fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adijciant, leuis esto. his enim leuibus & assumpto cibo, cum dolor infestat, vti nihil prohibet. Iam verò post hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occasio adest: Sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt, quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. esto au-

A tem magna,omni ex parte lata,dolentem locum ambire valens.quippe cùm haud interius deſcendat dolor, ſed in latitudinem diffuſus ſit. At flamma ſub cucurbita multa eſto:quò non ſolum attrahat, verum etiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne ſcarificãdum eſt,tantumque ſanguinis, quantum vires permittunt, detrahendum. multo verò plus eſto, quàm ſi alia de cauſa de præcordijs ſanguinem haurires.nam maximè perſpicuum eſt, quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem,aut nitrum in ſcarificationibus mordacia ſunt ac dolorifica,ſed ſalutaria. Quapropter conſiderandæ ſunt hominis vires & ingenium:nam ſi forti animo ac tole B rans ſit;ſal inſpergendus eſt, non ipſis vulneribus ita,vt ipſa contingat: ſed ſuper linteolum oleo madidum inſpergatur. id verò ſuper locum ſcarificatum extendito: humiditates enim ex ſalis colliquatione manantes minus,quàm ſal,mordaces ſunt. Sed multo oleo perfundendũ linteolum eſt, quò huius lenitate morſionis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat: vt ex vulneribus tenuis quædam ſanies extrahatur.id verò priore cucurbita multo eſt efficacius,multoque magis vires conſeruat: neque enim ſanguis, aut alimentum,ſed ſanies emanat. Atq; id quidem facito, cùm prius vires exquiſitè perpenderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo C imponito. Quòd ſi vlterius purgatione ſputa indigeant; in ceratis reſinam eliquato, aut ſulfur ignem nõ expertum admiſceto;atque iterum fotum loco adhibeto.Porrò modus cucurbitæ talis eſto. fictile vas habendum eſt,leue,lateri congruens,latum:aut æneum.Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam verò multam cum oleo ſubiicito, quò viuens flamma in longum tempus ſufficiat. Vaſculi autem oras carni ne imprimito, ſed ad difflationem tranſitus aliquis eſto quò minus ſuffocata flamma extinguatur.diutius verò illam accendere expedit: nam intra vas illud incluſa caliditas optimum fomentum eſt,& bona ſudoris prouocatio. Neq; verò medelam inferioribus par- D tibus adhibendam negligere oportet:viris quidem in anum rutaceum oleum,mulieribus autem & in vterum infundendum eſt.Perpetuò ſanè quæ bibuntur,ac deuorantur, ſunto mulſa cum ruta & ſucco ptiſanæ, ſi continenter tuſsit:vt in alimento medicamentum ſit. Verum ſi nondum alimenti præbendi tempus adſit,aliquod compoſitum,quod Picærium græci dicunt,accipiatur ex varijs conſtans,cum melle ad cõſiſtentiam decoctum.Globulos autem fabæ magnitudinem ęquantes, turbinatosque dare oportet ſub lingua continendos,huc atque illuc iactandos:vt non deuorabile, ſed eliquabile ſit.Suaue quoq; eſt id, quod ex papauere cum melle ac ſertula campana medicamen cõficitur lene,

atque somniferum. Hæc vtique & ante cibi assumptionem,& assum- E
pto cibo,& post somnum ipsum prębenda sunt;sed ieiuno medicamē-
tosa exhibeantur:Quale est,quod hæc accipit,vrticæ,lini seminis,amy
li,nucis pineę, cuiusq; contriti cyathum,amygdala amara numero vi-
gintiquinque, totidem & piperis grana.oportet autem hæc torrere,ac
trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiscere.horum de-
tur mystilla vna.si liquida crudaq; excreat, myrrhæ pondo drachmas
duas, croci pondo drachmam vnam, piperis grana quindecim, cum
mellis pondo libra subigito. id sanè medicamentum & ante cibi acce-
ptionem mystillæ dimidiatę mensura dari debet.bene facit in longo la
teris morbo,quando & oxymel dare conuenit,si spirandi vrgeat diffi- F
cultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis concesse-
runt;neque qua ratione id fecerint, assequi valeo, neque experimento
confirmare.quippe siqui à frigida periculum euitarunt;hi profectò mi
hi non laborare pleuritide visi sunt. Verùm apud vetustiores etiam me
dicos species quædam concursus pleuritis, seu Lateralis morbus voca-
batur:cùm bilis esset excretio,cum dolore lateris, & exigua febre, vel
etiam sine febre. Huiusmodi sanè affectus nomen quidem pleuritidis,
rem verò nō obtinet. Quin etiam spiritus nonnunquam in latere con-
clusus sitim,dolorem prauum, mollemq; caliditatem excitat:id quoq;
vitium ignari homines Pleuritin nuncuparūt.His nempè frigida aqua G
remedio esse poterit,cùm prospera vtentis fortuna extincta sitis erit,bi
lis ac spiritus per inferiora subducetur, & dolor & caliditas exhalabūt.
Verum in lateris inflammatione & succingentis membranæ tumore
non solum frigida aqua, sed etiam frigida respiratio noxia est.Itaq;
si ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleu-
ritici,paulum tamen adhuc tussiunt,& caliditas subinde
repetit, atque infestat;ad hæc penitus discutienda
maturandum est.aut enim quæ relinquun-
tur,recidiuas faciunt,aut ad suppura-
tionem conuertuntur. H

ARETAEI CAPPADOCIS DE ACVTIS MORBIS CVRANDIS,

Liber Secundus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Curatio Pulmonariæ.	Cap.	I.
Curatio Reiectionis ſanguinis.	Cap.	II.
Curatio Cardiaci Affectus.	Cap.	III.
Curatio Choleræ.	Cap.	IIII.
Curatio Voluuli.	Cap.	V.
Curatio Acutorum Iecoris Affectuum.	Cap.	VI.
Curatio Acuti morbi Venæ & arteriæ dorſi.	Cap.	VII.
Curatio Acuti Renum morbi.	Cap.	VIII.
Curatio Acutorum Veſicæ vitiorum.	Cap.	IX.
Curatio Vuluæ ſtrangulatus.	Cap.	X.
Curatio Satyriaſis.	Cap.	XI.

Curatio Pulmonariæ. Cap. I.

A PEracutum letaleque malum eſt inflammatio repletioq́; pulmonis:quas ſtrangulatus breuis conſequitur. Igitur æquis reſiſtentia viribus, matureque ferenda ſubſidia ſunt.protinus in cubito venæ aperiantur, ſiue vtraque, in dextra videlicet,ac leua manu, idque potius:ſiue vna tantum, & ea maior · quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulſio, non tamen vſq; ad animi deliquium fiat:ſtrangulatum enim animi deliquium auget.Cæterùm ſi vel paulum reſpirauerit;tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuò poſtea mittendus. nam ſi à ſanguine morbi cauſæ prouenerint;eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita,ſeu
B ſpuma, ſeu quæuis alia humiditas tumefaciat; venarum inanitiones ampliorem pulmonis locum ad reſpirationis tranſitum efficiunt.opus eſt autem humores & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere,nitro,melle,ruta,reſina terebinthi liquida ſedem oblinendo. ſed miſsionis ſanguinis loco,ſi quod maius impedimentum ſit,acrem ſuccum per clyſterem in ſedem immittito: vt puta, ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cum melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in

aqua decocta:Item cucurbitæ syluaticæ carnes interiores in aqua exco E
ctę conueniunt.Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt,si tergo, dorso præcordiisque vbique adhibeantur. quod sicubi pectus carnulentum sit,quò minus circùm ossa çutim cucurbitula incumbens affligat;ibi eam affigito.nam si ad quancunque partem corporis humores distrahantur, & spiritus ad extima euocetur; quibus pulmo opprimitur; aliquod mali solamen inuenias. omni enim ex parte Pulmonaria obsidenda impugnandaque est. Verùm neq; vllum ex his medicamentis,quæ ore sumpta conducunt, despiciendum est.quippe ea est natura pulmonis,vt siue recte valeat, siue ęgrotet;ad se humores alliciat.Quo
circà eiusmodi medicamenta præbeantur,quæ humores ad transpiran F
dum attenuent,lubricos fluxilesque ad extrudendum efficiant.Propinetur quidem celeriter iuuandi causa nitrum cum hyssopi decocto, aut muria cum aceto & melle, aut sinapi humidum cum mulsa.singulis autem iridis radicem & piper inspergere auso benè cedit. item hæc arida cribrato,et cum melle exhibeto.Quòd si interdiu insomnes sint, & noctem quoque totam peruigilent, ne hominem furor corripiat, metus est:varijsque somnificis medicamentis, nisi ægritudo remittat, vti decet:quò medicamenta in tempore data morbi acerbitatē leniant & obtundant.multa verò soporifera sunt. At si in strangulationis im-
petu,iamque aduentante interitu medicamen præbeas; apud tuos con G
tribules mortis eius autor appellaberis. Alimenta pariter eiusmodi esse debent,acria,videlicet tenuia, crassitudinem dissipantia, extergendique facultatem habentia:Inter olera porrum,aut cornicis pes,aut vrtica, aut brassica in aceto incocta. Inter frumentacea verò ptisanæ cremor parum origani,aut hyssopi,necnon piperis, sed plus nitri loco salis accipiens. Alica præterea mulsæ incocta prodest.Omniaque per elixationem flatum abijciant:flatus enim vomica pulmonis laborantibus infesti sunt.Vinum,si febre vacant,quod haud ita multum adstringat, potui detur:quippe densat corpora adstrictio:Istis verò membra potius
laxanda sunt,sputique eductioni studendum. Sed in totum potus mo- H
dicus esto, cùm pulmoni madefactio inimica sit: quoniam à gula atq; ventriculo trahit.Thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro,aut sale contegatur.Optima inunctio est ea,quæ ex adarce fit.Sinapi etiam aridum, & cum cerato humido prodest.Atque in summa & humores & calor,& spiritus foràs educendi sunt. Huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio Hæc facienti nisi morbus cedat,de hominis valetudine actum est.

A ## De sanguinis Reiectionis curatione. Cap. II.

OMnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt, non modò solum ratione, vt si per fracturam, aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effunditur. neque si ex pectore, aut pulmonibus, aut stomacho, aut iecore fertur, periculosum est, è capite verò si defluit, minorem noxam affert: sanguinis enim exitus est: sanguis autem omnium est alimentum, omnium calor, omnium color. terroremq́; incutit, sanguinem ab ore vtcunq; manantem intueri. malumque est, si à primario viscere: peius verò si ob fracturam, aut erosionem profun-
B ditur. Huius itaque vitij medicus ad opem ferendam maturet, necesse est. In primis quidem aerem frigidiorem ad respirationem deligito, conclaue non titubans, cubile firmum, quò nullam in partem quatiatur, inhabitet: cócussiones enim malum exasperant, stratum solidum, haud multum cedens, neque profundum, neque calidum esto. positus figurave corporis erecta sit. ne sermocinētur, nève sermones audiant. animi absit perturbatio, sed contrà oblectamentis leniatur: siquidem id genus ægrotos magna animi consternatio corripit. quis enim vomens sanguinem mortem instantem non perhorrescat? Igitur si sanguine referti sunt, & venas prominentes habent; in qualibet sanguinis
C profusione venam pertundito. nam siue ex fractura, siue ex erosione profluit; sectio venæ conducit. Sin rarefactio in causa est; ne multitudo venam effringat, metuendum. cædenda est autem caua incubito vena. Etenim ex hac facile sanguis effluit, & ipsa sectioni exposita est: vtque per plures dies sanguis innoxiè decurrat, commodè aperta seruatur. in omnibus autem omnium (vt ita dicam,) præcipuorum viscerum hæc est sanguinis via. vena vtique hac superior, necnon & hæc vnius in brachio venę ambę propagines sunt. quare nihilo plus superior, quàm media emolumenti affert. nam propaginum ignari sunt, quotquot stomacho & iecori superiorem venam copularunt. Sin à liene sanguis fer-
D tur; sinistræ manus venam illam, quæ inter minimum anularemque digitum sita est, rescindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem vsque pertinere arbitrantur. verùm & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est. cur itaque potius eam quis propè digitos, quàm in cubiti curuatura proscindat, cùm hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus quidem ante animæ defectum sanguis cohibēdus est, atq; haud ita multus auferendus: nam & ipsa cruoris per os effusio satis hominem labefactare potest. assiduè verò post paucum detractum sanguinem iterum detrahito & eodem die, & postridie, necnon & perendie. At si ęgrotus tenuis, & inops sanguinis sit; venam

ne scindito. hæc de sanguinis missione abundè sint. Succurrendum est etiam extremorum deligaturis, pedum quidem supra malleolos & genua, manuum verò supra brachiale & cubitum. fascia ipsa lata sit, quò sit validior, neq; dolorem moueat constrictio. Nempè locis, vnde sanguis erumpit, lanas ouium succidas imponito, & humore perfundito, vtpote austero vino, & roseo aut myrtino oleo. Si cruoris effluuium vrget; lanarum vice spongiæ admouendæ sunt, & pro vino acetum infundito, locumque myrtino subungito. in omnibus autem spongiis acaciæ, aut hypocysthidis, aut etiam aloes succi aridi sint, optimè facit & omphacium aceto liquatum. Quòd si irrigatio sordida sit, ægreque feratur, emplastris vti conueniet: cutim enim circumtendunt, ac veluti manu corripiunt, quin etiam ipsorum facultates refrigerare, exiccareque magnopere valent. Infinitæ verò aliæ aliis experimento cognitę vires insunt: sed optima emplastra ac tutiora sunt, quæcunque acetum habent, & salicis foliorum succum, necnon & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus, & myrram, & æs vstum, & æris squammam: atque in summa quæcunque huiusmodi emplastra sunt; emplastris sordidæ lanæ, aut spongiæ pauco aceto perfusę superdentur. Sin emplastrorum distentionem ferre nequeunt; id genus epithema facito. Palmulæ pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ, id est, placentæ crassitudinem conteruntur: postea acacia trita, & malicoria insperguntur, hæc omnia panniculo trito ac veteri illita pectori inducuntur. Item polentam vino aut aceto perfusam, necnon lentis farinam tenuem per incerniculum transmissam cerato ex vnguento roseo facto excipiens imponito: cum quo & symphyti radicem tusam & cribratam admisceto. Aliud epithema hæc recipit, Prunorum damascenorum, quæ Brabila græci vocant, agrestium radices in aceto incoquito, ad speciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum misceto. ex his vtique alia alijs, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus est, miscenda sunt: siquidem & ægrotantibus gratificari decet. Hæc nimirum exterius applicanda remedia sunto. At his præsentior medela in potionibus deuorandisque consistit, vt proxima vulneratis partibus medicamina sint. Porrò triplex istorum forma est, vt vel fluctionis ductus ligent, cogendo vascula & comprimendo: vel defluentem humorē crassum compactumque efficiant; quò licet transitus pateant, ne destillet: vel exiccent incursus in sede antiqua sanguinem retinentes; vt ne effluuio loci exhausti ita permaneant, exundatioque ibi fit, quò facta est effusio. In venarum quidem rarefactione adstrictio satis est: ipsæ nanque ceu situla noua imbecilla in rarefactionibus perfluūt. Diuisionibus verò, vt labia committantur, adstrictio quoque medetur: sed maioribus

A valentioribusque medicamentis vtendum. Verùm enim verò si sit erosionis modus, neque per adstringentia vlceris oræ cogantur, sed vulnus dehiscat, neq; ex compresione in vnum redire valeat; sanguinem atque calorem congelare necesse est. nam istorum immobilitate concretioneque profluuium coercetur. Posca igitur rarefactis ad stringendum satis est: neq; enim sanguis effluens purus est, sed ipsius sanies per ostiola parua dilabitur. atque huiusmodi posca neq; adeo multa, neq; frequenter egemus. Nónullis & exterius admota remedia abundè fuerunt. Quin etiam palmularum, aut siliquarum esculentarum decoctum potui datum solum quosdam liberauit. esto autem acetum ex vi-
B ni adstringentis genere, quod si nó medicatione, tempore saltem acre adstringensque euaserit. Verum in vulnerum dilatationibus preter posca medicamenta primum simplicia adhibeantur, vt plantaginis, aut sanguinalis herbæ, aut seridis succus singulorum portio æqua cum posca: quòd si adhuc plus effluat, hypocysthidis, aut acaciæ siccorum cuiusque pondo drachmam in tres poscę cyathos inspergito. optimè verò facit & vuæ acerbæ succus. At si calamitas hæc semper in peius irritetur; gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, Corallium quod vocant, aridum tusumque conspergito. verùm rhei radix ad refrigerandum, siccandum, adstringendum, omniaque facien-
C da his efficacior est. sed hæc quoque cum posca sola præbetur. Sin auxilia maiora requiruntur; radicis huius pondo tres obolos seridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, iniicito. In erosionibus autem prorsus astringentia adhibere tenta: quò dilabentem sanguinem concretum, compactumq; reddas, & suscipientia membra constringas: vt procul à vulnere venæ concidant, & occludantur. quin etiam quæ bibuntur, tenacia sunto, concretionem efficere valentia. Succum igitur coriandri ex aceto propinato: item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. Sed multum ne concedito: nam istorum aliquod nonnunquam plus, quàm conuenit, datum
D hominem iugulauit. coriandri quidé succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis præbeatur: coaguli verò tres oboli, summum quatuor. Ad hæc huiusmodi fluoris sanguinei speciebus & terra samia efficaciter subuenit, & eretrias, & aster quæ vocatur, valde candida, & rubrica sinopica, & sigillum lemnium. Istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres cum decocto aliquo præbeatur: vt palmularum, aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. Sin arteria exasperatur, proptereaque tusiunt; in cretica sapa id genus terræ inspergantur. egregiè ad arteriam leniendam & amylum facit: nam cum lęuore & glutinandi potestatem habet. Si profusio sanguinis vrget; se-

mel in die ante cibi assumptionem dandum est:sin minus, & secundo E
& tertio sub vesperam. Ex medicamentis quoque siccis catapotia fieri possunt ex melle ad consistentiam decocto:qualis est galla trita. optimus est etiam rhous, quo in obsonijs vtimur, vinacea, acuti rumicis semen,per se singula,& simul omnia. Hæc vtique & sub lingua ad perpetuam eliquationem habenda sunt. Gummi etiam cum planta porri & spinæ lachryma prosunt. Variorum sanè medicamentorum infinita est experientia,varij etiam vsus:vt pastilli ex ægyptia spina,& pastilli ex electro,& eius,qui Croceus appellatur,quorum apparatus proprio loco expositus est. Porrò cùm febris abest;omnia in medicamẽtis audenda sunt,& multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur,(plerunq; F
autem corporum inflammationibus febres superueniunt,)neque affatim eruptio supprimenda est,neque in accessionibus medicamenta potui danda:quoniam multi celerius febre,quàm sanguinis effusione cõsumuntur. Alimenta varia sunto,specieq; medicamentis similia, quin etiam in cibis medicamenta reperiuntur.neque enim in vno duntaxat cibo omnia alimenti bona inuenire facile est. Atqui si non vnus cibus ad medicationem sufficit, non vno propterea vti ob satietatem facile est:sed per varia eundum:iam enim diuturna valetudo facta est. Itaque adstringentia sint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum quoque frigida esse debent.calor enim sanguinem prolicit. Alica lota, G
oryza in posca:sin acetum tussim exasperat,palmularum decoctum:panis assus,præaridus, contusus, atque in farinæ speciem redactus & cribratus:atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat.item thymbra sale condita, & rhous cibis aspergatur. Quòd si aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat;coriandrum, si gratum sit,delectationis causa concedito:aut aliquod ex seminibus vrinam mouentibus, facilemque spirationem reddentibus. lens vtiq;,si profluuium sanguinis vrgeat,cum plantaginis succo præbeatur: si non vrgeat, à succo abstineto: quippe qui nec concoctu facilis, neque gustatui iucundus est. istis verò minimè omnium ægrè concoctilia danda sunt. At si ob sanguinis effusio- H
nem mortem instare verearis,tunc iniucunda concoctu difficilia,quin etiam immania sint licet ea,quæ salutem afferunt: propterea galla arida trita lenti siccæ & frigidæ adspergatur: oua coquendo crassiora effecta cum mali punici corio, aut galla exhibeto.tale vtique necessariò in medicamine alimentum est. Potus omnino parcissimus esto: nam sicco victui humor inutilis est. Hæc nimirum adhibenda sunt, si adstringere ac refrigerare statueris: si verò sanguinem ac spiritum crassiorem efficere;lac,amylum, & alica prosunt: modo cum amylo, modo cum alica lac misceto.horum temperatura,vt ne sit liquida sorbitio, ad con

A cretionem perueniat. Ceterùm ſi adhuc magis craſſare adſtringereque cupias; alicam cum palmulis decoquito; ad ſpiſſandum autem amylum lacque optima fuerint, et fa*r tyrrhenum cum lacte: craſſum cùm ſit, viſcidum, & glutinoſum. Hœdi verò coagulum in decocta liquida cauſa concretionis affundito: ſicut in lac quoque, vt ad recentis caſei temperaturam deueniat: his craſsius eſt millium, vt far, in lacte decoctum. inſpergantur autem galla & malicorium. Verùm exiccantium, aut craſſantium mediocritates coniectura aſſequi oportet: id genus nanque tuſsim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis & venas lacerauit. Si bene cedit curatio, ſanguisque compeſcitur; in contra- *zea
B ria paulatim adijciendo fiat mutatio: atque, (vt dici ſolet,) nequid nimis. huiuſmodi enim vitia facilè reuerti ſolét, ac maligno ingenio prędita ſunt. Iam verò hominem inſtaurare, carneque replere, & nouas cicatrices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus, mollibus frictionibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis varijs atq; vſitatis. Hæc vtiq; facienda ſunt, ſi à ſanguinis exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt: ſin vlcus relinquitur, purulentumque fit; altera deliberatione opus eſt; ſiquidem & iterum profuſio ſanguinis redit. verum de hoc affectu in ſermone De diuturnis morbis diſputabimus.

C De curatione Cardiacorum, aut Syncopæ. Cap. III.

IN ſyncopa medicum prouidentiæ ſedulò nauare operam neceſſe eſt: futuram enim ſi proſpexeris, & præſentia tibi feſtinanter opem ferent, & ipſam ante, quàm inuadat, propulſabis. præſentem verò non facilè euadunt ægrotantes. Solutionem nanque naturæ Syncopam eſſe diximus: Inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura. Hanc igitur maximè quidem futuram arcere; ſin minus, ſaltem nuper incipienti reſiſtere debemus. præſcienda verò ea ſunt, quæ de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas, & ſigna explicauimus. Nam febris ardens initium eſt: febrem ardentem ſigna peſsima conſequuntur, ariditas, vigi-
D lia, caliditas viſcerum, qualis ab igne prouenit. extimæ partes frigent: manus pedesq; extremi frigidiſsimi ſunt: reſpiratio in attrahendo longa eſt. ſiquidem frigidi aeris, quoniam ignem expirant, auidi ſunt. arteriæ motibus exiguis, creberrimis, tremulisque agitantur. Ab his itaq; ſumpta coniectura, & ab alijs, quotquot à me inter ſigna comprehenſa ſunt; ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi hæc omnia impediant, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas; vena cædenda eſt. Quòd ſi multa prohibeant, quę numerum inſignem, & magni faciendum conſtituant, vtpote lingua aſpera & ſicca & nigra, (omnia enim interiora ſigna noſcuntur,) in omnibus facultas perpenden-

da est:nisi prius morbo, doloribus, inedia labefactata sit: siquidem non E defectu tantum, verùm etiã strangulatu prosternitur. At vbi præ multitudine syncopa fiat, & inflammatio aliqua insignis in præcordijs, aut iecinore appareat; nequaquam procrastinare expedit. Secanda est igitur vena caua in cubito: per minutas sectiones, ideſt scarificationem etiam sanguis detrahendus est, quò facultas haud ita insignem iacturam faciat: copiosum enim ac subitum naturam vitiat. quin etiam multo minus sanguinis, quàm in alijs occasionibus, hauriendum est: nam in syncopa si vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Protinus igitur ad vires instaurandas alimentum dare conuenit. Natura enim priorum repulsa, & nouorum adiectione lætatur. Vtiq; si mis- F sionem sanguinis facultas non sustinet, inflammationesque infestant; cucurbitula tunc multo ante morbi iudicationem ei admouenda est. in iudicatorijs enim diebus syncopa incidere solet: in ijsdem verò circuitibus & naturæ iudicant, & morbi interimunt. Si vini potandi necessitas homini incidit, diligenti consideratione opus est: neque enim vsque adeò tuta est in inflammationibus vini potio. siquidem vini potio inflammatione laborantibus dolores auget, inflammatione vacantibus naturæ incrementum affert, sed ante, quàm semel, aut iterum cucurbitulam affixisti; & ad membra relaxanda, & ad sanguinis facilem exitum vtilis est: nonnullis & post cucurbitulæ secundam affixionem G benefecit. Hoc verò in casu & parsimonia vtendum est. nam & in cucurbitulæ vsu nimiæ sanguinis effusionis idem periculum adimus: euacuationibus autem per clysterem duntaxat ad inueterata stercora eijcienda opus est: sed facultatis rationem habeto. Capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi in sermone de phrenitide relatę sunt, paulum mediocritatem excedentes adhibeantur. Aer mundus, ad inspirandumq; frigidior deligendus: Visus plantarum, picturæ, aquarumque aspectu oblectandus: & hæc omnia iucundè suauiterque intuenda. amicorum præsentium locutiones sint ioculares atq; ridiculæ. Summa sit in ægrotantis corpore quies, in animo hilaritas. odoramenta suauia, quæ capi- H tis sensum non grauent, adhibenda. quin etiam grati odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta est aqua aut aceto respersa, aut panis calidus recentissimè coctus. Nempè vino haud copiosè os colluatur, neque prorsus denegetur. Potum frequentiorem, quàm alijs, & magis assiduè his concedito. Esca per totum diem sit leuis, concoctilis, plerunque triticea, nec non ægrotanti iucunda, licet paulo deterior: istis enim magis, quàm alijs gratificandum est: quandoquidem haud minimè ad stomachi resolutionem id morbi genus aptum est. Inedia verò aut fames nequaquam prodest: satis enim morbus ipse omnia consumere,

A mere, & exhaurire poteſt. Porrò cùm iam circuitus ad iudicationem peruenit, humiditas verò iugulum frontemq; irrorat, extrema algent, arteriarum pulſatus minimus eſt, frequentiſsimus veluti repens, ac tenore debilis; tum paulum quid alimenti triticei ſumendum, vinumq; euidenter deguſtandum eſt. Sed caput irrigationibus pręmunire oportet pariter & veſicam. Hęc verò auxilia in tractatu De phrenitide à nobis memorata ſunt. Vinum vtique non pleno ore, neque ad ſaturitatem vſque ingurgitandum eſt. Aliqui ſanè importunè repleti, poſtea inappetentia, atque cibi potusque accipiendi impotentia vita exceſſere: multis autem ſatis largè veſcentibus, natura iam reſoluta ad mortem euitandam alimentorum copia nihil profuit: in ventriculum quidem cibis delabentibus, ſed ad recreandas vires à ventre non aſcendentibus. Alimenta ſanè varia ſint oportet, plerunque triticea, quò ſorberi potius, quàm mandi apta ſint. ſi ſolida ſunt, lubrica ſaltem efficiantur. Oua neque valde concreta, neque torrefacta ſint, ſed omnino ſoliditatis expertia. Panis buccellæ vino madentes & calefactæ duæ tresùe initio præbeantur. Poſt autem omnia frigida miniſtrentur, niſi forſan interius phlegmonæ deliteſcant. Vinum odoratum, haud ita multum adſtringens, quàm minime craſſum deligatur, ex Græcis Chium, aut Lesbium, & quotquot alia inſulana tenuis ſunt tẽperaturæ: ex Italicis autẽ Surrentinum, aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, niſi vehementer adſtringat. atq; ex his omnibus illud vitandum eſt, quod peruetuſtum, aut valde nouum ſit. Nempè detur primo calidum non minus cyathis quatuor ante iudicationem, neque plus cotyla, ſiue hemina, quamuis bibax homo ſit. deinceps cibo exhibito, ſi inflammatio permiſerit, iterum frigidum vinum, quod ſiti medeatur, propinandũ. At ſi neceſsitas vrgeat; vino nõ ſolo, ſed cũ cibo vtẽdum eſt. verum ne mentem vinum lædat, cibus ante ſumendus eſt: & poſt hæc abſtinendum. Si poſt aliquod temporis interuallum dormire velit, quies concedenda eſt. Verùm ſi multus ſudor emanet, arteriæ iam micare deſinãt, vox acutior reddatur, & pectus calore deſtituatur; vini quantum potare poſsit, concedendum. in ſolo enim vino refrigeratis ſpes vitæ poſita eſt. Vinum itaque ſit vſitatum, & modo id ægrotus tantum bibat, modo cibum cum vino aſſumat. id autem per interualla fiat ad tollendam laſsitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent, & poſt aſſumptum cibum valde laborant. Igitur & ipſum decet forti eſſe bonoq; animo, & medicum ſuaui oratione eum ad bonam ſpem cohortari, varioque alimento & vino opitulari: nec non & alia efficaci medela vti opus eſt & ad ſudores coercendos, & ad vires inſtaurandas, vt penè extinctę reuiuiſcant. Quapropter pecto-

ris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe & mastiche E
superdentur: ceratum verò cum nardo factũ ista excipiat. quòd si istud durum siccumq; fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea extracto semine, & quicquid durum est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthij & myrti comam, acaciam quoque & mannam cribratas permisceto: simulque omnia subacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc sudor non supprimatur, vuę acerbæ succus miscellæ addendus est. succus igitur iste, quẽ Græci omphacion vocant, cùm maximè acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculentus, & alumen, & palmulæ, & rosarum succus benè olens simul omnia cum nardo & labruscæ pinguiori parte pectori superponantur. huiusmodi F
nanque epithema iuxta refrigerat & adstringit. Decumbat verò æger in aere frigido, aut & ad vrsam domus vergat. at si & frigida boreę aura afflabit, malè spirantem animum excitabit. Moretur autem & propè virentia prata, fontesque, & obstrepentes riuos: nam & ab his emanans bonus halitus, & mentis delectatio, animam fouet, & naturam suscitat, vitæque restituit: quin etiam cibi potionisque desiderium lacessit. Cæterùm siquis ob inopiam hęc assequi nequeat; imitari oportet & auram frigidam ramorum benè olentium voluptarijs flabellis, & tempus vernum folijs ac floribus præsentibus humum sternentes. Operimentum quoque leue sit & obsoletum, vt aerem quidem accipiat, calo G
rem autem pectoris exhalare permittat. optimum verò est vetus linteum. Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cõspergito: vt odoris suauitate nutriat, siccitate coerceat. item & polline quidem corporis raras partes contegito: necnon & faciem terra samia lineo sacculo cribrata, & raro linteolo inclusa respergito, vt minutissimus puluis in frontem & malas excutiatur. calx præterea extincta, & gypsum exustũ per lineum paruum sacculum, quem Græci Criseram vocant, transmissa sudore madentibus inijciantur. Compresit sudores nõnunquã & spongia ex frigida faciei admota: dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conspiflatur. Prodest etiam sedem inungere: vt frigi H
dus flatus, & ab alimento exortus effundatur. Item reuocandus excitandusq; est extremorum calor illitu gleucini olei, aut sicyonij, quod ex agresti cucumere efficitur, cum pipere, castorio, nitro, et cachry: modicum ceræ in eis eliquando, vt inunctio membris inhærescat. Illitio quoque ex adarce (limnestida vocant) euphorbio, & lauri bacca calorem exuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam, qui exigui & rubri sunt, cum pipere & aceti fecę lęuigata valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissimè auferendũ est. instat enim periculum vlceris & vesicarum. Porrò ab his spes astul-

A get ita ęgrotantem perniciem euaſurum. Quòd ſi omnia ſecundum rationem medicus præſtet, recteq; omnia cedant; cum ſyncopa ſi inflammationes quoque adſint, diſcutiuntur: ſudor nuſquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos vſque pedes, & ſummas nares diffuſus reuiuiſcit: facies vegeto colore decoratur: pulſatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, ſed vehementes: vox autem conſueta reuertitur, & canora eſt: ipſeque prorſus viuidus efficitur. laſsitudinem quidem haud exiguam percipit, verùm dormire etiam conſpicitur. atqui ſi ipſum ſomnus occupauerit, cibaria planè cōcocta: erunt ſenſus mali obliterabitur: naturæque vis egerminabit, & reuireſcet:
B cumque à ſomno expergiſcitur, bene ſpirat, leuis eſt, expeditus & robuſtus: reuocat autem in memoriam morbum ceu quoddam ſomnium. At nonnulli ſunt, quibus febres obſcuræ, tanquam morbi reliquiæ, remanent: nonnunquam & inflammationes modicæ, & lingua arida, & ſudoris priuatio: præterea rigent, torpent, diſſoluuntur. hi ſanè in tabē prolabuntur. Tunc verò tempus terendum non eſt quiete & victu tenui: ſed ad motiones ęger traducendus per geſtationes, frictiones, & lauacra: quò vitæ reſiduum à morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandum verò eſt etiam lac maximè mulieris, quæ proximè peperit, puerumq; nutrit. hi nanque alimento, vt nuper in lucem editi pueri, egent. ſi lactis humani copia non datur; aſinæ, quæ non pridem
C peperit, lac accipito: tenue eſt enim ac fluxile huiuſmodi lac. Poſt hæc ad reſumptionem & ad conſueta æger ducendus eſt.

Curatio Choleræ. Cap. IIII.

IN Cholera eorum, quæ eijciuntur, ſuppreſsio mala eſt: cruda enim ſunt. quare nos oportet ea facilè ſponteq; exeuntia libenter permittere: ſi non exeant; incitare, aquam tepidam ſorbitioni dantes, aſsiduè quidem, ſed paucam, ne tentiones inanes in ſtomacho fiant conuulſioni ſimiles: ſi torquentur inteſtina, & pedes frigeſcunt; irrigāda eſt aluus
D calido vnguine, in quo ruta, cuminumque incocta ſint: vt flatus digerantur, diſsipenturque. lana quoque imponenda eſt, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis, quàm premendo. ſed genibus tenus hæc fiant: vt caliditas, quæ abierat, reuocetur. Hæc verò tantiſper facienda ſunt, donec ſtercora per inferiora deijciantur, & ſuperius biliosa efferantur. Sin autem omnia antiqua ſtercora deiecta fuerint, & biliosi humores tranſierint, biliosuſq; vomitus & diſtentio adſit, faſtidium, anxietas, virium labefactatio; tunc frigidæ aquæ cyathi duo, aut tres propinandi ſunt ad ventris adſtrictionem: vt retrogradus humorum curſus cohibeatur: vtq; ſtomachus ardens refrigeretur.

aſsiduè verò id,cùm potam aquam vomuerit,facito.facilè quidem frigida in ventre incaleſcit: verùm eam ſtomachus euomit à calida pariter ac frigida dolore affectus, ſemper autem frigidum potum expetit. Porro ſi arteriarum motus ad paruitatem lapſi fuerint,necnon aſsiduè & frequenter micent arteriȩ,ſudor circa frontem & iugula et qualibet corporis parte ſtillatim effluat,alui profluuium non ſiſtatur, & ventriculus adhuc euomat cum diſtentione & animi deliquio; parum vini odorati & adſtringentis aquæ frigidæ infundendum eſt: vt præ odore ſenſus excitetur:ob eiusque potentiam roboretur.& corpus ob nutricationem recreetur.vinum enim celeriter ſurſum petit, vt retrogradum humorum fluxum coerceat. tenue verò eſt, vt facilè diffuſum naturæ ad ſanitatem recuperandam opem ferat:validum quoque, vt vires dilabentes fulciat,atque ſuſtineat. Inſpergenda eſt etiam nonnunquam recens & benè olens polenta. Verum enimuerò ſi omnia vrgeant, ſudor & tentio non ſtomachi modo,ſed etiam neruorum, ſingultus inanis, & pedes cõtendantur,& aluus multa excernat,& homo caliget,et pulſatus arteriarum ad immobilitatem vergant; tunc huiuſmodi ægroti ſtatum præuertere opus eſt.Quòd ſi iam adſit; frigidæ ac vini multum præbendum eſt,& nequaquam meracius:ne fiat ebrius,ac ne lædantur nerui:ſed cum cibo, & panis bucellis madefactis.Præbere quoq; aliam eſcam conuenit,qualis à me in capite De ſyncopa tradita eſt,item fructus mollioris corticis,Oporam Græci vocãt,adſtringentes,ſorba,meſpila,mala cydonia,vuam.Cȩterùm ſi omnia euomit,& ſtomachus nihil retinet; ad calidas potiones & cibaria recurrendum:nõnullis enim hȩc mutatio vomitionem compeſcit:calida verò calidiſsima ſunto.Sin horum auxiliorum nullum proficit; cucurbitula in interſcapulo affigenda eſt, atque infra vmbilicum.verùm aſsiduè cucurbitulæ mutandæ ſunt:nam ſi diutius permaneant,dolorem ciunt;periculumque eſt, ne veſiculas excitent.Profuit interdum & auræ motus ſuauis:vt & ſpiritus reuiuiſcat,& cibus in ventriculo remoretur: vtque melius ægrotus ſpiret,meliusque arteriæ micent. At ſi hæc in peius labantur; ventri,pectorique talia imponenda ſunt,qualia & ad ſyncopam ſupra memorauimus:palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocyſthis,hæc roſeo cerato excepta, linteoloque illita ventri imponito:pectori autem maſtichen,aloem, abſinthij comam tritam cum cerato nardino ſuperdato:aut œnanthem toti pectori inſpergito.Pedes verò & muſculos,ſi cõuellantur;ſycionio,gleucino,,aut veteri oleo cum exigua cera perungito, caſtoreo quoque reſpergito.Porrò ſi frigidi etiam pedes ſint;vnguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obuoluito, & manuum palpatiõe foueto.quin etiam dorſi ſpinã,tendones, & muſculos; nec-

A non & maxillas iiſdem inungere expedit. Quòd ſi poſt hæc ſudor & venter ſuppreſſi fuerint,& ſtomachus cibos admittat, neque euomat, pulſus magni & validi ſint, & conuulſio deſinat, ſed calor vbique increſcat,& extrema infeſtet, ſomnus verò omnia concoquat; ſecundo die aut tertio ſoluendus eſt æger, & ad conſueta mittendus. At contrà ſi omnia vomitu reijciat,ſudor perennis effluat, frigeat laborans,& liuidus fiat,pulſus etiã propè extincti ſint,& vires cadant;cùm ita inquã ſe habuerint, inde honeſtam fugam capeſcere bonum eſt. * Aliter lauandus.

Curatio Voluuli. Cap. V.

B IN voluulo dolor eſt perimens ob inteſtinorum phlegmonem: diſtentio adeſt,& inflatio:celerrima ac fidiſsima pernicies impendet. nonnulli enim deſperata ſalute ægrotantes mortem euidentem tantummodo formidant:aliqui verò in voluulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt. quocirca neque remedium vllum morbo inferius, neque debilius medico adhiberi opus eſt. Verùm ſi morbi cauſam inflammationem eſſe inuenerit: venam in cubito magna ſectione aperiat:quò multus ſubitò ſanguis inflammationis alimentum, vel vſque ad animæ deliquium effundatur. Etenim hoc vel ſedandi doloris, vel ſtuporis ac ſenſus priuationis initium eſt. In voluulo autem recreatio C eſt ac reſpiratio,vel ad breue tempus(licet præ ignorantia)tormenti dilatio.quandoquidem hominibus ita viuentibus mori beatum eſt:Medico autem cuiquam mortem inferre nefas ducitur. Sed fas eſt interdum,cùm præſentia mala euadi non poſſe manifeſtè prouideat;grauitate capitis torpida ægrotum ſopire. Sin abſque inflammatione ob corruptionem,aut ingens frigus voluulus prouenerit; venæ ſectio dimittenda eſt:reliqua autem omnia facienda.Conſulendum eſt igitur, vt à potu aquæ tepidæ freqũter euomat,oleum bibat, deinde rurſum euomat,flatus inferius irritamentis educendi.irritatoria quidem ſunt cyclamini ſuccus,& nitrum, aut ſal:flatus autem euocant cuminum, & D ruta. igitur his omnibus cum reſina terebinthi ſedem oblinere oportet,& ſpongijs fouere:aut hæc per clyſteres infundere cum oleo, melle,& hyſſopo,et cucurbitulę ſylueſtris carnis decocto.Quòd ſi ſtercus excretum ſit;iterum oleum calidum cum ruta inijciendum:id enim ſi intus moretur, fomentum inteſtinis propitium eſt.præterea dolentes locos oleo,in quo ruta & anethum abundè incocta ſint,perfundere cõducit. Adhibeantur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum,aut ex millio & ſale vſtulatis.Cataplaſmata verò pręter vulgata ſunto lolij farina & cuminum, & hyſſopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidem, ſed frequentes,alia iuxta alias abdo-

mini & ilibus ad inguina vſque admoueantur: quin & à tergo coxendicibus ad renes vſque & dorſum: vbique enim quiſq; omnia dolorem leuantia faciens iuuat. Præbibat autem cumini, aut rutæ decoctum, & ſinonis, aut vnà cum his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis: infinita autem alia ab alijs probata experimento inuenta ſunt. Bonum verò eſt & ex viperis medicamentum plus conſueta portione potui datum. Cæterùm ſi neque dolor remittitur, neque flatus, neq; ſtercus deijcitur; purgatorium pharmacum, quod hieram vocant, neceſſariò dandum eſt: aut enim ſimul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut deſcendit, flatum, dura ſtercora, pituitam, bilem ipſius mali fomenta ſecum educens. Alimenta exhibeantur aluum ducendi vim habentia, iuſcula gallinarum, oſtreorum inſigni pulchritudine preditorũ, ordei cremor cum multo oleo decoctus, quod à principio ante decoctionem infuſum ſit: habeat verò cuminum, nitrum, porrum cum coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure ventrem ſubducente: cochleæ valde elixæ, & ipſarum ſuccus. Itellinæ aqua potui detur (ſi febricitet) cum aſſaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt, vrinam cient, & ſpirandi poteſtatem facilem reddunt. At ſi, dolor* abſit; & vinum bene facit, vt inteſtina calefiant, vtque vires labantes confirmentur. prodeſt etiam fœniculi radicis decoctum, ſi bibatur, & adiantum, & cinamomum. Sin ad abſceſſum inflammatio conuertatur; huic opem ferre ſatius fuerit medicamentis abſceſſui conuenientibus vtentem. ea verò in libris De longis morbis deſcripta ſunt: vbi colici affectus ſanatio traditur.

* Aliter febris.

Curatio acutorum Iecoris vitiorum. Cap. VI.

IN iecore ſanguinis creatio eſt, & in totum ſanguinis à iecore emanatio: ac omnino iecur eſt veluti ſanguis gelatus. ideo phlegmonæ hoc loco acutiſsimæ fiunt: hac enim in parte alimentum reſidet. Sin vſpiam alibi phlegmone conſtiterit; non vſque adeo acuta eſt: aduena eſt enim ſanguinis accurſus. in iecur autem non opus eſt aliunde effluere. nam ſi obſtructio aliqua exitus occludat; iecur effuſione priuatum repletur abundatq; ſanguine, alimenti verò ad iecur tranſitus adhuc patet: aliud eſt enim iter alimenti à ventriculo & inteſtinis in omne corpus. Quocircà euacuare facilè oportet, venam cubiti ſecando: multum quidem ſanguinis, ſed non ſemel totum detrahendo. Inedia primum iubenda eſt, poſtea cibi paucitas, vt et medicamentis ingredientibus iecur inane pateat. Inſuper medicamentis exterius appoſitis, quæ in iecore accruata ſunt, diſcutere oportet. igitur illinatur aloe, aut nitro, lanæ œſypo ſordentes admoueantur. Refrigeratione quoque opus eſt. iecur

A enim ſanguine accenditur: nam ſanguis calidus eſt. Huiuſmodi ergo cataplaſmata ſunto, accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut ordei, & ſeminis lini: ex humoribus autē vinum acidum, cydoniorum ſuccus, capreolorū vitis, labruſcæ maturæ, aut oleum cum ea. Item cum ſpongijs fomentum fiat ex decocto baccarum lauri, lentiſci, pulegij, iridis: per iſta mitigato morbo cucurbitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochondrio circumdetur: atque altius concidenda cutis, vt multum ſanguinis effundatur. Nonnullis autem hirudines, quàm ſcarificationes, magis placent. nam eius beſtiolæ morſus altius penetrat: verùm eroſiones quoq; maiores facit: vnde & ſanguinis effluuium ægrè
B ſupprimitur. cumq; ſanguinis potu ſaturata hirudo ceciderit; cucurbitula eſt applicanda: ab intimis enim partibus tunc attrahit. Quòd ſi ſatis euacuatum ſit; vulnera medicamentis ſanguinē coercentibus morſuque carentibus obtegenda ſunt, vt araneorum telis, manna aloeque inſpergenda: panis cum ruta aut ſertula aut althææ radicibus elixus ſuperdandus. tertio verò die ceratum cum myrobalano, aut abſinthij coma & iride conuenit. Quin etiam & malagmata vocata medicamenta talia eſſe debēt, vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinā ciere valeant. optimum ſanè eſt medicamentum ex ſeminibus cōſtans: quorum omnibus medicis experientia perſpecta eſt. bonum eſt & illud, in quo aut
C ſampſucus, aut ſertula ponitur. Cibi tenues ſunto, labiles, lotium mouentes, penetrabiles: alica cum mulſa, & ſorbitio ex ea cum ſale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi facultatem habet: at ſi & dauci ſeminum nō nihil addatur, ad vrinam laceſſendam pręſtantior eſt: ſubducit enim per alueolos, qui à iecore in renes pertinēt. opportunus verò eſt à iecore effluentibus illuc tranſitus & vaſorum laxitate & itineris rectitudine. Iccircò & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, vbi renes ſunt, ſecundùm os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vnguine cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromatico irrigandi ſunt. per hæc vtique ægrotum poſſe mortem effugere ſperandum eſt.
D Sin ad ſuppurationem cōuertatur; pus mouentibus medicamentis vtitor, quotquot à me in ſermone De colicis literis prodentur. Cùm pus autem iam genitū fuerit, quo modo incidendum, quo modoq; medendum ſit; alio loco ſcriptis mandabimus. Eadem nobis & de ſplene ſcripta ſunto: ſi quando & inflammationis acutæ calamitas eum inuaſerit.

Curatio acuti morbi dorſalis Venæ & Arteriæ. Cap. VII.

VEnæ concauæ, craſſęque arteriæ, quæ ſecundum dorſum extenduntur, inflammationem ardoris ſpeciem maiores noſtri appel

lauerunt. nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur: ignis E acutus & acer, fastidium, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordijs, & in auersa parte quam Græci Metaphrenon vocãt: & quotcũq; à me in volumine De signis relata sunt. Nempe & in syncopã tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (vt ita dicã) iecur est: arteriæ verò principium cor. haud ab re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem iecur in fundit. Amborum verò magnorum viscerum magna sunt germina ipsæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multumque sanguinis, sed non semel totum mittito, immo & bis, & ter, et F alio die, quò interim vires instaurentur, repetito. Deinceps cataplasmatis vtitor, & cucurbitulã præcordijs, vbi est arteriæ transitio, necnon et inter scapulas, nam ibi quoq; pulsationes sunt, affigito, liberiusque scarificato, et multum sanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm & aluus præter consuetudinem valde suppressa ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est reuocanda, acribus autem minimè vtitor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœnigræci succus esto, & radicum maluæ decoctum ad prouocandum, & ad mordendũ satis est. Extremas partes, pedes vide- G licet & manus gleucino oleo, aut sicyonio, aut ex adarce vnguine excalfacito: nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos potui dato, quæ lotium euocant, meon, asarum, absinthium. nitrum quoque inspergito. sed omniũ valentissima est cucurbita, & cinnamomum, siquis eius copiam habeat. Lac istis & alimẽti, & medicinæ vim præbet: etenim refrigeratione indigent, cùm in eorum visceribus veluti quidam ignis exęstuet, & dulci alimento, necnon & multo in parua mole: has nimirum virtutes alimenti lac obtinet: esto autem mulieris, quæ proximè peperit; & duobus lactis cyathis vnus aquæ admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Ciba H ria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fęniculi radix, & apij semen: indatur et mel: aqua verò, quę bibitur, ista habeto. Oportet etiam sudores elicere, & vbique difflationes humidas & fluxas facere. Caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & sinistræ mammę, quale in syncopa, superdetur. Cubile rectus decubitus: vt omnia his similia sint, quæ in ardentibus febribus fiunt. Exercitatio modica ad sudores euocandos, necnon & balneum, si iste interius exardescit. neque enim iudicationibus huiusmodi vitia soluuntur, & si ardoris species sunt.

Curatio

A ## Curatio acuti morbi in Renibus. Cap. VIII.

PEracuta ſanè in renibus inflammatio exoritur. ſimul enim inflã-mantur à iecore in renes diſcurrentes venæ: cum illis autem & iecur: cùm haud ita prælongæ ſint, ſed valde latæ adeo, vt renes proximi iecori ſuſpenſi eſſe videantur. Verùm & vrinæ retentio inflammationi ſuperuenit, vehementiam inflammationis adaugens: nam renum caua lotij non exeuntis alluuione replentur. Porrò idem & in calculis euenit, ſi in renibus calculus vrinę canalium laxitate maior oriatur, qui nõ egrediens inhæreſcit, atque ſic & ipſe vrinam intercludit. Cæterùm de
B calculorum creatione in libro De longis morbis ſermonẽ habebimus: quomodo aut ne coaleſcant, aut iam concreti exterantur, cõminuanturque. De calore autem atque obſtructione, quæcunque celeriter enecant, in præſentia diſſeremus. Si calculi iam conflati ſunt, adeſtque inflammatio: venam cubiti, niſi ætas præpediat, ſecato: benè fluidus autem multusque ſanguis exeat: neque enim phlegmonę tantum euacuatione mitigantur, ſed etiam calculorum intruſiones vaſorum inanitione laxantur: quin etiam per mictum calculi elabuntur. Poſtmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis et cataplaſmatis particulæ remittuntur. Artemiſia verò herba, & iuncus, & odoratus cala-
C mus in cataplaſmatis eſto. Deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto: maxime nanque ab ea parte euacuatio profuit. Aluus præterea ducatur per clyſteres cum lubricis, & viſcidis potius, quàm acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus. nonnunquam verò medicamenta ante cibos vrinam citantia dentur, qualia in vitijs iecoris narrata ſunt: pariter & cibaria ſimilia concoctu facilia. cruditas enim iſtis noxam affert. Optimum ſanè lac eſt, maximè quidem aſinæ: ſecundo equinum: ouillum autem & caprinum confert, quatenus lac eſt. Si pauperes ægroti ſint, eos lauare ſatius eſt: ſin minus, in decocto herbarum deſidant vmbilico tenus ſolio repleto. Verùm ſi ad pus ver-
D gat, quibus cataplaſmatis ac medicamentis vtendum ſit, multis in locis ſuperius traditum eſt. At ſi calculus inſtiterit; fomentis vtique, & cataplaſmatis ijſdem vti oportet. calculi verò medicamentis potabilibus conterendi ſunt, ſimplicibus quidem ſio, & prionite (aſplenum puto) herbis cum oleo aut aceto eſculento decoctis: earum quoque ſucco potui dato: compoſitis autem ea antidoto, quę Biſtimus appellatur, & ea, quæ ex viperis conſtat, & beſtia, quę Coſcinos id eſt Cribrum dicitur, & quotcunq; experientia optima eſſe comprobauit. Geſtationes iſtis, & corporis concuſsiones ad mouendum propellendumque calculum bene faciunt: nam calculorum in veſicam tranſitus ingentes dolores

concitat. quòd si inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per somnium dolorem sentire sibi videri soleant. quin etiam tanquam ex ineuitabilibus malis animus perterritus soluitur. E

Curatio acutorum Vesicæ affectum. Cap. IX.

ET Vesicæ acuta vitia renalibus similia proueniunt, phlegmonæ, & vlcera, & lapides, & grummorum obstructiones: à quibus vrinæ suppresio, & stillicidium exoritur. sed in hoc membro acutior dolor est, interitusque celerrimus: vesica enim neruus latus est. At renes veluti concrementum sanguinis iecoris speciem habent: in quibus, & grauisimi, & maxime miserabiles morbi incidunt: vnde mors cum F maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur ventris ea pars laxa, quam Ceneona Græci vocant, secanda est: multoq; oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si concretus sanguis doloris, impeditęque vrinæ author sit; oxymel bibere debet: aut calcis parum cum mulsa, quò grummi dissoluantur: deinde quæ vrinam mouent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet; absque vlla cunctatione ei magis, quàm cæteris subueniendum: neque enim id leue discrimen est. Nempè medicamina sanguinem coercentia opem ferunt: opem fert autem vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obuolutio. Epithema G bonum est, palmulę ex vino cum malo punico, aut succo rhois. Verùm si auersatur epithemata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauendum est enim vesica natura frigida tenuisque, ne ita multum refrigeretur) eam gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. A spongijs verò, nisi valde vrgeat sanguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ coctu faciles, bonum succum gignentes, lotiumq; educentes præbeantur, quales à me in capite de renibus comprehensæ sunt. Lac, vinum dulce theræum, aut scybellite. Medicamenta potabilia sunto, vrinaria, bene olentia, fluxilia, & id genus alia. Vtilisimum vtique vesicæ remedium cicadæ sunt tempore suo tostæ pro cibo exhibitæ. extra tempus H autem aridæ tritæ cum aqua: sed radicis nardi parum cum cicadis elixetur. in ijsdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quòd si lapillorum interpositio mictum impediat; oriculario specillo lapis amouendus est, vrinaq; educenda, nisi adsit phlegmone. in phlegmonis nanque neque meatus instrumentum admittit: præterea oriculario specillo vulnerantur. At si expediri medicatio nequit, homoque doloribus consumitur; locum eum, qui sub glande est, ceruicemq; vesicæ incidito: vt lapis excidat, atque vrina effundatur, ac deinde potisimum medendum est ad cicatricem vulnus ducendo: sin minus, puris

A effluuium,quod Rhæas græce dicitur, factum esse pro futura hominis vita satius est,quàm vt tormentis miserrimè cruciatus intereat.

Curatio Vuluæ suffocationis. Cap. X.

VVlua in mulieribus membranis extentis hinc atque inde secundum ilia continetur,ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur. nam ad benè olentia delectationis causa se recipit, fœdè olentia contristantiaque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur;vulua ad naturalia descendit:si extra,ostio naturalium apponatur; retrò sursumque recedit.nonnunquam verò in hoc aut illud
B latus ad lienem,aut iecur mouetur.ad re*cessum eius autem contractionemque membranulę, vt in nauibus vela,cedunt, atque consentiunt. * Aliter extētionē.
Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt. Nā si eius ceruix afficitur,atq; intumescit:fit prominentior.Si infundo exoritur inflammatio;sursum repit.Sin ad pedes foras vergat; turpis & immunda res est, dolores afferens & contristans, præterea difficulter ambulare potest,& in latus & supina decumbere,nisi pedes mulieris phlegmōne laborent. At si ad superiora vulua recurrerit;quàm ocyssimè hominem strangulat,vrget autem spiritum comprimens:neque enim prius conqueri & clamare,et opem ab adstantibus petere valet,quòd nonnullis,
C hisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. par est itaq; eos,qui his miserijs intersunt, prius quàm mulier intereat, medicū accersere. Verùm si forte aliquando occurreris; cognita phlegmone venam scindito,præcipue quidem eam, quæ in malleolo:quæ si non bene fluida sit,eam; quæ in cubito est,petito: Sed à vena malleoli sanguinis missionē repetito. Alia verò omnia administrato,quæcunq; strangulatui & citra inflammationem subueniunt:qualia sunt manuū ac pedum vincula ad torporem vsque adstringentia: fœdè olentium ol factus,vt liquidæ picis,capillorum,lanæque exustorum, flammæ in lucerna extinctæ nidoris,castorei, quod præter fœditatem odoris ner-
D uos etiam refrigeratos calefacit. lotium præterea vetus vel demortui ferè corporis sensum magnoperè suscitat,& vterum ad inferiores partes abigit. Porrò medicamenta odorata naturalibus sunt imponenda: vnguentum verò lene sit & minimè tactum vellicans,nardus, aut bacchar ægyptium, aut vnguentum ex malabathri indicæ arboris folijs compositum,aut cum aliquo odorato vnguine tusum cinnamomum: atque his muliebres locos oblinito. Quòd si ex his fusile medicamen confletur,illud in vuluam infundito. anum quoq; flatuum eductorijs inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos lubricosque humores indito,vt stercora solum eijciant,sedesque vtero am-

pla vacuaque remaneat.id ſuccus althææ,fœnigræciue præſtabit:ſertu- E
lam verò,aut ſampſucum cum oleo decoquito. Cæterùm ſi maiore vi, aut depulſione vulua egeat; tunc validæ mulieris aut viri benè tenacis manibus hypochondrium comprimatur, aut faſcijs adſtringentibus ſuccingatur: quò in anguſtum locus redigatur, neque iterum ſurſum verſus vulua procurrat.Item naribus apprehenſis ſternutamenta citentur:quibuſdam enim ſternutamento & cõtentione vulua in propriam ſedem redire poteſt.in nares autem puluis inſpiretur ex radice lanariæ, aut piperis,aut caſtoris.Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus,coxis, inguinibus attrahendæ vuluæ cauſa defigantur. amplius & dorſo inter ſcapulas ſtrangulatui ſubueniens admoueto. Sin à phlegmone ſtrangulatus proueniat; vena ad pubem veniens ſcindenda eſt, mul- F
tumque ſanguinis fundendum.Item faciei frictiones,capillorum euulſiones,vt mulier ad ſe redeat, ſimul benè facient. At ſi vel parum tolerare poterit;in decocto aromatum deſidat, odoratisque ſuffumigetur. Ante cibos caſtorei paulum bibat,& hieræ paulũ cum caſtoreo.Quòd ſi ferre valet;lauetur, & in tempore ad antiquos vſus reuertatur: detq; operam mulier,vt quàm facillimè menſes elabantur.

Curatio Satyriaſis. Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit cum appetitu contriſtationeque in actu venereo.fiunt autem diſten G
tiones neruorum cõuulſioni perſimiles, nunquam mitigabiles. Quin & ipſo concubitu ſedari non poteſt iſta calamitas. Mentis quoque alienatio ſequitur.nam primum quidẽ mpudentes euadunt, dum caſum ſuum licentioſè narrãt:audaces enim eos coeundi inſatietas efficit.Poſtea verò cùm affectus iſte deſierit; tunc ad ſe redeunt, & mente optimè conſtant. Igitur omnium horum cauſa venam in cubito & in talo aperias,& multum cruoris, ac ſæpe detrahas.neque enim id temporis intempeſtiuum fuerit & ad mentis ſtupefactionem,et ad inflammationis remiſsionem, & ad caloris virilium mitigationem faciendam,animæ deliquium afferre. quippe ſanguis multus calorem & audaciam H
valde accendit,inflammationem alit, mentis perturbationem confuſionemq; veluti eſca ignem procreat. Omne corpus etiam medicamẽto,quod Hieram,id eſt, ſacram vocant,purgato:neque enim purgatione ſolum egent, ſed etiam leni medicatione:vtrunque autem præſtare hiera poteſt.Inſuper genitalia,& lumbos, & locos inter femina & inguina(Plechada græci vocant)& locum inter anum & ſcrotum(Perinæos græce dicitur)& teſticulos lanis ab oue detonſis adhuc ſordentibus obuoluito.ſed lanas roſaceo ac vino perfundito:parteſq; iſtas mul-

A ta irrigatione madefacito, ne ab lanis caliditas oriatur: immo natiuus calor à frigida humorum poteſtate obtundatur. Eiuſmodi quoq; cataplaſmata ſuperdanda, panis cum plantaginis herbæ ſucco, & ſolano, et ſeride, & papaueris folijs, idque genus alijs, quæcunque torporem, frigoraque inijciunt. necnon & ſimilibus virilia & locos inter inguina & femina, & coxas illinito cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia, & ſpongijs vice lanarum vtitor. Interea ſubluenda aluus eſt maluæ decocto, & oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Defigantur in coxa cucurbitulæ, aut in abdomine Optimæ ſunt autẽ & hirudines ad ſanguinem deorſum attrahendũ. Et ſuper vulnera ca-

B taplaſma imponatur micæ panis cum althæa. Poſtea in àqua deſidat, vbi artemiſia, ſaluia, conyzaq; decoctę ſint. At ſi longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo ſęcundum proportionem minuta fuerit, et neruorum conuulſionis metus adeſt, (nam facile in his affectibus conuelluntur;) curandi rationem mutare opus eſt. quippe calefacientia admouẽda ſunt, gleucinum ſcilicet oleum, aut ſicyonium pro roſaceo. lanis autem mundis & cataplaſmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiuſmodi curatio mitigauit. amplius & caſtoreum cum mulſa bibitum. Cibaria parùm nutrientia frigidaque ſunto: pauca triticea: pluri-

C ma olera, malua, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo ſuo tempore collectus. A vino, et carnibus, lõgo temporis interuallo abſtineto: ſiquidem vinum eſt neruorum calefactio, animę remollitio, voluptatis reuocatio, genituræ creatio, venerisq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia ſcripta ſint. Oportet autem & iuuenem medicum ipſum ſuo marte aliqua ſibi cõparare: neq; omnia ex alienis commentarijs depromere. Hoc ſanè pacto acuta vitia fiũt, vt ordine ſingulis, quæ ſcripta ſunt, aut omnibus vti valeas.

D

ARETAEI CAPPADOCIS DIVTVRNORVM MORBORVM CVRATIVVS.

Liber primus.

Procemium.	Cap. I.
Curatio Cephalææ.	Cap. II.
Curatio Vertiginoſorum.	Cap. III.
Curatio Morbi comitialis.	Cap. IIII.
Curatio Melancholicæ.	Cap. V.
Curatio Phthiſis ſeu vlcerum pulmonis.	Cap. VIII.
Curatio Vlcerum iecoris,& effuſionis puris.	Cap. XIIII.
Curatio Lienis.	Cap. XV.

Cætera capita deſiderantur numero octo. vide primum librum de ſignis & cauſis longorum morborum.

Procemium. Cap. I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala eſt: nam ob cunctationem in vitia inſanabilia prolabuntur. Inflatio ſanè ita habet, vt non facile recedat, ſi ſemel inuaſerit: at ſi & diutius trahitur, temporis ſpatio vires acquirit: & nonnunquam euenit, vt commoriatur. Exiguos quoq; morbos maiores excipiunt: cumq; priores diſcrimine vacarent, eorum ſoboles perniciosa exoritur. Itaque nullo pacto ægrotum ſilere conuenit, ne morbus deprehendatur, erubeſcentem: neque aufugere, vim curationis metuentem: neque medicum pigrum eſſe, ignauumque oportet: vtrunque enim ad morbum inſanabilem efficiendum conſentit. Nonnulli autem ſunt ægroti, qui præſentium, necnon & futurorum ignoratione ad finem vſque cum morbo degunt. Nam plerique neq; pereunt, neque futuram mortem ſuſpicantur: quocirca neque ſe medici fidei committunt. Horum probatio ex cephalęa colligitur: de qua prius ſermonem inſtituam.

E

F

Curatio Cephalææ. Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium eſt, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborum capitis inuaſio quidem tolerabilis eſt: nam parum dolent, aures ſonant, grauitas adeſt: at ſi intendantur, finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores ne ſpernito: nam

A & exiguis medicamentis in quibuſdam diſcuſsi ſunt. Si plus temporis extrahuntur;maiores cruciatus ſuperueniunt.propterea vena cubiti incidenda eſt: ſed duobus ante diebus vinum bibat.tantum autem ſanguinis detrahito, quantum eius vires tibi coniectanti oſtenderint.verùm non ſemel totum detrahere magnopere expedit. porrò quorum vires copioſam ſanguinis detractionem patiuntur, his ipſis continuo morbus diſcutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit. Tribus autē quatuorùe diebus interiectis liberalius alendi ſunt. Deinceps purgatorium,hieram quod vocant, cum mulſa propinandum:ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit.modus verò medica
B menti quatuor aut quinque drachmarum pondo eſto. Quòd ſi bene purgauerit;tunc lauandus eſt,& vinum exhibendum, & vires augendæ.Poſtea iterum vena frontis recta ſcindenda eſt:hæc enim eſt opportuniſsima ſanguinis detractio. modus autem eſto hemina, aut paulò plus.neque vltrà ſanguinem mittito, quoniam vaſa inanire non expedit.Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito,alteram inter ſcapulas citra ſanguinis effuſionem admoueto: et eam,quę in vertice fixa eſt,liberius ſcarificato:quò ſanguis vberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia nanque ad oſſa vſque penetrantia cephalæam iuuant.Quòd ſi vulnera cicatricem du-
C cant,arteriæ ſecentur:duplices autem ſunt, aliquæ poſt aures paulò vlterius,proprijsq́; motionibus produntur:aliæ verò aurium arterię prorſum verſus ſitæ ſunt auribus proximæ:nam inſtrumento,quod Antitrochon græci nominant, adducuntur.verùm hæ quoque proprijs pulſationibus innoteſcunt. nempè maiores oſsibus vicinæ ſecentur: hæ nanque vtilitatem afferunt.adiacent & aliæ ſingulis auribus oppidò tenues,quas incidere prorſus inutile eſt.modum verò incidendi in libris De manuū operationibus expoſui.Cæterùm poſt medelam in cephalæa,morbo comitiali,& vertigine,vtque ſemel dicam,in omnibus capitis vitijs(prius ventre,aut purgatorio, quod deuoretur,aut clyſteri,
D euacuato)pituita euocanda eſt modo è naribus per ſternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. Species autem ſternutamenta citantium ſunt piper,radix herbæ lanariæ, fibri teſticulus.hæc quidem ſunt vulgata & communia.ad læuorem autem terito, & cribrato, & calamo aut craſsiore pennæ anſerinę caule inſpirato. His efficacius in attrahendo violentiusq́; euphorbium eſt cum aliquo ipſorum admixtum. Quin etiam cum oleis miſcetur gleucino ſcilicet, aut ſicyonio, id eſt, ex cucumere ſyluatico,aut cum vnguento ex ſtyrace: redditur autem magnopere liquidum,vt fuſile ſit.infunditur per naſi fiſtulam:hæ verò geminæ ſunt,atque, ab vno canali cognatæ & cohærentes adeo, vt

ſemel vtriſque infundendum ſit.neque enim tolerabilis eſt alterutrius E
naris ſigillatim dilatatio. nam protinus caput accenditur, & acerbus dolor inuadit. Quæ autem per os pituitam eliciunt, hæc ſunt: ſinapis, granum cnidium, piper, vua taminia: id præſtat vel mixta, vel ſingula. Cæterùm quoniam & ipſa mandere, & expuere aſsiduum eſt: iccircò & cum aqua, aut mulſa, aut poſca permixta danda ſunt: atque os eluendum. ad tonſillas enim impulſo humore extentoq; collo expirationis flatu abluatur. Poſteaquàm pituitam, quantam libet, eduxeris, permulta aqua calida lauandum caput, atque perfundendum: vt perſpirabile atque difflabile reddatur: ingentes enim obſtructiones fiunt. Cœna frugalis & ſimplex eſto: in qua & vinum ad ſtomachi reſtitutionem ſumatur, ſiquidē & ipſe magno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri F
ſtabiliueris, lotione per clyſterem vſitata opus eſt: in qua nitri multum inſpergatur, aut reſinæ à terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. poſtridie ſanguis è naſi interioribus detrahatur: intro enim prælongnm inſtrumentum immittitur, quod Cateiadion vocant, aut illud, cui Storyne nomen eſt. aut ſi quis horum copiam non habuerit; pennæ anſerinæ caulem craſsiorem ſumere debet, eiusque neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ incidere, atque ſic in narem vſque ad oſſa, quæ ob cribri ſeu colatorij ſimilitudinē Ethmoeide vocantur, immittere: deinde vtraque manu agitare, quò locus à dentibus inſculpatur, ac vulneretur. Facilis eſt autem ac copioſus ſanguinis curſus: nam G
graciles venæ hîc deſinunt, corporaque hac in parte mollia ſunt, & ſectioni habilia. verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus nouit, herbas ſcilicet aſperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitantes. cum verò quantum ſatis ſit, euacuaueris, quod erit heminę dimidium; coercendus ſanguis eſt ſpongijs & poſca. aut aliquod aridum, quod ſiſtendi ſanguinis vim habeat, naribus inſpirandum, galla, aut ſciſsile alumen, aut balauſtium. Verumenimuerò poſt hæc remedia ſiue dolor capitis perſeueret, ſiue deſinat; oportet ad finem huius medicationis peruenire. quoniam id malum ſæpe reuerti ſolet, & in ſuo vigore conſiſtens plerunque deliteſcit. Itaque nouacula H
deraſis capillis, (quādoquidem & hoc capiti prodeſt,) ferramentis candentibus vrendum eſt: ſi in ſuperficie, ad muſculos vſque peruenias: ſin oſſe tenus penetrare velis, à muſculis caueto. nam muſculi exuſti neruorum diſtentiones cient. quòd ſi in ſumma cute vſſeris, vinum odoratum album cum roſaceo infundere ſatis eſt: Pittarium verò malefactum per triduum ſupra cruſtas extendito. quòd ſi cruſtę altius deſcendant; porri comam cum ſale tritam, linteoloque illitam ſuper dato. Tertio die cruſtis ſummam cutim tantum occupantibus ceratum ex

roſa

A rosa:profundioribus autem lentem ex melle imponito. Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ sint, alio loco descripsimus. Nonnulli super frontem ea in parte, vbi sutura est, quæ Corona dicitur; cutim osse tenus inciderunt: illudque aut exterentes, aut excidentes vsque ad meditullium (quam greci Diploen nominant) ad carnis repletionem perduxerunt. Alij & ossa ad membranam vsq; perforarunt. Verùm id genus remedia temeraria sunt: nihilominus tamen adhibentur, si omnibus alijs tentatis adhuc cephalea perseuerat, & æger est animosus, vel corporis robur excellit. Nempè si paulatim ad sanitatem accesio fiat; exercitationes recto corpore pectori humerisq; adhibeantur, manuũ
B fiat gesticulatio, alteres iaciantur, saltu corpus moueatur, atque in his peritè corpus torqueatur. primò & postremò crura fricentur, medio tempore caput. picatio asiduè picem inspergẽdo administretur. item caput rubrificandum nõnunquam sinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur: nonnunquam medicamenta simul illinendo, quale est illud, quod ex adarce, & euphorbio, & pyrethro componitur. proficit autem & ad dolorem in tempore sedandum, & ad radicem mali extirpandam thapsiæ succus, & medicamina cum ipsa iungenda quotcunque cutim tumefaciunt; & varis similia tubercula excitant. Victus ratio in singulis dolorum generibus tenuis esto: exiguus
C potus, & aquæ potio ante vllam medelam potisimum adhibeatur. ex toto verò ab acribus temperet, cepis, allijs, et succo laserpitij. à sinapi autem non penitus: siquidem eius acrimonia, præterquàm quòd stomachi vim roborat; capiti quoque haud ingrata est; pituitam fundens ac difflans, aut ad inferiora deturbans. Leguminum pesima faba est, & eius species pisa, & quæ à græcis ochri, & dolichi nuncupantur: illi cicerculæ folio similes, hi faseoli aut lobi à nonnullis vocitati. secundo loco ponitur lens: quæ nonnullis concoctionis excretionisq; virtutibus prædita est: sed caput replet, doloremque concitat: nihilominus cum pipere elixa spernenda non est. Far lotum haud ingratum est cum vi-
D no & melle, quantum ad condimentum satis sit: & ex ipso conflata sorbitio, & eius semina in simplici iusculo decocta. vtique bona sunt & in condimento, quod græci Caryceam vocant, semina cari, coriandri, anesi: apij verò semen ijs anteferendum. mentha herba, & pulegiũ preterquam quòd benè olent; quandam vim habent, & vrinam mouendi, & flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetustæ omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur. Inter aues torquatus palumbus, columbus, & aliæ quæcunque haud ita multum pingues sunt, suum extremitates, lepus assatus. Bubula ouillaque caro crassum succum creat, & caput replet. Hœdus non penitus malus. Lac & caseus ca

put dolore vexant. Ex piscibus saxatiles deligẽdi,& quotquot in ea regione optimi censentur. Olera elixa quidem ea assumantur, quæ lotiũ & ventrem citant, malua, blitum, beta, asparagi, acris verò & brassica est. At inter cruda lactuca omniũ est optima. Radices autẽ etiam elixæ prauæ sunt. radiculæ, rapæ, pastinacæ vrinã mouent, sed caput explent. sisarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum album tenue dulce admittatur, tantum adstrictionis habens, quòd aluum nõ remoretur. Omnia bellaria capiti inimica. quĩn* et palmularũ omne genus. ficus autem & vua demulcent, & quicquid ea parte anni, quam Horã græci vocant; bonitate pręstat. sed quibuscunque vel etiam iuuantibus satiari malum est. peior est cruditas: labores minus, quàm cruditas nocẽt: nihilominus & ipsi sunt detrimentosi. Deambulationes matutinę aluo prius exonerata citra spiritus difficultatem benè feruntur optimę sunt etiam & à cœna. gestatio longa per loca non ventosa conueniet. atque vbi sol caput non feriat: ei nanque sirius officit. Vsus veneris capiti ac neruis labem accersit. Peregrè proficiscatur ęgrotus in regiones calidiores ex frigidioribus, & in sicciores ab humidioribus. Cõfert & nauigatio, et in mari vitæ traductio. & siquis sit maris accola; in salsa aqua frigida lauari, & in mari natare, & in arena volutari, victumque ex mari quærere proderit. Doloris verò capitis, quẽ Eterocraniam græci nominant, eadem medicamina sunto: nam quæ toti capiti remedia conducunt, eadem singulis eius partibus adhibere, bonũ est. Quibuscunq; verò per hæc morbus depulsus non fuerit; ijs reliquum est, vt veratro vtantur, vtpote vltimo atque valentissimo omnium remedio.

* Aliter præter.

Curatio Vertiginosorum. Cap. III.

ET succedit cephalææ vertigo, & ipsa per se proprijs de causis oritur, si profluuium ab hęmorrhoidibus coercetur, si è naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueuerat, si corpus non diffletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. Igitur si ab cephalæa ducit originem; ea medendi ratione vti debemus, quæ ad cephalæam supra exposita est. quibus autem violentius cum vltimis remedijs occurrendũ sit, posterius explicabo. Sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit; vsitata excretio mouenda est. naturæ nanque salutare est materiæ recursus. At si ista tardat, malum verò increscit; in alijs quidem suppressionibus aut sanguinis è naribus manare assueti, aut sudorum, sanguis mittendus est è vena cubiti: Sin ab iecore multis humoribus affluente, aut à liene, aut ab aliquo ex visceribus in medio corpore positis vertigo prodeat; cucurbitulę subueniũt. Sed quantum ex vena defluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum. sanguis enim est causę

A alimentum:quemadmodum & ventriculus. Deinceps capitis remedia ſubiungenda, vena cubiti recta, aut naſi arteriæ vtrinque in angulis ſecandę: cucurbitula vertici affigenda: caput radendum, rubrumque faciendum: pituita è naribus per ſternutatoria, aut ex ore, quemadmodum docui, euacuanda: omnia denique modo in cephalæa narrato administranda. duntaxat adijcitur cyclamini ſuccus, aut anagallidis in nares fundendus. Poſteaquàm verò medicaminum capitis ad finem perueneris; deinde quotquot efficaciora ad vertiginoſos inueniuntur, ea ſunt adhibenda. Vomitibus à cœna, necnō vomitibus ab eſu radicularum vti poſtea decet: quin etiam ad veratri aſſumptionem hæc præ-B paratio fuerit. nam præexercendus eſt ſtomachus, cùm vehementioribus vomitorijs vti volumus. Pituita quoq; impræſentia magis attenuatur, & ad veratrum benè funditur. Veratri exhibēdi modi plures ſunt, vt validioribus quidem ſuccurrat, ad magnitudinem amę, ideſt placentulæ, aut paulo craſsius eſt incidendum: & cum fare loto, aut lente aſſumitur pondo drachmę duę. imbecillioribus autem & gracilioribus decoctum cum melle propinatur. duarum aut trium myſtillarum modus eſto. quis verò ſit faciendi modus, alio loco declarabitur. Inter ſingula autem remedia æger cibis reficiendus eſt: quò ea, quæ interim incidunt, ſuſtinere valeat. In acceſsionibus quoque ſic opitulandum eſt,
C deliganda ſunt crura ſupra talos & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros propè cubita. ad caput irrigandum facit roſaceum cum aceto. oleo verò incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium, aut hederam, aut id genus alia. fricentur extrema, & facies. olfaciat acetū, pulegium, mentham, aliaque eiuſmodi ex aceto. inter dentes aliquid apertionis cauſa imponatur. nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæreſcunt. in tonſillis fiat titillatio: vomitus citetur. nam interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Hactenus ad acceſsionis leuamen & tenebrarum diſcuſsionem dictum ſit. At de vniuerſa victus ratione tam in curando, quàm poſt curationem hęc noſtra ſenten-
D tia eſt. Somnus multus ęquè, atque inſomnietas inimica ſunt: multus enim ſomnus ſtuporem capitis ſenſibus inijcit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. Hi planè grauitatis, et ſonorum in auribus, et ſplendorum quorundam oculis obuerſantium cauſæ, morbi verò indicia ſunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum ſubtrahit, laborem affert, corpus contriſtat, mentem labefactat: propterea facilè furere, atq; atra bile vexari iſti conſuerunt. Mediocris autem ſomnus ad alimenti diſtributionem, & ad laborum diurnorum leuationem vtilis eſt. Aluo ad excretionem conſulendum: nam difflationis cauſa potior aluus eſt. Iterum crurum frictio per aſpera linteola vſque ad ruborem, deinde

dorsi & laterum, postremò capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies consistentia spiritus post ambulationes esto. Vocē leniter exercere oportet, grauibus vocibus vtentem sonum ædere. acutæ nanque voces capitis distentiones, temporum palpitationes, cerebri pulsationes, oculorum inflationes, auriumque tinnitus efficiunt: mediocriter acuta vox ędita capiti prodest. Postea verò gestationis tempus adest ad difflandam totam capitis grauitatem opportunæ. longa sit autem, verùm citra fatigationē, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque asiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur. sed rectæ & longæ & lenes ac superioribus locis gestationes fiant. Siquidem ita assueti sint; optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit. prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exercendæ, horumque frictiones faciendæ. In his verò leniter agendum: vt caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur. postea suum ipsius caput erectum fricato diutius hunc laborem sustinens. Quin & exercitationes ad ceruicis vsus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant. sursum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit, aut discorum iactu, aut certando cestibus, aut pugnis. pila verò parua & magna detrimento est. nam capitis & oculorum circumuolutiones atque intentiones vertigines afferunt. optimę faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, & omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida lauatione melior. astringere, densare, siccare caput frigida lauatio efficacissimè potest: & hic salubris status est. humectare, soluere, tenebras offundere valentissimè calida lauatio potest: & hæ capitis morborum causæ sunt. tales sunt & austri auditui graues. exercitationibus quies succedat, vt perturbationem sedet. Capitis pressiones ad cutim poliēdam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio est res optima & ad manum. coma olerum assumatur, quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Liquamen bonum stomacho, ori suaue, aluum leniens, neque graue capiti, ex thymo, aut thymbra, aut sinapi cōficitur. Oua hyeme calida, ęstate frigida, putamine spoliata, nō tosta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, salsamentum rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum cōdiendi causa assumi debet. Post hæc sal adhibēdus. Ocium & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur sub aere perspirabili. delectat autem locus aut arboribus cōsitus, aut herbidus. Vtique vertiginosus cùm ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parū vnguine corpus sublinens: si nolit, at crura tantum. cœna triticea esto, quale est Itrion, quod est placentæ genus, aut sorbitio ex alica, aut ptisa

A na flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò ſuauiorem ptiſanam reddētia ſunt piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum, vt innatet. acetum verò acre vtiliter aſſu mit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, ſuum pedes & capi ta. Volatilia omnia, ſed multitudinem cōiectura metiri oportet. lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infeſtant præter palmulas aut maturas ficus, aut vuas. ſi flaribus homo vacet, hæc benefacient. In ſecundis quoque menſis vtiliter ea ſu muntur, quæ facilè concoquuntur, ſi nidore vacant, & leuia ſunt. Poſtea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad ſomnum conuerſio

B adhibenda.

Curatio morbi comitialis. Cap. IIII.

INgentibus medicamentis atque valentiſsimis in morbo comitiali opus eſt. nam quoties eius in mentem venit, non modo laborioſum malum, & periculi plenum; ſed etiam generis morbi fœditatem, & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita exiſtimo, ſi ſe mutuò in acceſsionibus ſpectantes ægroti, quęcunque patiuntur, cernerent; non vltra vitam ducere tolerarent. verùm quæ ſingulis atrocia fœdaque inſunt, ſenſus priuatio, intuendique ſublata facultas abſcondit. Cæterùm

C medendi rationem naturæ facilitatem ſequi optimum eſt: quando per ætatis mutationes in longe melius hominem permutat. Quoniam ſi vſitatus malo victus, in quo morbus alitur, deſierit; non vlterius hominem infeſtat. ſimul enim cum priore victus ſpecie morbus recedit. Igitur ſi caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quę à nobis in capite De cephalæa relata ſunt, facere neceſſe eſt: detrahēdo ſanguine, & corpore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta ſecandę ſunt: cucurbitula admouenda. nō eſt autem vſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante, & poſt aures incidendæ. inter hæc omnia excellens pur

D gatio facienda purgatorio, quam hieram vocant, atque his, quæ è capite pituitam eliciunt: ſed multo valentiora ſint medicamenta: ſiquidem iſtorum habitus eſt dolorum patiens: Hilaritas verò & bona ſpes id genus ægros miſeros reddit. Opus eſt etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vſq; ad ſecundam laminam oportet: deinde ceratis cataplaſmatiſque vti tantiſper, donec membrana ab oſsibus receſſerit. Terebra nuda oſſa circuncidere conuenit: ac ſi paulum reſiſtant, vſque ad ſpontinam auulſionem perſeuerandum, quouſq; nigra nonnunquam iſtorum, & craſſa membrana inuenta fuerit. Cumq; per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante medico vul

neri cicatrix inducta fuerit; ægrotus morbũ euasit. Maximè omnium E
capitis ad ruborem vsque frictiones valent vsitatæ quidem, quæcunq;
à me superius traditæ sunt: valentior est autem, quę fit per cantharides.
sed tribus diebus ante, quàm his vtamur, lac, vt vesica muniatur, biben
dum est: cantharides enim magnopere vesicã lędunt. Hęc abundè sint,
cum caput affectum est. At si mediæ corporis partes causam præbent,
& ab his morbus exoritur: rarissimè autem ista fiunt: potius enim me-
diæ partes in consensu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti ma
lo, quod ægritudinis initium est: vtcunque igitur res habeat, & in his
vena cubiti soluenda est: à visceribus enim materiæ cursus est. Quin
etiam isti magis, quàm alij, purgandi sunt & hiera, & cneoro, quã thy- F
melæam vocant, & coccognidio, quæ chamelæa dicitur: hæc enim pi-
tuitam extrahunt. peropportunum autem ipsis remedium est cucurbi
tula. epithematum verò & cataplasmatum sylua omnibus perspecta
est, & ea vbique scribere superuacuum ducimus: nisi quatenus eorum
vim nosse conueniat: quòd scilicet ijs extenuare, per halitus digerere,
fluxa spirabiliaq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus me-
dicamentis calidis, aridisque, & vrinam mouentibus in nutritione, &
in medicatione vtendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sępius in
mense ex aqua mulsa potus. præterea quæcunque ex varijs composita
medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita an G
tidotus, & mithridatica ex pluribus constans, nec non & Bystini anti-
dotus bibenda est: quandoquidem hæ concoquendi facultatem robo-
rant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ sunt. nam quæ-
cunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur
antidotis, cinnamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselisque om
nia genera. & quod nam ex valentissimis remedijs in istis compositis
non reperies. Fama est & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & do
mesticos feles comesos morbum discutere. At ego istorum periculum
nõ feci. nonnullos autem vidi nuper iugulati hominis vulneri fialam
subijcientes, atq; inde haustum cruorem bibentes. O ingentem necessi H
tatem, quempiam sustinere, malum malo piaculo depellere: atqui ex
ea ad sanitatem nec ne isti peruenerint, nemo verè mihi affirmare po-
test. Quin & quendam autorem legi, qui humanum iecur epulandum
apponi precipiebat. sed hæc illis scripta sunto, qui ad hunc vsque mise-
riæ terminum peruenerunt. Præterea & victu opitulandum est, & sin-
gulis remedijs, quæ aut ab alijs, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. vtiq;
in hoc casu nihil spernendum est, nihilq; temerè faciendum; maximè
quælibet exigua adhibendo, quæ penitus prosint, nihil verò lædant.
Etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimen-

A ta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter conſideranda ſunt. Somnus multus craſsitudo eſt, ocium nebula ſenſuũ, bonum verò mediocritas. Alui excretio à ſomno, præcipue flatuum ac pituitæ res optima. Ambulationes longę commodæ ſunt, nõ flexuoſæ bonum ſpiritum reddunt, ſub arboribus myrto, aut lauro, aut inter acres & benè olentes herbas calamenthum, pulegium, thymum, mentham, maximè quidem agreſtes & ſponte naſcentes: ſin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque geſtationes longæ, & ipſæ rectæ fiant. Itinera facere bonum eſt non ſecundum fluuiũ, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus affert.

B neque vllum, qui in orbem voluatur, neque turbinem, qui circum agatur, inſpiciat. eſt enim imbecillior, quàm vt firmum ſtabiliat ſpiritum. nam ſimul cum circulo vertitur: circumuolutio autem vertiginem, et comitialem morbum accerſit. Poſt geſtationem lenis deambulatio, poſtea quies: vt agitatio in geſtatione contracta ſedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis ſudario ex crudis linis confecto inuolutis: inunctio non valde pinguis ſit: frictio lenta quidem, ſed durior denſandi cauſa: tumidi enim & craſsi ſunt plurimi. in medio verò totius frictionis caput erectum perfricetur. Exercitationes ad ceruices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia, quæcunque à me

C de vertiginoſis dicta ſunt adminiſtrentur. ſatis verò hic ex copia ibi deſcripta poſitum eſt: præterquàm quòd velociores horum exercitationes eſſe oportet ad ſudorem mouendum, caloremq; excitandum: hæc enim omnia extenuant. Verùm & in omni vita oportet excandeſcentiam iracundia vacantem inijcere. Alimenta omnia ex craſſis leguminibus mala: triticei verò panes ſicciores præbendi: alica elota, & ex ea ſorbitiones. ſed medicamenta voluptatis cauſa eadem cum ſupra poſitis ſunto: nunc autem plura ex acrioribus ponito piper, zingiber, libyſticum. Liquamina verò ex aceto & cumino & ſuauia ſunt & vtilia. A carnibus quidem maximè in totum abſtineant, ſin minus, in curatio-

D ne ſaltem: in refectione verò carnes deligantur, quæcunque ſunt natura leues: quales ſunt volatilium, præter anatem, & concoctu faciles, vt lepores, ſuum pedes, ſalſamentum. & poſt hæc ſitis vtilis eſt. Vini paulum bibatur albi tenuis odorati quod lotium mouet. Elixorũ olerum aſſumantur quęcunq; facultate acria extenuant, et vrinam citant: qualis eſt braſsica, aſparagus, vrtica: crudorum autem lactuca ea parte ęſtatis, quam horam græci medici nominant. Cucumeres autem & pepon viro quidem robuſto ſuperuacua, nonnullis verò guſtatione tenus prębenda. mala eſt enim horum multitudo, cùm frigida ſint, atque humida. Fici viridis & maturæ vuæ vſus conuenit. Ambulationes, poſt eas

animi oblectatio molestia carens iuuat. iracundia vtique & venus noxiæ sunt. Effectus enim morbi similitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur. Nam quoniam naturalis in virum transitus aliquantum proficit, puerorũ naturã in tempestiuo concubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. sed isti à natura sponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. Hæc enim singulis ætatibus propria simul opportunis temporibus creat. in tempore nanque concoctiones seminis, barbę, canorum. Quis igitur medicus naturæ cum mutationem seminum à principio, tum præfinitum singulis tempus variauerit. Quin & in morbi naturam impegerũt nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, ante immaturitate rei noxam accipientes. vitam autẽ degere oportet in regionibus calidis & siccis. siquidem res frigida atque humida morbus est. E F

Curatio Melancholiæ. Cap. V.

NVm sanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melancholicis. ex quo humore morbus oritur: quin etiam ex non pauca malorum succorum (Cacochymiam gręci nominant,) multitudine. Itaque si in iuuenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore; vena in dextro cubito media cædenda est: vt à iecore sit opportunum effluuium. id enim viscus sanguinis fons est, & bilis generatio. vtrunq; verò melancholiæ alimentum. cædenda est, inquam, licet sint graciles & sanguinis inopes: sed paulum sanguinis mittendum; quatenus videlicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam noxam earum tenor accipiat. Nam & si crassus, & biliosus, & concretus, & ater, qualis amurca, sanguis est; nihilominus ipse naturæ prælium est atque alimentum. Quocirca si plus, quàm decet, sanguinis effuderis; natura cibi penuria de propria sede prolabitur. At si sanguine refertus est æger; plerunque quidem non vsque adeo malus sanguis est, vena tamẽ vtiq; secanda est. verùm non eodem die, sed alijs diebus repetendo, quantum satis est, sanguinis, detrahatur: eodem verò die modum sanguinis mittendi vires declarabunt. medio tempore, quò aliam euacuationem sustinere valeat, liberalius nutriatur. Opus est autem & ventriculo ipsi quoque ægrotanti & laboranti opitulari. eum verò si atra bilis vrget; per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id enim bilem atram expurgat: necnon & thymi attici coma & ipsa bilem atram educit. commodissimum est autem singulorum partem, vt ex vtroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. post purgationem lauetur, vinique paulum bibat, & alia in cibis iucunditas concedatur. stomacho enim ac viribus G H

laboriosa

A laborioſa purgatio eſt. poſthac iterum ad media faciendus tranſitus. cùm prius verò cataplaſmate atq; irrigatione laxaueris; cucurbitulam iecori & ventriculo, aut eius ori admoueas. nanque hæc detractio multo, quàm ſectio venæ eſt opportunior. tergis quoque inter ſcapulas cucurbitulam affigito: ſiquidem eo loco ſtomachus adhæreſcit. Deinde rurſum reficiendus æger. Atque ſi alimentum vires inſtaurauerit; caput radendum: cui poſtea cucurbitula affigenda eſt. huius enim morbi inter alios prima ac maxima cauſa in capite eſt. Porrò neque ſenſus ipſi à noxa immunes ſunt: nam inde ipſorum exortus atque initium eſt. commutantur igitur & ipſi, ægritudinemque participant. vtique non B nulli & ſenſibus delirantibus corruptè ſentiunt. At ſtomacho potiſsimùm ſuccurrendum eſt: cùm & ipſe malè habeat, & in ipſo bilis atra reſideat. Igitur abſinthij ſuccum ab exiguo incipiens ad fabæ vſq; magnitudinem aſsiduè deuorato. id enim ne bilis gignatur, impedimento eſt. Benefacit & aloe. nanque ipſa ad inferius inteſtinum bilem deducit. Nempè ſi recens malum ſit, neque multum homo à naturali ſtatu diſceſſerit; alia huic medela opus non eſt: ſed reliqua victus ratione vtendum, & ad priſtinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandam: quæ omnia, ne iterum morbi reuertantur, efficiant. Victum autem in refectione con- C uenientem poſterius exponam. Si ab his paulùm debilitatus morbus denuò inualeſcere viſus fuerit; vehementiora medicamenta requirit: neq; in aliud tempus differendum eſt. Verùm ſi ab coercitis mulierum menſibus, aut in viro ab ſuppreſſo hæmorrhoidum profluuio morbus creatus eſt; irritandi ſunt loci, & aliquid ſoliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neq; deſcendit, in aliam quampiam partem ſanguine prolapſo, morbus verò exacerbatur; euacuatio facienda eſt, & à talis incipiendum. Quòd ſi non, quantum ſatis eſt, ſanguinis, inde mana uerit; cubiti quoque vena ſecetur. Interiectis autem reficiendi cauſa tribus, aut quatuor diebus, Hieram, id eſt, Sacram, quæ purgatoriũ medi- D camentum eſt, potui dato. Ad hæc cucurbitam medijs corporis partibus applicato, iecori videlicet affigẽs. Sed maturanda negocia ſunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obſequitur: ſi magnis autem non vincitur, ſed reſiſtit; tunc firma ſede melancholia nititur. Quòd ſi penitus totum corpus occupauerit ſenſus, mentem, ſanguinem, bilem, neruos etiam corripuerit; & ipſa inſanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori ſobolem inſerit, furoris, neruorum diſtentionis, reſolutionisque. quę ſi à melancholia proueniunt; ſanationem vtiq; accipere nequeunt. Quam ob rem ad hoc malum propulſandum veratro vtendum eſt. Sed antequàm veratrum ægrotus accipiat; ſtomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, &

corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæc præſtant nonnunquam E
ieiuno ſtomacho, nonnunquam radice prouocati. Docebimus verò et modum & materiam: docebimus & veratri ſpecies, & vtendi ratioñe: item quo pacto ſingula & diſtinguere, & ordinare prius oporteat: & quo pacto in vomitionibus ſubueniendum ſit, indicabimus. Incredibile eſt autem niſi ab his funditus cõuulſus eſt morbus, at multorum ſaltem annorum interuallo non ſopiri. plerunq; enim poſtea melancholia rurſum ſuboritur. Quòd ſi iam firmas radices egit; nihil iam vltra differendum eſt: ſed quæ ad veratrum pertinent, omnia adminiſtranda. Nempè ægroti omnes ſanari non poſſunt: medicus enim Deorum potentiam anteiret. verùm dolores ſedare, morbos intercipere, atque F
obſcurare, medico fas eſt. Itaque nimirum his, quæ poſuimus, adhibitis, medici defatigantur, ſeque aliud quicquam facturos negant. atque duas cauſas, aut morbum inſanabilem eſſe, aut omnia ſe remedia tentaſſe prętexunt. Nihilominus tamen ſacram ex aloe medicinam ſubinde præbere haud alienum eſt: ſiquidem opportunum melancholię ſubſidium affert, ſtomacho & iecori ſubuenit, bilemque deijciens mirificè prodeſt. Quin etiam maluæ ſeminis pondo drachmam ex aqua propinare optimum eſſe quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea ſunt ſimplicia medicamẽta: quorum alijs alia vtilia ſunt. Poſt id genus labores demum reficiendus æger eſt: quibuſdam enim, quandiu medicatio adhibetur; tandiu morbus permanet, quanuis labefacta G
tus ac debilis: at ſi homo carnes reſarciat, ac vires inſtauret; ſimul omnia morbi veſtigia obliterantur. nam potentia naturæ ſanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectionem conuertatur ægrotans in aquis ſponte calidis ſæpe commorans. medicamenta enim, quę in his ſunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut ſulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona vtique eſt humectatio morbi ſquallorem tollẽs, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remiſsionẽ maximè faciunt: verum ſiccæ ac denſæ melancholia laborãtibus carnes ſunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur. cum multo aũt oleo, hæc cõtineat. H

Multa deficiunt.

panes loti cum vino aliquo dulci theręo, cretenſi, & ſcybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel, quæ iam diu permixta fuerint. oua & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes vim detergendi habentes: porcorum pedes, & capitis partes: auium alæ pingui carentes: venatio, vt leporis, caprearum, damarum carnes: fructuum autumnalium quiſquis optimus fuerit. Stomachi ſubuerſioni conſulendum eſt ante cibum, quò minus deuoratus reij-

A ciatur. quare ante omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est, bibitumque per vomitum reddendum: quò stomachi excrementa purgentur. sic enim cibus in ventriculo firmus residet. At medicamina necessariò educendorum purgatoria sunt pini fructus, & vrticæ: semina coccali & piperis, amygdala amara. mel eis consistentiam præbeat. Sin exiccare volueris; optimè proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen ex viperis, & Bistini, & Mithridatis antidotus, et id genus alia propè infinita. Exterius aponeda sunt cataplasmata, quorum materia est sertula, & papauer, & terebinthi lachryma, & hyssopum, & oleum ex rosis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia
B cogantur. Inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, & alia, quot quot carnes reficiunt, & vires instaurant, & naturam in antiquum statum reuocant; administrentur.

Sextũ & septimum caput deficiunt.

De curatione Phthisis, seu vlcerũ pulmonis. Cap. VIII. Carens principio & fine.

quemadmodum in naui & tranquillitate. nam si recte habuerit ægrotans; in mari gestatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam siccum marina salsugo communicat. à gestatione quiete concessa vtendum in præsentia pingui oleo. post fri-
C ctiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò, deinde adiiciendum vsque ad heminas quinque, aut sex, aut multo plus etiam: sin minus, at saltem quantum quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro omni alimento satisfecit. Lac verò assumptu suaue, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca à pueritia familiarius est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur læuigans, ad eijciendã pituitam facilem spiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, vlceribus dulce subsidium, et quolibet alio benignius. siquis multum lactis potat, nullo alio eget alimento. in morbo enim bonum medicamen est lac, eiusdem & alimentum effici
D tur. nam hominum lacte vescentium nationes frumentum nõ edunt. optima verò est cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunq; edulia ex lacte fiunt. quòd si et alia esca indigeat; eiusdem generis esto. ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus verò condiendus erit, quatenus absorptu facillimus sit. siquid etiam saporis iucunditatem afferens capiat; & illud medicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetũ, aut mel. si ventriculus non concoquit; huiusmodi exhibenda sunt. At si nihil ventriculo tale exhiberi necesse sit; omnibus ptisana præstantior est. Licet & ptisanam in alicam permutare: minus enim flatuosa, & concoctu facilior est; si quemadmodum & ptisana extersa deglubitur. In humidiori

bus reiectionibus faba vlcera purgat,ſed flatibus redundat.item piſum E
& ochrus,qui & quātò pauciores flatus citant, tantò minus vlcera pur gant.Itaq; medicus coniecturis ductus, prout præſentia poſtulant;his vti debet.iſtorum quoque condimenta ſunto quotquot de ptiſana me morata ſunt. At oua ex igne quidem aquea calida, ſed ex animalibus nuper ædita optima ſunt.priuſquàm eam *

Reliqua huius capitis vſq; ad.xiij.caput deficiunt.

De curatione vlcerum Iecoris,& puris ab eo effuſionis* Cap. XIII. Carens principio & fine.

in iecore vlcus pernicioſum inſit.periculoſiſsimus autem eſt, qui in F
ventrem fit,ſaniei confluxus; ſi ſtomachum occupet,qui viam ſuperiora petentibus præbet. Alimentum enim vitæ cauſa eſt: ipſius verò alimenti dux eſt ſtomachus.inſuper medicamēta intimis corporis par tibus ſtomachus diſtribuit.quapropter ſi ad quælibet deuoranda malè ſe habeat; celerius ægrum morbo atque fame conſumi neceſſe eſt. Hæ ſunt cuiuſque loci,quo ſe pus conuerſurum eſt,inter ſe differentes notæ.Nam ſi per inteſtina delabitur;tormina vexant, aluus liquida eſt,pi tuita & bilis fertur:deinde cruentum virus circunfluens, aut humiditas aquæ ſimilis,in qua crudę carnes demerſæ lotęque fuerint.Si pus in veſicam defluit;grauitas in renibus lumbiſque ſentitur. ac primò lotiū G
multum & bile infectum: poſtea turbulentum, nullam ſubſidentiam cōtinens,quam græci Hypoſtaſim dicunt, inconſtanſque decurret:ad extremum verò & ſedimen album apparebit. Sin ad ſtomachum ſurſum verſus pus rapitur;tunc orietur nauſea,odium cibi, vomitus pitui tæ,aut bilis,defectus animæ,vertigo vſque eò,donec pus erumpet.Pręcipuum ſanè fuerit in aliam partem auertere.praua enim hæc via eſt. Quòd ſi pus violentius feratur;omnia facienda ſunt,ſtomachoque ſuc currendum eſcis,medicamentis,victuſque ratione. Sed omnia leniter adhibenda.Medicamētis quidem vt ſinus effringatur, ſtudendum eſt: herbam itaque hyſſopum cum mulſa potui dato, & marrubij comam H
ipſam quoque cum mulſa & ſucco abſinthij. Hæc vtique, quò humores extenuentur,& viæ lubricæ reddantur,& purulenta corpora facilè rumpantur;ante cibos bibere expedit.Dandum eſt & aſininum lac bilem non generans,benè nutriens,in caſeum non ſpiſſeſcens:quę lactis virtus eſt.Ad hæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione:quos,& ſi paulo deteriores iuuantibus ſunt; nihilominus tamen cōcedito.nam ſtomachus nauſeam mouenti & contriſtanti humori tranſitus erit.ſiquidem nonnullos puris exitus offendit.Cauendum eſt etiam ne ieiuni ſint:cumque aliquid cibi capiunt;illud purum ſyncerumq; ſit.Opus eſt autem & in cæteris effluuijs diligentiſsimam ſtomachi curam ſuſci

A pere:quandoquidem ipſe omnibus medicamentis iter præbet. Meminiſſe quoque iecoris oportet,vbi vlcerum radix eſt.Porrò ſi pus in veſicam impetum facit; vrinam citantibus eliciatur: vtputa aſſari radice, adianto,& meo potabilibus. hæc enim ex mulſa potui danda ſunt.Biſtini vtique varium medicamentum, & quod ex veſicario ſolano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur; optima ſunt. Verùm enim verò ſi per inteſtina educere malis; tibi lac eductorium eſto,præcipue quidem aſinę:id ſi non adſit,caprę,aut ouis.Succi autem lubrici & abſtergentes præbeantur:qualis eſt ordeaceus.Obſonia ſunto piper,zingiber,lyguſticum. vtque ſemel de omni victus ratione ab-
B ſoluam,in qualibet puris eruptione alimenta ſint boni ſucci,ſtomacho vtilia,concoctionem facilè admittentia.ea verò ſint aut cremores,aut ex lacte pultes,& cibi ex amylo,& bellaria cum lacte *

Curatio Lienis. Cap. XIIII.

SCirrhi in liene geniti diſcuſsiones non facillimæ ſunt. quòd ſi & ab hoc oriundi morbi proueniant, vtpote aqua intercus, aut malus habitus; inſanabile malum effectum eſt. Hac ratione verò ſcirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes diſcutere oportet: inflammationibus autem reſiſtendum.Siquidem ſcir
C rhi inflammationibus ad difflationem tendentibus veluti hæreditario iure ſucceduut: hæc enim inflammationis germina ſunt. Porrò ijs remedijs vtendum eſt,quę à me in ſermone De acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione ſcirrhus immaneat; igni quoque ſimilibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto,oleo,et melle.Sed lanæ vice panni lintei complicati accipiantur. Sic vnguentariæ glandis puluis cribratus inſpergendus eſt:& cataplaſmatis quàm molliſsimis * Reliquũ iſtius libri vſque ad portionẽ duodecimi capitis ſecundi libri de curatiõe tardarũ ægritudinum deficit.

De curatione morborum in Articulis & Coxendice Cap.XII. Secundi Libri De curatione tardarum ægritudinum,Carens principio.

D ciborum & raphanorum plerunq;: deinde ad veratrum veniendũ eſt. in his victus ratio aliarum affectionũ cõmunis eſt·& poſt victus rationem inunctio,lauatio in frigida marina præcipue quidem omnibus articularibus vitijs communia medicamenta ſunt.nam & podagricis veratrum mirificè, ſed in primis morbi inuaſionibus ſuccurrit. Quòd ſi multis iam annis inueterauit, vel & à maioribus per ſucceſsionem deſcendit;ægrotum ad mortem vſque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc ſanè pacto ſubueniendum eſt.lanę ex oue ſordidę adhibeantur:irrigationes fiant ex roſaceo & vino:nonnullis & ſpongia ex poſca

profuit. Ad hæc cataplaſma fiat, panis ſumatur cum refrigerantibus, vt puta, cucurbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & roſarum folia. Necnō et ſideritis dolorem ſedat cum pane & muſco: & ſymphyti radix, & pentaphyllos herba, Quinque foliū romani vocant: & marrubiū, quod folijs eſt tenuibus. huius decoctum quidem infuſum dolorē leuat. ex ipſa verò herba cum panis micis, aut cum ordei farina cataplaſma fiat. Malorum quoque citriorum pars nō apta cibo cum polenta magnopere ſubuenit: Fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc vtique eſt refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit: & idem interdum alium atq; alium. Nonnullis verò calefacientia remedio ſunt: atque idem remedium aliàs alij opitulatur. Peruulgatum eſt autem & hoc ad dolorē tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad ſatietatem depaſci: deinde interpoſito tempore, quantum ad pabulum in ventriculo conficiendum ſatis ſit, capram immolare: atque intra eius ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita ſunt medicamenta. ægrotos nanque ſibijpſis remedia parare vrgens impellit calamitas. Sed medicorū auxilia in proprijs libris conſcribentur.

Curatio Elephantis. Cap. XIII. & vltimum ſecundi voluminis De curatione longorum morborum.

MOrbis, quò diſſoluantur, maiore eſſe remedia opus eſt. Sed quę nam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna ſit? neq; enim in parte vna, aut viſcere vno inhæreſcit neq; aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: ſed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triſte profectò, & viſu terribile ſpectaculum. feræ nanq; ſpecies eſt. ac vnà cum his viuere, vnà cibum capere perinde, atque in peſtilentia, formidoloſum eſt. etenim per inſpirationis communionem facilis infectio eſt. Quid igitur quiſpiam in arte medica inueniat, quod huiuſce mali dignum remedium contineat? Verùm enimuerò omnia cōferre ſimul oportet medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignē. Hæcque ſi nouo & orienti affectui adhibueris; ſanationis ſpes affulget. Sin ad ſummum ſuæ creationis aſcendat, in viſceribusque ſtabilis ſedeat, quando & in faciem inuadit; tunc de ægri ſalute ſpes omnino abſciſſa eſt. Itaque venas in cubito ambas incidito: incidito & venas in malleolis eodem die: temporis enim interiectio atque ſeparatio fundendo vbertim ſanguini, & recreandis viribus aptior eſt. nam ſanguinem ſæpe & multum mittere operæ prçcium eſt: quippe qui vitij huius alimentum ſit. exigua verò ipſius pars eſt optima, quæ naturæ cibum

præbeat.Idcircò qua ratione prauum inquinatumque detrahatur, atq; A interim corpori familiare ac bonum procreetur;cōiectandum eſt:quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua enim eſca applicata corpori ſpatio temporis antiquā obſcurat atq; debilitat.Poſtea medicinam ſacram non ſemel propinato:quin omnia ſæpius iteranda ſunt,& reſumptio,& ad priora reditio.Eſto & alia medicamētoſa in cibis purgatio:ſicut antea De curatione doloris coxendicis diximus.Lac etiam promiſcuū atq; indiſcretum, ſed largius ad aluum molliendam potui detur.verùm quintam aquæ partem,quò lac totum dilabatur, atq; deſcendat;adijcito.At ieiunos primò ad vomitum celerius ducito, deinde à cibis iterum,poſtea aſſumptis raphanis.frequenter autem atq; aſſi-B duè omnia fiant.Veratrum quolibet tempore,ſed potius vere atq; autumno diebus alternis exhibeto:atq; idem in proximum annum repetatur. Cęterùm ſi morbus īualuerit;potabilia medicamēta, quotquot quis cognouerit,potanda præcipiat.multa enim ac varia adhibere medicamēta eſt operæpreciū. Atqui & ego quotquot mihi cognita ſunt, literis mandabo.Cedriæ cyathum vnum, braſsicæ duos miſcens dato. Aliud,ſideritidis ſucci cyathus vnus,trifolij cyathus vnus,vini & mellis cyathi duo.Aliud,dentis elephanti ramētorum drachma cum vini cretici cyathis duobus.Quin etiā viperarum reptilium ferarum carnes & ipſæ in paſtillos conformatę bibuntur.oportet autē & caput & cau-C dam ad quatuor digitorum ſpatium præcidere,reliquū vſq; eò elixare, donec ſpinę ſeparētur:carnes verò in paſtillos redactas in vmbra frigefacere:qui potioni,quemadmodum & ſcylla, exhibeantur.Ipſæ quoq; viperæ in cœna obſonio dentur:quas coquere,& cōdire perinde,ac piſces, opus eſt. At ſi medicaminis illius varij ex viperis cōpoſiti facultas adſit;id pro omnibus,quandoquidem omnia ſimul continet,bibendū eſt.Præterea corpus detergendum eſt,tumoresq; calefaciendi.Alia itē medicamenta ſunt innumera Celtarum,quos hac tēpeſtate Gallos vocant.Nitroſis quoq; illis factitijs globis, quibus velaminū ſordes expurgant,ſaponemq; vocant;illis inquam,globis corpus in balneo deterge-D re optimum eſt.Et portulaca,& ſedum cum aceto benè facit.Rumicis etiam radicum decoctum cum ſulphure ignem nō experto ſummopere deterget.Illud item varium ex alcyonio trito, & nitro, & aceti fęce cōbuſta,& alumine fiſſo,& ſulphure viuo, & coſto,& iride,& pipere. forſitan autem omnia pro ſingulorū viribus miſcenda ſunt.Aliquibus verò & hoc ęquis portionibus compoſitū inſpergentes perfricabimus. Faciei tumoribus ſarmētorum cinerē alicui ferarum adipi admiſcens illinito, leonis videlicet,aut pantherę,aut vrſi.ſin his careas,animalis, quod gręcè χηναλώπεκα vocant: latinè vulpanſerē dicas. quod genus auis eſt,ſi per literas χ & η prima ſyllaba ſcribitur:aut laconicū ca-

nem ſignificat ex vulpe et cane natum, ſi per κ & υ eandem ſyllabam E ſcripſeris. ſimile enim in diſsimili, quemadmodum ſimia homini, mirificè prodeſt. Item ammoniaca gutta cum aceto, er plantaginis, aut ſanguinalis herbę ſucco. & hypociſthis, & lycium. Si carnes liueant; prius, quò locus ſucculentus reddatur, ſcariſicandus eſt. At ſi ab acribus fluctionibus exulceratas partes lenire volueris; fœnigræci aut ordei cremoris decoctū molle abſterſorium eſt: item ex oleis roſaceū, aut lentiſcinū. Aſsiduę verò lotiones & ad corporis madefactionē, & ad noxiarum humiditatum difflationem mirè proficiunt. Eſca munda eſto, boni ſucci creatrix, concoctu facilis, ſimplex: & victus ratio prorſus rectè inſtituta ſit in ſomno & vigilia, in ambulationibus & locis deligendis. F Exercitationes adhibeantur, curſus, cōuerſiones corporis, perę aut ſacculi iactus. omnia hæc citra laſsitudinem aptè & cōgruenter intendantur. Eſto & vocis emiſsio ſpiritus opportuna exercitatio. Veſtis eſto mūda, non modò vt aſpectu iucunda ſit: ſed quoniam etiam ſordida cuti mordacia ſunt. Ieiuni abſinthite vinū potent. Oppidò quàm vtilis eſt & panis ex ordeo, & ſalſamētum tempeſtiuum, & exiguum quid maluarum, aut braſsicæ ſemicoctum cum cumini liquamine. In cœna ſtaphylini radix apponatur, & alica cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrem ſubducunt, tellinorum iuſcula, oſtrea, erinacei, & ex piſcibus ſaxatiles: ex terreſtribus feræ lepus, aut ſus: inter G aues perdices omnes, palumbes, columbi, & quęcunque optima in illa regione inueniuntur. Inter fructus arboreos illi admittantur, quos græci Horęos vocant: quòd ea parte anni matureſcant, quam ijdem græci Horam appellant. Vina dulcia vinoſis meliora. Balnea ſpōte calida ſulphuroſa iuuant. vita in aquis diu ducenda eſt: & mare, & nauigatio cōueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant. Album quidem ſuperiorem ventrem, atrum verò inferiorem purgat. Quin & album veratrum non vomitum tantum molitur; ſed etiam omnium ſimul purgantium medicamentorum efficaciſsimum eſt, nō multitudine & varietate excrementorum: id enim & affectus ille, qui Cholera dicitur, H pręſtare ſolet: nō diſtentionibus & violentia in vomēdo (ad hoc enim & nauſea & mare validiora ſunt) ſed potentia & qualitate non vitioſa. quippe quæ laborantibus ſanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem. vetuſtorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, ſi cuncta alia medicamina viribus inferiora ſint; id vnicum remedium eſt. ſiquidem igni facultate perſimile eſt album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius diſcurrens operatur: videlicet facilem ſpirationem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam *

Quæ deficiunt quærito quam præſtantiſsimi medici Aretæi.

Ruffi

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS LIBRI TRES

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

RVFFI EPHESII DE CORPORIS humani partium appellationibus

Quæ in primo libro continentur.

Vnde cuiuſque Artis tradendæ initium ſumendum. cap. i.
Quæ prius,& quomodo docere Autor velit. cap. ii.
Diuiſio Corporis in maximas partes. cap. iii.
De ſuperioribus Capitis,& Faciei exterioribus partibus. cap. iiii.
De Oculi exterioribus partibus. cap. v.
De Faciei infra oculos partibus. cap. vi.
De reliquis Faciei partibus. cap. vii.
De Ore,in eoque contentis. cap. viii.
De Collo,eiusque partibus. cap. ix.
De Ala,Humero,Brachio,& Manu. cap. x.
De Thorace,& eius partibus. cap. xi.
De Genitalibus marium,& eorum partibus. cap. xii.
De fœminarum Genitalibus. cap. xiii.
De Dorſi oſsibus. cap. xiiii.
De reliquis vſque ad Inguina partibus. cap. xv.
De partibus ab Inguinibus vſque ad extremos pedes. cap. xvi.
De Interiorum membrorum appellationibus cap. xvii.
De Capitis tunicis,oſsibus,ac ſuturis. cap. xviii.
De quibuſdam Capitis oſsibus. cap. xix.
De Muſculis quibuſdam,& proceſsibus in capite. cap. xx.
De Foraminibus caluariæ. cap. xxi.
De Cerebro,Membranis,Neruis,Spinalique medulla. cap. xxii.
De Oculis. cap. xxiii.
De prima et ſecũda colli Vertebra,Oſſe Ypſiloide,Gula, Tonis,Aſpera Arteria,Gutture,& Bronchijs. cap. xxiiii.
De Cordis partibus,Membranisque pectoris. cap. xxv.
De Glanduloſis carunculis. cap. xxvi.
De Ventris inferioris partibus. cap. xxvii.
De Iecore, & in eo contentis cap. xxviii.
De Liene,renibus,veſica,vrinarijs ſeminariisq; vaſculis. cap xxix.
De Muſculis lumborum. cap. xxx.
De Genitalibus fœminarum locis. cap. xxxi.
De Teſtium tunicis,alijsque partibus. cap. xxxii.
De Venis. cap. xxxiii. De Arterijs. cap. xxxiiii.
De Neruis,Tendonibus,Cartilaginibus,Membranis, Tunicis,Adipe,Carne,&Medulla. cap. xxxv.
De Humoribus Excrementisque corporis. cap. xxxvi.
De Fœtu,& ad eum pertinentibus. cap. xxxvii.

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS
Liber primus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Vnde cuiusque Artis tradendæ initium sumendum sit. Cap. I.

A

Vid in arte citharæ pulsatoria primum didicisti? Singulas fides pulsare (credo) atque nominare. Quid in grammatica primum percepisti? Vnumquodq; elementum cognoscere ac nominare. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: Et ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & instrumenti, & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradunt. Quin etiam grauiores artes nonne & ipsæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primum in geometria accepisti? Punctum sanè, et lineam, & planum, & superficiem, & figuram triangulam, & circulum,
B aliaque id genus, quid nam sunt, dignoscere, rectèq; appellare. Visne igitur & medicinalem facultatem à nominibus exorsus perdiscere? ac primum omnium, vt singulas corporis partes appellare coueniat, deinde et reliqua, quemadmodum sermonis processus, connexioque requiret; agnoscere? Aut tibi satis esse videtur, me ceu mutum, quæcunque doceri postulas; tibi ostendentem explicare? Mihi verò id non melius esse, teque ipsum hoc pacto discere, & alterum docere; haud facile esse videtur. Atque de his quidem sic mea fert opinio.

Que prius, & quomodo docere velit, proponit. Cap. II.

C CAeterùm audiens, & in puerum hunc respiciens; memoriæ, quæ sensui patent, commendato. Ante omnia vt interiora appellanda sint, animal quopiam homini quàm simillimum dissecantes; instruere te conabimur: Nihil enim impediet, tametsi non omnia omnibus similia sint; quòminus summam saltem cuiusque doceamus. Verùm priscis temporibus in humanis corporibus huiusmodi generosiùs ostendebant.

Diuisio Corporis in maximas partes. Cap. III. E

MAximę corporis partes hę sunt, Caput, Collū, Thorax, Manus & Crura. Thoracem autem non solum eam partem, quæ à iugulis ad præcordia vsque pertinet, appellamus: verùm etiam totum illud, quod intra iugula pudendaque concluditur.

De superioribus Capitis, & Faciei exterioribus partibus. Cap. IIII.

CAput vocatur quod pilis contegitur separatim, & simul cum facie. capillati autem prior pars Syncipút, auersa verò occiput nominatur. partes à lateribus syncipitis positæ Tempora dicuntur, græcè Corsæ & Crotaphi. quod autē in medio capite est, vbi maximè capilli inuoluūtur, Verticem vocamus: partem sub syncipite, Frontem. iuxta tempora pilorum exortus Iuli gręcè, latinè Lanugo dicuntur. occipitis autem capilli promissi Crines vocitantur. vltimas frontis rugas græci Episcenium vocāt, nostri Supratentorium dixerint: quod oculis attrahimus, quando nobiscum aliquid altius cogitamus, aut veremur. alij verò partem sub supercilijs carnosam Episcenium vocauerunt. At supercilia hirsutæ frontis extremitates sunt: quorum interstitium Mesophryon græcè, latinè Glabella, quòd glabrū sit, dicitur. sub supercilijs Palpebræ, quas etiam Genas vocant, altera supra, altera infra sitæ sunt. ab ijs prodeuntes pili gręcè Tarsi & Blepharides, latinè Cilia nominātur. harum extrema, cùm nos dormimus, sese cōtingentia, Coronæ & Chelæ hoc est, Vngulæ dicuntur. superioris palpebræ superficiei quod super impendet, Cauum: illi autem respondēs inferius, Subcauum vocant. Id sanè & in aqua inter cutem, & alioqui in prauo corporis habitu, & in longinquo hęmorrhoidum effluuio, & antiqua mulierū menstrua purgatione, nōnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus intumescere cōsueuit. Huiusmodi verò lippitudines mitiores esse videntur: propterea & id genus affectus, quoniam cauæ partis tumor est, gręce κοιλοιδιᾶν dicitur. At cauæ superioris inferiorisque palpebrę extremitates à gręcis Canthi, à nostris Anguli nominātur: alter maior ad nasum vergens, minor alter tempori propinquus.

F, G, H (margin letters)

De Oculis exterioribus partibus. Cap. V.

OCuli verò quod in medio aspicitur, Visio et Pupilla nūcupatur. Glenam etiam simulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem inter pupillam atque album, continuum interiacet, Iris est: sic vtique, quòd colore euariet, nominatur: nam modo nigrum, modo

A igneum, modo cesium, modo splendidum id esse conspicimus. Corona nigrum ambit, & ab albo distinguit: quæ circulus et copula oculi tunicarum est. Earum sanè prima duabus naturis prædita duo quoque nomina gerit: Cornicularis quidem in medio, & vsque ad iridem: hæc enim eius particula expolitis cornibus assimulatur. candida verò est altera pars omnis, qualis & aspicitur: nihil mediæ neque natura, neque colore similis. ipsi autẽ vocata Epidermis super incumbit. qua in iuuenibus & senioribus, & in affectu, qui Chemosis græcè, Vnguis latinè dicitur, abscedente atque elata, ruffum siue igneum cernitur. Aliæ tunicæ quæ sint nomenclatura prædítæ; paulo inferius in animalis disse-
B ctione explicabitur.

De Faciei infra oculos partibus. Cap. VI.

SVb oculis insurgentia ossa Subocularia nonnulli, alij Hypopia nominant. A superciliorum medio interstitio, quod Glabellã vocari diximus, deorsum versus nasus protenditur. cuius foramina Rhothones, & Nares, atticè quoque Myxæ appellantur. sed Hippocrates pituitosum excrementum per ipsas destillans, Myxam, latini Mucorem vocant, Athenieses verò Coryxam. cartilagineum illud, quod foramina distinguit, nasi Interseptum est. partes osseę, quæ vtrinq; ad malas ver-
C gunt, nasi Dorsum. ęxtrema verò hinc atq; in huiusce ossei fastigij Pinnæ vocatæ sunt. istæ in vehementiori spiritus difficultate, & alioqui cùm voluerimus, agitantur. carneum autem illud ante nasi septum in labia descendẽs Columna, nasi Extremitas, Globulusq; appellatur. at sub columna in superiori labro cauitas Philtrum græce vocata est: quasi Amatoriũ, siue Amabile dixeris. sed totum sub naso superioris labij Hyporinon græcis est: latino vocabulo caret. deinde labia duo: quorũ extrema græcè Prochila, latinè Prolabia dici possunt. qua parte autem committuntur, Prostomion vocant. inferioris labij cauitatem Nympham. Auriũ foramen, per quod voces exaudimus, Auditũ appella-
D runt. partẽ pendulam latini Fibram, gręci Lobon vocant. quam etiam solam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Aristoteles. cæterùm medici illis quoque nomina imposuere. Pinnam quidem supremam partem latam atq; decliuem appellauerunt: Helicem totum illud, quod deinde aurium extremam oram ambit: Anthelicem id, quod in medio cauitatem extollit. Concham post anthelicem cauum: oppositam verò conchæ eminentiam iuxta temporis fines Tragum, latine Hircum dixeris: helicis finem, qui subbreuis est, Antilobida vocant.

De reliquis Faciei partibus. Cap. VII. E

TOta capitis prior pars Facies dicitur. Malæ ſub oculis faciei eminentiæ ſunt vbi pudoris ſedes eſt:maximeque ibi rubor oſtenditur. poſt malas autem Maxillæ habentur:quarum altera ſuperior, altera inferior eſt.inferiorisque maxillę acies Mentum eſt.ſub eadem inferiore maxilla carnoſa pars Leucania græcè dicitur. ſed nonnulli hanc quidem carnoſam partem Mentum, Leucaniam verò cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima ſub temporibus germinatio Iulus à gręcis,à noſtris Lanugo dicta eſt.primus eius in ſuperiori labro exortus græcè Propogonium:latinè Probarbium, ſi fingere liceat, dicito.qui pili poſtea adaucti Myſtaces appellantur.ſed in ſummo mento pili Pappus,ſub mento autem Hypena græcis vocibus dicuntur: latina nomina deficiunt. F

De Ore,in eoq; contentis. Cap. VIII.

PRima labiorum diuiſura, & interior vſque ad fauces inanitas Os eſt.in ore autem alia ſunt,& Dentes,quos nonnulli Cranteras appellant.horum primores quatuor Inciſores,Caninos autem ſequentes vtrinque ſingulos:Molares verò, & Maxillares poſt caninos vtraq; ex parte quinos vocare conſueuimus:Sophroniſteras,hoc eſt, moderatores horum intimos atque vltimos gręci vocant:quòd eo tempore,quo moderatos temperantesque eſſe oportet;oriri incipiunt. Ab vtraq; parte vnus eſt,Genuinos latini appellãt.totidem & ſuperioris maxillę,eademque nomina ſortiti ſunt dentes. Maxillarum colligatio Habena, Menſæ ſummitates latæ molarium,Mortariola & maxillarum cauitates, in quibus dentes defixi ſunt, appellantur. Gingiuæ circa radices dentium carunculæ ſunt.Linguæ radix, vnde ipſa exoritur, nominatur.pars eius muſculoſa ore contenta Lingua eſt.Ceruix,quę ſequitur. Paraſyra autem, quæ ab vtroque linguæ latere ſunt, græci nominant: Hypogloſsida partem linguę inferiorem;Epigloſsida verò,quod intimum eſt gutturi operculum quoddam impoſitum; ne cùm deuoramus,quippiam in pulmones irruat.ſed, cùm ſpiritus ducitur, ne tranſeuntem aerem impediat;ſublimis attollitur.Cœlum verò,et Palatum concaua eſt ſuperioris maxillæ pars.Columna et Gurgulio quidam ex palato proceſſus,quem Ariſtoteles Vuiferum nominauit:quoniam ea parte inflammata vuæ quiddam ſimile pendere videtur. Vuam enim nõ partem,ſed affectum nominari oportet.Fauces omnis ea capacitas, quã inter deuorãdũ dilatamus,vocata eſt.propterea & Homerus dixit. G H

Faucibus erupit vinumque humanaque membra.

A Neque enim ex arteria aſpera,& pulmone cibum potumque Cyclops euomuit.id enim mirum in modum rude,fatuumq; fuiſſet.Pariſthmia dicuntur,& Antiades, & Mala,latinè Tonſillæ, carnoſæ quædã glanduloſæque partes vtrinq; à lateribus faucium poſitæ.Hæ numero quatuor ſunt,duæ in ſummo gutture vtrinque,reliquæ inferius locatæ.

De Collo,eiusq; partibus. Cap. IX.

INfra caput eſt Collum,quod & Ceruicẽ vocant. Hypodiris græco vocabulo eſt in priori parte colli poſtremũ.in priori item colli parte Bronchus eſt, & Aſpera arteria,per quam ſpiritus ducitur. Bronchi
B ſummitas Guttur eſt, At poſteriore colli parte Tendones ſunt.iugulis proximum cauum Homerus Leucaniam vocauit. ſed medici Anticardion,quaſi cordi oppoſitum,& Iugulationem appellant. Quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent,Epomidas vocãt. Humerus verò brachij caput eſt,quod lato ſcapularum oſſi inſeritur, & cum toto etiã articulo copulatur. At humeri Acetabulum eſt lati ſcapularũ oſsis cauitas.lata ſcapularũ oſſa à grȩcis Omoplatȩ vocata ea ſunt, quæ tergo incumbunt:quorum intermediȩ eminentiȩ ipſorum Dorſum dicitur. Acromion iuguli, ſcapularumque oſſis copula eſt.Eudemus verò oſſiculum perexiguum eſſe dixit Acromion.Claues,quæ & Iugula dicun
C tur,ſub imo collo oſſa ſunt cum pectoris oſſe commiſſa; humeros ſcapulasque,ne in pectus cadant,vt alijs contingit animalibus,prohibentia.nam cætera animalia iugulis priuata ſunt.quocirca & latiſsimi pectoris homo eſt.

De Ala,Humero,Brachio,& Manu. Cap. X.

ALa ſub humeri articulo cauitas eſt,in quam ſæpe humerus luxatione delabitur.Malam verò appellare haud græci ſermonis eſt. aliquid autem ſub ala cælantem ferre,ſub mala habere dicunt. Humerus illud etiam à latinis dicitur,quod exit ab humero,ſed à græcis Bra-
D chium. Huius apud humerum rotunditas Caput humeri eſt. Interior iuxta cubitum exceſſus,quem nonnullos imperitè Proceſſum autumare dixit Hippocrates,et ipſe alterum humeri Caput eſt.poſt humerum totus articulus,acutumque illud, cui reclinati incumbimus, Ancon à quibuſdam,ab alijs Olecranon vocatur. Dores autẽ Siciliam incolentes,Cubitum,vt nunc apud latinos in vſu eſt,appellant.Quin Epicharmus cubito ferire χυβιτίζειν, hoc eſt cubitiſſare,verbum è verbo trãſferendo, appellat.oſsium verò brachij quod ſubijcitur Cubitus, ſupra poſitum Radius eſt. hæc ad Brachiale protenduntur. poſt quod lata pars & compacta,Palma latinè,græcè Metacarpion,Tarſusque nomi-

natur.ſequuntur Digiti.Manus totum illud eſt,quod ab humero pen- E
det,& extremũ, quo apprehendimus. Ex digitis Magnus Pollexq; eſt ab alijs ſummotus: alter Index inter quatuor primus. tertius Medius vocatur,quartus Anularis,vltimus Paruus. ipſorum oſſa Scuticulę,& Phalanges,& Internodia. primi articuli Procondyli græco vocabulo, (latino enim carent:)medij,Condyli:poſtremi, Metacondyli.vnguiũ initia Radices vnguium vocantur.internę digitorum ſummitates Aci ni & Vertices.carnoſa pollicis pars ſub manus cauo inſurgens Stethos gręcè nominatur,quod apud latinos Pectus ſonat.ſpatium,quod inter indicem,pollicemque intercedit,carnoſumque eſt, ſub quo manus in cauum ſubſidet;Thenar dicunt: Hypothenar verò, quod ſub quatuor digitis eſt. ſed omnem manus interiorem latitudinem Thenar Hippo- F
crates vocaſſe viſus eſt.id apud latinos Vola ſignificat.

De Thorace,& eius partibus. Cap. XI.

A Iugulis pectus in priore parte eſt.medium autem,in quod coſtæ ſubeunt,Sternon vocant gręci,latini Os pectoris.ab auerſa colli parte ad metaphrenõ vocatum vſq;,Tergum eſt.Metaphrenon inter tergum lumbosque,vbi renes adhæreſcunt, locatum eſt. Lumbi verò dorſi vltima pars ſunt.carneę in pectore eminentiæ Mammę,atq; Vbe ra vocantur.mammæ extrema pars,Papilla primum verò in pubeſcen do incremẽtum, Faba dicitur.totum autem tumorem gręci Aſcoma G
vocãt:latinè Vtrem,ſiue Vber dicito.ſed in mulieribus magis propriè. Latus,illud totũ quod ſub ala eſt, appellatur.oſſa verò Coſtæ:inter ipſas ſpatia,Intercoſtalia nominantur.Spurię coſtę ſunt,quę ad pectorale os nõ perueniunt. Sub pectore cauum Ventriculi os dicitur:quod alij Procardion,quaſi latinè Præcordium, nonnulli verò Cor appellarunt: doloresque ibi orientes,cordis morſus, cordisque dolores eſſe dixerunt. Spuriarum coſtarum extremitates Cartilagines ſunt. Muſculoſæ autem partes ſub cartilaginibus collocatæ Hypochondria gręcè,ac ſi dicas Subcartilaginea,latinè Pręcordia à quibuſdam vocantur. Aluus ac venter deinceps locatur.Epigaſtrion græcè ſuper ventrẽ H
poſita cutis appellatur. Eius media cauitas Vmbilicus eſt,venarũ, per quas infans alitur, ſegmentum.vmbilici pars media, Acromphalon à græcis vocatur.cutis vmbilicum ambiens,quoniam corrugata ſenectutem ſignificat,Vetula appellatur.ſub vmbilico Abdomẽ eſt,& Aqualiculus. huic continua vſque ad pudenda pars Pecten atque Pubes dicitur; alij Ephebęon vocant.

De

A ## De genitalibus marium, & eorum partibus. Cap. XII.

GEnitalium porrò membrorum, quæ in maribus ſunt, propendens particula Colis, ac Stema eſt: quæ autem non pendet, Sedimentum, Collumque veſicæ. lineam per medium diſcurrentem apud græcos alij Trammida, alij Orrhon appellarũt. colis extremitas Glans eſt. cutis eam tegens Pręputium: præputijq; extremum Summum pręputij. cauernula verò, per quam ſemen, vrinaq; profunditur, Vrethra Vrinariumq; iter nominatur. Vretera autem ne dicito: Vreteres enim alij ſunt: per quos ſcilicet à renibus in veſicam vrina delabitur. Scrotũ
B ea cutis eſt, qua Gemini inuoluuntur. Geminos aũt, aut Teſtes appellare nihil intereſt. Geminorũ quod ſupra eſt, Caput; quod infra, Fundũ vocatur. pars ſcroti laxior Laccopedon græcè, à quibuſdã Achichadaron, ab Athenienſibus Laccoſchea nominatur. inter ſcrotũ, & ſedimẽtum, & femur locũ Plichada vocant. Et tranſire græci διαπλίσσειν, & id, quod eſt circum, Amphiplix enunciãt. Sophocles verò & in Draconibus hoc verbo vtitur dicens, cardinem circum comprehendentem. perinde ac ſi dixiſſet, circumplexum cardinem.

De muliebribus Genitalibus. Cap. XIII.

C MVliebris autẽ pudendi quod ſupra eſt, Pectẽn dicimus. id triangulum eſt, & imi ventris terminus. ab alijs Epiſion appellatur. pudendi rima Schiſma à gręcis dicitur, Sciſſurã latinè interpretamur. muſculoſa in medio caruncula Nympha et Myrton, ab aliquibus Hypodermis, ab alijs Clitoris nominatur. laſciueq; eam tractare κλιτορίζειν dicunt. Myrtochilas verò vtrinque poſita carnoſa corpora. cæterùm hæc Euripho & Cremnos, id eſt Rupes vocat. Sed noſtræ ętatis medici Myrtochilas Pterigomata (quaſi alas dixeris,) appellant, Myrton verò Nympham.

D ## De Dorſi oſſibus. Cap. XIIII.

DOrſi oſſa vertebræ ſunt: quas etiam Homerus Aſtragalos, id eſt, talos vocat. tota autem vertebrarum compago Spinam conſtituit. Extremum lumborum Os Sacrum eſt. id ab aliquibus etiã Hypoſpondylon, quod Subuertebrum latinè verteris, dicitur. Eius vltimum oſsiculum Coccyx, ideſt Cuculus eſt.

De Reliquis uſque ad Inguina partibus. Cap. XV.

SVb coſtis molles partes à græcis Laparæ & Ceneones, à latinis Ilia vocantur. Deinde ilium oſſa, quorum excauata capita Heminę &

Acetabula. Clunes autem ac Sedilia post lumbos carnosæ partes: quoniam illis sedendo nitimur; ab alijs Nates dictę sunt. Sub quibus Hypoglutides idest Subnatales vocatæ iacent. E

De partibus ab Inguinibus usque ad extremos pedes. Cap. XVI.

INguina femorum priores partes sunt propè pubem posita. neruus autem ad acetabulum pertinens, ac totus articulus Coxendix dicitur. Femorum internæ partes Parameria græcis, Femina latinis sunt. Inter femina autem loca Mesomeria grçce, Interfeminia latinè dicito. Musculi genibus inhærentes Epigunides, quasi Geniculares dixeris, vocantur. ossi autem super genu posito Epigonatis græca appellatio, latina, Patella est: Hippocrates verò Epimylida vocauit. Genu articulus est Femur cruri committens. Poples posterior pars est, in quam genu inflectimus. Gastrocnemia græco nomine magnus musculus est, latinè sura: vnde latus neruus oriens ad calcem tendo factus adhærescit. Ossium verò cruris quod posterius est, Sura quoq; dici potest: prius autem, Tibia. Sed Herophilus Suram Radium etiam appellauit. vtriusq; ossis extrema pedi inserta Malleoli sunt. Tali verò nō rectè vocantur. Siquidem & humanus pes Talum sub malleolo abditum, non conspicuum habet. Calx postremum pedis rotundum est. Planta & Tarsus pars prior & ampla est. Stethos verò, id est, latinè Pectus, pars inferior post cauum, vnde nascuntur digiti, vocatur. Istos autem perinde, vt manus digitos, appellare, aliaque manuum digitis communia recensere, nihil est, quod impediat. F G

De Interiorū membrorū appellationibus. Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, o fili, subiectaque his ossa in hunc modum nominare decens est. Modò interiora corporis membra Simiam dissecantes proprijs nominibus illustrare tentabimus. quandoquidem ipsa ossibus, musculis, extis, arterijs, venis, neruis ad naturam hominis proximè accedit: Secundò alia multifida: Tertiò ex bisulcis vtrinque dentata. Non vtrinque dentata, ac solidipeda longissima ab hominis similitudine summota sunt. Quòd si aliquid de membris interioribus exteriora tradentes memorauimus; idem bis repetere vlterius opus non fuerit. H

De Capitis tunicis, ossibus, ac suturis. Cap. XVIII.

ASpice itaque sub caluariæ cute tunicam. hanc Pericranion, quod Cranion, hoc est, caluariam obuoluat, græci vocāt. Quam verò

A alia oſſa ambientem tunicam videris, hanc Perioſtion, latinè circum oſſalem verbum verbo reddens appellato. qua oſſa caluariæ committuntur, Suturæ ſunt: quæ duarum ſerrarum compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda eſt, ſynciputque circuncidit: altera occiput: tertia medium verticem diducit, quibuſdam etiam hæc ſyncipitis ſuturam tranſiens, frontemque ipſam ſecans, inter ſupercilia terminatur. binę alię in temporum oſsibus in ſquammarum modum totis oris paulatim extenuantur, atq; ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Ipſis quidem vetuſta nomina deſunt, ſed nuper à quibuſdam Aegyptijs medicis græcam linguam male doctis impoſita ſunt: ſyncipitis ſu-
B turam Coronariam, occipitis Lambdoide, ideſt lambda gręcè literę ſimilem, mediam verò Coniungentem appellãtibus. temporaneas etiã ſuturas Lepidoides à ſquammarum ſimilitudine vocauerunt. ijdem & aliorum oſsium partibus ab antiquis innominatis nomina indidere: quæ ego, vt alijs noſtri ſęculi medicis innoteſcant, non prætermittenda iudicaui.

De quibuſdam Capitis oſsibus. Cap. XIX.

INter caluariæ oſſa meditullium Diploen nominant. vbi verò naſi initium eſt, crebra ibi foramina Ithmoide, hoc eſt cribri ſpeciem re-
C ferentia vocantur. per ea indubiè ſternutamentum, mucusque propellitur. Nonnulli & hac parte nos in cerebrum ſpiritum attrahere confirmant. Proxima auribus oſſa ob firmitudinem Lapidea nomen habent. ab vtroque enim latere ſingula oſſa dura, ſubalbidaque ſunt, magnitudine caput maximi manus digiti æquantia: per quæ auditoria itinera ſeruantur. Alij procliues occipitij proceſſus Lapideos appellant, idque non rectè. inanes enim, & cauernoſi, & minimè ſolidi nomini non reſpondent. Ab auditorijs autem meatibus ad malas pertinentes proceſſus Iugalia oſſa nuncupantur.

De Muſculis quibuſdam, & proceſſibus in ca-
D
pite. Cap. XX.

MVſculos caua temporum replentes Temporaneos; qui inferiorem maxillam amplectuntur, Manſores vocant. Tenues illi, & oblongi, deorſumque verſus fauces vergentes proceſſus Stiloides à columnæ ſimilitudine dicti ſunt. Eudemus autem ipſos gallorum roſtris aſſimulat, ac ſine appellatione relinquit.

De foraminibus caluariæ. Cap. XXI.

FOramina permulta caluariam excauant: quæ omnia duobus exceptis, quæ Cœca appellantur, nomine vocãt. inter ſe autem medici

altercantur, vtra nam hoc nomine appellanda ſint:num illa, quæ propè maximum caluariæ foramen adiacent, per quod ſpinæ medulla in vertebras delabitur: an illa, quæ propè auditorias cauernas, & paulò prius iuxta maxillæ articulos ſunt. Sed neq; illa, neque hæc adeo cœca ſunt, quin ea in magnũ ſpinalis medullæ cauum peruadant, hæc ſub foramina cribrũ repræſentantia ſubeant. ac per ipſa omnia nerui tranſire cõſpiciuntur. de quibus in diuiſionibus ſermo habebitur. verũ ideo ipſi Cœca dixiſſe viſi ſunt, quòd nõ in rectum excauata eſſe cernantur. E

De Cerebro, Membranis, Neruis, Spinaliq; medulla. Cap. XXII.

F

INtra caluariam Cerebrũ cõtinetur. id Membranæ circumuoluunt altera craſſior robuſtiorque oſſi proxima: tenuior altera, & firma quidem, ſed priore minus, quæ cerebrũ contingit. Summa cerebri pars Varicoſa appellatur: inferior atque poſterior Baſis: à baſi oriens proceſſus Parencephalis grçcè, latinè Cerebellũ. Ipſius cauernç cerebri Ventriculi: ventriculos interius obuoluẽs tunica Choroides, hoc eſt, ſecundis ſimilis cognominatur. Herophilus autem & membranam Choroide, ideſt, ſecundis ſimilem appellat. Germina à cerebro enaſcẽtia Nerui ſenſorij electorijque ſunt: per quos ſenſus, & voluntaria motio fit, omniſque corporis actio perficitur. horum autem neruorum quidam à ſpinali medulla, & ex ipſam cingente membrana expullulant. Dorſalem verò, ſpinalemque omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant. G

De Oculis. Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima, conſpicuaque membra cornicularem ſuperius nominauimus. ſecunda Rhagoides atq; Choroides græcis vocabulis dicitur. qua parte corniculari ſubijcitur, Rhagoides: quòd exterius læuore, interius aſpritudine vuæ acino, quẽ grçci Rhaga dicunt, ſit perſimilis. qua verò albam tunicã ſubit, Choroides vocatur: quoniam venulis referta ſecundas quas vocant, fœtui circundatas repræſentat. Deinde tertia humorẽ à vitri ſimilitudine Hyaloidea vocatum continet. hæc antiquo vocabulo propter tenuitatem Arachnoides appellata eſt: latinè Aranealem dicere auſim. at quoniã Herophilus eam reti cõtracto aſſimulat, nonnulli & Reticularem: alij ab incluſo humore, qui vitri gerit ſimilitudinem, Hyaloidea nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris Cryſtalloidea nominatam includit. hçc antiquitus nomine caruit, à poſteris Lenticularis ob figurã, Cryſtalloides ab contento humore cognominata eſt. H

A De prima & ſecunda colli Vertebra, Oſſe ypſiloide, Gula, Tonis, Aſpera Arteria, Gutture, & Bronchijs. Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram Dentem appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tonſillis oſſiculum gutturis caput continens quidam à figura ypſiloides appellauerunt, quod Ypſilo græco elemẽto ſit perſimile. Cęterùm Herophilus, quoniam tonſillis aſſideat, Aſſeſſorẽ vocat. Secundę vertebrę proceſſus ſurſum, ac prorſum verſus ſpectans Pyrinoides ab oliuæ nuclei ſimilitudine dictus eſt. Iter illud, per quod ci-
B bi potionesq; in ventriculum deſcendunt, græcè Stomachus, & Oſophagus, latinè Gula eſt. Nerui ab vtroq; eius latere Toni, cæteraq; ſenſoria, atque fibroſa pariter Toni dicuntur, Tenores in latinum vertere liceat. Aſperæ arterię ſummum Guttur eſt. anuli ad eius plexum creati Bronchia, Cauernæ, & Aortæ nominantur.

De Cordis partibus, mẽbranisq; Pectoris. Cap. XXV.

CAloris vitæ, arteriarumque motus initium cor eſt· eius ſumma pars Caput dicitur, infima & acuta Fundum. cauitates ventriculi, craſsior & læuus Arterioſus eſt, tenuior & dexter Venoſus, læuo ca-
C pacior. ab vtroque autem capitis latere ceu alę prominentes, cauę, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, cordis Auriculę ſunt. Cor circumplexæ membranæ Pericardios nomen inditum eſt. Ex membranis pectoris quæ ipſum in duas diducunt partes, Interſepientes appellantur: quæ coſtas interius veſtiunt, Succingentes. Membrana, quæ pectoris viſcera ab inferioribus diſiungit, Trãſuerſum ſeptũ, & Phrenes.

De Glanduloſis carunculis. Cap. XXVI.

EX glanduloſarum carnium genere, quas Adenas græci vocant, (multæ autem ſunt,) aliquæ in collo, nonnullæ ſub alis, quædam
D in inguinibus, aliæ in meſaręo vocato reperiuntur. Carnes quædam leniter ſubpingues ac fragiles ſunt. inter has & vocatus Thymus numeratur: qui in regione capitis cordis locatus eſt, ſeptimæ colli vertebræ inſidens, aſperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhæreſcens. non in omnibus tamen inuentus eſt.

De Ventris inferioris partibus. Cap. XXVII.

SVb tranſuerſo ſepto Venter eſt. cuius ſumma pars, primaq; Ventriculi nomen habet. deinde primus inteſtini exortus Hoſtiarius latinè, ſeu Ianitor, græcè Pyloros eſt. poſtea Ieiunum inteſtinum ſem-

per alimento priuatum: vnde ipsi quoque vocabulum fuit. isti continuum Gracile intestinum est. Ex gracili biceps prodit exortus. vocatur autem altera eius pars Cœcum intestinum, quoniã reuera cœcum est: altera Colon græcè, & Venter inferior, & Laxum intestinum à latinis. id Homerus & Nieram appellat. Est autem totum intestinorum vinculum ac firmamentum, quod Mesenterion, ac Mesarçon grçci vocant. Arçam verò & ventrem, & omne intestinum vetustissimi græci appellabant, ex quo ad hæc vsque tempora hoc nomen Mesaræon deriuatum est, latini Lactes appellasse videntur. Post grande intestinum colon appellatum Rectum est iuxta sedem ac principem. Quod ex orbiculato ventriculi fundo egerminat, ipsumq; & aliquam cæterorum intestinorum partem velat, Epiploon grçci, quasi Supernauigãs, Omẽtum latini vocãt. A renibus exoriens membrana, omnibusq; prætenta intestinis Peritonæos est. At propè intestini primum exortum posita caro præpinguis, glandulisque interstincta Pancreas vocata est. E F

De Iecore, & in eo contentis. Cap. XXVIII.

A Dextra ventriculi Iecur est. Iecoris autem pars Transuersum septum, Peritonæumque attingens conuexa, quæ infra ventriculo inhærescit, Caua dicitur. Sub maxima eius fibra bilis vasculum situm est, cuius media & angusta particula Ceruix est, infima Fundum. Iecoris Porta vena est, per quam alimentum illabitur. Quæ in sacrificijs autem aruspices Portas, Mensam, Gladium, & Vnguem appellant; in homine quoque, sed obscura & atque incerta reperiuntur: ad nullumque medicinæ profectum necessariò nominantur. G

De Liene, Renibus, Vesica, Vrinarijs, Seminarijsq; uasculis. Cap. XXIX.

VEntriculo à sinistra Lienis incumbit, cuius crassissima summaq; pars Caput est. propè vltimas autem costas Renes duo: ex quibus duo vrinæ ductus Vreteres græcè appellati vesicam intrantes prodeunt. Vesica verò conceptaculum est, in quod vrina è renibus per vreteres delabitur, à vesica est Ceruix, Sedimentum, Tramis, & reliqua cõmemorata superius. At seminaria vascula quatuor sunt, duo varicosa, duo Glandulosa: quæ Genitales etiam venæ vocatæ sunt. varicosorum partes illæ, quæ testibus adiacent Assessores dicuntur. Quidã verò omnia Assessores appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde, vt in maribus, constituta sunt, contemplandum est. Fœminas varicosis assessoribus carere Herophilus planè existimat, nos verò in pecudis vtero è testibus enata vascula, atque vtrinq; varicis instar H

A reuoluta conſpeximus. hęc autem in vteri cauum perforata ſubibant: è quibus mucoſus quidã humor, ſiquis exprimeret, emanabat, magnaq; erat ſpes hos ſeminarios eſſe canales, & eorũ generis, qui varicoſi nuncupantur. id autem vt ſe habeat, diſſectiones ſeorſum declarabunt.

De muſculis Lumborum. Cap. XXX.

INtra lumbos muſculi Pſoæ græco vocabulo nominantur: qui ſoli etiam in dorſo lumbis agnati ſunt. Iſtos aliqui Vterales neruos, alij Vulpes cognominant. atq; in libro Cnidiarum ſententiarum nomen iſtud ſcriptum eſt. Si renum autem morbus vexat, notæ hæ ſunt, ſi lo-
B tium craſſum purulentumq; ſit, ſi dolor lumbos, ilia, inguina, ſumenq; torqueat, tum verò & vulpes male habet. Vnde iam conſtat, quanti iſta ſcire interſit: quò ea, quæ ſic cognominãtur, agnoſcas. Clitharchus exteriores dorſi muſculos Pſoas, Vterales neruus, ac Vulpes appellari falſò opinatur.

De Genitalibus fœminarum Loci. Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum græcè Metra & Hyſtera, latinè Vterus Vuluaq; vocatur. Hippocrates & Delphyn & Genituram dicit. Eius ſurſum verſus vtrinq; proceſſus Cornua et Cirri ſunt
C ipſam exterius ſuſtinentia vaſa. medium atq; ſupremum Fundum eſt. quæ vtrinque ſunt, Humeri: eius extremitas Ceruix, atq; Collum. colli Hoſtium primus meatus: Hippocrates græcè Amphidion à rotundi ferri, quò præfiguntur aratra, ſimilitudine vocat. deinde cauum, quod ſequitur, multis appellatiõibus exprimitur. muliebris enim Sinus dicitur, muliebres loci, Vterus, ac Vulua. Sed totum genitale cum exterioribus Pudendum, obſcœniorique vocabulo cunnus.

De teſtium tunicis, alijsq; partibus. Cap. XXXII.

D AT circa teſtes tunicę ſunt latinis carentes nominibus, à gręcis autem Erytroides vna, Dartos altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad teſtem peruenit, qui Suſpenſor à noſtris dici poteſt: Cremaſtera græci nuncupant. venulæ pariter ad teſtes, vnde nutriuntur: hæque teſtium Altrices nominantur.

De venis. Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina, (vt ſemel dicam,) hæc ſunt. ſi gracilem tunicam habẽt, ſanguineq; complentur, Venæ ſunt. omnes verò magnæ venæ Ventres appellantur. poſtea inter medicos vſus obtinuit, vt ea vena, quę à iecore in renes propagines mittit, Caua

diceretur.in ea Praxagoras initium esse febrium affirmauit: solamque eam Cauam ipse nominauit. Cæterùm alij & eam, quæ sursum in cor per transuersum discrimen euadit, alij & hanc, & priorem vnico vocabulo Hepatitin, (latinè Iecorariam dixeris,) vocitat. à liene exeuntem Splenitin, idest, Lienariam. Cæterùm non, quemadmodum in iecore, ita & in liene sursum versus, deorsumque in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur. qui verò id asserunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes & graciles sunt, & ibidem in liene finiuntur. Philistio italus medicus pro doriensium eam partem incolentium more quasdam venas, quæ per tempora in caput ascendunt, Aquilas vocat. venas à corde illicò nascentes Dracontidas Hippocrates nominat. Herophilus venam crassissimam grandissimamq; ex corde pulmones petentem Arterialem appellauit. in pulmonibus enim contra, atque in alijs, res habet. nam venæ in his validæ sunt, proximeque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contra imbecillæ, venarumq; naturam sapiunt. Omnium autem quos nouerim, primus Dionysius Oxymachi Efflorescentiã, græcè Epanthismon nomen nouum adinuenit. aitq; Eudemus Efflorescentiam venam appellari. Sed mihi quidem Dionysius rem venæ similem efflorescentiam, neque idem venam atque efflorescentiam, sed quoddam aliud aduentitium sanguinis receptaculum vocare visus est: idque ipse ita esse testatus est eodem loco sæpius venam, efflorescentiam, arteriamque inculcans, ac repetens. neque enim, si rem eandem venam efflorescentiamque putaret, ita vnquam locutus esset. nam etsi nihil aliud efflorescentia, quàm vena est: nihilominus ipse aliter sensit, atque appellauit.

De Arterijs. Cap. XXXIIII.

ARterijs præterea vetustissimi græci Venæ nomen imposuerunt: cumque venas micare dicebant, arterias intelligebant. arteriarum enim micare, seu palpitare munus est. Eas etiam tortas, & spirabilia vasa, & cauernas, & inanitates, & neruos appellarunt. Aortam verò eam præcipue Aristoteles vocat, quę per dorsum omnium maxima fertur. hanc Crassam Praxagoras appellare cõsueuit. Cauas autem per collum subeuntes Carotidas, idest, Somniferas antiqui nominarunt: quoniam compressæ hominem sopore grauabant, vocemque adimebant. Cæterùm nostro sęculo non arteriarum, sed neruorum sensoriorum propè iacentium id vitium esse compertum est. quare si nomen permutare volueris, nihil peccati admiseris.

De

A De Neruis Tēdonibus, Cartilaginibus, Mēbranis, Tunicis, Adipe, Carne, atq; Medulla. Cap. XXXV.

NErui à cerebro, ſpinæq; medulla prodeuntes Actiui, Senſorij Electiui, atque Toni: qui circa artus ſunt, Copulatiui dicuntur, craſſæ autem ex occipitio propagines, quæque ad calcem è muſculo naſcentes feruntur, Tendonis vocabulum habent. Cartilagines ſunt, in quas oſſa degenerant, neruis duriores. Membranæ tenuia ſunt velamēta: Tunicæ, craſsiora. Adeps pinguiſsima eſt alimenti concretio. Caro autem in viſceribus illud eſt, quod inter vaſcula concretum reperitur,
B ſubtegmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ fartum: quò inania eius ſpatia compleantur. In muſculis Caro pars fibroſa ac firma eſt, & quæ in vlceribus, oſsiumque cauis recens concreſcit. Medulla verò in dorſo Dorſalis, in vertebris Spinalis, has etiam ambiens membranula Spinalis dicitur. Medulla intra caluam cōtenta cerebrum eſt: Sed in alijs oſsibus Oſſalis vocatur: ſiue in magnis inſit cauis, vt in femore atque humero, ſiue in anguſtis foraminibus, quas Serangas, id eſt, cauernas, vocant: vt in coſtis ac iugulis.

De Humoribus, Excremētiſq; corporis. Ca. XXXVI.

C SAnguis calidiſsimus eſt, flauiſsimusque ſuccus. Pituita album craſſum, ac ſubſalſum excrementum eſt: quod cum reſiccatur, nigreſcit. Bilis flaua amarum eſt, ac flauum excremētum. Porracea acris eſt, atque ſubuiridis: Aeruginoſa verò eſt valde mera, atque ſyncera. Atra bilis autem Sanguinis craſſamentum eſt. Alij nigrum ſanguinem atrā eſſe bilem aſſeuerant. Reliqua excrementa huiuſmodi ſunt: Saliua quidem oris eſt humiditas. Mucus ſalſum eſt cerebri purgamentum. Sudor eſt per omne corpus effuſa humiditas. Vrina eſt nitroſus humor in veſicam delabens. Flatus eſt in inteſtinis ſuperuacuus ſpiritus. Cypſelis ſunt aurium ſordes, quas Cerumina, aut Marmorata veteres latini
D appellitabant. Menſes in mulieribus ſunt menſtrua per vuluam ſanguinis excrementa: quæ cùm alba ſunt, non menſes vltra, ſed Profluuium nominatur. Lac eſt in mammis alimenti concoctio. Semen, græcè Sperma, Thora, et Gonos, hoc eſt, Genitura idem ſignificant. id verò eſt ſpiritus ſimul, atq; alimenti genitalis in aſſeſſoribus concoctio. Praxagoras peculiari quodam modo ſuccos nominauit, Dulcem, Temperatū, & Vitreum. hos à pituitę ſpecie ſic vocauit: item Acidū, Nitroſum, Salſum, & Amarum. hos ita, vt guſtatus iudicat, appellauit. alios præterea Porraceum quidē ex colore, Vitellinū verò ex craſsitudine: alios quoq; Abraſorios, quoniam ad raſuram parant: alios Stagnantes, quòd in ve-

nis inhæreant,neque in carnem ſubeant,quia tenues,intra venasq; ab- E
ſorpti quieſcunt. in ſumma omne liquidum Praxagoras Chymon appellat. At Mneſitheus quod liquidum eſt,Chylon, ideſt, Succũ nominat: Sed guſtatilem qualitatem, ſiue in arido,ſiue in liquido poſitam Chymon,ideſt,Saporem vocat. Calorem autem,atq; Spiritum Zeno idem eſſe cenſuit. Sed medici diſtinxerunt, Spiritum,quem ſpirando trahimus,Calorem autem ſpiritus eliſionẽ appellãtes. Alij vitę quoddam principium calorem eſſe dixerunt.

De Fœtu,& ad eum pertinentibus. Cap. XXXVII.

FOetus membranis inuoluitur:quarum tenuem ac molliorẽ Am- F
nion vocat Empedocles,Agninã latinè dicito. Inde & Hilithya, quæ partui præeſt, Amnias mihi agnominari viſa eſt:non à Cretæ, vt alij exiſtimant,quodam portu. Nos hanc tunicam diſſecantes,humoris cuiuſdam longè illo,qui in ſecundis continetur,mundioris plenam inuenimus:accurateque æſtimantibus veluti quidam fœtus ſudor videbatur.per vrinaculum verò humorem quendam in ſecundas inſtar vrinæ transfundi cognouimus.Sed Amnius interior fœtui,Secundę exterius vuluæ breuis atque venoſa tunica adhærebant.è ſecundis Vmbilicus oritur ex duabus venis totidemque arterijs compoſitus, & ex quinto appellato Vrinaculo, breui vaſculo, vtrinque cauo, è veſicæ fundo in ſecundas intrante. G

Plurima in homine reperta huiuſmodi appellationibus inſignire oportet.quòd ſiquid in his omiſſum fuerit,non ideo tamen plurima ob pauca quædam conniuentibus oculis præterita aſpernari conueniet.

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS

Quæ in altero libro primo continentur.

Quæ ſit libri neceſsitas. cap. i. H
Quæ ſint maximæ corporis partes. cap. ii.
De Capite eiuſque partibus vſque ad naſum. cap. iii.
De Naſo & alijs faciei partibus vſque ad Labia. cap. iiii.
De Oculorum partibus. cap. v.
De Malis,Maxillis,& Mento. cap. vi.
De Aurium partibus. cap. vii.
De Ore,& in eo contentis. cap. viii.
De Collo,& eius partibus. cap. ix.

De Epomide, Humero, Scapulis, Alis, & reliquis vſque ad Extremam manum. cap. x.
De Pectoris ac Dorſi partibus. cap. xi.
De Ventris, ſeu Alui partibus. cap. xii.
De Virilis membri partibus. cap. xiii.
De Fœminarum locis. cap. xiiii.
De Dorſi oſsibus, extremiſque eius partibus. cap. xv.
De Inguinibus, Cruriſque totius vſque ad extremum pedem partibus. cap. xvi.

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS
Alter Liber primus.
Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

Quæ ſit libri neceſsitas. Cap. I.

A SIquis fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, ſingulasq; proprijs nominibus appellare diſcat, neceſſe eſt. Grammatiſtæ ante legendi, cæteræque doctrinæ ſcientiam, elementorum nomina pueros prædocent. nec non in Geometria, quid linea ſit, quid ſuperficies, quid planum, quid figura triangula, quid circulus, id genusque alia, quoque ritè nomine appellentur, prędiſcere opus eſt. in alijs itidē artibus prænotiones vocabulorū ſimiliter edocent. Medicam itaq; artē capeſcere optantibus elemēta prius tradere perquàm neceſſariū eſſe duxi: vt quęq; videlicet corporis pars rectè nominanda ſit.
B quandoquidē diuiniſsimus Hippocrates in libro, qui inſcribitur, De locis in homine, ita loquitur. Corporis autem natura ſermonis in medicina principium eſt. Nos igitur etiā à ſimplicioribus exteriusq; aſpectui ſubiectis exorſi eorum prænotionem appellationesque trademus.

Quæ ſunt maximæ corporis partes. Cap. II.

MAximæ corporis partes Caput, Collum, Thorax, Manus, Cruraq; ſunt. Thoracem non ſolum à iugulis ad præcordia vſque, ſed totum à iugulis vſque ad genitalia vocamus.

De Capite, eiusq; partibus, vſq; ad Naſum. Cap. III.

CAput, quod capillis intectum eſt, ſimul etiam cum facie & alia ſic appellantes comprehendimus. prior capillata pars Syncipur

dicitur:in quo & futura est, quoniam ipsi coronas circumponimus, E
Corona vocata . posterior Occiput . partes ab vtraque syncipitis parte Tempora.pars media qua maximè conuoluuntur capilli, Vertex.sub syncipite Frons sita est. in temporibus pilorum exortus Iuli græco vocabulo, latinè Lanugo:posteriores occipitis pili à græcis Chætæ,à nostris Crines dici possunt.vltimam frontis rugam Episcenion græci dicunt, quod Supertentorium nostris sonat.partes frontis pilis hirtæ Supercilia sunt:horum media intercapedo Mesophryon apud gręcos est, romanis Glabella.inde Nasus porrigitur.

De Naso & alijs faciei partibus vsq; ad Labia. Ca. IIII. F

NAsi extremum Globulus dicitur.quod nasum in duas cauernulas distinguit, Interseptum.à globulo carnosum quoddam in labium descendens Columna est.nasi caua ab vtroque intersepti latere,per quæ olfactus præstatur,Nares vocantur.nasi Alę,seu Pinnæ huiusmodi caua ambientes sunt.sub columna subsidens cauitas supra labium Philtron græcè,latinè Amatorium dicitur.totum verò, quod infra nasum supra labia est,Hyporinon appellāt.deinde Labia duo, quorum summa Prochila græci dicunt.tu Prolabia,si lubet, dicito.quà cōmittuntur autem Prostomion est.

G

De Oculorum partibus. Cap. V.

SVb superciliis Oculi sunt.quæ oculos contegunt, Palpebræ sunt. harum altera supra, altera infra est:quarum in conniuendo congressus Tarsos vocant.pili ex palpebris enati Cilia sunt . Tarsorum extrema Anguli magnus naso,exiguus tempori finitimus. Coræ pupillæ sunt:Glenæ oculorum media, per quæ videmus . Alij Pupillam id vocant,quò videmus, Coram autem & Glenam simulacrū in pupilla cōspicuum.post hæc autem quæ sunt nigra,cæsia, aut splendida,à colore nominantur Iris:circulus est prædicta albo continuans . Sub oculis loca Hypopia gręcè,latinè Subocularia sunt. H

De Malis, Maxillis, & Mento. Cap. VI.

HIs insurgentes eminentiæ subiacent Malæ vocatæ:quę per pudorem erubescunt.sub his Maxillæ, seu Mandibulæ.quarum inferioris extremum in acutum definit, Mentumque est.à quo vsq; ad inferius labium os fit rotundum, atque prominens. sub mento carnosa pars à græcis Anthereon, seu Leucania dicitur . verām alij Anthereona hanc partem, Leucaniam verò cauitatem iuxtà iugulum appellant.

A ## De Aurium partibus Cap. VII.

AVriculæ eminentiæ ſunt ab vtroque tempore iuxta extrema collocatę.quarum cauernulę Meatus Auditorij vocantur:per quos audimus ſcilicet.harum inferiores carnoſęque partes Fibrę ſunt,ſuperiores cartilaginoſęque Pinnæ. Helices, quę deinde circunferentiam ambiunt: Anthelices verò in medio poſt helicem extumeſcentes propè cauitatem particulæ. cauitas ipſa Concha dicitur: conchæ oppoſita propè temporis finem elatio Tragus,ideſt Hircus vocatur:huic oppoſita ex craſsiore anthelice Antitragus.

B ## De Ore,& in eo contentis. Cap. VIII.

OS eſt prima labiorum diuiſura, & reliqua omnis vſque ad fauces inanitas.in ore & alia quædam,& Dentes ſunt: quorum priores octo Inciſores dicuntur:Canini hos ſequentes quatuor.reliqui omnes viginti Molares. ſunt horum extremi atq; interius cōditi Sophroniſteres,id eſt,Moderatores ac Temperātes nuncupantur:qui tum,cùm ſapere incipimus,oriuntur.Genuinos latini vocant.dentes circumplexę carunculæ Gingiuæ ſunt:quarum cōmiſura Habena dicitur. latæ molarium dentium ſummitates Menſæ nominantur:maxillarum cauitates,in quibus dētes defixi ſunt, Mortariola atq; Pręſepia.Linguę exortum Radicem vocato: Ceruicem, quod ſequitur: eius ſummum Progloſſon,quaſi Pręlinguium dixeris:eius latera Paraſira,ideſt,aſſequentia.quod eſt infra linguam Hypogloſsis eſt: Epigloſsis, quod interius ſupra guttur eſt arteriæ aſperę tegumentum: quò inter deuorandum nihil in pulmones decidat:inter ſpirandum verò, ne ſpiritus aſcenſum impediat, extollitur. Quod ſupra linguam in orbem cauum eſt, Cælum,Palatumùe dicitur.quę deinde ſuperius pendet caruncula,Columella eſt: quam alij Gurgulionem, Vuam alij vocitarunt.ipſi ſubijcitur Arterię Aſperę caput.

C

De Collo,& eius partibus. Cap. IX.

D DEinde Collum & Dera gręcè, cuius prior pars Bronchus, & Aſpera Arteria: Circa medium prominentia Guttur: auerſa pars Ceruix & Occipitium: propè iugula cauum Anticardium & Iugulatio nuncupatur.

De Epomide,Humero,Scapulis,Alis,& reliquis uſque ad Extremam manum. Cap. X.

A Tendone autem ad humeros pertinentia Epomides nominantur.Humeri capita ſunt eorum oſsium,quę à gręcis Brachiona, à noſtris etiam Humeri vocantur. Scoptula operta ſiue lata ſcapularū

ossa tergo imposita lata ossa sunt: quorum media eminentia Spina est. E
iugulorum latorumque scapularum ossium copulæ Acromia dicuntur. continēter Claues adsunt, seu Iugula. Ala est sub humeris cauum, in quod frequenter humerus luxatus delabitur. deinde Humerus est, qui Brachion à gręcis vocatur. articuli angulus, quo nitimur inclinati, Ancon est, siue Olecranon: latinè Cubitus. Quod sequitur, Vlna, siue Lacertus siue Brachium est: quod brachiali terminatur. postea Palma: deinde manus Pectus, alij Hypothenatron vocant, sub pollice est. postea est manus cauitas, quæ Vola nominatur. Ex digitis vnus ab alijs distans Magnus, Pollexque dicitur. Index autem inter alios quatuor primus est, alter Medius, tertius Anularis, vltimus Minimus. horum ossa Scuticulæ, aut Phalanges, aut Internodia vocantur. quorū curuaturæ F
Condyli, sed primæ Procondyli, vltimę Metacondyli, omnes à latinis Nodi vocati sunt. vnguium initia Radices vnguium appellantur: digitorum extrema Acini, aut Cacumina. interstitium anularis ac pollicis Thenar est. Hippocrates autem totum hunc locum Thenar appellasse visus est: qui apud latinos Volæ nomen habet.

De pectoris ac dorsi partibus. Cap. XI.

A Iugulis autem in parte priori Pectus ac Sternon est. Tergum verò posterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellant Metaphrenon, hoc est, pars è regione septi posita. sequūtur Lumbi pars dor- G
si infima. in pectore carnosę eminentiæ Mammę sunt, quarum summa Papillæ: totum, quod sub ala deorsum versus protenditur, Latus est. ossa Costæ & Spathæ. quarum primæ inter se committuntur ad terminum ossis, quod gręci Sternon, Latini Os pectoris nuncupant: qua cor situm est, Septum trāsuersum aliqui Phrenes, aliqui Procardiam, quasi ante cor positum, aliqui Cor nominant. post ipsum est vētriculi Hostium. inter costas spatia Intercostalia vocant. Spuriæ costę sunt, quæ non inter se coeunt. Hæ in cartilagines degenerant.

De Ventris, seu Alui partibus. Cap. XII. H

MVsculosæ partes sub cartilaginibus Hypochondria gręcè, Subcartilaginea latinè, à quibusdam Pręcordia dicta sunt. Deinde Aluus est: quem alij Ventrē nominăt. quod in medio est, Epigastrion græci vocant; super ventrē scilicet cutem. media cauitas Vmbilicus est, ei circumdata cutis Vetula vocatur: quòd ea corrugata senectā adesse significat. quod sub vmbilico ponitur, Abdomen ac Sumen est. quod postea ad genitalia vsque pertinet, Epision, Pubes, ac Pecten dicitur.

A ## De Virilis membri partibus. Cap. XIII.

GEnitalium maris quod pendulũ eſt, Stema græcè, Coles latinè, Peniſq;, dicitur. quod nõ pendet, Hypoſtema hoc eſt, Sedimentum, aut Perinæus. eius extremum Præputium eſt. Scrotum quo teſtes continentur, appellatur. eorum ſuperior pars Caput eſt, inferior Fundum. partem laxiorem ſcroti Laccopedon dicunt.

De Fœminarum locis. Cap. XIIII.

MVliebrium locorum pars ſuperior Pecten eſt: Fiſſum verò prima
B diuiſio. in medio ſita muſculoſa caruncula Myrton, aut Nympha eſt. Myrtochila verò à lateribus collocatæ pinnæ.

De dorſi oſsibus, extremiſq; eius partibus. Cap. XV.

DOrſi oſſa Vertebrę ſunt. vniuerſa vertebrarum compago Spina dicitur: cuius infima pars Lumbi: poſtremumque dorſi Sacrum os eſt: quod aliqui Hypoſpondylon, ideſt, Subuertebrum, vt verbum verbo reddatur, appellarunt. Huius extremum Coccyx eſt, latinè Cuculus. à lumborum lateribus Nates ſunt. poſt lumbos carnoſæ partes Clunes appellatæ ſitæ ſunt: quę & Ephedrana, quòd ſedendo commo-
C dæ ſint, à græcis nominantur.

De Inguinibus, cruriſq; totius, vſq; ad extremum pedem partibus. Cap. XVI.

INguina ſunt femorum principia. femorum partes interiores Femina ſunt, quæ partes inter has perinæumque ſunt, Plichades à gręcis dicuntur. Muſculi ad genua tendentes Epigunides gręco nomine vocantur: oſſa ſuperiacẽtia Epigunatides. hæc Hippocrates Molas vocat, latini Patellas. Genu eſt femoris cum crure connexio: ſub quo Poples eſt. Sura eſt poſterior magnus cruris muſculus: vnde Latus Neruus ad
D calcem tendit: oſsium verò poſterius item Suram, prius Tibiam dicito: extrema pedibus propinqua Malleoli, à nonnullis Tali, ſed non rectè, dicuntur. Tali tamen & ipſi adſunt, ſed non oculis conſpicui. Calx poſterior eſt pedis rotunda pars: poſt quam Cauum pedis eſt. poſt hoc verò Planta, ſeu Veſtigium. cui oppoſitum ſupremum Tarſus eſt. totum verò pedis ſitum Pezam græci vocant. Pedum digiti manuum digitis appellationibus reſpondent.

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI APPELLATIONIBVS
Liber Secundus quę contineat.

Libri continuatio, atque propositum. cap. i.
De Cerebro, eiusque tunicis, & enatis. cap. ii.
De Oculi partibus. cap. iii.
De eis, quæ ore continentur. cap. iiii.
De Pharynge, idest Aspera Arteria, et Gula, et Pulmone. cap. v.
De Iecore, Bilis conceptaculo, & Venis Portis vocatis. cap. vi.
De Liene. cap. vii.
De Corde, ab eoque enatis, & adiacentibus. cap. viii.
De Pectoris partibus, & Septo transuerso. cap. ix.
De Gula, & Ventriculo. cap. x.
De Intestinis, & Lactibus. cap. xi.
De Renibus, Vrinarijsque meatibus. cap. xii.
De Omento. cap. xiii.
De Seminarijs conceptaculis, & Semine. cap. xiiii.
De Scroto, Testibus, eorumque membranis. cap xv.
De Vtero. cap. xvi.
De Venis, Arterijs, multisq; alijs corporis particulis. cap. xvii.

RVFFI EPHESII
DE PARTIVM CORPORIS HVMANI APPELLATIONIBVS
Liber secundus

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Libri continuatio, atq; propositum. Cap. I.

POsteaquàm extimarum corporis humani partium appellationes exposuimus, deinceps continuata serie ad latentium, internarumque notitiam transeamus: quippe cùm à viris sapientibus homo exiguus quidam mundus appelletur, cœlestis ordinis ęmulus, in membrorũ fabrica, actionibusque præstandis varium effectuum artificium possidens. E

A dens.quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad diſſectionis artẽ faciunt, referenda ſunt. Quam ob rem artis principia, ac veluti fundamenta illuſtrioris doctrinæ cauſa iacientes, quem ſitum membris natura tribuerit, eorumque ſimul nomina explicabimus.

De Cerebro, eiusq; tunicis, & enatis. Cap. II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum ſuis cum velaminibus cerebrum includitur: proque corporis mole longè maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. eius ſubſtantia pulticulæ ſimilis eſt, viſcida atque precandida, Poſt id in occipitio vocatum Cerebel-
B lum collocatur. Tunicarum prima caluariæ oſsibus affixa eſt: quæ pulſatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipſum diſsipabile conſeruat, eiusque fragile corpus in vnum cogit ac retinet: vtraq; neruoſa membranoſaque eſt, exiguo interſitorum vaſculorum ſenſu prędita. interius condita motu caret, exterior mobilis atque craſsior eſt. A cerebro medullæ proceſſus exoritur per caluariæ foramen in occipitio erumpens: per vertebrarumque omnium caua ad extremam vſque delabitur. neque propria tamen cerebri ſubſtantia eſt, ſed emanatio, quę Spinalis medulla vocatur. Meatuum verò proceſſus ſunt à cerebro neruoſi ad ſingula ſenſoria, vt ad aures naresque, & huiuſmodi alia pro-
C pagati. vnus autem à baſi prorſum verſus in duos diuiſus progreditur, et ad vtrumq; oculum pergit: qua parte vocata Peluis eſt, atque inſtar foueæ iuxta vtranq; narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componentium plexus efficitur.

De Oculi partibus. Cap. III.

EArum tunicarum prima nimirum ab ordine Prima, à colore verò Candida vocata eſt: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicãtes oſtendũt. Tunica igitur prima Candida vocatur: & Cornicularis, ſiue Cornea: aut propter firmitatẽ, aut quoniam interius con-
D ditus humor per hanc, tanquam per corniculum pellucet, aut quòd inſtar cornu in corpuſcula Ctedonas vocata, ideſt, fibras aut filamenta reſoluitur. Secunda verò primæ per appenſionem vſque ad vocatam coronam adnexa eſt. quæ media dehiſcit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpuſculum exterius, qua cornicularem attingit, lęue terſumque eſt: in auerſa parte aſperum, (vt inquit Herophilus) quale vuæ acini corium eſſe ſolet, vaſculis perplexa hæc tunica eſt: quę Secunda ab ordine, Perforata à ſtructura, à ſimilitudine Rhagoides, latinè Acinalis, aut Vualis: Choroides etiam, quòd inſtar ſecunda-

rum, quas Chorion græci vocant, vasculis sit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progressa tunica humorem oui albo similem, Vitreumque appellatum includit. est hæc prætenuis, vocaturque ab humoris concretione Vitrea, à tenuitate Aranealis, à vasculorum contextu figuraq; Reticularis: quippe quæ ex angusto in latum diffunditur, sinuaturq;: quò Quartam tunicam humorem crystallo similem continentem inuoluat, cuius dimidium prominet secundæ tunicæ foramini contiguum, dimidium cum araneali committitur. Hæc igitur tunica Discoides, id est, disco similis, aut Lenticularis à figura vocatur, aut à concreto humore Crystalloides. nempe quidam hanc neq; Tunicam appellandam esse censent: nam membranosam quandam congelationem esse dixerunt. E F

De his, quæ ore continentur. Cap. IIII.

DEinceps ad ea, quę in ore latent, descendamus. Lingua primum turbinata figura consideretur, à lato in angustum gracilescens, à faucibus radices ducens, carnoso & quodammodo neruoso corpore, in cibis atterendis deuorandisque mobilis: præterea & ad articulatę vocis creationem emissum aerem secundum animi inclinationem conformans, gustatoriumque sensum participans. In huius basi Epiglossis vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua supra eius latitudinem assurgens, in faucibus ex latiore basi in angustum finiens, cartilaginea materia constans, faucibusque cognata. hęc asperę arterię operculum, & ciborum in gulam descensus iter quoddam est. Supra epiglottida autem supernè Columella dependet, ex palati partibus secundum eius foramina exoriens. hæc & Vua ab extremitatis rotunditate vocatur, nullam magni faciendam vtilitatem afferens. vnde fit, vt ea recisa nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguę parte affixę Tonsillę sunt, numero sex, corpore glãdulosæ, figura subrotũdę, natura facilè mutabiles, atq; dissipabiles, membranulis quibusdã a l tius insertis cõuolutę. ex his quatuor ab vtroq; latere cernũtur, duę verò cerni vix queunt. Has gręci vocãt Paristhmia, quòd in angusto meatu sitę sint. veteres enim gręci locorũ angustias isthmos appellabãt. Antiadas verò, quasi cõtrarias dicas, iccirco etiã nominabant; quoniã ore aperto inter se cõtrarię, pręsertim quum inflammatæ sunt, appareant. G H

De Pharynge, idest, Aspera Arteria, & Gula, & Pulmone. Cap. V.

INde à palati ac linguę partibus duo itinera patefiunt. horum prius Pharynx græcum vocabulum habet. inter hoc & colli vertebras

A Gula eſt. Pharynx cartilaginoſus eſt, atque in orbem patens, ſuperius latior, infra verò anguſtior. per iugula autem, appellatumque Antiſter non, ideſt, ſpinam dorſi, quæ pectori opponitur, deſcendens in medios pulmones inſeritur: ipſosque anulis, quæ Bronchia vocant, intexit. huiuſmodi membrum Aſpera Arteria, quòd iſtis anulis aſperata ſit, dici meruit: Bronchus etiam à quibuſdam vocatur, ad aeris inſpirando ducti tranſitum, vocemque edendam à natura conſtitutus. De ipſo Pulmo ſuſpenditur rarus ac peruius, pectoris inanitate concluſus: Idem globoſus eſt, murisque caudæ figura ſpeciem repræſentans. in fibras quinque diducitur, colore cinereo atque ſubalbido. aſsidua motione B concutitur, follis morem in ſpiritus tranſitu retinens. quippe ſpiritus per aſperam arteriam in bronchia tractus per pulmonis ſpiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterum foràs ab hoc per naturalia foramina propellitur.

De Iecore, Bilis conceptaculo, & uenis Portis uocatis. Cap. VI.

AB vtriſq; præcordijs Lienis Iecurque iacent. ſub pulmone à dextris Iecur eſt, tranſuerſo diſcrimini magis appenſum, poſteriori parte in gibbum aſſurgens. in quatuor, aut quinque fibras dirimitur, C colore lentis, ad rubicundius tamen vergit, venoſo corpore iuxta, atq; ſanguineo. Venas autem, quę cauę per interſeptum ad cor tendenti cõmittuntur, Ora Portasque vetuſti ſcriptores nuncuparunt. Sub conuexa parte puſillum quoddam Vaſculum veſicæ ſimile defixum eſt, neruoſum, fellisq; inibi geniti capax: à quò ſanè meatus quidam nerueus per lactes ad inteſtina contendit: per quem paulatim bilis in inteſtina delabitur, excrementaque felleo colore ſuffundit, atque ipſa depellendi cupidinem infert. Hoc intercluſo itinere aurigo futura portenditur bile per omne corpus effuſa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeunt. Eſt autem præferuidum igneumque iecur plurimum ad ſe ali- D menti attrahens, ac finitimis partibus communicans. iccircò ſiniſtris dextrę partes viribus præſtant.

De Liene Cap. VII.

AT Lienis iecori contrarius in ſiniſtris præcordijs iacens opponitur, ad humani veſtigij longitudinẽ protentus, ſuperius rotundus & robuſtus, infra contractus & gracilis, medius anguſtior, vini fęcis colore perfuſus, laxus ac foraminulentus, conceptaculis multis implicitus: ignauum membrum, nulloque fungens miniſterio.

De Corde, ab eoq; natis, & adiacentibus. Cap. VIII. E

PVlmonis fibris Cor circumtegitur, intra pectus sedem habens secundum medium, magis tamen ad sinistram declinans, & sub sinistra mamma collocatur, pinei nuclei effigiem adeptus, & à lata base in mucronem instar turbinis acuminatum, musculosum natura atque neruosum, pulsatorio semper motu percitum, medium inane, duobus manifestis sinibus concauum, altero in dextris, qui Sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris Spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam, vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus F
Auricularibus vocatis cor pręcingitur: quoniam ad aurium imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur & venæ & arterię: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepiméto vallatur, eam Pericardion gręci nominát, neruosam, tenuem, motuque à corde transfuso palpitantem.

De Pectoris partibus, & Septo transuerso. Cap. IX.

HAec omnia complectens Pectus ex cartilaginibus componitur atque osibus: quæ in costis, pectorali osse, atque dorsi spina reperiuntur. G
neruorum etiam carniumque particeps extra carnosius, interius neruosum est. qua etiam parte succingente membrana vestitur. Interseptum autem, siue transuersum septum obliquum pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. id ita vocatum est, quòd viscera in pectore abd ita ab inferioribus intersepit.

De Gula, & Ventriculo. Cap. X.

A Superioribus igitur corporis partibus, quemadmodum supra retulimus, simul cum aspera arteria enascitur, secusque ipsam Gula protenditur, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter au- H
tem desinens. Hæc tubæ imagine figuram amplitudine refert, supra angustior, infra verò, qua cum ventriculo cómittitur, capacior. hoc quippe nomine superior venter natura neruosus vocatus est. munere autem sicci humidique alimenti deuorandi gula fungitur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens sub medio intersepto ad læuam magis reflexus collocatur ab angusto ore in latam capedinem sinuatus, cuius conuexum extra in abdomen vergit, simum verò dorsum respicit. longè, quàm gula, neruosior ven-

A triculus eſt atque amplior. ipſe nimirum intus accepta colliquans non magnopere ſe dilatat:ſed cibi ingreſſui cedens eius deſcenſum ſe conſtringendo inſequitur: cũ ad alimenta ſuſcipienda à natura creatus ſit.

De Inteſtinis,& Lactibus. Cap. XI.

A Ventriculo inteſtina in plures orbes implicita ad cibaria, quæ ab eo delabuntur, excipienda formata prodeunt.horum vnum idemque ab ipſo vocato proceſſu ad rectum ac ſedem vſque iter pertinet.inter quæ primum eſt,quod Hoſtiarius, aut Dodecadactylus dicitur:Hoſtiarius quidem,quòd in ventriculo poſita tantiſper, dum ſunt
B coacta,cuſtodiat:cùm remiſſa ſunt autem,tunc & hoſtiarius cum inteſtinis aperitur:quemadmodum ani muſculus Sphincter, ideſt,Adſtrictor vocatus remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim digitorum longitudine vocabulum accepit: neruoſa ipſius craſſaque ſubſtantia eſt: hoc appellatum Ieiunum tangit alijs inteſtinis carnoſius, ſemper ferè alimenti penuria laborans: vnde Ieiuni quoq; appellationem adeptum eſt:quòd in ipſo videlicet alimentum, vt in ventriculo & inteſtinis aſſolet,non inuenitur.poſtea Gracilia quæ vocantur, inteſtina prolixa in multas ſpiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinẽ æquantia collocantur, & ſub vmbilico in abdominis regione ponun-
C tur.Sub his omnibus Cœcum inteſtinum, & Colon eodem loco exoriuntur: Cœcum quidem rectà in dextrum inguen ſpectans, altera ex parte obſtructum:Colon verò, quod Maius inteſtinum latini vocãt,à dextris enaſcens, ſupernè ſeſe circumuoluens, in iecur præcordiaque adductum incidit, deinde lienem ſiniſtrumque ile petens poſterius cum Recto inteſtino coniungitur.id nonnulli & Inferiorem ventriculum nominarunt: in quo etiam plurima cibi pars in ſtercus vertitur. omnium poſtremum Rectum eſt cęteris carnoſius,rectamque ſedem, vnde & nomen accepit, ſortitum eſt.in Anulum autem & Sphinctera vocatum, ideſt, Adſtrictorem deſinit,eum quidem neruoſum & du-
D rum,hunc autem carneum atque rugoſum, infimum omniũ collocatum.Inter inteſtina medij Lactes ſunt,quos gręci Meſenterij atq; Meſaræi vocabulo inſigniunt.

De Renibus, Vrinarijsq́ meatibus. Cap. XII.

REnes circa vltimas dorſi vertebras ſiti ſunt,numero duo, figura rotundi,colore lenticulæ, & quaſi ſubcinereo.dexter paulò altior grandiorque inuenitur.denſo ſquallidoque corpore conſtant:ſauciati ineuitabilem mortem afferunt. In penitis cauiſque eorum parti-

bus membranulæ sunt instar cribri foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant: per quos vrina in vesicam transfunditur, indeq; foras expellitur. hos paulo ante Meatus nominauimus. E

De Omento. Cap. XIII.

OMentum intestina contegit pręspingue, duplicique membrana contextum. ipsum idcirco natura condidit, vt intestinis superfluitans ea aduersus ambientis peritonæi duritiam remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

De Seminarijs conceptaculis, & Semine. Cap. XIIII. F

AT Seminaria itinera secundum renes quatuor descendunt: bina rectà tendentia, quos & Assessores et Glandulosos nonnulli vocant: bina Varicosa, quòd varicis more circumflectuntur. intra hæc fœcundum semen gignitur, grandinosum crassumque: quare et ipsa nonnulli Genitales venas appellare voluerũt. in alteris autem est infœcundum dilutumque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. verùm ab vtraque parte coniugata simul vtraque à dorso descendunt. sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescunt: varicosa verò per inguina testiculorum tunicas subeunt. Quapropter eunuchi semen quidem, sed infœcundum è glandulosis fistulis eiiciunt: è varicosis verò excisis testibus seminis profusio seruari non potuit. G

De Scroto, & Testibus, eorũq; Membranis. Ca. XV.

SCrotum & tota ea laxitas est, in qua testes continentur, & magis propriè exterior carnosa pars, ex membranis constat exteriore quidem Darto vocata, quę rugosa est, interiore autem Erythroide. Nempe scrotum & dartos communia amborum testium inuolucra eos superioribus partibus suspendunt: sed Erythroides sibi ipsi adnectit, atq; in orbem testes amplectitur, priuatim seorsumq; singulos inuoluens. Ipsi Testes autem ex pulticulæ simili materia constant, humidique admodum neruosa firmaque membrana includuntur. H

De Vtero. Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod Vulua atque Vterus vocatur, inter cõceptacula eximiũ est: inter vesicam rectumq; intestinum ponitur huic incumbens, illi subditum, medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congressus exercentur.

A De Venis, Arterijs, multisq; alijs corporis particulis. Cap. XVII.

VEnæ receptacula ſanguinem continentia ſunt, per quas ſanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ ſpiritus & quodammodo etiam ſanguinis receptacula ſunt: in quibus motio fit, quæ Pulſus communi vocabulo dicitur, & à corde excluſus ſpiritus per ipſas in omnem corporis molem diſpellitur. Pinguitudo eſt alba oleoſaque concretio, quam Adipem etiam nominant. Glanduloſæ carnes, quas græci Adenas vocant, concretiones quædam ſubpingues atque
B carnoſæ ſunt, peculiariter cauis locis inſitæ: alis, dico, & inguinibus, necnon & lactibus. Oſſa coagmenta quædam ſunt ſolida, ſanguine & ſenſu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Muſculus corpus eſt firmum ac denſum, non ſimplex, ſed ex neruis, venis, arterijsque compoſitum, ſentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Cartilagines autem concretiones ſunt mediæ inter oſſa neruosque naturæ: oſsibus enim molliores, neruis duriores ſunt, præcipue oſsium extremitatibus coaleſcentes. Neruus corpus eſt ſimplex atque denſum, voluntarij motus inſtrumentum, obtuſi, dum inciditur, ſenſus. Secundum Eraſiſtratum quidem & Herophilum ſen-
C ſorij nerui ſunt: Aſclepiades autem ipſos ſenſu vacare teſtatus eſt, cæterùm ſecundum Eraſiſtratum cùm gemina neruorum natura ſit, ſenſoriorum videlicet, atque mouentium; ſenſorij, qui caui ſunt, in cerebri membranis originem habent; mouentes in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliquos eſſe voluntati obedientes neruos, qui & à cerebro ſpinalique medulla oriuntur: aliquos, qui ab oſſe orientes in os inſeruntur: aliquos à muſculo in muſculum tranſeuntes, qui articulos etiam copulant. Medulla ſubſtantia eſt vnguinoſa & exanguis, quę ſemper in oſsium cauis includitur.

D Quæ tertius Ruffi Epheſii liber contineat.

De oſsibus Capitis, & ſuturis, & cauis. cap. i.
De Colli vertebris, Humeris, Scopulis opertis, & eorum proceſsibus. cap. ii.
De Iugulo, oſsibus Humeri, Brachij, & Manus. cap. iii.
De Dorſi Lumborumque vertebris, & coſtis. cap. iiii.
De Coxa, Femore, & reliquis vſq; ad extremũ pedẽ oſsibus. cap. v.

RVFFI EPHESII
DE MEMBRORVM HVMANORVM APPELLATIONIBVS
Liber tertius.
IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

De ossibus Capitis, & suturis, & cauis. Cap. I.

Osteaquàm interiorum locorum naturam nominaq; pro viribus superius exposuimus; modò de ossibus sermonem subijciemus. Caluaria igitur, qua parte vocata Scaphula est, globosa cernitur, in vertice extuberans, in syncipite subcrassa aliquantulum, & lata, atq; per ossis iniectum duplicata, circa tempora compressa, plerunq; suturis quinq; diuisa: Vna in vertice in posteriorẽ partẽ tendẽte, quę à literæ lambda similitudine Lambdalis nomen habet: Altera autem in syncipite orbiculari, coronæ vnde & dicta est, formam imitante: quæ ibidem terminata finitur: Tertia à lambdali recta verticem partita coronariæ vocatę cõiungitur. Duæ præterea sunt secundum aures in temporum sedibus Squammosæ dictæ, non in profundo, vt reliquæ, structuras habentes. Priori ex parte cauernæ oculorũ sedes sunt: Pyelidas græci nominant, nos Arculas, seu Peluiculas dixerimus. Inter has Nasi os insurgit, intra quod Ithmoides à cribri similitudine cognominatum os multis foraminibus cauum reconditur. Facies præterea ossium coagmentationes tales habet, infra supercilia vnam, duas ab nasi ossis obliquis lateribus, quartam inferiorem maxillam separantem, quintam in palato iugalibusque ossibus, duas alias, quæ vix cerni queant in malis. At Caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundaque habet, per quæ spinalis medulla descendit. F G H

De Colli uertebris, Humeris, Scoptulis opertis, et eorum processibus. Cap. II.

COlli septem vertebræ sunt inter se congruenter insertæ. harum prima capiti motũ exhibet, reliquæ immobiles sunt. postea Humerus est, deinde Scoptula operta figura triãgula pectoris costis posterius ad tabellæ imaginem incumbunt. & qua parte latiora sunt, ibi etiã tenuissima: qua vero angustiora, ibi & crassiora et robustiora in sinum

A quendam ſubſidentia:in quẽ humeri caput conijcitur. Ab eo ſinu proceſſus exigitur, ceu ſpina quædam ab anchoræ hamique ſimilitudine Ancyroides & Anciſtroides græcè nuncupatus. cum quo iuguli extremum per cartilaginem coaleſcens committitur.

De Iugulo, Oſsibusq; humeri, brachij, & manus. Ca. III

AT Iugulum in tribuli formam effigiatum inſtrumẽto illi, quod Catheterá maſculinum græci vocant, perſimile eſt, cum oſſe autem pectoris, cumq; lato ſcapularum oſſe connectitur. ipſa verò iugulorum media pars ſigma grecę literæ ſimilis cum prima dorſi vertebra
B coniungitur. Humerus prelongus ac teres eſt, ſuperiorique parte, quæ humeri Caput dicitur, tumidior. id dimidiũ in verticillato ſcapularũ oſſe reconditur. At inferius, qua cubito deligatur, inęqualis eſt, duosq; vtrinque proceſſus pugillis ſimiles habet, medium cauum: à prioribus quidem partibus minus, à poſterioribus autem magis contractus eſt. Brachium ex oſsibus duobus conſtat Cubito ac Radio. Radius, quam Cercida græci appellant, ſuperior breuiorque: & primo tenuior rotundo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriusque tuberculum recipit. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior eſt, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtiq;, qua brachiali
C adnectitur, duobus ſinibus cauus eſt, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in quo rotundum cubiti caput inſeritur. Porrò Brachiale ad figuram turbinis ex octo oſsiculis coagmentatur. Poſt hæc Phalanges ſunt, prælonga oſſa digiti formam habentia. Deinde oſſa digitorũ Scytalides à gręcis, ideſt Scuticulæ, à latinis Internodia nominata, in ſingulis digitis terna inter ſe inęqualia præter pollicem: quippe qui à baſi duobus tantùm oſsibus nititur.

De reliquis Vertebris, & Coſtis. Cap. IIII.

POſt ſeptem colli vertebras ſunt dorſi duodecim, lumborum
D quinque vertebræ: vt omnes quatuor & viginti ſint. Ita verò inſtructæ parateque ſunt, vt introrſum verſus, qua viſcera contingunt, leues ac circumductiles, exterius aſperę ſpinoſęque ſint, carne ingenita obrutę, à lateribus in menſę formam explanatę, omnes in medio concauę, vnicum in ſuo corpore cochleę inſtar foramẽ habentes, per quod (vt ſupra diximus.) ſpinalis medulla demittitur. in tranſuerſis pręterea proceſsibus parum deſidentes ſinus habent, qui coſtarum extrema recipiunt. Nempe coſtarum alię ſuperius inflexę inſtar fornicis, inter ſe deinde in interiora leniter flexę committuntur: alię obliquę occurſan-

tes, postea cartilagineę factę Spinę, Spurieq; costę nominātur et maiorem, quàm in superioribus, circuitum ex concursu minorem faciunt. E Reliquis omnibus vertebris vltima prę stat, quod & Sacrum os secundum antiquorum consuetudinem appellamus: qui omnia magna Sacra nominabant.

De Coxa, Femore, & reliquis usque ad extremum pedem ossibus. Cap. V.

AB vtroque autem huius vertebrę latere Coxarum ossa posterius extenduntur, suisq; extremis ossi pubis, cui Pectini nomen est, cartilagine coalescentia deligantur. Hæc figura lata sunt ac subrotunda, interdum etiam angusta ac crassiore. Id genus ossa sinus verticillatos, nō exactè penetrantes, sed profundos hebent: quos gręci Cotylas, latini Acetabula vocant. in eos femorum capita conijciuntur. At Femora pręlonga valentiaque ossa sunt, à coxis ad genua vsque pertinentia, tereti figura, atque in exteriore parte gibba. ab inferioribus autem, qua genua attingunt, tuberosis globis intumescunt adeo, vt vtrinq; in rotunda capita consurgant: media verò sinuata sunt, quò facilius excipi à tibijs possint. quę triangulę, & in summo capite latescentes leniter in sinus desident, in quos extuberantes femoris eminentias recipiunt: F ipsius verò tibię prominentia in sinum femoris inseritur. At ab exteriori parte os alterum, quod Sura rectè nominatur, appositū est, tibia gracilius, non proximum femori, infra breuius, qua etiam parte tumidius est. eamque nonnulli vulgares Talum vocari asseuerant. vtrunq; os autem Sura, videlicet, ac tibia in fine multa cartilagine vnita cōtinentur. G Sed tibię femorisque commissurę os incumbit, quod gręci Epigomatida, latini Patellam, seu Molam vocant. Hoc disci figuram repręsentat, & superfluitans medium situm est. verùm in curuādo crure ad tibiam magis accedit: cùm autem extenditur, super vtrunque os cadit. In partibus malleolo proximis Tibia paulum gracilescit, atq; in extremo ad sigma gręcæ literę speciem ita ęqualiter distat; vt processus duos alterum oblongum, alterum breuiorem habeat. at maioris processus caput interius est, alterius enata carne occulitur. cum surę autem extre- H mo coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem, vt modo dixi, tumorem ostendit. Quapropter huiusmodi ossa ad sigma literę formā media dehiscunt: in quo hiatu Talus delitescit. Hic secundum partem Quatrionem Allachium vocatam sursum vergit, & ea quidem imis tibiæ suræque processibus adiacet. verùm os ἐπὶ τριῶν vocatum super imposito illis surę ossi, quod à figura Cubicum nominatur, ad cauita-

A tes incumbit: vt ofsis ἐπὶ τριῶν quod vocant, inęqualitates occludantur, cartilagineque circumnata deligentur. Anterior autem ipſius rotunda particula in cauitatem cuiuſdam oſsis quod ex illis eſt, quæ Tarſum vocatum conſtituunt, & à cauitate Nauiculare dictum fuit, inſeritur. Ex octo autem oſsiculis inæqualibus angulis Tarſus inſtruitur. Ipſi Planta ſubijcitur è quinque oſsibus compoſita in medio tenuibus, in ſummo craſſeſcentibus, ſurſum verſus exurgentibus: vnde & à terra caua cernuntur. Poſt hæc deinde ſunt oſſa digitorum, quæ Scytalidas græci, Latini vocāt Internodia, ad eorum, quæ in manu ſunt, ſimilitudinem comparata. Oſsium figura, ſitus, & nomina pro viribus à nobis explicata ſunt.

INDICES DVO LOCVPLETISS.

prior eorum quæ in ARETAEI, posterior eorum quæ in RVFFI libris scitu ac memoria digna continentur.

Bscessus in colo. 21. F.35.D.
Abscessus quibus rumpendus. 70.G
Abscessus iecoris. uide Iecur.
Abscessus lienis. uide Lienis.
Abscessus renum. uide Renes.
Absinthij succi quantum dandum & eius uires. 69.B
Absinthite uinũ elephanticis bonũ. 72.F
Acetabulum. 38.A
Adarce, Limnestis. 46.G.57.H
Adenes. 30.E
Adeps Leonis. 72.D
Adeps Pantheræ. 72.D
Adeps Vrsi. 72.D
Aegritudines diuturnas quæ incommoda sequantur. 15.D
Aegritudo longa tabidos facit. 25.D
Aeger cum medico aduersus morbum conspirare debet. 15.E
Aegrotantibus gratificandum. 54.G
Aegri omnes curari non possunt. 69.E
Aegyptus quos cibos & potus ferat. 4.G
Aegyptia & syriaca ulcera. 4.G
Aestatis damna. 33.E
Alimenti iter ad iecur & in omne corpus differens est. 59.H
Aloes uires. 69.B
Alui irritationis utilitates. 43.C
Alui sublutiones quãtum prosint. 44.D
Ama. 66.B
Amyli facultates. 55.D
Anæsthesia. 19.B
Anagoge, Sanguinis reiectio. 7.B
Angina, Synanche. 3.C
Angina canina, Cynanche 3.C
Anginæ species duæ. 3.B.49.B
Anginæ species in solo spiritu. 3.C
Anginæ species peior. 49.B
Anginæ signa. 3.F
Anginæ caninæ signa. 3.E
Anginæ cum phlegmone symptoma. 3.B
Anginæ causæ. 3.H
Anginæ mutatio. 3.G
Anginæ caninæ mutatio salubris aut pernitiosa. 3.F
Anginæ obnoxij canes, & sæpe linguam exerunt. 3.C
Anginæ medendi regula. 3.G
Anginæ ab ebrietate curatio. 49.B
Anginæ clysteres qui & quando. 49.B
Anginæ sectio uenæ q̃lis conueniat. 49.C
Anginæ sectio uenarũ liguæ pdest. 49.D
Anginæ defectus animæ nocet. 49.C
Anginæ quæ ligaturæ conueniant. 49.C
Anginam quæ purgatoria leuent. 49.D
Anginæ q̃les cõueniũt irrigatiões. 49.D
Anginæ cataplasmata qualia. 49.E
Angina quibus ad pus ducenda. 49.E
Anginæ collutiones. 49.F
Anginæ illitiones. 49.F
Anginæ crustosis ulceribus gargarismi utiles. 49.F
Anginæ cũ concidentia curatio. 49.G
Anginam cum cõcidentia quid præcipue tollat. 49.G
in Angina curãda error medicorũ. 49.H
Anhelitus, Asthma. 22.H
Anhelitus causæ. 23.A
Anhelitus indicia. 23.B
Anhelitus mitescentis nota. 23.D
Anhelitũ mulieres facile patiuntur. 23.A
Anhelitum pueri cur facile euadũt. 23.A
Anhelitu uix capti uiri citi⁹ percũt. 23.A

Anhelantibus quo differt interitus. 23.B
Antitrochus. 64.B
Animalia ob quæ uiuant præcipue. 6.C
Animi perturbationes immodicæ quam sint noxæ. 20.A
Antidoti ex multis constantes quas facultates habent. 67.G
Anus & uesica inter se cohærent, mutuoq; afficiuntur. 31.H
Aphthæ. 4.D
Apij semen capiti conueniens. 65.D
Apoplexia quid. 19.B
Apoplecton. 19.B
Apoplexiæ magna uis. 19.B
Apoplexia morbus plane ualidus. 45.A
Apoplexia senibus letalis. 46.A
Apoplexiæ plerunq; cã saturitas. 46.C
Apoplectico quæ uena soluenda. 46.B
Apoplectico à quo latere sanguis mittendus 46.C
Apoplectico qñ non scindẽda uena. 46. C
Apoplectici clysteres quales. 46.D
Apoplecticus quando & quibus purgandus. 46.E
Apoplectico utiles uomitus. 46.E
Apoplectici inunctiones quales. 46.F
Apoplecticis conueniens inunctio. 46.F
Apoplecticis conuenientia cataplasmata. folio. 46.G
Apoplecticis cucurbiculæ ubi & quando affigendæ. 47.A
Apoplexiæ remedia conueniunt Epilepsiæ. 47.E
Apostematiæ. 21.E
Aqua frigida epota qñ uomendum. 12.F
Aqua ex colo. 35.D
Aquæ fluxus inspectus uertiginem affert. folio. 68.A
Aquæ sponte natæ melancholicis utiles. folio. 69.G
Aqua intercus, Hydrops. 28.A. uide Hydrops.
Arancorum telæ. 60.B
Ardoris uenæ cauæ & arteriæ crassæ signa. 60.E
Ardori uenæ magnæ et arteriæ quomodo uenæ sectio conueniat. 60.E
Ardore uenæ & arteriæ laboranti quomodo cucurbitula admouenda. 60.F
Ardori uenæ cauæ & arteriæ clysteres quales conueniunt. 60.F
Ardori uenæ cauæ & arteriæ uexato extrema quibus illinenda et quare. 60.G
Ardori uenæ cauæ & arteriæ urinaria remedia quæ & qñ conueniant. 60.G
Ardori uenæ cauæ & arteriæ lac competit. 60.G
Ardoris uenæ cauæ & arteriæ cibaria. folio. 60.H
Ardori uenæ cauæ & arteriæ sudoris euocatio confert. 60.H
Ardor uenæ cauæ & arteriæ ut febris ardens curatur. 60.H
Ardor uenæ cauæ & arteriæ per crisim non soluuntur. 60.H
Arenulæ calculorum indicia & materiæ. folio. 30.H
Arquatus. 25.E
Arquatus à quibus mẽbris gignitur. 25.E
Arquatus quomodo à iecore fit. 25.E
Arquati à iecore facti signa. 25.F
Arquati ab liene signa. 25.F
Arquatus à colo & uentriculo. 25.G
Arquatus à quolibet uiscere oriri potest. folio. 25.H
Arquati ab habitu totius corpis cã. 25.H
Arquati species duæ. 26.B
Arquati specierũ diuersarũ, causæ. 26.C
Arquati nigri signa. 26.D
Arquati albidioris notæ. 26.E
Arquatus qñ salubris, qñ lætalis. 26.F
Arquatus in acutis morbis malũ est. 25.E
Arquatus quas ætates infestet. 26.G
ab Arteria sanguis quo differt à sanguine à uena. 8.A
Arteriæ asperæ sanguinem emittentis notæ. 8.E
Arteriæ secundum dorsum porrectæ inflammatio. 12.C
Arteriæ exasperatæ remedia. 55.H

Arteriæ magnæ principium cor. 60.E
Arteriæ magnæ Ardor. uide Ardor.
in Articulo ulcus difficile est. 32.C
Arthritis. 37.E
Articulorum doloris duplex ortus. 37.E
Articularis morbi uarietas. 37.H
Articularis morbi initium. 38.A
Articularis morbus cur fit insanabilis. folio. 38.B
Articularis morbus omnem oßium compagem occupat. 38.C
Articularis morbi causæ. 38.D
in Articulis tofi. 38.D
Articulari morbo quid in principio quid in fine conducat. 38.E
Articularibus omnibus morbis lauatio in frigida marina prodest. 71.D
Articulis dolētibus quæ imponēda. 71.D
Asinini lactis uires. 70.H
Asthma, Anhelitus. 22.H.38.G.uide Anhelitus.
Atræ bilis effectus uarij. 16.H
Atram bilem educit thymi coma. 68.H
Auditui Austri graues. 66.G
Aurium temporumq; palpatio quantum ualeat. 42.G
Austri auditui graues. 66.G
Autumno Phthoæ abundant. 8.G

B

BAlnea sponte calida sulphurea elephantem iuuant. 72.G
Bellaria omnia capiti inimica. 65.E
Bellaria omnia capiti nocent præter pulmulas, ficus, & uuas. 67.A
Besasa. 49.F
Bilis in iecore creatur. 25.E.68.F
Bilis uariæ species. 26.B
Bistimus. 61.D
Bonus habitus corpis quæ præstat. 26.H
Brabila. 54.G
Braßica elephanticis utilis. 72.B
Braßica semicocta elephāticis bona. 72.F
Bronchia. 22.G
Bubones iecoris soboles. 9.B
Bubula caro qualis. 65.D

C

CAchexia.i. Malus habitus. 27.A uide Malus Habitus.
Cacochymia. 27.A.68.F
Caligo sensuū est somni principiū. 42.G
Calculi ubi nascuntur. 30.G
Calculorum indicia & materiæ arenulæ. folio. 30.H
Calculi notæ. 31.H
Calculi renum notæ. 30.H
Calculi in uesica notæ. 31.A
Calculi exitus difficilis per colem. 31.A
Calculi in uesicam transitus magno dolore fit. 61.D
Calculi uarie figurati. 31.B
Calculi oblongi & inæqualis craßitudinis. 30.G
Calculi qui in senibus et qui ī pueris. 31.B
Calculi causæ in senibus. 31.D
Calculi causæ in pueris. 31.C
Calculis ulcera non sanesunt. 31.F
Calculi uesicæ difficultas. 31.F
Calculi parui citra noxā excindunt. 31.G
Calculo renum uenæ sectio quā psit. 61.B
Calculo renū quales clysteres psunt. 61.C
Calculo renum urinam citantia & cibaria quæ prosint. 61.C
Calculo renum lauatio & insesßiones utiles. 61.C
Calculos exterentia potabilia medicamina. 61.D
Calculo renū agitatio corpis pdest. 61.D
Calculus mictum impediens quomodo remouendus. 61.H
Calculus uesicæ quomodo sectione extrahendus & uulneri medendum. 61.H
Calculosis renibus q̄ extra ipōnēda. 61.B
Calculosos renes cruditas lædit. 61.C
Calor cōcoquens in oī corpe insitus. 26.A
Calor igneus humores omnes in bilem uertit. 26.A
Calor sanguinem elicit. 55.G
Cancer uteri. 37.B
Cancer ulceratus non ulcerato longe improbior. 37.B

Canes anginæ obnoxij, & sæpius linguam exerunt. 3.C
Canis rabiosi potentia. 3.D
Canina angina, uide Angina.
Canina conuulsio, uide Conuulsio.
Cantharides uesicam lædunt. 67.E
Caput sensus neruorumq; originis locus est. 42.A
Caput neruos & musculos ubiq; hēt. 38.C
Caput difficiles ægritudines patit. 63.F
Capitis parte una læsa cur oppositi nerui lædantur. 19.E
Capitis morborum initia leuia, fines mortiferi. 63.F
Caput uexant lac & caseus. 65.D
Capiti inimica bellaria omnia. 65.E
Capiti nocent bellaria omnia præter palmulas, ficus, & uuas. 67.A
Caput quæ radices replent. 65.E
Capiti nocet cruditas. 65.F
Capiti obsunt labores. 65.F
Capiti & neruis uenus inimica. 65.F
Capiti quā noceat uocē acutā ædere. 66.E
Capiti pdest uox mediocriter acuta. 66.E
Capitis omnibus longis morbis mißio sanguinis prodest. 64.A
Caput purgat hiera. 64.A
Capitis omnibus uitijs quando prosit & quomodo pituitæ euacuatio. 64.C
Capiti conueniens semen apij. 65.D
Capitis dolor sæpe redire solet, & præsens delitescit. 64.G
Capitis dolores parui non sunt spernendi. 63.F
Caput dolenti sol officit. 65.F
Caput dolenti sanguis è qua uena & quantus mittendus. 64.A
Caput dolenti uena frontis opportunißime scinditur. 64.B
Caput dolenti quomodo sanguis è naribus mittendus. 64.F
Caput dolenti uasa inanire non expedit. 64.B
Caput dolentes quando purgandi. 64.A
Caput dolenti cucurbitulæ ubi & quomodo affigendæ. 64.B
Caput dolenti ueratrum quando dandum. 65.G
Caput dolenti quando & qui clysteres prosint. 64.F
Caput dolenti quando & quomodo corpus exercendum. 65.A
Caput dolenti ambulationes quando & quales prosunt. 65.F
Caput dolenti peregrinatio qualis conuenit & nauigatio. 65.F
Caput dolenti quam iuuet mare. 65.F
Caput dolenti abrasio capillorum prodest. 64.H
Caput dolentes os quō eluere debēt. 64.E
Caput dolenti ratio uictus quæ. 65.B
Caput dolenti cœna frugalis esto, & uinū conceditur debili stomacho. 64.E
Caput dolenti quando uinū dandū. 64.A
post purgationem dandum. 64.B
quale uinum dandum. 65.E
Caput dolenti quæ olera prosint. 65.E
è Capite manantis sanguinis signa. 7.C
è Capite manātis sanguinis curatio. 7.E
Cardialgia. 33.C
Cardiogmos. 33.E
Capræ ad podagricos remedium. 71.F
Caro bubula & ouilla quales. 65.D
Caro leporum concoctu facilis. 68.D
Carnium raritas & mollicies melancholicos ualde iuuat. 69.G
Carotides uenæ somniferæ. 13.H
Cartilagines frigidæ sunt. 22.D
Caseus & lac caput dolore uexant. 65.D
Castorei uires. 45.B
Castoreum quomodo prosit catocho & ueterno 45.H
Castoreum medetur neruis. 45.C
Castoreum calefacit neruos. 62.C
Castoreum quam sit utile resolutis. 46.F
Castoreum tetanicis salutare. 48.G
Castoreo in tetano quomodo utēdū. 48.G
Cataplasma ex millio. 43.B
Catiadium. 64.F
Catochus ueterno similis. 45.H

Causus febris syncopæ causa. 9.E
Causi signa. 9.F
Causi conuersio in contrarium. 9.G
Causi in syncopam conuersi symptomata. 9.G
Causi mirum symptoma. 9.H
Causus quo tempore anni & quibus ætatibus uiget. 12.D
Causo laborãtes quoto die pierũt. 12.D
Causus qui sine periculo sed longior. 12.D
Causo subuenit frigidæ potus. 12.E
Causum habenti quomodo sanguis detrahendus & quantum. 56.E
Causi alimenta qualia. 57.B
Causum habenti quando uinum largius cõcedendum. 57.C
Causo uexatis uini potio quando obest & quando prodest. 56.F
Causo q̃n cucurbitula conuenit. 56.F
Causo clysteres quid prosint. 56.G
Causum habenti caput qualibus irrigandum. 56.G
Causum quæ exteriora iuuent. 56.G
Causo quibus succurrendum crisis tempore uirtute debili. 57.A
in Causo cordi sup dãda epithemata. 57.E
Causo laborans quæ loca inhabitare debet. 57.F
Causum habẽs quibus operiendum. 57.F
Casum q̃n in tabem uerti metus est. 58.B
Causus ne in tabem desinat, quibus prohibendum. 58.B
Cedmata. 12.A
Celta. 72.C
Cephalalgia. 15.F
Cephalæa. 15.F
Cephalææ uariæ species. 15.F
Caphalææ causæ. 15.C
Caphalææ qui pisces apti. 65.E
Cephalæam remedia iuuant ad ossa penetrantia. 64.B
Cephalæam arteriæ quæ & quomodo incisæ iuuant. 64.B
Cephalææ uexatis q̃n caput lauãdũ. 64.E
Cephalæa uexatis quando caput urendum aut incidendum. 65.A
Cephalæa uexatis quomodo quidã caput incidebant. 65.A
Cephalæa uexato caput quomodo urẽdũ, & crustis quæ imponenda. 64.H
Cephalæa uexatum quæ capiti applicanda iuuent. 65.B
Cephalææ thapsia prodest. 65.B
Cephalæam gestatio qualis leuet. 65.F
Cerebrum uulturis. 67.G
Cerumina, Aurium sordes.
Chamelæa. 67.F
Charoneorum strangulatus. 3.D
Chiasmos. 19.F
Chiragra. 37.E
Choleræ deffinitio. 10.A
Choleræ symptomata. 10.B
Cholera quo anni tempore uiget. 10.D
Cholera cui ætati plus minusue infesta. folio. 10.D
Cholades. 34.E
Cholerici excretiones non reprimendæ. 58.C
Cholerico quando & quibus uomitus citandus. 58.C
Cholerici torminibus & pedum frigori quæ & quandiu adhibenda. 58.C
Cholerico quando frigida aqua propinanda. 58.D
Cholerico quando uinum concedendũ quale & quantum. 58.E
Cholerico extreme laboranti quomodo succurrendum. 58.F
Cholerico uomitus q̃uo sistendus. 58.G
Cholerico afflatus auræ interdum utilis. folio. 58.G
Cholerici uentri & pectori quæ imponenda & quando. 58.G
Cholerici pedes & musculi quando & quibus inungendi. 58.H
Cholerici mẽbra inungẽda diuersa. 58.H
Chordapsus. 10.E
Cibi animum demulcent. 41.F
Cibus humidus omnibus febrientibus idoneus. 42.B

Cibi gratiores, licet paulo deteriores, ægris concedendi. 56.H.70.H
Cicadæ uesicæ laboranti utiles. 61.G
Circumuolutio uertiginem & epilepsiam accersit. 68.B
Citria mala podagræ conferunt. 71.E
Cneorum. 49.D.67.F
Coagulum parce exhibendum. 55.C
Coccus cnidius. 67.F
Cœliacus affectus. 33.F
Cœliacus morbus non solum coctionis sed etiam digestionis uitium est. 33.H
Cœliaci crescentis signa. 33.H
Cœliacus quibus accidat. 34.A
Cœliacus quando uigeat. 34.A
Cœliaci causæ. 33.E.34.B
Cœliacus difficilis morbus est. 34.A
Colon, Laxius intestinum. 10.H.34.C
Coli intestini magnitudo. 11.A
in Colo intestino uoluulus cur minus periculosus. 11.B
Colum uim concoquendi habet. 25.G
à Colo icterus. 25.G
Coli cruditas bilem efficit. 25.H
in Colo intestino uoluuli signa. 11.A
Colici doloris signa. 34.B
à Colico nascentes morbi. 34.D
Colici morbi causæ. 34.D
Coli abscessus. 35.D
ex Colo intestino aqua. 35.D
Colliquati, Syntectici. 24.G
Colliquatiões habitus corpis malæ. 22.E
Columna. 3.H.4.A.50.A
Collumellæ affectus. 3.H
Columellæ conuulsio. 20.D
Columellæ uitia uaria egent curatione. folio. 50.A
Columnæ & uuæ celerrime succurrendum. 50.A
Columnæ & uuæ uenæ sectio qualis conuenit. 50.A
Columnæ & uuæ conuenientes clysteres. folio. 50.B
Colũnæ et uuæ cõueniẽtes ligaturæ. 50.B
Columnæ & uuæ quando & ubi cucurbitula conueniat. 50.B
Columnæ & uuæ adstringentia quæ conueniant. 50.C
Columnæ ulcerosæ quæ conueniant. 50.C
Columbinus fimus. 49.E
Coma, Sopor. 6.G.33.B
Comitialis morbus. uide Epilepsia.
Concoctioni uentriculus destinatus. 33.F
Concoctionis uentriculi imperfectæ signa. 33.G
Consentiunt oĩa principiorũ uitijs. 2.C
Contentio labiorum. 20.C
Conuulsionis species tres. 2.C
Conuulsionis causæ. 2.D
Conuulsionis communes notæ. 2.E
Conuulsio quo tempore anni plus minusue infestet. 2.D
Conuulsio mulieres sæpius uexat sed leuius. 2.D
Conuulsio quas ætates plus minusue lædat. 2.E
Conuulsiones mitiores quæ. 2.E
Conuulsio lætalis à uulnere. 2.D
Conuulsio ex abortu lætalis. 2.D
Conuulsio canina. 19.C
Conuulsionis caninæ notæ. 20.C
Conuulsio canina quomodo spectantibus imponit. 20.D
Conuulsione canina affectæ partes quomodo distinguantur à sanis. 20.E
Conuulsio linguæ. 20.C
Conuulsio columellæ. 20.D
Copiosum & subitum naturã uitiat. 56.E
Cor oĩum principatum tenet. 33.B
Cor animæ domicilium. 9.D
Cor uitæ sperãdiq; principiũ. 6.D.23.A
Cor arteriæ magnæ principium. 60.E
Cor arteriæ calorem impertit. 60.E
Cor attrahit aerem. 6.D
Corde affecto breuis est uita. 6.D.23.A
Cor graui malo oppressum nunquam sanescit. 43.C
Cordis & uitæ ægritudo est syncopa. 9.B
Cordis laborantis proprietas. 9.D
Cordis affecti notæ. 9.C

Cordi noxas impertit stomachus. 9.C
Cor à stomacho non læso læditur. 9.C
Cor stomacho contiguum quos morbos excitet. 33.C
Cordi supdãda epithemata in causo. 57.E
Cor Fulicæ. 67.G
Corallium. 55.B
Costæ qñ suo loco pelluntur. 21.G
Cotyla. 38. A/B
Craspedon. 4.B
Craspedi causæ. 4.B
Crassantia sanguinem & spiritum. 54.H
Cremasteres. 11.B.34.D
Crisis p lotium cur optima. 24.D
Cruditas capiti nocet. 65.F
Crusta, Eschara. 4.D
Crustæ accidentia. 4.D
Cyceon. 34.G
Cynanche, Angina canina. 3.C
Cypselis, aurium sordes. 26.A

D

Debiles & assumpto cibo ualde laborant. 57.D
Deliquium animæ. 19.C
Deliquium animi strangulatũ auget. 53.A
Densum cur indolens. 37.G
Densa qñ sentiunt & dolent. 37.G
inter Dextram & leuam partem corporis differentia. 19.D
Diabetes quid. 29.H
Diabetes unde dictus. 30.B
Diabetis causa. 29.H
Diabetis causæ. 30 C
Diabetis præsentis indicia. 29.H
Diabetis futuri notæ. 30.A
Diabetes perniciosus. 29.H
Diabete affecti non diu durant. 30.C
Diarrhœa. 33.F
Diarrhœa unde. 36.H
Dij soli auertunt magnas noxas. 28.A
Diploe caluæ meditullium. 65.A
Dipsas. 30.D
Diuturnas ægritudines quæ incommoda sequuntur. 15.D
Diuturna ægritudo tabidos facit. 25.D
Docilitas & in morbis iuuat. 18.C
Dolichi. 65.C
Dolor est res aspera sensui. 37.G
Dolores unde proueniunt. 37.H
Dolor capitis. uide Caput, & Cephalæa.
Dysenteria. 34.E
Dysenteriæ causæ. 34.F
Dysenteria quo tempore anni & qua ætate proueniat. 34.A

E

Ebur elephanticis utile. 72.B
Eclegma pleuriticis. 52.E
Eclegma ad melancholicos. 70.A
Elaterium. 49.D
Elephas quale animal. 38.H
Elephantis cornua. 39.A
Elephantis dentium magnitudo. 39.B
Elephantis proboscis. 39.B
Elephas quo cibo uescitur. 39.C
Elephas quomodo bibit. 39.D
Elephas morbus unde sic noĩatus. 40.D
Elephas morbus cur leoninus dr̃. 40.C
Elephantis morbi causa. 39.F
Elephantis morbi signa. 39.G
Elephantis morbi initium latet. 39.F
Elephas morbus à quo mẽbro ĩcipit. 39.G
Elephanticis membra singula corrumpuntur. 40.D
Elephas intus & extra totum corpus occupat. 71.G
Elephas ut pestilentia cõtagiosum. 71.G
Elephas morbus oĩum pnitiosśimus. 39.F
Elephas oriens tolli potest, iam factus minime. 71.H
Elephas morbus cur incurabilis fit. 39.G
Elephanticorũ ulcera insanabilia. 40.D
Elephanticis quæ uenæ secandæ quomodo & quantum sanguinis mittendũ. 71.H
Elephantis alimentũ sanguis malus. 71.H
Elephãtico sanguinis paulũ bonũ ẽ. 71.H
Elephanticis hiera non semel dãda. 72.A
Elephanticis lac quomodo dandum. 72.A
Elephanticis omnia remedia sæpius iteranda. 72.A
Elephanticis ueratrum quo anni tempore

& quoties exhibendum. 72.B
Elephanticis uaria adhibenda remedia. folio. 72.B
Elephanticis braßica utilis. 72.C
semicocta. 72.F
Elephanticis ebur utile. 72.B
Elephanticis uiperarum carnes quomodo parandæ. 72.B
Elephanticis theriaca omnium remediorum utilißima. 72.C
Elephantici corpus quibus in balneo detergendum. 72.C
Elephanticis sapo gallicus bonus. 72.C
Elephantici in facie tumores quibus illinendi. 72.D
Elephanticis quãdo scarificandi. 72.E
Elephanticorũ ulcera qbus leniẽda. 72.E
Elephanticis lotiones aßiduæ benefaciunt. 72.E
Elephãtici quomodo exercendi. 72.F
Elephãticis uestes mundæ sint. 72.F
Elephanticorũ cibi quales. 72.E
Elephanticis uinũ absinthite bonũ. 72.F
Elephãticis uina qualia danda. 72.G
Elephãticis qui pisces conueniant. 72.G
Elephãticis quæ carnes dandæ. 72.G
Elephanticis qui arborum fructus dandi. 72.G
Elephãticos balnea sponte calida sulphurea iuuant. 72.G
Elephãticus uitam in aquis & mari ducat. 72.G
Emplastra irrigatiõibus potẽtiora. 54.E
Emprosthotonus. 2.C
Emprosthotoni signa. 2.G
Empyema. 7.F
Empyi. 20.F.21.E
Entera. 36.B
Epiglottis. 47.B
Epilepsia, Morbus comitialis. 16.D
Epilepsia cur sacer morbus dicitur. 16.E
Epilepsia caput obsidet. 9.B
Epilepsiam antecedentia signa. 1.C
Epilepsiæ acceßionis appropinquantis signa. 1.C
Epilepsia interdum à capite, interdum ab inferioribus oritur. 1.D
Epileptici quando futuram acceßionem præsentiunt. 1.E
Epilepsiæ inuasionis notæ. 1.F
Epilepsiæ acceßionis remittẽtis signa. 1.H
Epilepsiæ inuasiõe sedata quales sint. 2.B
Epilepsiæ paroxysmi & eius finis triste spectaculum. 1.E
Epilepsia laborantium in intermißione symptomata. 16.F
Epilepsiæ originis opinio quorũdã. 16.E
Epilepsiæ causæ. 16.G
Epilepsiam mouet deliquiũ animæ. 67.B
Epilepsiam Gagates lapis concitat. 1.D
Epilepsiam circunuolutio accersit. 68.B
Epilepsia non facile recedit. 16.D
Epilepsia cur interdum acutus morbus dicitur. 47.E
Epilepsia qñ longus morbus efficit. 47.E
Epilepsia interdum mutatione ætatis abigitur. 16.D.67.C
Epilepsia confirmata curationem non suscipit. 16.E
Epileptici pleriq; humidi & craßi. 68.B
Epilepsiæ conueniunt remedia apoplexiæ. 47.E
Epilepticorũ puerorum auxilia. 47.F
Epileptici conuulsis membris quomodo succurrendum. 47.F
Epilepticum puerũ iuuat crepituũ emißio. 47.G
Epilepticis pueris utilia pharmaca in paroxysmo. 47.G
Epilepticis iuuenibus in paroxysmo utilia. 47.H
Epilepsia magna medicamenta & ualentißima requirit. 67.B
Epilepsiæ in capite ortæ curatio conuenit quæ & cephalææ. 67.B
Epileptico quæ uenæ secandæ. 67.B
Epileptico quæ arteriæ incidendæ. 67.B
Epilepticus quibus & quomodo purgandus. 67.B
Epilepticos hilaritas & bona spes miseros

ros reddit. 67.D
Epileptico caput quomodo urendum & secandum. 67.D
Epileptico caput qualiter fricandũ. 67.E
Epilepsia raro ab inferioribus orit. 67.E
Epilepsiæ ab inferioribus partibus ortæ curatio qualis. 67.E
Epileptici ab inferioribus fortius purgãdi. 67.E
Epilepsiæ ab inferioribus ortæ cucurbitula perutilis. 67.F
Epilepsiam lotium ducentia iuuant. 67.F
Epilepsiæ prodest fibri testiculus. 67.F
Epilepsiam iuuantia antidota. 67.F/G
Epilepticis omnia adhibenda, quæ iuuare aliquid, nihil uero lædere poßũt. 67.H
Epilepticis prodest à somno flatuũ ac pituitæ excretio. 68.A
Epileptici ambulationes & gestationes quales & ubi. 68.A
Epileptici exercitia uelociora sint quàm uertiginosi. 68.C
Epileptico quales adhibendæ frictiones. folio. 68.B
Epileptico quæ non inspicienda. 68.A
Epileptici ad iram lacessendi. 68.C
Epilepticorum cibi quales. 68.C
Epileptico plura in cibis acria ponenda. folio. 68.C
Epilepticis liquamen ex aceto & cumino bonum. 68.C
Epilepticis carnes quando & quæ concedendæ. 68.C
Epileptico quale uinum dandum. 68.D
Epileptico qualia olera danda. 68.D
Epileptico noxiæ iracũdia et uen⁹. 68.E
Epilepsia locis calidis & siccis iuuatur, cùm frigida & humida sit. 68.F
Epilepsiæ similitudinẽ adducit uen⁹. 68.E
Episcenium. 39.E
Erosioni uenarum congelatio sanguinis & caloris succurrit. 55.A
Erosionibus uenarũ quæ applicanda. 55.C
Error medicorum. 34.D
Error quorundã medicorũ. 47.B.68.E
Error medicorũ in curãdã angina. 49.G
Error medicorũ i curãda pleuritide. 52.F
Error quorundam de uenis cubiti. 54.C
Esca, uide Cibus.
Eschara, Crusta. 4.D.35.D
Eterocrania. 15.G
Eterocrania quæ mala iterdũ ferat. 15.G
Eterocraniæ debilioris symptomata. 15.H
Eterocraniæ curatio eadem quæ & cephaleæ. 65.F
Eunuchi quales. 32.F
Exanthemata. 4.E
Experientia bonus magister. 45.F
Extrema frigida quibus illinenda. 57.H

F

Faba leguminum peßima. 65.C
Faba ulcera purgat, sed flatibus redundat. 70.E
Facultates ubi sint. 9.C
Faseoli. 65.C
Faucium pestilentis morbi quomodo curandi. 50.D
Faucibus ignis non est adhibendus. 50.B
Faucibus ægris ignis similia medicamenta adhibenda. 50.E
Faucium ulcera minime cõprimẽda. 50.E
Faucium ulceribus quomodo applicanda medicamina. 50.F
Faucium ulceribus conuulsionem minantibus quæ adhibenda. 50.F
Febris ardentis signa. 56.C
Febris ardens initium syncopæ. 56.C
Febris ardens quando mißionem sanguinis requirit. 56.D
Felis domestica. 67.G
Ferarum ira quomodo sedatur. 42.G
Fibri testiculus epilepsiæ prodest. 67.F
Fimus columbinus. 49.E
Fimus caninus. 49.F
Flatum euocantia. 59.C
Frigidũ crassas materias citius cogit. 31.C
Fulicæ cor. 67.G
Furor quid est. 17.G
Furor quo differt à senili delirio. 17.H
Furoris causæ. 17.H

**

Furoris cessatio quãdo non tuta est. 17.H
Furor quos facile infestet. 18.A
Furorem quæ uictus ratio concitet. 18.B
Furor quas ætates uexet. 18.A
Furor quas mulieres lædat. 18.B
Furunt non facile mulieres, sed ualde acerbe. 18.B
Furor qñ uiris accidat. 18.B
Furentes cũ uoluptate quales sunt. 18.B
Furentes ab ira quales sunt. 18.C
Furoris species infinitæ. 18.C
Furoris modi uarij. 18.G
Furoris mira species. 18.H
Furoris miri effectus. 18.C
Furentium prauæ cogitationes. 18.C
Furiosi cuiusdam naturæ narratio. 18.D
Furor in capite et pcordijs continet. 18.E
Furiosi quales cum morbus increuit. 18.E
Furiosi non macrescunt. 18.F
Furoris & melancholiæ cum phlegmone uiscerum notæ. 18.F
Furor in summo qualis. 18.G
Furor in remißione qualis. 18.H

G

Gagates lapis Epilepsiam concitat. 1.D
Galli. 72.C
Gallicus sapo elephanticis bonus. 72.C
Genitura. uide Semen.
Glãs unguẽtaria lienis scirrho pdest. 71.C
Globuli pleuritico sub ligua tenẽdi. 52.D
Gonorrhœa muliebris quæ et unde. 36.H
Gratificandum ægrotantibus. 54.G
Grummi in intestinis perniciosi. 35.D
Gulæ quam sanguinis effusionem patiatur. 8.B
Gula uenulas & arterias tenues hẽt. 8.C
Gulæ sanguinẽ emittentis indicia. 8.C
Gula resoluta quæ picula instant. 47.A
Gurgulio. 3.H
Gurgulionis morbi uarij. 4.A
Gurgulionis affectus sine nomine. 4.B
Gurgulionis affectus notæ. 4.B
Gurguliõis uitia quæ quibus ætatibus magis accidunt. 4.C

H

Habitus corporis colliquationes malæ. 22.E
Halicæ uires. 51.C
Halica quomodo pleuritico danda. 51.C
Hæmorrhagia. 7.B
Herculeus morbus. 39.F
Hiera. 44.D
Hieræ facultas. 46.E.49.A.69.F
Hiera caput purgat. 64.A
Hiera elephãticis non semel dãda. 72.A
Homerus. 39.A
Hominis nuper iugulati sanguis. 67.G
Hominis iecur. 67.H
Horrores ab ulceribus malefici. 48.G
Humores in morbis quõo explorãdi. 20.G
Humorum per renes & uesicam transmutatio optima est. 22.B
Humor quõo ex pulmone pellitur. 22.F
Humores qñ ad interiora labũtur. 50.H
Hydrocephalus. 29.E
Hydrops. 28.A
Hydropem creat iecoris scirrhus. 24.E
Hydrops per uesicã purgari põt. 24.E
Hydrops per alui effluuium sed cum periculo tollitur. 24.F
Hydropici p sudorẽ facilius sanant. 24.F
Hydropici ægre sudant. 24.F
Hydropici perpauci liberantur. 28.A
Hydropicis nulla ps iest noxacarẽs. 28.A
Hydrops quando adest. 28.E
Hydropis causa princeps malus habitus. 28.E
Hydropis species plures. 28.E
Hydrops Tympanias. 28.E
Hydrops Ascites. 28.E
Hydrops Phlegmatias. 28.F
Hydrops Anasarca. 28.F
Hydropis specierum mixtio peßima quæ sit. 28.F
Hydropis quæ peior species. 28.F
Hydropis Ascitæ notæ. 28.G
Hydropis Tympaniæ notæ. 28.H
Hydrops Ascites ex tympania orit. 28.H
Hydropis Leucophlegmatiæ notæ. 29.A

Hydropis Anasarcæ notæ. 29.A
Hydropi communia signa. 29.A
Hydropi Anasarcæ propria. 29.B
Hydropi Ascitæ et Typaniæ cõia. 29.B
Hydropi Anasarca & Phlegmatiæ communia. 29.B
Hydropici unde sint fiduciæ pleni. 29.C
Hydropis causa aquæ gelidæ potus. 29.C
Hydropis causæ diuersæ. 29.D
Hydropis quæ species quibus magis eueniat. 29.D
Hydrops Leucophlegmatias mitißima est. 29.E
Hydrops Anasarca peßima, in qua homo totus permutandus. 29.E
Hydrops membri unius. 29.E
Hydrops ab utero. 29.E
Hydrops à uesiculis. 29.F
Hypopia. 40.C
Hypostasis. 70.G
Hyssopi uires. 70.G

I

Ichor. 36.E
Icterus, Regius morbus, Arquatus, Aurigo. 25.E. uide Arquatus.
Icteri etymon. 26.B
Ictis. 26.B
Iecoris maxima pars sanguinis concrementum est. 11.B
Iecur intersepto appensum est. 23.H
Iecur sanguinis fons et bilis creator. 68.F
Iecur sanguinem semper creat, et ad alias partes diffundit. 11.D
Iecur uenæ sanguinem infundit. 60.E
à Iecore & liene sanguis quo ꝑpellit. 7.F
in Iecore sanguis creatur. 25.H
Iecur principatũ alimenti tenet. 23.G
Iecur uenæ cauæ radicatio. 60.E
Iecur uenarum radicatio. 11.C. 23.G
Iecoris portæ appetitricis animæ domicilium. 11.C
Iecoris portæ ægrotantes cur cito pereunt. 11.B
Iecoris portarũ inflãmatarũ notæ. 11.D
Iecoris ad lienem cõparatio. 23.G
Iecur in morbis sanitatem molitur. 23.H
Iecur quibus morbis afficitur. 23.H
Iecoris morborum causæ. 24.G
Iecoris morbos quæ ætas qui sexus magis patiuntur. 24.F
Iecur ægrotãs magno cruciatu pimit. 11.B
Iecur sanguinis profluuia maxima patitur. 11.C
è Iecore profusio sanguinis sisti non potest. 29.B
Iecur quas uomicas patitur. 11.C
Iecoris uomica quo omni tempore, & qua ætate plus uiget. 11.G
Iecur uomicæ in hydropem uergentis signa. 11.F
Iecoris abscessum patientis notæ. 23.H
Iecoris abscessum interiora petentem natura melius sanat q̃ medicus. 24.B
in Iecoris abscessu securior est puris exitus per uesicam. 24.B
Iecoris exterior abscessus nisi secetur, exitialis est. 24.B
Iecoris abscessus qũo incidendus. 24.C
Iecoris abscessu reciso q̃ sequatur. 24.C
Iecoris abscessus interius effracti symptomata. 24.C
Iecoris à phlegmone scirrhum patientis notæ. 24.E
Iecoris scirrhus hydropem creat. 24.E
à Iecore arquatus quomodo fit. 25.E
à Iecore arquati facti signa. 25.F
Iecoris dolori succurrentia. 43.A
Iecoris phlegmonæ cur acutißimæ. 59.G
Iecoris phlegmones ꝑmutatio. 11.F
Iecori inflammato quæ uenæ sectio conueniat. 59.H
Iecori inflammato inedia & cibi paucitas conuenit. 59.H
Iecori iflãmato exterius apponẽda. 59.H
Iecoris inflammati cataplasmata & fomenta. 60.A
Iecori inflammato cucurbitula quando et qũo applicanda. 60.A
Iecori inflammato hirudines an conueniant. 60.A

Iecoris inflammati ceratum. 60.B
Iecori inflammato malagmata qualia apponenda. 60.B
Iecori inflammato cibi quales conueniant. 60.C
Iecori exp urgando uia per renes cõmoda. 60.C
Iecoris materiæ quomodo in renes trahendæ. 60.C
Iecur hominis. 67.H
Ignis opera amara & bile infecta. 26.A
Ileus, Voluulus. 10.E
Inflãmationis suppurantis indicia. 22.A
Inflammationis proxime rumpendæ signa. 22.A
Inflãmatiõis effractæ symptomata. 22.B
Inflatio facile recedit. 63.E
Intestinorum binæ tunicæ. 35.C
Intestinorum tunicæ. 35.C
Intestinorũ uulnus pernitiosum. 29.G
in Intestinis ulcerum species. 34.E
Intestinorum ulcerum nota. 34.G.35.E
Intestini tunica interior ĩterdũ exit. 35.C
Intestinum inferius solum tunica una priuari potest. 35.C
Intestini inferioris ulcera cur salubriora. 35.E
ab Intestinis sanguinis prfluuium quando mortiferum. 35.H
in Intestinis grummi sunt pniciosi. 35.H
ab Intestinis sanguis erupturi notæ. 36.A
ab intestinis prfluuio sanguinis cito occurrendum. 35.H
Intestinorum pus suscipientiũ notæ. 70.F
Intestinorum læuitas. uide Læuitas intestinorum.
Inunctiones irrigationibus p̃stant. 46.F
Inusitatum magis lædit. 38.F
Ionthi à latinis Vari appellati. 38.D
Ira ferarum quomodo sedatur. 42.G
Ischias. 37.E
Ischiadis initium. 37.H
Ischuria. 32.A
Itrion. 66.H
Iuuenibus laboriosis ociũ inimicũ. 25.D

L

Labiorum contentio. 20.C
Labores capiti obsunt. 65.F
Lactes. 10.F
Lactuca inter cruda olera optima. 65.E
Lac. 45.H
Lac asinæ quale. 58.C. uires. 70.H
Lac ardori uenæ cauæ & arteriæ competit. 60.G
Lac & caseus caput dolore uexant. 65.D
Lactis uires. 70.C
Lacte uescentes nationes frumentum non edunt. 70.D
Laconicus canis ex uulpe & cane natus. 72.D
Laserpitij lachrymæ uires. 48.H
Laserpitij lachryma tetanicis quomodo danda. 48.H
Lauationis frigidæ utilitates. 66.G
Lauationis calidæ noxæ. 66.G
Læuitas intestinorum à cicatrice. 36.B
Læuitas intestinorũ à debili calore. 36.C
Læuitatem intestinorum quando uomitus soluit. 36.C
Læuitas intestinorum à malo habitu & hydrope. 36.C
Lentis uires. 65.C
Leo Morbus. 39.E
Leonis adeps. 72.D
Lepores concoctu faciles. 68.D
Lethargus, uide Veternus.
Lienis rarus & sensu carens in sanitate quoq; est. 25.A
Lienis natura dissolubilis est. 25.B
Liene & iecore sanguis quo ꝓpellit. 7.F
Lienem iuuantia. 43.A
Lienis morbi quas ætates uexent. 25.D
Lienis uitiorum causæ externæ. 25.D
Lienosi quales euadant. 25.C
Lienosorum ulcera qualia. 25.D
Lienosi quomodo pereunt. 25.D
Lienis quando purulẽtus fit. 24.G
Lienis purulentus tactui cedit. 24.H
Lienis suppurantis signa. 25.A
Lienis abscessus oriens cur interdum la=

tet. 25.A
Lienis abſceſſus effracti notæ. 25.B
Lienis integræ ptes iterdũ excretæ. 25.B
Lieni inflammato eadem conueniunt quæ & iecori. 60.D
Lieni ſcirrhus familiaris eſt. 24.G
Lienis plerunq; lapideam duritiam patitur. 24.H
Lienis ſcirrhus ſanatu difficilis. 71.B
Lienis ſcirrhum ſequentes morbi inſanabiles. 71.B
Lienis ſcirrhus incipiens quomodo tollendus. 71.C
Lienis ſcirrho q̃ exterius adhibẽda. 71.C
Lienis ſcirrho glãs unguẽtaria pdeſt. 71.C
Lienteria. 36.B. uide Læuitas iteſtinorũ.
Limneſtis, Adarce. 46.G. 57.H
Lingua quid ſit. 20.D
Linguæ conuulſio. 20.D
Liquamen bonum ſtomacho, aluo, capiti. 66.G
Liquamen ex aceto & cumino epilepticis bonum. 68.C
Lipothimia, Deliquium animæ. 19.C
Lobi. 65.C
Lorum. 4.A
Lotium bilioſum eſt. 44.G
Lotij ueteris facultates. 62.D

M

Madefactio tendonibus ac neruis inimica. 42.E
Malabathrus arbor indica. 62.D
Malua. 42.B
Maluæ ſemen melancholiæ utile. 69.F
Malus habitus quid. 27.A
Malus habitus ab omnibus morbis emanat. 26.G
Malus habitus interdum per ſe fit. 26.G
Malus habitus omnium eſt in deterius cõuerſio. 27.A
Malum habitum ſequentes morbi inſanabiles. 27.A
Mali habitus ſymptomata. 27.A
Mali habitus cauſæ. 27.B
Mali habitus futuri ſigna. 27.B
Mali habitus præſentis ſigna. 27.C
Malum habitũ qui morbi ſequunt. 27.E
Malus habitus quas ætates uexet. 27.E
Malus habitus quo tpe anni fit. 27.F
Mandragora & altercus amentiam pariunt. 17.G
Maris ſalſugo ulcera iterna ſiccat. 70.B
Marmorata, Aurium ſordes. 26.A
Marrubij uires. 70.G
Marrubium podagricis utile. 71.E
Martes. 26.A
Maſtiche. 45.F
Maxilla ualde hiantibus interdum luxatur. 20.C
Medicorum error. 34.D
Medicorũ quorundã error. 47.B. 68.E
Medicorũ error in curãda angina. 49.G
Medicorum error in pleuritide. 52.E
Medicus quæ præſtare poteſt. 69.E
Medico iuueni conſilium. 63.B
Medico qñ liceat ſopire ægrotum. 59.C
Medicatio nonnullis nocet, refectio uirium ſanat. 69.F
Mel quid in cataplaſmate proſit, quid ſolum. 43.C
Melancholia quid ſit. 17.A
Melãcholia furoris initium atq; ps. 17.A
Melancholia quo differt à furore. 17.A
Melancholicorum uariæ ſpecies. 17.B
Melancholicorum altera ſpecies. 16.H
Melancholicos cur flatuoſos antiqui appellabant. 16.H
Melancholia quomodo naſcitur. 16.H
Melãcholia qbus mẽbris læſis orit. 17.B
Melancholici qui fiant furioſi. 17.C
Melancholiæ cauſa. 17.C
Melancholia prima ac maxima cauſa in capite. 69.A
Melancholiæ & furori qui ſexus, quæ ætates, quæ anni tempora magis ſubijciantur. 17.C
Melancholiæ indicia. 17.C
Melancholicorũ qñ inſomnia uera. 17.D
Melancholia quos facile corripiat. 18.A
Melãcholiæ et furoris p̃cipua ſedes. 18.E

Melancholiæ & furoris cum phlegmone uiscerum notæ. 18.G
Melancholia ex quibus humoribus. 68.F
Melãcholiæ alimẽtũ sãguis et bilis. 68.G
Melancholicis carnes sunt siccæ ac densæ. 69.G
Melancholicis ꝓpria est corpulẽtia. 18.F
Melancholicorũ sensus uitiantur. 69.A
Melancholia quando insanabilis. 69.D
Melancholiam sequentes morbi insanabiles. 69.D
Melancholicis quando & quæ uena secanda. 68.F
Melancholicis quantum sanguinis mittendum. 68.G
Melancholicus à purgatione quomodo habendus. 68.H
Melancholico cucurbitula quando & ubi applicanda. 69.A
Melancholici stomacho præcipue succurrendum. 69.B
Melancholia quando uehementiora medicamenta requirit. 69.B
Melancholia paruis medicamentis non cedit. 69.D
Melancholicis ueratrum & qua ratione dandum. 69.D
Melancholiæ utile maluæ semen. 69.F
Melãcholicis utiles aq̃ spõte calidæ. 69.G
Melancholiæ humectatio prodest. 69.G
Melancholicos ualde iuuat carnium raritas ac mollicies. 69.G
Melancholicis incunctio & frictio qualis conuenit. 69.G
Melancholicorum cibi & potiones quales. 69 H
Melancholici ne cibum euomant quomodo succurrendum. 69.H
ad Melancholicos eclegma. 70.A
Melancholicis apponẽda exterius. 70.A
Membranæ succinguentis sanguinem mittentis notæ. 8.F
Membrana succingens cur tantum puris contineat. 21.G
Mentæ uires. 65.D
Metaphrenon. 2.H
Mictus sanguinis. 31.C
Mict⁹ sãguinis pidioci symptomata. 31.C
Mictu sanguinis consueto cessante quæ sequantur. 31.D
Mictus sanguinis disruptis renibus. 31.D
Mictui sanguinis quamprimum succurrendum. 61.F
Mictum sanguinis supprimentia. 61.F
ex Milio cataplasma. 43.B
in Morbis acutis regula. 41.H
Morbis longis dilatio medelæ nocet. 63.E
Moretum. 34.F
Mortis periculo imminẽti omnia uel immitia danda. 55.H
Motus & uigilia discutiunt. 44.H
Mulieres humidæ & frigidæ sunt. 23.A
Mulieres non facile, sed ualde acerbe furunt. 18.B
Muliebris fluxus qui cui ætati magis nocet. 36.G
Muliebris gonorrhœa quæ et unde. 36.G
Mulsa à biliosis facile concoquitur. 42.B
Mulsæ uires. 43.C
Mydriasis. 19.H
Myttoton. 34.F

N

Naribus acria q̃uo ĩfũdẽda. 64.D
Naturæ robustæ potentia. 9.E
Natura q̃uo alimenta distribuat. 26.H
Naturam copiosum & subitũ uitiat. 56.E
Naturæ ijsdem circuitibus iudicãt, quibus morbi interimunt. 56.F
Naturæ salutare materiæ recursus. 65.H
Natura statis temporibus oĩa molit. 68.E
Naturæ potẽtia sanitatem, debilitas ægritudinem perit. 69.G
Necrosis. 13.F
Neruorũ capitis progressus et situs. 19.E
Neruorũ è capite fluentium natura. 19.F
Neruorum in musculis natura. 19.F
Nerui ex capite oriuntur. 45.C

O

Ochri. 65.C
Ocium inimicum iuuenibus labo=

riosis. 25.D
Ocium est nebula sensuum. 68.A
Oleum obtundet acria. 45.E
Olea quomodo spissanda. 46.F
Oleum rutaceũ intestinis ꝓpitiũ. 59.D
Oleum sicyonium. 64.D
Opisthotonus. 2.C
Opisthotoni signa. 2.G
Orgyia. 39.B
Oris ulcus depascens. 4.E
ab Ore sanguis exit duobus modis. 7.A
ab Ore sanguinis fluentis signa. 7.B
Oris uentriculi remedia. 43.G
Ordei cremor. 42.C
Ordei cremoris facultates. 51.B
Ordei grana quando & quomodo pleuritico danda. 51.D
Orthopnœa. 22.H
Oryzæ natura pleuritidi inimica. 51.C
Os pectoris, Sternon. 21.E
Ossa maximum dolorem afferunt ipsa non dolentia. 30.F
Ossa cur non dolent. 37.G
Ouilla caro qualis. 65.D
Oua quando & quomodo pleuriticis danda. 51.E
Oua proxime è gallina edita & adhuc calentia pleuritico utilia. 51.E
Oua ex animalibus nuper ædita absque igne optima. 70.E
Oxymel quando pleuriticis dandũ. 52.E

P

è Palato exeuntis sanguinis notæ folio. 7.D
Palpebrarum palpitatio. 20.C
Palpatio aurium temporumq; quantum ualeat. 42.G
Panis pleuritico quo modo præbendus. folio. 51.C
Pantheræ adeps. 72.D
Papauer quo modo somniferũ. 42.G
Papaueris lachryma quõ utendũ. 42.G
ex Papauere medicamen. 52.D
Paraplegia. 19.B
Paraplegia apud Hippocratem. 19.B
Paraplegiæ species. 19.G
Paralysis. 19.B
Paralisis in membris quomodo fit. 19.C
Paralysis signa. 20.B
Paralysis potißima causa. 20.A
Paralysis quibus ætatibus, quo anni tempore magis noceat. 20.A
Paralysis quos habitus corporis magis corripiat. 20.B
Paralysis ab icîso neruo insanabilis. 20.A
Paralysi sanandæ indolentia ꝓdest. 20.B
Paresis. 19.C
Paresis causæ. 19.H
Pectoris sanguinem fundentis indicia. 8.F
Pectoris os, Sternon. 21.E
Pectori æstuanti cõuenĩetia auxilia. 43.F
Pedum manuumq; natura similis. 38.B
Pedes suum concoctu faciles. 68.D
Pepones frigidi & humidi. 68.D
Perinæus. 62.H
Peripneumonia Pulmonia. 6.E. uide Pulmonia.
Peritonæum. 24.H
Peritonæi tumor qualis. 24.B
Peristrophus. 38.B
Phagedæna. 37.A
Phrenitis ubi plerunq; fit. 18.E
Phrenitici ex neruis laborant. 41.E
Phreniticorum febres quales. 42.A
Phrenitis facile in syncopam mutat. 41.H
Phrenitici acute audiunt. 41.B
Phrenitici parum bibunt. 43.H
Phrenitici cõclaue quale esse debet. 41.B
Phrenitici cubile & lectus quales esse debent. 41.E
Phrenitici in tenebris ne an in luce habendi sint. 41.F
Phreniticis cibi quales quando & quanti sint exhibendi. 41.F
Phreniticis cur cibi humidi maxime prosunt. 42.B
Phreniticis olera conueniunt. 42.B
Phreniticis qui fructus cõueniant. 42.D
Phreniticis quando cibus subtrahẽdus uel augendus. 42.C

phreniticis qñ uinum conuenit. 43.H
phreniticis quando & quæ uena secanda. 41.G
Phreniticis non multum sanguinis detrahendum. 41.H
Phreniticis quando & quomodo secanda est uena. 42.A
Phreniticis conducit lotij excretio. 42.B
Phreniticis tonsura crinium quando & quanta conueniat. 43.E
Phreniticis capitis irrigationes. 42.D
Phreniticorũ capitis irrigãdi tpa. 42.E
Phreniticis caput quando lauandũ. 44.B
Phreniticis quando somnus alliciendus. & quomodo. 42.F
Phthee. 20.F
Phthoes signa. 20.F
Phthoæ autumno abundant. 8.G
Phthisis. 20.E
Phthisis sine ulcere pulmonis. 20.H
Phthisicis aluũ pturbari lætale est. 21.C
Phthisis cui ætati plus minusue noceat. folio. 21.C
Phthisis senibus lætalis. 7.A
Phthisi expositi corporis habitus. 21.D
Phthisim quæ regio ferat. 21.D
Phthisicis oleum cũ aceto prodest. 70.C
Phthisicorum uaria edulia. 70.D
Picerium. 52.D
Pictura parietum mentem turbat. 41.E
Piper & ei similia pleuriticis psunt. 51.E
Pisces saxatiles alijs præstãtiores. 42.C
Pisces alios alia regio fert. 42.C
Pisces pleuriticis utiles. 51.F
Pituitæ uomitus unde. 36.H
Pituitam per os ducentia. 64.E
Plantaginis succus qualis. 55.G
Plecas. 14.E
Pleuritis. 5.A
Pleuritis, lateris uel costarum morbus à latinis. 5.B
Pleuritidis notæ. 5.A
Pleuritidis accidentia. 5.B
Pleuriticus in latus affectum facilius iacet. 5.B
Pleuritidis signa salubria. 5.D
Pleuritidis pessimum signum. 5.B
Pleuritis quomodo soluitur. 5.D
Pleuritis quando plerũq; sanatur. 5.E
Pleuritis quando terminatur. 5.C
Pleuritidis mutatio. 5.C
Pleuritis nonnulllis erupit. 51.A
Pleuritis qñ in purulentiam uertitur. 5.C
Pleuritidis in purulentiam uergentis signa. 5.E.51.G
Pleuritis pulmoniæ succedens minus mala. 50.H
Pleuritis quo anni tpe plus abundat. 5.E
Pleuritis cui sit ætati infestior. 5.F
Pleuritida cur senes euadant. 5.F
Pleuritis in pueros nec frequens nec periculosa. 5.F
Pleuritidi protinus succurrendum. 50.G
Pleuriticis qñ & quæ uena secanda. 50.G
Pleuriticis quãtũ sãguinis mittendũ. 50.H
Pleuritico sanguis qũo mittendus. 50.H
Pleuriticus quo modo perungendus & irrigandus. 51.A
Pleuriticorum Cibi quales. 51.B
Pleuritico ptisana quomõ paranda. 51.B
Pleuritico halica quomodo danda. 51.C
Pleuritidi oryza natura inimica. 51.C
Pleuritico panis quomõ præbẽdus. 51.D
Pleuritico ordei grana quando & quomodo danda. 51.D
Pleuriticis oua quãdo & qũo danda. 51.E
Pleuritico oua proxime è gallina edita & adhuc calentia utilia. 51.E
Pleuriticis piper & ei similia psunt. 51.E
Pleuriticis quæ carnes apponendæ. 51.F
Pleuriticis pisces utiles. 51.F
Pleuriticis fructus q & quãdo dãdi. 51.F
Pleuritici lateri dolenti quæ et quãdo imponenda. 51.G
Pleuritici in purulentiam uergentis notæ & quæ tunc imponenda. 51.G
Pleuritico cataplasmata quomodo applicanda & alia fomenta. 51.H
Pleuritico cucurbitula quando & quomodo admouenda. 51.H

Pleuriticis cucurbitula ualde utilis. 52.A
Pleuriticis quid post scarificationes adhibendum. 52.B
Pleuriticorum clysteres quales. 52.C
Pleuritico quæ aßiduè deuoranda. 52.D
Pleuritico globuli sub ligua tenēdi. 52.D
Pleuritico quo tempore danda medicamina. 52.E
Pleuriticis eclegma utile. 52.E
Pleuritidi diuturnæ medicamen conueniens. 52.E
Pleuriticis oxymel quando dandū. 52.E
Pleuritis non uera. 52.F
Pleuritidi non ueræ aqua frigida ꝓdesse ualet. 52.F
Pleuritidi ueræ etiam frigida spiratio nocet. 52.G
Pleuritidis reliquiæ cur mature tollendæ. 52.G
Podagra. 37.E
Podagræ mutatio. 38.B
Podagræ permutatio. 38.G
Podagra sæpe in chiragrā mutatur. 38.B
Podagra raro continua. 38.E
Podagricus in olympicis uictor. 38.E
Podagra quibus magis accidat. 38.F
Podagra cui ætati magis infesta. 38.F
Podagræ symptomata. 38.F
Podagricorum mores. 38.G
Podagricis ueratrum quando utile. 71.D
Podagræ quinquefolium bonum. 71.E
Podagricis marrubium utile. 71.E
Podagræ conferunt mala citria. 71.E
Podagricos non idem semper iuuat. 71.E
ad Podagricos capræ remedium. 71.F
Præcordijs utilia. 43.A
Principiorū uitijs omnia consentiūt. 2.C
Proboscis unde dicta. 39.D
Pruna damascena. 54.G
Psoæ. 30.H
Ptissana quomō pleuriticis parāda. 51.B
Ptissana quibus condienda. 67.A
Ptissana cremor coctilis & tenuis materiæ. 70.D
Ptissanam licet in alicā permutare. 70.D
Puerorum natura. 4.F
Puerorum corpora qualia. 5.F
Pueris uentris effluuiū cur aßiduū. 34.A
Pueris uomitus quomodo curandus. 47.F
Pulegij uires. 65.D
Pulmonis natura. 5.C.22.F.50.H
Pulmo dolore uacat. 21.H
Pulmo cur dolore uacat. 6.E
Pulmo semper ad se humores allicit. 53.E
ex Pulmone quomō humor pellitur. 22.F
Pulmonis affecti notæ. 6.D
Pulmonis morbi pleuritidi succedentes insalubres. 50.H
Pulmoni madefactio inimica. 53.H
Pulmoni qualia medicamenta conueniant. folio. 53.E
Pulmonis sanguinem fundētis notæ. 8.E
Pulmonia, Peripneumonia. 6.E
Pulmonia malum peracutū et letale. 53.A
Pulmonia quotidie necat. 6.G
Pulmonia quando interficit. 22.F
Pulmonia iuuenibus exitialis. 7.A
Pulmonia salubris. 22.E
Pulmoniæ in melius uergentis crisis. 6.G
Pulmonia quæ in purulentiā uertit. 22.E
Pulmoniæ signa. 6.E
Pulmoniæ sputa qualia. 22.G
Pulmoniæ mira proprietas. 22.G
Pulmoniæ pleuritis succedens minus mala. 50.H
Pulmonarium. 23.E
Pulmonarium quādiu duret. 23.E
Pulmonario qui sint obnoxij. 23.E
Pulmonarij signa. 23.F
Pulmonarium quomodo finit. 23.F
Pulmonaria undiq; obsidenda impugnandaq;. 53.E
Pulmonarijs quæ uena secanda & quantū sanguinis mittendum. 53.A
Pulmonarios quā iuuet uenæ sectio. 53.A
Pulmonarijs sedes quibus oblinenda. 53.B
Pulmonarijs acres clysteres quādo & qui conueniunt. 53.B
Pulmonarijs ubi cucurbitulæ affigendæ. folio. 53.E

***

Pulmonarijs quæ ore sumenda.
Pulmonarijs quãdo somnifera danda. 53.F
Pulmonarijs mẽbra laxanda, & sputo euocando studendum. 53.G
Pulmonarij pectori quæ imponenda. 53.H
Pulmonario quibus extra ducendi humores, calor, & spiritus. 53.H
Pulmonarijs cibi quales dandi. 53.G
Pulmonarijs potus qualis & quãtus. 53.G
Pulmonarijs flatus infesti. 53.G
Pupillæ amplificatio. 19.H
Pupillæ phthisis. 19.H
Purgatio stomacho ac uiribus laboriosa. folio. 69.A
Pus bonum. 22.C
Pus malum. 22.C
Puris multiplices differentiæ. 22.C
Pus internum per quas uias eijcitur. 21.E
Puris exitus per uesicam securior. 24.B
Pus per intestina quomõ educendũ. 71.A
Pure undelibet erumpente cibi quales dandi. 71.B
Purulenti. 20.F.21.E
Purulentiæ causæ. 21.G
Purulentiæ signa. 21.H
Purulentiæ salubris signa. 22.D
Purulentia in osse pectoris qualis. 22.D
Pye. 20.E

Q

Quies exercitationibus succedat. folio. 66.G
Quinquefolium podagræ bonum. 71.E

R

Rabiosi canis potentia. folio. 3.D
Radices etiam elixæ prauæ sunt. 65.E
Rarum cur bene sentit. 37.G
Rarefactioni & diuisioni uenarũ adstrictio medetur. 54.H
Rarefactionis uenarum remedia. 55.A
Regula in morbis acutis. 41.H
Regula in mittendo sanguine. 46.G
Remedia morbis maiora esse debẽt. 71.G
Res quando in cõtrarium mutantur. 9.G
Renum descriptio. 30.E
Renum uentres quales. 30.G
Renum natura. 61.E
Renum actio quæ. 12.G
Renum actionem quæ impediant. 12.G
Renes non multũ periculis expositi. 12.F
Renes morti inferendæ habiles. 12.G
Renum qui morbi quo anni tẽpore. 31.E
Renum longi morbi. 30.F
Renum profluuium sanguineum quando mortiferum. 13.B
Renum ulcerum signa. 31.E
Renum ulcera ægre sanabilia. 30.F
Renum ulcera uix sanabilia quæ. 31.E
Renũ inflãmatio & iecur inflãmat. 61.A
Renum inflãmationẽ quæ sequunt. 61.A
Renum calculi notæ. 30.H
Renum calculo et inflammationi uenæ sectio quàm prosit. 61.B
Renibus calculosis & inflãmatis quæ extra imponenda. 61.B
Renum calculo & phlegmonæ quales clysteres prosunt. 61.C
Renum calculo & phlegmone urinam citantia & cibaria quæ prosunt. 61.C
Renes calculosos & inflammatos cruditas lædit. 61.C
Renum calculo & phlegmonæ lauatio et insessiones utiles. 61.C
Renum calculo agitatio corporis prodest. 61.D
Renibus lac utile. 61.C
Resolutis quã sit utile castoreum. 46.F
Resolutorum omnium præcipuum remedium. 47.D
Rhei radix. 55.B
Rhœas. 31.G.62.A
Rhyteon. 34.G
Rutaceũ oleum intestinis propitiũ. 59.D

S

Sacrum dicitur omne magnum. folio 16.F
Sacri ex aloe medicamenti uires. 69.F
Sal quomodo scarificato loco inspergendus. 52.A
Sanguinis fons iecur. 60.F

Sanguis calidus est. 60.A
Sāguis naturæ prædiū et alimentū. 68.G
Sanguinis natura. 54.A
Sāguis et bilis melācholiæ alimentū. 68.G
Sanguis nimius quas noxas affert. 62.H
Sanguinem calor elicit. 52.G
Sanguine largius effuso natura cibi inopia debilitatur. 68.G
Sanguis undequaq; fluat malum est. 54.A
Sanguinis effusionis tres modi. 7.G
Sanguinis aliquo loco prius collecti effusio. 7.A
Sanguinis effusio quo tempore anni uiget & maximè lætalis est. 8.G
Sanguinis fluori terræ spēs medētes. 55.D
Sanguini sistendo apti globuli sub lingua tenendi. 55.E
Sanguini sistendo apti pastilli. 55.E
Sanguinem sistentia. 60.B
Sāguinē mittēti loco quæ īponenda. 54.E
Sanguis in naribus fluēs quomodo sistendus. 64.G
Sanguinis sputū uel eruptio, Hæmorrhagia. 7.B
Sanguis ab ore duobus modis exit. 7.A
Sanguinis ab ore fluentis signa. 7.B
Sanguinis è capite manantis notæ. 7.B
Sanguinis è capite fluentis curatio. 7.E
Sanguinis è palato exeuntis notæ. 7.D
Sanguinem spuenti quomodo gratificandum. 55.G
Sanguinem spuentibus quæ medela præstantior. 54.H
Sanguinis sputum sistentia ore sumenda triplicia. 54.H
Sanguinē expuenti deligaturæ quales cōueniant. 54.E
Sanguinem spuentibus epithemata utilia. 54.F
Sanguinem spuenti alimēta uaria cur danda & qualia. 55.F
Sanguinem spuenti dura concoctu neganda. 55.H
Sanguinem spuenti cur nimium siccantia & crassantia uitanda. 56.A
Sanguinis reiectio, Anagoge. 7.B
Sanguinis reiectionem semper comitantia. 8.G
Sāguinis reiectio redire facile solet. 56.B
Sanguis à uena quo differt à sanguine ab arteria. 8.A
Sanguinis ab aspera arteria exeuntis notæ. 8.E
Sanguinis quā effusionē gula patiat. 8.B
Sanguinis à gula exeuntis signa. 8.C
Sanguinis è pulmone effusi notæ. 8.E
Sāguinis ex pulmone reiectio omniū pessima cur minime hominē terreat. 8.H
Sanguinis è pectore prodeūtis notæ. 8.E
Sanguinis à membrana costas succingentis notæ. 8.F
Sanguinis à uentriculo exeuntis indicia. 8.D
Sanguis à iecore & liene quo propellitur. 7.F
Sanguinis profluuia maxima iecur patitur. 11.C
Sanguinis è iecore profusio sisti non potest. 24.C
Sanguinis ab inferioribus uisceribus reiectio mortifera. 7.E
Sāguinis reiectiōi cito succurrēdū. 54.B
Sanguinem reiectāti qualis aer, locus, decubitusq; conueniat. 54.B
Sanguinem reiectanti silentium & animi oblectatio prodest. 54.B
Sanguini reiectiōi cū febre quæ psint. 55.F
Sanguinem reiectanti quando & quæ uena secanda. 54.C
Sanguinem reijcienti quantus et quomodo sanguis mittendus. 54.D
Sanguis si à liene fertur, quæ uena secanda. 54.C
Sanguinē reiectanti emplastra quæ conueniant. 54.F
Sanguinē reiectāti potus partissimus. 55.H
Sanguinem & spiritum crassantia. 55.H
Sanguinis reiectione suppressa quid agendum. 56.A
Sanguinis erupturi ad ītestinis notæ. 35.E

Sanguinis profluuium ab intestinis quando mortiferum. 35.H
Sanguinis ab intestinis profluuio cito occurrendum. 35.D
Sanguinis mictus, uide Mictus sanguinis.
Sanguinis de uesica profluuium. 32.A
Sanguinis in uesica congelati signũ. 31.A
Sanguis hominis nuper iugulati. 67.G
Sanguinis mißio usq; ad defectum animæ dolorem sedat. 59.B
Sanguinis mißio, uide Sectio uenæ, & Venæ sectio.
Satiari qbuslibet uel utilibus malũ ẽ. 65.E
Satyri Dionysio sacri. 14.E
Satyriasis. 14.E.39.E
Satyriasis unde oritur. 62.F
Satyriasim quæ comitentur. 62.G
Satyriasi quæ accidant. 14.E
Satyriasis facile neruos conuellit. 63.B
Satyriasis quomõ iterdum soluitur. 14.G
Satyriasis septimo die hominem consumit. 14.H
Satyriasis quibus anni temporibus, ætatibus, naturis maxime accidat. 14.G
Satyriasim mulieres pati nequeunt. 14.H
Satyriasis curatio. 14.G
Satyriasim animæ deliquium leuat. 62.G
Satyriasi qualis corporis purgatio competit. 62.H
Satyriasis quæ quibus locis exterius apponi requirat. 62.H
Satyriasi utilia cataplasmata & alia exterius applicanda. 62.A
Satyriasim quales clysteres leuent. 63.A
Satyriasim cucurbitulæ ubi positæ iuuent. 63.A
Satyriasi hirudines quõ prosunt. 63.A
Satyriasis inueterata qua methodo curanda. 63.B
Satyriasi quales cibi utiles. 63.C
Scarificato loco sal quomodo inspergendus. 52.A
Scarificatio minus uires lædit. 56.E
Scotoma. 16.B
Scirrhus. 23.H
Scirrhus iecoris hydropen creat. 24.E
Scirrhus lienis, uide Lienis.
Scirrhi inflammationibus succedũt. 71.C
Sectio uenæ quibus uitijs cõpetit. 42.A
in Sectione uenæ regula. 46.B
Seminis seu genituræ facultates. 32.E
Seminis uitalis facultates. 32.F
Seminis profluuij causæ. 32.D
Seminis profluuium in mulieribus quale. 32.D
Seminis profluuij symptomata. 32.E
Seminis profluuium cur paralysim affert. 32.E
Seminis profluuium satyriasi succedit. folio. 32.G
Senectus frigida. 29.D
Senecta frigida & humida. 2.E
Senectæ delirium unde fit. 17.H
Senectæ uitium. 33.E
Sensuũ caligo est somni principiũ. 42.G
Sensuum nebula ocium est. 68.A
Sepiæ atramentum. 10.F
Sicyonium oleum. 64.D
Simia homini mire prodest. 72.E
Sinapis uires. 45.F.65.C
inter Sinistram & dextram corporis partem differentia. 19.D
Sisarum. 65.E
Somni principium sensuum caligo est. folio. 42.G
Somnus multus refrigerat, resoluit, stupefacitq; neruos. 14.G
Somnum inuitantia. 42.F
Somniferum quomodo papauer. 42.G
Somnum inuitant cuiq; usitata. 42.H
Somni mediocris utilitas. 66.D
Somnus multus crassum facit. 68.A
Sordida cuti mordacia. 72.F
Spirandi initium in pectore. 3.G
Spirandi principium cor. 6.D.23.A
Spirationis instrumenta. 6.D
Sputũ sanguinis uel eruptio, Hæmorrhagia. 7.B
Sputum citantia. 52.C
Sternutatoria. 45.C

Sternutatoria quæ. 64.D
Sternon, os pectoris. 21.E
Stomachi uires. 32.G
Stomachi munera. 70.F
Stomachi delectationẽ quæ ſequat. 32.G
Stomachus ieiunus atra bile uexat. 32.G
Stomachici nonnunquã melancholici fi=unt. 33.B
Stomacho laborant literarũ ſtudioſi. 33.C
Stomachi læſi notæ. 9.D
Stomachi ægri uaria ſymptomata. fo=lio. 32.G/H
Stomachus cordi noxas impertit. 9.C
Stomacho cor contiguũ quos morbos ex=citet. 33.C
Stomachus ſi male deuoret, æger morbo fameq; conſumitur. 70.F
Stomachi morborum cauſæ. 33.C
Stomachus ante uiolenta uomitoria exer=cendus eſt. 66.B
Stomachus atra bile uexatus quomõ pur=gandus. 68.H
Stomacho ac uiribus laborioſa eſt pur=gatio. 68.H
Stomachum pure occupari exitioſiſsi=mum. 70.F
Stomachi pure occupati notæ. 70.G
Stomacho pus ſuſcipienti quomodo ſuc=currendum. 70.G
Stomacho diligenter cauendum in omni=bus puris effluuijs. 71.A
Storyne. 64.F
Strangulatũ auget deliquiũ animi. 53.A
Stratum durum neruis ingratum. 41.E
Strophus. 34.B
Succingens membrana cur tantum puris contineat. 21.G. uide Membrana.
Sudorem ſiſtens epithema. 57.E
Sudori ſiſtendo uaria remedia. 57.G
Suppurationem quæ partes ægre admit=tunt. 22.D
Suppuratio in quibus membris mortife=ra. 22.E
Suum pedes concoctu faciles. 68.D
Synanche, Angina. 3.C
Syncopa. 9.A
Syncopa quid eſt. 56.C
Syncopa cordis & uitæ ægritudo ẽ. 9.B
Syncopæ cauſa. 9.E
Syncopæ cauſa cauſus febris 9.E
Syncopæ initium febris ardens. 56.C
in Syncopã uerſi cauſi ſymptomata. 9.C
Syncopæ notæ. 9.E
Syncopam futurã pſpicere bonũ ẽ. 56.C
Syncopa quando aduenit. 56.F
Syncopa iã præſens non facile tollit. 56.C
Syncopa futura arcenda, aut incipiens re pellenda. 56.C
Syncopa uexatis plusquã alijs gratifican=dum. 57.A
Syncopæ potus & cibus quales. 56.H
Syncopæ inedia & fames inimica. 56.H
Syntectici, Colliquati. 24.G
Syria cœle quibus morbis ſubiecta. 4.G
Syriaca & Aegyptia ulcera. 4.G

T

TAbidos facit ægritudo longa. fo=lio. 25.D
Temperantiæ utilitas. 23.F
Tergentia corpus. 72.D
Terræ ſpecies fluori ſanguinis meden=tes. 55.D
Tetanus. 2.C
Tetanus neruorum labes. 9.B
Tetanus ad ſyncopam uergit. 48.A
Tetanus quas partes corporis maxime lædat. 48.C
Tetani ſigna. 2.G
Tetanus à uulnere letalis. 48.F
Tetanum patientis cubiculũ quale. 48.A
Tetanum patientis lectus qualis. 48.A
Tetano ſectio uenæ qũo adhibẽda. 48.B
Tetano inedia non conuenit. 48.B
Tetano cibi conuenientes. 48.B
Tetano uexati corpus quibus inungendũ & oblinendum. 48.C
Tetani fomenta. 48.C
Tetani caput quomodo fouendum. 48.D
Tetanicorum capitis epiplaſmata qua=lia. 48.E

Tetanicis cucurbitula ubi & quomodo affigenda. 48.E
Tetanicis castoreum salutare. 48.G
in Tetano quomõ utendũ castoreo. 48.G
Tetanicis laserpitij lachryma quomodo danda. 48.H
Tetanici anus & uesica quibus illinenda. 49.A
Tetanico per clysterem quod purgatoriũ infundendum. 49.A
Tetani à uulnere curatio. 48.G
Tetani ulcerũ cataplasmata qualia. 48.G
Thapsia cephalææ prodest. 65.B
Theriaca elephanticis omnium remediorum utilissima. 72.C
Thymelæa. 49.D.67.F
Thymi coma atram bilem educit. 68.H
Tinesmus. 10.D
Tosi in articulis. 38.D
Tonus. 2.C
Tonsillarum ulcera benigna. 4.D
Tonsillarum ulcera pestifera. 4.D
Tonsillas lædentia. 4.F
Tonsillarũ morbi cur pueros uexẽt. 4.F
Tonsillarum uitia qñ puellas tentãt. 4.G
Tonsillarum uitia quibus regionibus abũdent. 4.G
Tonsillarum morbos comitantia. 4.G

V

Vari à græcis Ionthi appellati. folio. 38.D
Vasculorum erosionis rupturæ & rarefactionis curatio quo differt. 8.B
Venenũ in corporibus nostris creat. 3.D
Venarum radicatio iecur. 11.C.23.G
Venæ cauæ radicatio iecur. 60.E
Venæ cauæ situs & partes. 11.G
Venæ causæ inflammatio. 12.B
Venæ cauæ inflammatæ signa. 12.B
Venæ cauæ & arteriæ innanitio non facile defectum animi tollit. 60.F
Venæ cauæ & Arteriæ Ardor. uide Ardor.
Venæ cubiti cauæ utilitas. 54.C
Venarũ cubiti quarũdã declaratio. 54.C
Vena ad lienem pertinens. 54.D
Venæ somniferæ carotides. 13.H
Venarum rarefactioni & diuisioni adstrictio medetur. 54.H
Venarum rarefactionis remedia. 55.A
Venarum erosioni congelatio sanguinis & caloris succurrit. 55.A
Venarũ erosionibus quæ applicanda. 55.C
Venarum uulneris remedia. 55.B
Venæ sectio quibus uitijs conuenit. 42.A uide Sectio uenæ. uide Sanguiuis missio.
Venus capiti ac neruis inimica. 65.F
Venus epilepsiæ similitudinem adducit. folio. 68.E
Veratri albi facultates. 72.G
Veratrum album igni simile. 72.H
Veratri exhibendi uarij modi. 66.B
Veratrum nigrum quomodo exhibendum. 68.G
Ventriculus concoctioni destinatus. 33.F
Ventriculi concoctionis imperfectæ signa. 33.H
Ventriculi sanguinẽ effundẽtis signa. 8.B
Ventriculi inflammationi succurrentia. folio. 42.H
Ventriculum tumidum curantia. 42.G
oris Ventriculi remedia. 44.D
Vertigo. 16.B
Vertiginis notæ. 16.C
Vertiginis causæ. 16.B
Vertiginis uariæ causæ. 65.G
Vertiginis causæ alimentum est sanguis & uentriculus. 65.H
Vertiginis à cephalæa qualis curatio. folio. 65.G
Vertiginis ab humorum retentione curatio. 65.H
Vertigine quando sectio uenæ, quando cucurbitula subuenit. 65.H
Vertiginosis quæ uenæ, quæ arteriæ secandæ. 66.A
Vertiginoso cucurbitula ubi ponenda. folio. 66.A
Vertiginoso capiti omnia adhibenda quæ

& cephaleæ. 66.A
Vertigini prodest cyclamini succus & anagallidis in nares infusus. 66.A
Vertiginosi quando & quibus uomitibus uti debent. 66.A
Vertiginis accessionibus quomodo succurrendum. 66.B
Vertiginis accessionem discutientes herbæ. 66.C
Vertigini quàm noceat somnus immodicus. 66.D
Vertigini uigilia quæ noxia. 66.D
Vertiginem leuat alui lenitas. 66.D
Vertiginosis frictiones & ambulationes quales conueniant. 66.D
Vertiginosi qualem uocem exercere debent. 66.E
Vertiginosos qualis gestatio iuuet. 66.E
Vertiginoso quomõ caput & manus exercendæ & fricandæ. 66.F
Vertiginosis pilæ ludus detrimẽto ẽ. 66.F
Vertiginoso ꝓdest saltus & cursus. 66.F
Vertiginosus quiescat ab audiendo & loquendo. 66.H
Vertiginosi quibus locis ambulare debent. 66.H
Vertiginoso qualis capitis lauatio prodest. 66.G
Vertiginosus ante cœnam lauetur. 66.H
Vertiginosis potus & cibus qualis. 66.G
Vertiginosis oua qualia cõueniunt. 66.H
Vertiginosi cœna qualis. 66.H
Vertiginosis quæ carnes sumendæ. 66.A
Vertiginosis secũdæ mensæ quales. 67.A
Vertiginosis à cœna quæ facienda. 66.A
Vertiginem affert inspectus aquæ fluxus. 68.A
Vertiginem & epilepsiam circũuolutio accersit. 68.B
Vertex capitis euacuationi commmodum. 44.H
Vesicæ locus. 13.C
Vesica & anus inter se cohærent, mutuoq; afficiuntur. 31.H
Vesicæ munus. 13.C
Vesicæ natura. 13.C.32.B
Vesicæ uitijs pueri maxime uacant. 13.F
Vesicæ uitia quo tempore quaue ætate uigent. 13.F
Vesicæ acuti morbi qui accidant. 61.E
Vesicæ acutorum morborum notæ. 13.E
Vesicam lædentes causæ uenenosæ. 13.E
Vesicam morbi omnes difficiles. 31.F
Vesica morbi laborantium miseria. 32.C
Vesica sæuos dolores patitur. 13.B
Vesica oĩ corpori dolorem ĩpertit. 13.B
Vesicæ dolor acutior & mors celerrima sequitur. 61.E
Vesicæ occlusionis frequens causa. 13.C
Vesica occlusa quæ mala inferat. 13.C
de Vesica sanguinis profluuium. 32.A
Vesica qualem sanguinem effundit. 13.E
Vesicæ sanguineum profluuium raro mortiferum. 13.E
Vesicæ grummi & phlegmonæ exitiales sunt. 13.F
Vesicæ grummũ quæ sequuntur. 32.A
Vesicæ urinariæ paresis. 19.F
Vesicæ resolutio. 47.C
Vesicæ ulcerum signa. 32.B
Vesicæ uulnus lætale. 32.B
Vesicæ calculi, uide Calculi.
Vesicæ pus suscipientis notæ. 70.F
Vesica cur non ualde refrigeranda. 61.G
Vesica laborante quæ pars corporis secanda. 61.F
Vesica laborans quibus irriganda. 61.F
Vesicæ ægræ q̃ medicamina potãda. 61.G
Vesicæ laboranti cicadæ utiles. 61.G
Vesicæ laboranti ĩsessiones q̃ utiles. 61.H
Vesicæ laborãti quales cibi conueniant. folio. 61.G
Vesicæ grummi quibus dissoluendi. 61.G
Vesicæ inflammationi specillo uti non ꝓdest. 61.H
Vesicæ resolutæ curatio. 47.D
Vesicæ pus suscipienti quomodo succurrendum. 70.H
Veterno similis est catochus. 45.H
Veternus flatibus abundat 44.H

Veternosis quale sit imũ itestinũ. 44.D
Veternosum excitantia. 44.C
Veternus phrenitidi succedens quomodo curandus. 44.C
Veternus per se incipiens quomodo tollendus. 44.D
Veternosus quomodo habendus. 44.C
Veterno quando & qualis sectio uenæ qñ & qualis purgatio conueniat. 44.D
Veternoso inedia & cibi multitudo nocet. 44.E
Veternosorum cibi. 44.E
Veternosorũ capitis irrigationes. 44.F
Veternosorum inunctiones. 44.F
Veternosis quando cucurbitula applicanda & ubi. 44.H
Veterni illitiones. 44.H
Veterni fomenta. 45.A
Veternosis conuenientes potiones. 45.A
Veternosis utilia odoramenta. 45.C
Veternosis pedes & genua quibus illinenda. 45.D
Veternosis conueniens cataplasma. 45.E
Veternosorum apophlegmatismi. 45.F
Veternosis caput cur radendum. 45.G
Veternosis qñ lauatio proderit. 45.G
Veternosis quando prodest lenis corporis agitatio. 45.G
Veternosis urtica utilis. 45.D
Veterno similis est catochus. 45.H
Victimæ cacochymæ carnes habent grãdinosas. 40.B
Vigilia ad exterius mouet ac dißipat. folio. 17.E
Vigilia & motus discutiunt. 44.H
Vigilia famem cit. 18.F
Vini epoti facultates. 44.A
Vini potus quorum auctor. 63.B
Vinũ solum refrigeratos restituit. 57.D
Vinum sine cibo sumptum lædit mentem. folio. 57.C
Vini potio causo uexatis quando obest, qñ prodest. 56.F
Vinum absinthite elephãticis bonũ. 72.F
Viperæ remedium qũo inuentum. 40.F
Viperatum carnes quomodo elephanticis parandæ. 72.B
Visio alijs sensibus certior est. 20.G
Vitæ principium in præcordijs est. 4.H
Vitæ principium cor. 6.D.33.A
Vita quorũ nõ poßit esse longior. 10.A
Viuunt ob quæ præcipue animalia. 6.C
Viuera. 22.B
Vlcera Aegyptia, & Syriaca. 4.G
Vlcus in articulo difficile est. 32.C
Vlcera intestinorum, uide Intestinum.
Vlcera renum, uide Renes.
Vlcera uesicæ, uide Vesica.
Volatilium carnes natura leues. 68.C
Voluulus, Ileus. 10.E
Voluuli causæ. 10.F
Voluulum qñ creat frigidæ potus. 10.F
Voluulus quas ætates plus minusue lædit. 10.G
Voluulus quo tempore anni plus minusue infestat. 10.G
Voluuli mediocris signa. 10.G
Voluuli maximi signa. 10.G
Voluuli in colo intestino signa. 11.A
Voluulus in colo cur minus periculosus. 11.B
Voluulus celerrime ac fœdißime necat. folio. 59.B
Voluulo præsentißima remedia adhibenda. 59.B
Voluulo quãdo mißio sanguinis larga cõueniat. 59.B
Voluuloso quando non secãda uena. 59.C
Voluulo qñ uomitus conuenit. 59.C
Voluulosis quæ ano adhibenda. 59.C
Voluulo conuenientes clysteres. 59.D
Voluuloso quæ exterius uentri adhibenda. 59.D
Voluuloso cucurbitulæ ubi apponendæ. folio. 59.D
Voluuloso quæ bibẽda medicamẽta. 59.E
Voluuloso cibi aluum lenientes dãdi. 59.F
Voluuloso iura subducentia conueniunt. folio. 59.F
Voluuloso uinum quando prodest. 59.F

Vox

Vox mediocriter acuta capiti prodest. folio. 66.E
Vocem acutam edere quàm noceat capiti. 66.E
Vrina interclusa quæ mala inferat. 12.G
Vrina interclusa qui pereant, qui liberentur. 13.A
Vreteres, Vrinæ ductus. 13.D
Vrinæ canales. 30.E.31.B
Vrethra. 31.B
Vrsi adeps. 72.D
Vrtica esculenta est. 68.D
Vrtica ueternosis utilis. 45.D
Vteri functiones. 36.D
Vteri tunica. 37.D
Vteri membranæ. 37.D
Vteri tunica cur exit. 37.D
Vteri osculum quomodo procidit & redit. 37.D
Vteri morbi longi. 36.D
Vteri fluoris differentiæ secundũ materias. 36.E
Vteri fluoris differentiæ secundũ circuitus. 36.E
Vteri profluuij signa. 36.F
Vteri profluuium quod peßimum. 36.G
Vteri profluuium quod minime malum. folio. 36.G
Vteri ulcera. 36.H
Vteri cancer. 37.B
Vua. 3.H.4.A.50.A
Vuæ & columnæ celerrime succurrendum. 50.A
Vuæ & columnæ uenæ sectio qualis conuenit. 50.A
Vuæ & columnæ conuenientes clysteres. 50.B
Vuæ & columnæ conuenientes ligaturæ. 50.B
Vuæ & columnæ quando & ubi cucurbitula conueniat. 50.B
Vuæ & columnæ adstringentia quæ conueniant. 50.C
Vuæ ulceratæ quæ adhibenda. 50.C
Vulpanser auis species. 72.D
Vulturis cerebrum. 67.G
Vuluæ situs. 13.G.62.A
Vuluæ natura. 62.A
Vulua ueluti in animali quoddam animal. 13.G
Vulua quibus delectetur & contristetur. folio. 13.G
Vuluæ mobilitas. 13.G
Vulua suapte natura superfluitat. folio. 14.C
Vuluæ ascendentis causæ. 14.A
Vulua superiora petens quantum lædat. folio. 13.G
Vulua sursum petens celerrime strangulat. 62.B
Vuluæ strangulatui morbus similis. 13.H
Vuluæ strangulatus causæ. 14.A
Vuluæ strangulatus quas ætates uexet. folio. 14.C
Vuluæ strangulatu affectæ post mortem magis rubent. 14.D
Vuluæ exitus. 37.C
Vuluæ exitus causæ. 37.D
Vuluæ exitus plerunque mortiferus unde. 37.C
Vuluæ morbi communes uiris. 14.D
Vuluæ sanguinis profusio celeriter necat. 14.D
Vuluæ inflammatæ quæ accidant. 62.D
Vuluæ prodest ut menses ferantur. 62.F
Vuluæ prodest hiera cum castoreo. 62.F
Vulua quomodo uiolentius depellenda. folio. 62.E
Vuluæ sursum lapsa inferius quæ apponenda. 26.D
Vuluæ detrahendæ ubi cucurbitula defigantur, ubi strangulatui leuãdo. 62.E
Vuluæ strangulatum sedantia. 62.C
Vulua infestante quibus ad se redibit mulier. 62.F
Vuluæ inflammatæ strangulatui quæ uena secta opituletur. 62.E
Vulua inflãmata quæ uena secanda. 62.C
Vulua inflãmata quibus anus inungendus & quibus clysteribus utendũ. 62.D

****

INDEX EORVM QVAE SVNT IN RVFFI LIBRIS.

Bdomen. fol. 76.H.83.H
Acetabula. 77.E.89.F
Acetabulum humeri. 76.B
Achichadaron. 77.B
Acini. 76.E
Acini cacumina. 83.F
Acinalis tunica oculi 85.D
Acromion. 76.B.83.E
Acromphalon. 76.H
Actiui nerui. 81.A
Adenes qui sint. 88.A
& ubi. 79.C
Adeps. 81.A.88.A
Adstrictor. 87.B
Agnina membrana. 81.F
Ala. 76.B.83.E
Alæ seu pinnæ nasi. 82.F
Altrices uenæ testium. folio. 80.D
Aluus. 76.H.83.H
Amatorium. 82.F
Amnios membrana. 81.F
Amphidion. 80.B
Amphiplix. 77.B
Anatome humanorum corporum antiquitus fiebat. 74.D
Ancon. 76.D.83.E
Ancystroides & Ancyroides processus. 89.A
Anguli oculorum. 74.H. 82.G
Animalia homini similia. 77.H
Anthelices. 75.D.83.A
Anthereon. 82.H
Antiades. 76.A.85.H
Anticardion. 76.B.83.D
Antilobis. 75.D
Antisternon. 86.A
Antitragus. 83.A
Anularis digitus. 76.E 83.E
Anulus. 87.C
Aorta. 80.G
Aortæ. 79.B
Aqualiculus. 76.H
Aquilæ uenæ. 80.E
Arachnoides tunica. 78.B
Aranealis tunica. 78.H 85.E
Arculæ. 88.G
Aræa. 79.E
Arteriarum munus est miscare. 80.G.88.A
Arteriæ ab antiquis uenæ dictæ tortæ, spirabilia uasa, cauernæ, inanitates, nerui. 80.G
Arteria crassa. 80.H
Arteria aspera. 76.A. 83.D
Arteriæ et uenæ pulmonis quales. 80.F
Arterialis uena. 80.F
Ascoma. 76.G
Aspera arteria. 86.A
Assessor os hyoides. 79.A
Assessores. 79.H.87.F
Astragali. 77.D
Atra bilis. 81.A
Auditus. 75.C
Auditorij meatus. 83.A
Auriculæ. 79.C.83.A
Auriculæ cordis. 86.F
Auriginis ortus. 86.C

B

B Asis. folio. 78.F
Biceps exortus. 79.E
Bilis atra. 81.C
Bilis flaua. 81.C
Bilis porracea ac ruginosa. 81.C
Bilis receptaculum seu uasculum. 86.C.79.G
Bilis meatus ad intestina. 86.C
Bilis fusus. 86.C
Blepharides. 74.G
Brachiale. 76.D.89.C
Brachium. 76.D.83.E. 89.B
Bronchia. 79.B.86.A
Bronchus. 76.A.83.D 86.A
Bruta iugulis caret. 76.A

C

C Aeca foramina. folio. 78.D
Cæcum intestinum. 79.E 87.C
Cælum. 83.C
Calor. 81.E
Caluariæ foramina in fundo. 88.G
Caluaria. 88.F
Calx. 77.G.84.D
Candida oculi tunica. 75.A 85.C
Canini dentes. 75.F
Canthus. 74.H
Caput. 82.B
Capitis suturæ. 78.A
Caput geminorum. 77.B
Caput humeri. 76.D
Caput lienis. 79.G
Caput scroti. 84.A
Caro musculorum. 81.B
Carotides arteriæ. 80.H

Cartilagines. 81.A.88.B
Caro uiscerum. 81.A
Cauernæ. 79.B.80.G
Caua uena. 80.D
Cauum. 74.G
Cauum pedis. 84.D
Centones. 77.D
Cercis. 89.B
Cerebellum. 85.A
Cerebrum. 81.B
Cerebrum in homine maximum. 85.A
Cerebri substantia. 85.A
Cerebri uentriculi. 78.F
Cerebri ps uaricosa. 78.F
Cerebri membranæ. 78.F
Cerebri pria tunica. 85.B
Cerebri secunda tunica. 85.B
Ceruix. 76.A.80.C.83.C.D
Ceruix linguæ. 75.G
Cerumina. 81.C
Cestæ. 76.G
Chelæ. 74.G
Chemosis. 75.A
Chetæ. 82.E
Chorion. 85.E
Choroides tunica cerebri 78.F
Choroides tunica oculi 85.D
Chylos. 81.E
Chymos. 81.E
Cilia. 74.G.82.G
Circũossalis tunica. 78.A
Circulus. 82.G
Cirri. 80.B
Claues. 83.D
Clitoris. 77.C
Clunes. 77.E.84.B
Coccyx. 77.D.8.B
Coles. 84.A
Colis. 77.A
Collum. 76.A.83.D
Colli uertebræ. 88.H
Collum uteri. 8.C
Collum uesicæ. 77.A
Colon. 79.E.87.C
Columella. 83.C.85.G
Columna. 75.C.H.82.F
Conceptacula cordis. 86.F
Concha. 75.D.83.A
Condyli. 76.E
Conuexum iecoris. 79.F
Coniungens sutura. 78.B
Copulatiui nerui. 81.A
Cor. 76.G.83.G
Cordis auriculæ. 86.F
Cordis caput. 79.B
Cordis conceptacula. 86.F
Cordis corpus. 86.E
Cordis forma. 86.E
Cordis motus. 86.E
Cordis sinus. 86.E
Cordis situs. 86.E
Cordis morsus. 76.G
Coræ, Pupillæ. 82.G
Cornea oculi tunica. 85.C
Cornicularis tunica. 75.A 78.G
Cornua & Cirri. 80.B
Corona. 75.A
Coronæ. 74.G
Corona sutura capitis. 82.E
Coronaria sutura. 78.B 88.F
Corsæ. 74.F
Coryza. 75.B
Costæ. 83.G
Costarum forma. 89.D
Costæ spuriæ. 76.G.83.G.89.E
Cotyla. 89.F
Coxæ. 89.E
Coxendix. 77.E
Cremnaster. 80.D
Cranteres. 75.F
Crassa arteria. 80.H
Cremni. 77.C
Crines. 74.F.82.E
Crotaphi. 74.F
Crystaloides tunica oculi 78.H.83.E
Ctedones. 85.D
Cubicum os. 89.H
Cubitus 76.D.83.E.89.B
Cubitissare. 76.D
Cuculus. 77.D.84.B
Cunnus. 80.C
Cypselis. 81.C

D

Dartos. fol.86.D 87.G
Deiectiones albæ. 86.C
Delphis. 80.B
Dens uertebra. 79.A
Dentes. 75.F.83.B
Dentes incisores. 83.B
Dentes genuini. 75.G
Dera. 83.D
Dextræ ptes cur sinistris ualidiores. 86.D
Digitorum terna ossa præter pollicem. 89.C
Digitus magnus. 76.E
Digitus medius. 76.E
Dionysius Oxymachi 80.F
Diploe. 78.B
Discoides tunica oculi. 85.E
Dodecadactylus. 87.B
Dorsalis medulla. 78.G 81.B
Dorsum nasi. 75.C
Dorsum scapularũ. 76.B
Draconitides uenæ. 80.E

E

Efflorescentia. folio. 80.F

Electiui nerui. 81.A
Epanthismos. 80.F
Ephebœon. 76.H
Ephædrana. 84.B
Epidermis. 75.A
Epigastrion. 76.H.83.H
Epiglossis 75.H.83.C.85.F
Epigonatis. 77.F.89.G
Epigunides musculi. 84.C
Epimylis. 77.F
Epiploon. 79.F
Episton. 77.C.83.H
Episcenion. 74.F.82.E
Ε πὶ τριῶν cubicum os. 89.H
Epomides. 76.B.83.D
Erythroides tunica. 80.D 87.G
Eudemus. 80.F
Eunuchi quale semen eijciunt. 87.G
Exortus biceps. 79.E
Extremitas nasi. 75.C

F

Faba. folio.76.G
Facies. 75.E
Fauces. 75.H
Femina. 77.E.84.E
Femora. 89.F
Fibra. 75.D.83.A
Fissum. 84.A
Flatus. 81.C
Flaua bilis. 81.C
Frons. 74.F.82.E
Fundum cordis. 79.B
Fundū scroti.77.B.84.A
Fundum uteri. 80.C

G

Gastrocnemia. folio.77.F
Gemini testes. 77.B
Geminorum caput. 77.B
Genæ. 74.G
Genitales uenæ. 79.H. 87.F
Genitura. 80.B.81.D
Genuini dētes. 75.G.83.B
Genu. 77.F
Gingiuæ. 75.G.83.B
Glabella. 74.F.82.E
Gladius in iecore pars. 79.G
Glandulosa (uasa seminaria).79.H.uel glandulosi.87.F
Glandulosæ carnes. 88.A
Glans. 77.A
Glena. 74.H.82.G
Globulus. 75.C.82.F
Gonos. 81.D
Gracile intestinum. 79.E
Gula. 79.B.86.A
Gulæ figura 86.H
Gulæ munus. 86.H
Gulæ situs. 86.G
Gurgulatio. 76.B
Gurgulio. 75.H.83.C
Guttur. 76.B.79.B.83.D

H

Habena. fol.75.G 83.B
Helicæ. 75.D.83.A
Heminæ. 77.D
Hepaticis. 80.E
Hilithya membrana cur Ammias dicta. 81.F
Hircus. 75.D
Hō exiguus mundus. 85.A
Homo latissimi pectoris est. 76.C
Hostiarius. 79.D.87.A
Hostium uentriculi. 83.G
Hostium uteri. 80.C
Humerus. 76.B.C.83.E 88.H.
Humeri brachiorum capita. 83.D
Humeri acetabulum. 76.B
Humeri caput. 76.D
Humeri forma & situs. 89.B
Humeri uteri. 80.C
Humor uitreus. 85.E
Humores in tunicis fœtus. 81.F
Hyaloides tunica oculi. 78.H
Hypena. 75.F
Hypochōdria. 76.G.83.H
Hypodermis. 77.C
Hypodiris. 76.A
Hypoglossis. 75.H.83.C
Hypoglutides. 77.E
Hypopia. 75.B.82.H
Hyporinon. 75.C.82.F
Hypospondylon. 77.D. 84.B
Hypostema. 84.A
Hypothenar. 76.E
Hypothenatron. 83.E
Hystera. 80.B

I

Ianitor. folio.79.D
Iecur. 86.B
Iecoris conuexum. 79.F
Iecoris porta. 79.G
Iecoraria uena. 80.E
Ieiunum. 79.D.87.B
Ilia. 77.D
Ilium ossa. 77 D
Inanitates. 80.G
Incisores dētes. 75.F.83.E
Index digitus. 76.E.83.E
Inguina. 77.E.84.C
Intercostalia. 76.G.83.G
Interfemina. 77.E
Internodia. 76.E.83.F. 89.C.90.D

Interſepientes membranæ. 79.C
Interſeptum ſeu Septū trāſuerſum. 86.G
Interſeptum naſi. 75.B 82.F
Inteſtinum. 79.D
Inteſtinum cæcum. 79.E
Inteſtinum gracile. 79.E
Inteſtinorū gracilium omnium longitudo & ſitus. 87.B
Inteſtinum maius. 87.C
Inteſtinum rectum. 87.C
Inteſtinum laxum. 79.E
Inteſtinorum omnium unū & idē foramen. 87.A
Iris. 74.C.82.G
Iſthmus. 85.H
Iter urinarium. 77.A
Ithmoide foramina. 78.B. uel Ithmodes os. 88.G
Iugalia oſſa. 78.C
Iugula. 76.B.83.D
Iuguli forma et ſitus. 89.A
Iugulatio. 83.D
Iulus. 75.E. ſeu Iuli. 47.F. 82.E

L

LAbia. folio.75.C. 82.F
Lac. 81.D
Laccopedon. 77.B.84.A
Laccoſchea. 77.B
Lacertus. 83.E
Lactes. 79.E.87.D
Lambdalis ſutura. 88.F
Lambdoides ſutura. 78.H
Lanugo. 74.F.75.E.82.E
Laparæ partes. 77.D
Lapidea oſſa. 78.C
Lata ſcapularū oſſa. 76.B
Latus. 76.G.83.G
Laxum inteſtinum 79.E
Lenticularis mēbrana oculi. 78.H.85.C
Lepidoides ſutura. 78.B
Leucania. 75.E.76.B. 82.H
Lienaria uena. 80.E
Lienis caput. 79.G
Lienis forma. 86.D
Lienis uenæ quales. 80.E
Lingua. 75.G.85.F
Linguæ ceruix. 75.G
Linguæ radix. 75.G
Lobus. 75.D
Loci muliebres. 80.C
Lumbi. 76.F.83.G.84.B

M

MAgnus digitus. fol.76.E.83.E
Maius inteſtinum. 87.C
Malæ. 75.E.82.H
Malleoli. 77.F.84.D
Mammæ. 76.F.83.G
Manus. 76.E
Marmorata. 86.I
Mandibulæ. 82.H
Maxillæ. 75.E.82.H
Maxillares dentes. 75.F
Meatus auditorij. 83.A
Meatus bilis ad inteſtina. 86.C
Medius digitus 76.E.83.E
Medulla. 81.B.88.C
Medulla dorſalis ſeu ſpinalis. 78.G.81.B.85.B 39.D
Medula oſſalis. 81.B
Membranæ. 81.A
Membranæ cerebri. 78.F
Membranæ interſepientes. 79.C
Membrana ſuccingens. 86.G
Mēbranula ſpinalis. 81.B
Mēſa in iecore pars. 79.G
Menſæ. 75.G.83.B
Menſes. 81.D
Mentum. 75.E.82.H
Meſaræon. 79.E.87.D
Meſenterion. 79.E.87.D
Meſomenia. 77.E
Meſophryon. 74.F.82.E
Metacarpion. 76.D
Metacondyli. 76.E
Metaphrenon. 76.F.83.F
Metra. 80.B
Minimus digitus. 83.E
Mneſithei opinio d Chylo, & Chymo. 81.E
Mola. 84.C.89.G
Molares dētes. 75.F.83.B
Morſus cordis. 76.G
Mortariola. 75.G.83.B
Mucor. 75.B
Mucus. 81.C
Muliebres loci. 80.C
Muliebris ſinus. 80.C
Muſculus. 88.B
Muſculi tēporarij. 78.D
Muſculorum caro. 81.B
Myrtochilæ. 77.C.84.B
Myrton. 77.C.84.B
Myſtaces. 75.F
Myxa. 75.B

N

NAres. fol.82.F Naſus 75.B.82.E
Naſi dorſum. 75.C
Naſi extremitas. 75.C
Naſi interſeptum. 75.B
Naſi pinnæ. 75.C
Nates. 75.B.77.E.84.B
Nauiculare os. 90.A
Neruus. 88.B
Neruorum origo. 78.F
Neruorum natura duplex

secūdum Erasistratum. 88.C
Neruorū facultates. 78.F
Nerui triplices secūdū Herophilum. 88.C
Nerui actiui, electiui, sensorij. 78.F.81.A
Nerui copulatiui. 81.A
Nerui uisorij. 85.C
Neruus latus. 84.C
Nerui arteriæ ab antiquis uocabantur. 80.G
Nitra. 79.E
Nodi. 83.F
Noia prius in qualibet facultate discenda. 82.A
Nympha. 75.C.77.C. 84.B

O

Occipitium. folio. 83.D
Occiput. 74.F.82.E
Oculi tunica prima. 75.A 85.C
Oculi tunica secūda. 85.D
Oculi tunica tertia. 85.E
Oculi tunica quarta. 85.E
Oculorum anguli. 82.G
Oesophagus. 79.B
Olecranon. 76.D.83.E
Omentum. 79.F
Omenti usus. 87.E
Omenti uulnus periculo uacat. 87.E
Omoplatæ. 76.B
Opinio Mnesithei de chybo, & chymo. 85.E
Opinio Zenonis de calore & spiritu. 81.E
Opinio Praxagoræ de succis. 81.D
Orrhos. 77.A
Os. 75.F.83.B
Os uentriculi. 76.G
Ossa. 88.B
Os cubicū ἐπὶ τριῶν. 89.H
Os nasi. 88.G
Os nauiculare. 90.A
Os pectoris. 76.F.83.G
Ossa ilium. 77.D
Ossa iugalia. 78.C
Ossa lapidea. 78.C
Os sacrum. 77.D.84.B. 89.E
Ossa scapularū lata. 76.B
Ossalis medulla. 81.B

P

Palatum. folio. 75.H.83.C
Palma. 76.D.83.E
Palpebræ. 74.G.82.G
Pancreas. 79.F
Papilla. 76.F.83.G
Pappus. 75.F
Parameria. 77.E
Parastra. 75.G.83.C
Parencephalis. 78.F
Paristhmia. 76.A.85.H
Patella. 77.F.84.C.89.G
Pecten. 76.H.77.C.83.H.84.A.89.E
Pectus. 76.F.77.G.83.F
Pectus manus. 83.E
Peluis. 85.C. seu peluicula. 88.G
Penis. 84.A
Perforata oculi tunica. 85.D
Pericardios mēbrana. 79.C.86.F
Pericranios tunica. 77.H
Perinæus. 84.A
Periostios tunica. 78.A
Peritonæos. 79.F
Peza. 84.D
Phalanges. 76.E.83.F. 89.C
Pharinx. 85.H.86.A
Philistio Italus medicus 80.E
Philtron. 75.C.82.F
Phrenes. 79.C
Pinguitudo. 88.A
Pinnæ auriū. 75.D.83.A
Pinnæ nasi. 75.C
Pituita. 81.C
Plāta. 77.G.84.D.90.A
Plichas. 77.B.84.C
Pollex. 76.E.83.E
Poples. 77.F.84.C
Porracea ac ruginosa bilis 81.C
Portæ Mensa, Gladius, Vnguis in iecore. 79.G
Porta iecoris. 79.G
Præcordia. 76.G.83.H
Præcordium. 76.G
Praxagoræ opinio de Succis. 81.D
Prælinguium. 83.C
Præputium. 77.A.84.A
Præputij summum. 77.A
Præsepia. 83.B
Princeps intestinū. 79.E
Probarbium. 75.F
Procardia. 83.G
Procardion. 76.G
Prochyla. 75.C.82.F
Procondyli. 76.E.83.F
Profluuium. 81.D
Proglosson. 83.C
Prolabia. 75.C.82.F
Propogonium. 75.F
Prostomion. 75.C.82.F
Pterigomata. 77.C
Pusæ. 80.A
Pubes. 76.B.83.H
Pudenda. 80.C
Pulmo. 86.A
Pulmonis uenæ & arteriæ

quales. 80.F
Pulsus. 88.A
Pupilla. 74.H
Pyelides. 88.G
Pyloros. 79.D
Pyrinoides uertebra. 79.A

Q

QVatrio Allachius. folio. 89.H.

R

RAdius. fol. 89.H
Radij sinus duo 89.C
Radices ungium. 83.F
Radix linguæ. 83.C
Rectum intestinum. 87.C
Renes. 79.G
Renum cribra. 87.D
Renum meatus. 87.E
Ren dexter altior & maior sinistro. 87.D
Renum uulnus mortiferum. 87.D

S

SAcrum os. fol. 77.D.89.E
Sacra ueteres omnia magna nominabant. 89.E
Saliua. 81.C
Sanguis. 81.C
Sanguineus sinus. 86.E
Scaphula. 88.F
Scapularũ ossa lata. 76.B
Schisma. 77.C
Scissura. 77.C
Scoptula operta. 83.D.88.H
Scrotum. 77.A.88.A
Scroti caput. 84.A
Scroti fundũ. 77.B.84.A
Scuticulæ. 76.E.83.F
Scytades. 89.C
Secundæ. 81.F
Sedes. 79.E
Sedilia. 77.E
Sedimentum. 77.A.84.A
Semen. 81.D
Semen fœcundum. 87.F
Semen infœcundum. 87.F
Seminaria uasa glandulosa. 79.H
Seminaria uasa uaricosa. 79.H.87.F
Seminaria uasa & in fœminis sunt. 79.H
Sensorij nerui. 81.A
Septum trãsuersum. 79.C 83.G.86.G
Seranges. 81.B
Sinus muliebris. 80.C
Sinus spirituosus. 86.E
Sinus sanguineus. 86.E
Sophronisteres. 75.G. 83.B
Spatulæ. 83.G
Sperma. 81.D
Sphincter. 87.B.C
Spina. 77.D.83.D.84.B.89.E
Spinnalis medulla. 78.G. 81.B.85.B.89.D
Spinnalis membranula. 81.B
Spiritus. 81.E
Spirabilia uasa. 80.G
Spirituosus sinus. 86.E
Splenitis. 80.E
Spuriæ costæ. 76.G
Squamosæ suturæ. 88.G
Stema. 77.A.82.A
Sternon. 77.F.89.G
Stethos. 76.E.77.G
Stiloides processus. 78.D
Stomachus. 29.A
Subcartilaginea. 83.H
Subcauum. 74.G
Subcaui tumor. 74.G
Sub mala habere. 76.G
Subnatales. 77.E
Subocularia ossa. 75.B. 82.H
Succingens membrana. 79.C.86.G
Sudor. 81.C
Sumen. 83.H
Sura. 77.F.84.C.D. 89.G
Supercilia. 74.F.82.E
Supertentorium. 74.F. 82.E
Suspensor. 80.D
Suturæ capitis. 77.H 88.F
Suturæ squammosæ. 88.G
Suturæ in facie. 88.G
Synciput. 74.F.82.B
Scytalides. 90.A

T

TAlus. folio. 77.F 89.H
Tarsi, idest Cilia oculorum 74.G.82.G
Tarsus Os pedis. 77.G. 84.D.90.A
Tempora. 74.F.82.E
Temporarij musculi. folio. 78.D
Tendones. 76.B.81.A
Tenores. 79.B
Tergum. 83.F
Testes gemini 77.B
Testium altrices uenæ. folio. 80.D
Testium materia. 87.H
Thenar. 76.E 83.F
Thora. 81.D

Thorax. 74.E.82.B
Thymus. 79.D
Tibia. fol.77.F.84.D. 89.G
Tibiæ processus. 89.H
Toni. 79.B.81.A
Tonsillæ. 76.A.85.G
Tragus. 75.D.83.A
Trammis. 77.A
Transuersum septum. folio. 79.C
Tunicæ. 81.A
Tunica prima cerebri. folio. 85.B
Tunica secūda cerebri. folio. 85.B
Tunica aranealis. 85.E
Tunica candida. 85.C
Tunica cornicularis. 78.G
Tunica oculi cornea. 85.C
Tunica uitrea. 85.E
Tunica reticularis. 85.E
Tunica oculi prima. 85.C
Tunica oculi secūda. 85.D
Tunica oculi tertia. 85.E
Tunica oculi quarta. 85.E
Tunica oculi perforata. 85.D

V

Varicosa pars cerebri. folio. 78.F
Varicosa seminis uasa. folio. 79.H.87.F
Vasa seminis. 79.H
Vasa seminis uaricosa. folio. 79.H.87.F
Vasculorum seminis exitus. 87.F
Vasculum bilis. 79.G
Vber. 76.G
Vbera. 76.F
Venarum officium. 88.A
Venæ aquilæ. 80.E
Venæ arteriales. 80.F
Venæ draconitides. 80.E
Venæ uel arteriæ pulmonis quales. 80.F
Venæ genitales. 79.H. 87.F
Venæ lienis quales. 80.E
Venter. fol.76.H.79.D. 83.H
Venter inferior. 79.E
Ventriculus. 79.D.86.H
Ventriculi forma. 86.H
Ventriculi natura. 87.A
Ventriculi situs. 86.H
Ventriculi os. 76.G
Ventriculi cerebri. 78.F
Ventriculi cordis. 79.B
Vertex. 74.F.82.E
Vertebræ. 77.D.84.B
Vertebrarum structura et forma. 89.D
Vertebræ omnes quatuor & uiginti. 89.D
Vertebræ colli. 88.H
Vertices. 76.E
Vesica. 79.H
Vestigium. 84.D
Vetula. 76.H.83 H
Visio. 74.B
Visorij nerui. 85.C
Vitrea tunica. 85.E
Vitreus humor. 85.E
Vlna. 83.E
Vmbilicus. 76.H 81.F. 83.H
Vnguis. 75.A
Vnguium radices. 76.E. 83.F
Vnguis in iecore. 79.G
Vngulæ. 74.G
Vola. 76.F.83.E.F
Vreteres. 77.A.79.H
Vrethra. 77.A
Vrina. 81.C
Vrinaculum. 81.F
Vrinarium iter. 77.A
Vter. 76.G
Vterus. 80.B.C
Vteri figura. 87.H
Vteri situs. 87.H
Vterales nerui. 80.A
Vua. 75.H.83.C.85.G
Vualis tunica. 85.D
Vuifer processus. 75.H
Vulpes. 80.A
Vulua. 80.B.C

Y

Ypsiloides oßiculum. folio. 79 A

Z

Zenonis opinio de Calore & Spiritu. folio. 81.E

FINIS TABVLAE.

Errores sic corrigito.

Prior numerus significat folium, a priorem paginam, b posteriorem posterior numerus lineam indicat.

2. a 10. *effertu. lege effertur.* b 1. *etatæs. lege ætates.* 6. b 13. *præcipuæ. lege præcipue.* b 38. *continue. lege continuo.* 11. a 18. *ægrotaut. lege ægrotant.* b 19. *cira. lege citra.* 13. a 4. *plegmone. lege phlegmone* a 11. *continentur. lege continenter.* a 34. *legendum.* Sed mors *ab ulceribus sane quàm celerrima inuadit.* 16. a 20. *melancholicæ. lege melancholiæ.* 26. a 22. *staturata. lege saturata.* 29. a 17. *euidenter. lege euidentes.* 38. b 27. *medicabilis. lege immedicabilis.* 40. a 12. *fastidio. lege fastigio.* 44. a 38. *nico. lege cnico.* 45. a 6. *rype. lege ryte.* 48. b 19. *totibus. lege fotibus.* 52. a 36. *Picærium. lege Picerium.* 55. b 9. *electro. lege Electro.* 58. a 9. *lege plane concocta erunt.* 62. a 1. *Rhæas. lege Rhœas.* 63. b *Cap. xiiij. & xv. lege xiij. & xiiij.* 64. b 37. *malefactum. lege madefactum.* 67. a 7. *flaribus. lege flatibus.* 6. b 28. *reperies. lege cum interrogatione.* 71. b 22. *maiore. lege maiora.* 74. b 36. *lege. De oculi.* 75. a 19. *Coryxam. lege coryzam.* 78. a 40. *uocant. lege uacant.* 79. a 11. *Osophagus. lege Oesophagus.* 80. a 14. *neruus. lege neruos.* a 16. *loci. lege locis.* b 16. *Efflorescentiam. lege Eflorescentiam.* 82. b 38. *ueràm. lege uerùm.* 89. b 26. *Epigomatida. lege Eptigonatida.*

Reliquos tum ad orthographiam, tum ad alia, si qui sint, spectantes, facile sibi unusquisque corriget.

Registrum.

* A B C D E F G H I K L M N O P

Q R S T V X Y.

*, **, ***, ****, Duerniones omnes preter

Y & ****, Terniones.

VENETIIS APVD IVNTAS.

M D L I I

